

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

POLITIKOS IR MEDIJŲ MAGISTRO PROGRAMA

JUSTINA MURALYTĖ-KOZLOVĖ

II kurso studentė

**(Ne)pilna be antrosios pusės: vienišų moterų saviidentifikacijos režimai
šiuolaikinėje Lietuvoje.**

MAGISTRINIS DARBAS

Darbo vadovė: Jūratė Kavaliauskaitė

Vilnius, 2021

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas

„(Ne)pilna be antrosios pusės: vienišų moterų saviidentifikacijos režimai
šiuolaikinėje Lietuvoje.“ yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Justina Muralytė-Kozlovė

TURINYS

1. Įvadas	4
2. Visuomenės požiūris į solo gyvenančias moteris	6
2.1. Santuokos ir šeimos ideologija	7
2.2. Singlizmas	9
3. Vieništumo apibrėžimai	10
3.1. Vieništumas kaip socialinis konstruktas	11
3.2. Vieništumas kaip socialinė kategorija	12
3.3. Vieništumas kaip diskursas	13
3.4. Vieništumas kaip politika	14
3.5. Vieništumas kaip asmeniniai naratyvai	14
4. Postmoderni tapatybės paradigma	15
5. A. Byrne analitinis modelis	16
6. Tyrimo metodologija	20
7. Tyrimo analizė	21
7.1. 1993-2000 m. gimusios solo gyvenančios moterys	21
7.1.1. Saviidentifikacijos režimi	22
7.1.2. Solo gyvenančios moters įvaizdžiai lydėję vaikystėje ir paauglystėje	25
7.1.3. Gyvenimo solo turiniai	26
7.1.4. Solo gyvenančios moters įvaizdis šiuolaikinėje visuomenėje	27
7.1.5. Savirefleksija	31
7.1.6. Noras būti romantiniuose santykiuose	32
7.2. 1960-1975 m. gimusios solo gyvenančios moterys	33
7.2.1. Saviidentifikacijos režimai	33
7.2.2. Solo gyvenančios moters įvaizdžiai lydėję vaikystėje ir paauglystėje	35
7.2.3. Gyvenimo solo turiniai	36
7.2.4. Solo gyvenančios moters įvaizdis šiuolaikinėje visuomenėje	37
7.2.5. Savirefleksija	39
7.2.6. Noras būti romantiniuose santykiuose	40
8. Išvados	41
9. Literatūros sąrašas	45
10. Priedai	48

1. ĮVADAS

Remiantis naujausia statistika, pasaulyje, dar niekada nebuvo tiek vienišų (neturinčių antros pusės, išsiskyrusių arba našlių) žmonių: 2017-ųjų duomenimis 45 % amerikiečių (18 m. ir vyresni) buvo vieniši ir skaičiai auga, o naujausi tyrimai vieną po kito neigia su santuoka susijusius mitus, pvz.: santuokos ir asmens sveikatos, laimės ryšį. Atsižvelgdami į tai, aktyvistai vis garsiau pradeda kalbėti apie santuokai teikiamą per didelę teisinę bei politinę reikšmę, vienišų žmonių stereotipizavimą kultūros industrijoje, „ilgai ir laimingai“ bei romantinės meilės mitus, iki šiol egzistavusį akademinį temos ignoravimą ir besikeičiantį ekonominės galios paveikslą. Taip pat, labai svarbus aspektas yra diskursiniai pokyčiai: single-positive judėjimas, self-partnered sąvoka, singlism efekto, kaip diskriminuojančios praktikos, pripažinimas. Verta paminėti ir tai, jog pasaulinė vienišų žmonių diena 2019 m. finansiniais rezultatais pranoko juodąjį penktadienį.

Nepaisant fakto, jog pasaulyje plinta naujos intymumo ir gyvenimo būdo suvokimo formos, kurios nėra organizuojamos aplink normatyvinę seksualinę formą¹, daugybė teoretikų, tokių kaip K. G. Lewis, E. Trimberger, B. DePaulo, J. Reynolds, E. Klinenberg, K. Lahad, A. Shadrina, S. Budgeon ir N. Yodovich, atkreipia dėmesį į tai, jog visuomenės požiūris į solo gyvenančias moteris išlieka itin problematiškas². Anot B. De Paulo ir W. Morris, per pastaruosius 20 metų atlikti tyrimai neabejotinai rodo, jog solo gyvenančius žmones visuomenė traktuoja kaip mažiau fiziškai atraktyvius, vienišesnius ir drovesnius nei jų susituokę bendraamžiai³.

Šiandien solo gyvenanti moteris yra tarsi įstrigusi tarp makrosocialinių pokyčių, skatinančių sąmoningą viengungystę kaip laisvą pasirinkimą, bei įsišaknijusių kultūrinių idealų, pozicionuojančių santuokinį gyvenimą kaip normatyvinę praktiką, idealų būvį. Dėl to išryškėja esminė šio darbo nagrinėjama problema – nepaisant globalių pokyčių, solo gyvenančios moters statusas išlieka problematiškas visuomenės suvokime, moterys, neatitinkančios norminių lyčių lūkesčių, yra stereotipizuojamos, patiria diskriminaciją ir stigmatizaciją. Tai ypač aktualu Lietuvoje, kur moters vienišumas gali tapti viena iš priežasčių, kodėl visuomenės akyse nesi tinkama eiti prezidentės pareigas, o tradicinės šeimos retorika vis dar yra labai plačiai eskaluojama šiuolaikinės

¹ Sasha Roseneil and Shelley Budgeon, 'Cultures of Intimacy and Care: Personal Life and Social Change in the Early 21st Century,' *Current Sociology*, 52, 2004, p. 135–159

² Shadrina, A. (2018). Narrating the Gender Order: Why Do Older Single Women in Russia Say That They Do Not Want to Be in Relationships with Men? In *Gender and Choice after Socialism* (pp. 81-108). Palgrave Macmillan, Cham, p. 83

³ Morris, W. L., DePaulo, B. M., Hertel, J., & Ritter, L. C. (2004). Perceptions of people who are single: A developmental life tasks model.

politikos diskurse. Papildantis probleminis taškas – Lietuvos istorinė patirtis, dar palyginus neseniai įvykęs ekonominis, kultūrinis, socialinis bei politinis lūžis šaliai atsiskyrus nuo SSRS. Mano nuomone, tai ypač svarbu nagrinėjamos problemos kontekste, nes vis dar išgyvename daugybę vertybinių konfliktų – kryptame link liberalių Vakarų, tačiau negalime išgyvendinti veikimo ir mąstymo modelių, suformuotų okupacijos laikotarpiu. Griuvus Berlyno sienai ir visai SSRS, gavome teisę laisvam pasirinkimui, tačiau pačioje mąstysenoje sienos per naktį nesugriūna. Dabartinis laikotarpis suteikia unikalią galimybę patyrinėti dviejų kartų: mūsų tėvų, sąmoningame amžiuje išgyvenusių nepriklausomybės atgavimą, ir mūsų, užaugusių jau nepriklausomoje Lietuvoje, suvokimo režimus. Tad šio darbo tikslas yra atskleisti skirtumus / panašumus ir palyginti dviejų kartų saviidentifikacijos režimus, susietus su kategorija „vieniša moteris“.

Visų pirma, pristatysiu akademinėje plotmėje vykstančią diskusiją, kokios yra pagrindinės prielaidos, lemiančios tokį sudėtingą ir problematišką visuomenės požiūrį į solo gyvenančias moteris, taip pat apžvelgsiu reikšmingiausias šia tema atliktus tyrimus bei jų rezultatais, pagrindines šeimos ir santuokos ideologijos prielaidas, *singlizmo* – solo gyvenančių žmonių diskriminavimo repertuarus. Atsižvelgdama į tai, kokia kompleksiška yra kasdienėse diskursinėse praktikose ir akademinėje plotmėje naudojama sąvoka „vienišas“, remsiuosi skirtingais termino interpretavimo mechanizmais ir aptarsiu vienišumą kaip socialinį konstruktą, socialinę kategoriją, diskursinę praktiką, asmeninius naratyvus bei politiką. Visų antra, pristatysiu tapatybės apibrėžimus ir A. Byrnes analitinį modelį, kuriuo remdamasi formuosiu bei įgyvendinsiu kokybinį tyrimą – atliksiu interviu su dviejų skirtingų kartų (gimusios 1960-1975 m. ir 1993-2000 m.) atstovėmis, kurios save identifikuoja vienišomis, taip siekdama išsiaiškinti ir palyginti dviejų kartų saviidentifikacijos režimus, susietus su kategorija „vieniša moteris“.

Noriu pabrėžti, jog šio darbo kontekste terminus „vieniša“ ir „solo gyvenanti“ naudosis kaip sinonimus, apibrėžiančius moterį, kuri šiuo metu nėra romantiniuose santykiuose ar santuokoje. Terminologiją, jos kompleksiskumą ir žodžiuose talpinamas reikšmes plačiau aptarsiu darbo teorinėje dalyje.

2. VISUOMENĖS POŽIŪRIS Į SOLO GYVENANČIAS MOTERIS

Vienišumą tyrinėjantys šiuolaikiniai moksliniai straipsniai bei tyrimai labai dažnai remiasi puikiai žinomų sociologų, tokių kaip A. Giddens⁴, Z. Bauman⁵, U. Beck ir E. Beck-Gernsheim⁶, nuomone, jog vėlyvajame, „skystajame“ (eng. *liquid*) modernizme individai turi didesnę lankstumą intymaus ir seksualinio gyvenimo klausimais, nes nebėra tokie suvaržyti heteroseksualios santuokos apibrėžimu.

Vis dar nėra unifikuoto sutarimo, kas apibrėžia vienišių (-ę)⁷. Įprastai, tyrinėjant šią visuomenės grupę dažniausiai yra naudojamas platus apibrėžimas, apimantis tokias grupes, kaip visada vieniši, išsiskyrę ir našliai. Gyvenimas solo įprastai yra laikomas kaip pereinamoji būseną tarp romantinių santykių, bet ne gyvenimo būdas *per se*⁸. Trys esminiai bruožai, skirstant vienišus žmones ir žmones romantiniuose santykiuose: ilgalaikio partnerio buvimas arba ne, saviidentifikacija ir amžiaus rėmas⁹.

Vis dėlto, nepaisant fakto, jog pasaulyje plinta naujos intymumo ir gyvenimo būdo suvokimo formos, kurios nėra organizuojamos aplink normatyvinę seksualinę formą¹⁰, daugybė teoretikų, tokių kaip K. G. Lewis, E. Trimberger, B. DePaulo, J. Reynolds, E. Klinenberg, K. Lahad, A. Shadrina, S. Budgeon ir N. Yodovich, atkreipia dėmesį į tai, kad visuomenės požiūris į solo gyvenančias moteris išlieka itin problematiškas¹¹. Tos, kurios neatitinka patriarchalinio susituokusios (vadinasi pilnavertiškos) moters apibrėžimo visuomenės akyse, yra grubiai skirstomos į dvi pagrindines kategorijas: 1) senmerges, kurios nesugebėjo sužavėti vyrų ir dėl to yra nepakankamos, netinkamos¹²; 2) šiuolaikines karjeristes, kurios pačios pasirinko gyventi be vyro ir

⁴ Giddens, A. (1992) *The transformation of intimacy: sexuality, love and eroticism in modern societies*, Cambridge, Polity Press

⁵ Bauman, Z. (2003) *Liquid love: on the frailty of human bonds*, Cambridge, Polity Press.

⁶ Beck, U. and Beck-Gernsheim, E. (1995) *The normal chaos of love*, Cambridge, Polity Press

⁷ Hertel, J., & Schütz, A. (2007). *Singles: Maladjusted or stigmatised*.

⁸ Hertel, J., Schütz, A., DePaulo, B. M., Morris, W. L., & Stucke, T. S. (2007). *She's single, so what? How are singles perceived compared with people who are married?*. *ZfF-Zeitschrift für Familienforschung/Journal of Family Research*, 19(2).

⁹ Ten pat.

¹⁰ Sasha Roseneil and Shelley Budgeon, 'Cultures of Intimacy and Care: Personal Life and Social Change in the Early 21st Century,' *Current Sociology*, 52, 2004, p. 135–159

¹¹ Shadrina, A. (2018). *Narrating the Gender Order: Why Do Older Single Women in Russia Say That They Do Not Want to Be in Relationships with Men?*. In *Gender and Choice after Socialism* (pp. 81-108). Palgrave Macmillan, Cham, p. 83

¹² Reynolds, J., & Wetherell, M. (2003). *The discursive climate of singleness: The consequences for women's negotiation of a single identity*. *Feminism & Psychology*, 13(4), p. 489-510.

dėl to yra suvokiamos kaip egoistės¹³. Z. Bauman kritikuoja šią formulę ir atsisako traktuoti solo gyvenančius žmones kaip moraliai nusikaltusius oportunistus: autorius siūlo teigiamą jų, kaip visišką atsakomybę už savo veiksmus prisiimančių individų, interpretaciją¹⁴. Tačiau visuomenės nuomonės tyrimai atskleidžia visai ką kita. Šių tyrimų duomenimis, susituokę žmonės, atvirkščiai gyvenantiems solo, buvo apibūdinami kaip labiau subrendę, stabilūs, sąžiningi, laimingi, malonūs ir mylintys. Vieniši žmonės buvo dažniau vadinami nesubrendusiais, nesaugiais, egocentriškais, nelaimingais, vienišais ir negražiais, tačiau iš teigiamos pusės – nepriklausomais¹⁵. Nuomonių skirtumai susituokusių bei gyvenančių solo žmonių atžvilgiu buvo gana dideli, pavyzdžiui, susituokę žmonės buvo apibūdinami kaip rūpestingi, malonūs ir dosnūs beveik 50 % respondentų, palyginti su tik 2 % vienišų žmonių atžvilgiu¹⁶.

Nepaisant Z. Bauman aptariamų socialinių transformacijų, tiek senmergės, tiek ir šiuolaikinės karjeristės įvaizdžiai toliau visuomenėje yra traktuojami kaip nepriimtini nukrypimai nuo normatyvinės „Santuokos ir šeimos ideologijos“.

2.1. Santuokos ir šeimos ideologija

Poros santykių nustatymas normatyvinės seksualumo praktikos centre yra vadinamas „Santuokos ir šeimos ideologija“. Jis yra grindžiamas prielaidomis, jog visi individai yra linkę į lytinę partnerystę, kuri yra vienintelė asmeninių santykių forma, išpildanti žmogų ir daranti jo gyvenimą pilnaverčiu ir laimingu¹⁷.

A. Byrne ir C. Carr savo straipsnyje „*Caught in the Cultural Lag: The Stigma of Singlehood*“ pristato tris priežastis, kodėl „Santuokos ir šeimos ideologija“ yra tokia atspari aplinkoje pastebimiems visuomeniniams pokyčiams¹⁸.

¹³ Akass, K. and McCabe, J. (2004) *Reading Sex and the City*, (1st edn) New York, Palgrave Macmillan.

¹⁴ Bauman, Z. and Yakimova, M. (2002) 'A postmodern grid of the worldmap? Interview with Zygmunt Bauman', *Eurozine*, <<https://www.eurozine.com/a-postmodern-grid-of-the-worldmap/>>

¹⁵ DePaulo, B. M., & Morris, W. L. (2006). The unrecognized stereotyping and discrimination against singles. *Current Directions in Psychological Science*, 15(5), p. 251-254.

¹⁶ Ten pat.

¹⁷ Budgeon, S. (2008). Couple culture and the production of singleness. *Sexualities*, 11(3), p. 301-325.

¹⁸ Byrne, A., & Carr, D. (2005). Caught in the cultural lag: The stigma of singlehood. *Psychological Inquiry*, 16(2/3), p. 84-91.

Santuoka ir branduolinės šeimos įvaizdis yra taip giliai įsišaknijusi norma, jog tik nedaugelis susimąsto, kad santuoka, visų pirma, yra privilegijuota institucija. Atitikimas santuokos ir šeimos ideologijai yra apdovanotas „ekonomine, kultūrine ir simboline privilegija“¹⁹. Valstybės susituokusiems asmenims teikia socialines, finansines ir teises naudas, kurios dažnu atveju nėra taikomos nesukūrusiems normatyvinės šeimos²⁰. Antra, santuoką palaikantys kultūriniai įsitikinimai išlieka, nes visuomenė ignoroja arba neteisingai interpretuoja duomenis, atskleidžiančius probleminius santuokinių santykių aspektus. Jų akimis, tradicinės santuokos institucija yra normatyvinė, vienintelė teisinga būseną, o tie, kurie išgyvena sudėtingus santuokinius santykius, atsisako juos turėti ar yra išsiskyre, visuomenėje yra traktuojami kaip problemiški, „sugadinti“ individai²¹. Bet kokia santuokos instituto kritika yra suvokiama ne kaip visuotinio reflektavimo reikalaujanti tema, o, verčiau, nuoroda į nesusituokusio ar problemiškuose santykiuose esančio individo asmeninę problemą. Šis polinkis į „viešas problemas“ žiūrėti kaip į „asmenines problemas“ turi labai svarbų padarinį: santuokos institutui leidžiama išlikti tokiam, koks yra, o tokios problemos, kaip santuokinė įtampa, prievarta, skyrybos ir panašiai, yra priskiriamos asmeninėms nesėkmėms, konkreitiems asmenims, o ne ydingai institucijai *per se*²². Trečia, kadangi santuoka visuomenėje yra traktuojama kaip aukščiausia asmeninių santykių forma, į daugumą nesusituokusių asmenų yra žiūrima kaip į aukas, o ne kaip į įgalintus ir nepriklausomus individus, užmezgusius ir palaikančius jiems aktualias santykių formas, įkūnijančias individualiai suvokiamą pilnavertiškumą.

Anot B. De Paulo, santuokinė mitologija yra nepaprastai patraukli, nes siūlo mums iš pažiūros lengvą kelią į laimingą ir prasmingą gyvenimą. Tačiau vieniši, tiek pat prasmingą ir išpildantį solo gyvenimą pasirinkę žmonės ginčija minėtąją įsitikinimų sistemą. *Singlizmas* – solo gyvenančių žmonių stigmatizavimas ir stereotipizavimas, šiuo atveju, tarnauja išlaikant kultūrinius įsitikinimus apie santuoką²³.

¹⁹ Bourdieu, P. (1996). On the family as a realized category. *Theory, Culture and Society*, 13, p. 19-26

²⁰ Wise, S., & Stanley, L. (2004). Beyond marriage: The less said about love and life-long continuance together the better. *Feminism and Psychology*, 14, p. 332-343

²¹ Goffman, E. (1963). *Stigma: notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

²² Feldberg, R., & Kohen, J. (1976). Family life in an anti-family setting: A critique of marriage and divorce. *The Family Coordinator*, April, p. 151-159.

²³ DePaulo, B. M., & Morris, W. L. (2006). The unrecognized stereotyping and discrimination against singles. *Current Directions in Psychological Science*, 15(5), p. 251-254.

2.2. Singlizmas

Pirmoji užuomina, jog žmonės, gyvenantys solo yra stigmatizuojami – tai užduotis juos apibrėžti. Vienišiai dažniausiai yra apibrėžiami pagal tai, kas jie nėra ir ko neturi – jie yra nesusituokę (tai ypač aktualu anglų kalboje: gyvenančius solo vadiname *unmarried*, tačiau susituokę niekada nebus pavadinti *unsingle*)²⁴. Ne išimtis ir lietuvių kalba, kurioje žodis „vienišas“ implikuoja tik neigiamas konotacijas.

B. DePaulo ir W. Morris žengia dar toliau. Jie teigia, jog giliai visuomenėje įsišaknijusi parama šeimos ir santuokos ideologijai sukūrė labai subtilų, dažnai nepastebimą, tačiau prieš vienišus žmones akivaizdžiai nutaikytą diskriminacinį ir stigmatizuojantį reiškinį – *singlizmą*²⁵.

E. Goffman stigmą apibrėžė kaip bet kokį asmeninį požymį, kuris diskredituoja jo savininką ir redukuoja individą „iš pilnaverčio į sugadintą, suteptą“²⁶. J. Crocker aiškina, kad stigma reiškia „socialinę tapatybę, kuri yra nuvertinta tam tikrame kontekste“²⁷. Anot B. De Paulo ir W. Morris, per pastaruosius 20 metų atlikti tyrimai neabejotinai rodo, jog solo gyvenančius žmones visuomenė traktuoja kaip mažiau fiziškai atraktyvius, vienišesnius ir drovesnius nei jų susituokę bendraamžiai²⁸. Vieniši žmonės ypatingai smerkiami tais atvejais, kuomet jie patys yra laikomi atsakingais už savo nesantuokinę būseną. Tokiais jie laikomi referuojant į tam tikras charakterio ydas, tokias kaip iškalbingumas, nebrandumas, egocentiškumas ar asmeninės disciplinos stoka²⁹. Svarbu yra tai, jog vienišumo stigmatizavimo laipsnis yra tiesiogiai susijęs su kontekstu, pavyzdžiui, jauni, nesusituokę koledžo studentai yra traktuojami visiškai priimtinais, o vieniši 40-mečiai laikomi apgailėtinais ar beviltiškai siekiančiais ilgalaikės meilės³⁰.

²⁴ DePaulo, B. M., & Morris, W. L. (2005). Singles in society and in science. *Psychological Inquiry*, 16(2-3), p. 57-83.

²⁵ Byrne, A., & Carr, D. (2005). Caught in the cultural lag: The stigma of singlehood. *Psychological Inquiry*, 16(2/3), 84-91.

²⁶ Goffman, E. (1963). *Stigma: notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

²⁷ Crocker, J., Major, B., & Steele, C. (1998). Social stigma. In D. T. Gilbert & S. T. Fiske (Eds.) *The handbook of social psychology* (p. 504-53). Boston: McGraw-Hill.

²⁸ Morris, W. L., DePaulo, B. M., Hertel, J., & Ritter, L. C. (2004). Perceptions of people who are single: A developmental life tasks model.

²⁹ Davis, A. G., & Strong, P. M. (1977). Working without a net: The bachelor as a social problem. *The Sociological Review*, 25, p. 109-129.

³⁰ Krueger, J., Heckhausen, J., & Hundertmark, J. (1995). Perceiving middle-aged adults: Effects of stereotype-congruent and incongruent information. *Journal of Gerontology: Psychological Sciences*, 50B, p. 82-93.

Amžiaus aspektas čia itin svarbus. Visuomenėje yra nusistovėjęs tam tikras amžiaus barjeras, kuomet iš individo yra tikimasi santuokos ir vaikų. Tokiu būdu žmonės „užauga“ iki stigmatizuojamo amžiaus, nes nebeatitinka visuomenės suformuotų lūkesčių³¹. Tačiau jauni vienišiai nėra vertinami nė kiek prasčiau nei jų amžiaus individai, gyvenantys santuokiniuose santykiuose³².

3. VIENIŠUMO APIBRĖŽIMAI

Siekiant pritaikyti šio darbo uždaviniams ir tikslams aktualias teorines prielaidas su iššūkais susiduriama jau pačioje pradžioje, siekiant apibrėžti, kas yra „vienišumas“ (eng. Singleness). Šio termino reikšmė yra labai sunkiai apčiuopiama ir užfiksuojama, o uždavinį dar labiau apsunkina skirtingose kalbose jam suteikiamos reikšmės. Vis gi, pastarąjį iššūkį paliekant nuošalyje, pats terminas, remiantis F. De Saussure kalbos teorijos prieiga, yra tiek signifikantas, kuris yra fizinė ženklo forma (rašytinė arba vaizdinė), tiek ir signifikatas-konceptas, t.y. reikšmė, kuri yra priskiriama signifikantui³³. Pavyzdžiui, signifikantas „moteris“, priklausomai nuo konteksto, gali keisti savo reikšmę nuo „auka“ iki „lytinio potraukio objektas“³⁴. Tas pats ir su žodžiu „vienišumas“, kuris savyje talpina labai platų galimų subjekto pozicijų repertuarą keičiantis jo reikšmėms, pavyzdžiui: „celibatas“, „atsiskyrėlė“, „nepriklausoma“, „trokštanti vyro“, „įgalinta“ ir t.t. Šios subjekto pozicijos per kalbą įkūnija skirtingas tapatybės versijas, kurios priskiriamos arba prisiskiriamos solo gyvenančių moterų³⁵.

Taigi, akivaizdu, jog žodžio „vienišumas“ reikšmė yra labai nepastovi, t.y. keičiasi ir varijuoja tai, kas yra žodžiu signifikuojama. Remiantis prieš tai pristatyta literatūros apžvalga, akivaizdu, kad tam įtakos turėjo ir turi tiek besikeičiantys istoriniai, tiek kultūriniai, geografiniai ir socialiniai aspektai kontekste. Nėra jokio natūralaus ryšio tarp šio žodžio ir jo perduodamos

³¹ Neugarten, B. L. (1976). Adaptation and the life cycle. *The Counseling Psychologist*, 6, p. 16–20.

³² DePaulo, B. M., & Morris, W. L. (2005). Singles in society and in science. *Psychological Inquiry*, 16(2-3), p. 57-83.

³³ Saussure, F. D. (1974). *Course in General Linguistics* (trans. Wade Baskin), London: Fontana. *Revised English edition*, p.24

³⁴ Weedon, C. (1987). 1987: Feminist practice and poststructuralist theory. Oxford: Basil Blackwell, p.25

³⁵ Davies, B. and Harre, R. (1990) 'Positioning: the discursive production of selves', *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 20, p. 43-63.

reikšmės, nes bet kokie mums pažįstami, priimtini ar atmestini žodyje talpinami turiniai yra nuolatos socialiai konstruojami ir perkonstruojami³⁶.

Pastaroji įžvalga veda prie nuomonės, kurią savo straipsnyje pateikia Reynolds & Williams, jog vienišumas, gyvenimas solo visų pirma turėtų būti suprantami kaip socialiai konstruojamos būsenos³⁷. Vis gi, mano nuomone, šio darbo kontekste yra prasminga pristatyti ir kitus apibrėžimus bei teorines prielaidas, todėl vienišumą aptarsiu ir kaip socialinę kategoriją, diskursinę praktiką, asmeninius naratyvus bei politiką.

3.1. Vienišumas kaip socialinis konstruktas

Socialinis konstruktyvizmas tai teorija, teigianti, jog pasaulio pažinimą žmonės plėtoja socialiniame kontekste, todėl, tai, ką suvokiame kaip realybę, priklauso nuo bendrų prielaidų. Žvelgiant iš socialinio konstruktyvizmo perspektyvos, daugelis dalykų, kuriuos laikome savaime suprantamais ir kurie, mūsų manymu, yra objektyvi tikrovė, iš tikrųjų yra socialiai sukonstruoti, todėl keičiasi ir transformuojasi keičiantis visuomenei³⁸. Anot G. H. Mead „Aš (eng. Self) gali egzistuoti tik santykyje su kitais aš“³⁹, taigi, buvimas vienišu ir šiai būsenai priskiriamos reikšmės taip pat yra viena iš socialiai konstruojamų realybių – kiekviename mūsų šis procesas vyksta per asmenines patirtis, saveiką su kultūrine aplinka, socialinio tinklo nariais, ypač šeima bei draugais⁴⁰.

Svarbu pabrėžti, jog socialiniai konstruktai gali būti taip įsišakniję, kad jaučiasi natūralūs, dėsniški, tačiau tokie nėra. Jie yra tam tikros socialinės aplinkos bendras kūrinys ir todėl tiksliai neatspindi tikrovės. Nei vienišumas / gyvenimas solo, nei santuoka nėra išimtys: tai ne savaime suprantami, *natūralūs* dėsniai, o verčiau istorinės ir kultūrinės aplinkos įtakojamų, nuolatos besitransformuojančių turinių bei reikšmių „indai“.

Empiriniu lygmeniu, socialinio konstruktyvizmo teorija vienišumo kontekste atkreipia dėmesį į dabartinių santykių formų realiatyvumą ir kelia klausimus apie tai, kokiais kitais, alternatyviais modeliais galėtų būti konstruojami santykiai bei kodėl konkretūs vienišumo būseną

³⁶ Reynolds, J. (2013). *The single woman: A discursive investigation*. Routledge, p.

³⁷ Reynolds, J., & Wetherell, M. (2003). The discursive climate of singleness: The consequences for women's negotiation of a single identity. *Feminism & Psychology, 13*(4), p. 489-510

³⁸ Andrews, T. (2012). What is social constructionism?. *Grounded theory review, 11*(1).

³⁹ Gergen, K. J. (1999). *An invitation to social construction*. Thousand Oaks, CA: Sage, p.123

⁴⁰ Darrington, J., Piercy, K. W., & Niehuis, S. (2005). The social and cultural construction of singlehood among young, single Mormons. *The Qualitative Report, 10*(4), 639-661.

reprezentuojantys modeliai yra dominuojantys dabartinėje socialinėje aplinkoje⁴¹. Taip pat, jei vienišumą traktuojame kaip kintančią socialinę konstrukciją, tai turi įtakos tam, kaip vieniši žmonės save įprasmina asmeniniu ir tarpasmeniniu lygmeniu, o taip pat, kokioms socialinėms kategorijoms save priskiria, kaip jomis ir jose operuoja.

3.2. Vienišumas kaip socialinė kategorija

H. Sacks, remdamasis verčiau diskursyvine nei kognityvine prieiga, teigia, jog kategorizavimas bei disponavimas socialinėmis kategorijomis labai daug atskleidžia apie socialinę tvarką. Siekdamas tai iliustruoti jis pateikia pavyzdį, kaip kasdienėse bendravimo praktikose nuolatos produkuojama amžiaus ir vienišumo sąsaja prisideda formuojant socialinę kategoriją „netekėjusi“: „Kai 25 metų mergina save identifikuoja kaip netekėjusią, dažniausiai gauna atsakymą, jog jai dar per anksti taip sakyti“⁴². Tokio tipo atsakymai nurodo, jog yra „teisingas“ ir visuotinai priimtas amžius, nuo kurio gali save įvardinti kaip netekėjusią, būti priskirta ar pati prisiskirti šiai kategorijai. Tokios kategorizavimo ir kategorijų lyginimo bei supriešinimo praktikos (pvz.: vieniša vs. ištekėjusi, gyvenanti solo ar partnerystėje, žmona vs. draugė ir t.t.) suteikia pamatą socialinio gyvenimo struktūrai⁴³. Kategorijos padiktuoja tam tikrą socialinę tvarką naudojimo momente.

Svarbu paminėti, jog dauguma šio darbo kontekste svarbios literatūros traktuoja vienišumo kategorizavimą kaip natūralų, nei verčiau socialiai sukonstruotą fenomeną, todėl klausimai apie žodžio prasmę ir jam priskiriamas reikšmes dažniausiai iškyla siekiant rasti vieningą apibrėžimą, o ne galimas jo versijas ir jų susidarymo prielaidas. Dažniausiai akademiniuose darbuose sutinkama dilema – ar socialinė kategorija „vieniša“ savyje talpina tik „niekada netekėjusi“ ar visgi ši suvokimą turėtume praplėsti ir įtraukti išsiskyrusias, našles, tas, kurios tiesiog nusprendė išbandyti gyvenimą solo arba yra partnerystėje, tačiau yra nesusituokusios⁴⁴. Taip pat, nagrinėjant vienišumą

⁴¹ Reynolds, J., & Wetherell, M. (2003). The discursive climate of singleness: The consequences for women's negotiation of a single identity. *Feminism & Psychology, 13*(4), p. 492

⁴² Reynolds, J. (2013). *The single woman: A discursive investigation*. Routledge, p. 17

⁴³ Reynolds, J., & Wetherell, M. (2003). The discursive climate of singleness: The consequences for women's negotiation of a single identity. *Feminism & Psychology, 13*(4), p. 492

⁴⁴ Reynolds, J. (2013). *The single woman: A discursive investigation*. Routledge, p. 18

kaip socialinę kategoriją aktualūs tampa ne tik kategorijos turinio, jų variacijų ar narystės klausimai, bet ir tai, kaip tos kategorijos susiformuoja, kodėl vienos yra dažniau naudojamos nei kitos.

3.3. Vienišumas kaip diskursas

Vienišumas, kaip terminas ir būseną, savyje talpina daugybę prasmų ir praktikų, todėl gali būti aptariamas ir nagrinėjamas iš diskursyvinės perspektyvos. Vienišumo diskursas mums pasiūlo žinias bei tiesos ir ekspertizės formas, kuriais operuojame savo kasdienybėje⁴⁵.

Remiantis M. Foucault diskurso teorija galima išskirti bent kelias sritis ir požiūrius, per kuriuos vertėtų nagrinėti vienišumą. Visų pirma, tai yra taisyklės ir nuostatos, nustatančios tam tikrus *teisingus*, t.y. visuotinai priimtus būdus, kuriais vadovaudamiesi galime galvoti ir kalbėti apie vienišumą bei galios santykius, slypinčius už tokių modelių. Kitas svarbus aspektas – subjektai ir jiems priskiriami atributai, kurie personifikuoja diskursą: nuo nepriklausomos karjeristės iki pavojingos vyrų medžiotojos ar tos, kuriai, tiesiog nepasisėkė. Taip pat, diskurso kontekste svarbiomis tampa institucionalizuotos praktikos, kurios susijusios su vienišais žmonėmis ir galios pozicijos išraiškomis jų atžvilgių: nuo šeimyninės padėties privalomo indikavimo renkantis iš duotųjų apibrėžimų įvairiose formose ir anketose, iki kreipinių hierarchijos ar mandagaus „plius vienas“ kvietimuose. Galiausiai, vienišumas kaip diskursas gali būti nagrinėjamas iš istorinės perspektyvos, keliant reikšmingus klausimus apie tai, kaip kinta diskursas ir kokios prielaidos yra reikalingos naujam diskursui „išstumti“ senąjį⁴⁶.

Būtent diskursas, anot autorių nagrinėjančių vienišumą iš šios perspektyvos, yra tai, kas natūralizuoja ar patologizuoja, kuria matomumo ar nematomumo zonas, normalizuoja tam tikras reprezentacines formas, kai tuo pačiu metu mistifikuoja kitas. Visais atvejais diskursas yra susijęs su galia, todėl identifikavus tam tikro diskurso susikūrimo ir įsigalėjimo prielaidas, galima reflektuoti būdus, kaip dominuojančiam diskursui pasipriešinti bei jį transformuoti tiek individo, tiek ir grupiniu lygmeniu.

⁴⁵ Hall, S. (1997). The work of representation. *Representation: Cultural representations and signifying practices*, 2, p. 45-46

⁴⁶ Reynolds, J. (2013). *The single woman: A discursive investigation*. Routledge, p. 19

3.4. Vienišumas kaip politika

Anot J. Reynolds, vienišumas taip pat yra politinė arena, kurioje feministės ir toliau turėtų vystyti pasipriešinimo strategijas dominuojančioms praktikoms ir diskursams. Anot jos, tai veda prie kolektyvinio balso, kuris padėtų solo gyvenančioms moterims save pozicijuoti daug labiau įgalinančiais, o ne devalvuojančiais pavidalais⁴⁷.

Svarbu paminėti, jog pasipriešinimo strategijos, kaip ir pačios vienišumo sąvokos reikšmės yra kintančios. Pavyzdžiui, antrosios bangos feministės, tokios kaip Greer, būtent santuokos institutą laikė didžiausia moterų problema: „Jei nepriklausomybę traktuojame kaip būtinąją laisvės sąlygą, tai moterys neturėtų tuoktis“⁴⁸. Pačios Greer vizija buvo ta, jog moterys būtų laisvesnės, jei rinktųsi partnerystės modelius, kurie nėra grįsti įteisinimu santuokoje. Tokiu būdu, anot jos ir kitų šios minties atstovių, būtų sutrikdoma socialinė skirtis tarp „susuokusių“ ir „vienišų“⁴⁹.

J. Chandler, užuot apsiribojusi santuoka *per se*, nagrinėjo platesnį heteroseksualių santykių spektrą, kuris yra vienokiu ar kitokiu būdu paveiktas santuokai priskiriamos struktūros ir socialinių lūkesčių⁵⁰. Esminis jos teiginys kalba apie tai, kad ne tik pati santuoka kaip institutas, bet ir visos kitos porų santykių rūšys yra privilegijuotos lyginant su gyvenimu solo: „Moterys yra apibrėžiamos ir kategorizuojamos priklausomai nuo jų santykio su vyrais. *Žmoniškumas* yra giliai užkoduotas pačiame moteriškume, tam, kad vienišumas būtų stigmatizuojamas“⁵¹.

Dar vieną diskusijos pusę pristato Becky Rosa, atkreipdama dėmesį į tai, kad monogamiški romantiniai poros santykiai tapo matomi kaip vienintelis būdas struktūrizuoti visuomenę, tokiu būdu marginalizuojant vienišas moteris, o taip pat homoseksualius asmenis⁵².

3.5. Vienišumas kaip asmeninis naratyvas

Asmeniniai naratyvai yra įrankis kurti ir valdyti tapatybę sudėtingame, besikeičiančiame ir kompleksišrame ideologiniame lauke, susijusiame su vienišumu. Istorijos bei socialinių praktikų

⁴⁷ Reynolds, J. (2013). *The single woman: A discursive investigation*. Routledge, p. 22

⁴⁸ Greer, G. (1971). *The female eunuch*, London: Book Club Associates, p. 320

⁴⁹ Reynolds, J. (2013). *The single woman: A discursive investigation*. Routledge, p. 22

⁵⁰ Chandler, J. (1991) *Women Without Husbands: An Exploration of the Margins of Marriage*, Basingstoke: Macmillan.

⁵¹ Ten pat, p.2

⁵² Rosa, B. (1994). *Anti-monogamy: A radical challenge to compulsory heterosexuality*, p. 117

veikiama susikuria tam tikra kultūrinė erdvė bei galimų tapatybių rinkinys, kurių priėmimas arba atmetimas, jų transformavimas arba priešinimasis joms tampa kiekvienos, solo gyvenančios moters saviidentifikacijos procesu. Būtent dėl šios priežasties asmeninių naratyvų analizę pasirinkau kaip esminį tyrimo objektą. Vis dėlto, svarbu paminėti, jog visos prieš tai pristatytos vienišumo sampratos šio tyrimo kontekste išlieka reikšmingos, nes asmeniniai naratyvais įtvirtinamos asmeninė ir socialinė tapatybės yra analizuojamos per konstravimą, kartu matomas ir dominuojančių diskursų poveikis, per juos vykstantis vienišumo kaip socialinės kategorijos įtvirtinimas.

Mano tyrimo tikslas yra išsiaiškinti, kaip solo gyvenančios moterys išgyvena, su kokiais jausmais sieja, kaip apibūdina ir suvokia vienišumą. Siekiu suprasti, kaip jos save reprezentuoja ir identifikuoja, konstruoja bei valdo savo tapatybę kasdienėse interakcijose su aplinka.

4. POSTMODERNISTINĖ TAPATYBĖS PARADIGMA

Atsižvelgiant į tai, kad tapatybė yra pakankamai sudėtinga ir abstrakti sąvoka, skirtingos socialinių mokslų disciplinos ją apibrėžia skirtingai, o nepaisant termino plataus paplitimo bei dažno vartojimo, apibūdinti tapatybės turinį vis dar yra pakankamai sudėtinga. Svarbu paminėti, jog tapatybės sampratos kompleksiskumą lemia ir tai, jog tapatybė nėra fiksuotas reiškinys, mokslinėje literatūroje aptinkama nemažai skirtingų veiksmažodžių, apibūdinančių šį reiškinį. Priklausomai nuo konteksto, tapatybė gali būti ugdoma, konstruojama, sudaroma, formuojama, kuriama, plėtojama, tapatybė taip pat gali būti išmokstama, rekonstruojama ir dekonstruojama⁵³.

Nepaisant nuomonių įvairovės, šiuolaikiniai identiteto tyrinėtojai pritaria socialinio konstravimo pradininkų P. L. Berger ir T. Luckmann išsakytiems teiginiais, kad tapatybė yra daugybinė, dinamiška, o ją formuoja įvairūs socialiniai, kultūriniai ir politiniai veiksniai⁵⁴. Šios sudėtingos sąveikos proceso rezultatas – socialinė tapatybė, kurios apimtį sudaro daugybė jos formų: asmens, bendruomenės, lyties, amžiaus, statuso, giminystės, brolijos, etninė, profesinė ir kt. tapatybės. Kitaip tariant, asmens saviidentifikacijai būtinas santykis su kitu, nes tapatybės

⁵³ Bairašauskienė, L. (2018). Tapatybės ugdymas identiteto ir socialinio identiteto teorijų kontekste. *Scientific Research in Education, Vol. 2*, 15

⁵⁴ Garšvė, L. (2016). Tautinio identiteto pliuralizmas: tarp etnolingvistinės tautos ir pasaulio lietuviybės. *Inter-studia humanitas*, 19, 8-24.

formavimasis ir kaita yra priklausoma nuo asmens interakcijos su jį supančia aplinka⁵⁵. Postmoderniosios tapatybės paradigmos šalininkai pažymi, kad tapatybė nėra statiška būklė, verčiau kuriamas ir perkuriamas, konstruojamas ir rekonstruojamas bei transformuojamas socialinis konstruktas. Šioje filosofijos kryptyje asmens tapatumas įgija naują suvokimą: žmogus pats užsiima savo tapatybės kūrimu pasakodamas apie save fragmentiškas istorijas. Tapatybės kūrimas, anot šių postmodernių teoretikų, yra suvokiamas kaip procesas, asmenybės brandos kelias ir nuolatinis darbas formuojant savąjį „aš“⁵⁶. Tyrimo kontekste bus remiamasi būtent šia, postmodernistine tapatybės teorijos prieiga.

5. A. BYRNE ANALITINIS MODELIS

Mano tyrimo karkasas ir logika remiasi A. Byrne pasiūlytu sociologiniu modeliu tirti moterų asmenines ir socialines tapatybes. Autorė, remdamasi šiuo modeliu, tyrė Airijoje gyvenančių vienišų moterų kuriamus asmeninius naratyvus, kaip prielaidas kuriamoms bei perkuriamoms tapatybėms.

A. Byrne esminis teiginys yra tai, jog tapatybė gali būt skirstoma į asmeninę ir socialinę. Nors asmeninė tapatybė yra formuojama per kompleksines interakcijas su aplinka ir yra artimai susijusi su socialine tapatybe, vis dėlto, ji yra esminė nuoroda į savąjį „aš“, savęs suvokimą kaip unikalaus individo, indikuoja asmenines nuostatas ir vertybes. O socialinė tapatybė įgyjama tarsi savaime, ją apibrėžia rasė, šeima, kilmė, paveldas, aplinka, tradicijos. Ši dalis referuoja į tai, pagal kokias aplinkos kategorizavimo sąlygas gyvename, kiek ir kokių jų priimame ir padarome savomis. Taip pat, socialinės tapatybės gali reikštis per tam tikras roles, pareigas, socialines pozicijas ar net stereotipus, kurie priklausomai nuo socialinės grupės iš makro visuomeninio lygmens yra įgyvendinami mikro lygmenyje – grupės nariuose, kaip neatskiriami ir ilagalaikiai jų asmeniniai atributai⁵⁷.

Empiriškai lytis priklauso pirminei socialinių tapatybių tvarkai – tai yra kolektyvinė kategorizacija, skirtumais ir panašumais brėžianti aiškias ribas tarp vyrų ir moterų, formuojanti

⁵⁵ Bairašauskienė, L. (2018). Tapatybės ugdymas identiteto ir socialinio identiteto teorijų kontekste. *Scientific Research in Education, Vol. 2*, 15.

⁵⁶ Simpson, R. (2016). Singleness and self-identity: The significance of partnership status in the narratives of never-married women. *Journal of Social and Personal Relationships*, 33(3), 385-400.

⁵⁷ Byrne, A. (2003). Developing a sociological model for researching women's self and social identities. *European Journal of Women's Studies*, 10(4), 443-464.

lyčių hierarchiją ir visuomenėje priimtinių vaidmenų apibrėžimus. Vis dėlto, lytis patenka ir į asmeninės tapatybės rėmus: kiekvienas mūsų individualiai tapatinasi su lytimi, kitu atveju – su belytiškumu. Tai dar aktualiau turint omenyje individus, kurių asmeninis tapatinimasis su lytimi kardinaliai skiriasi jo socialinei tapatybei, pvz.: translyčiai asmenys. Bet kuriuo atveju, lytis tampa tiek asmeninės, tiek ir socialinės tapatybės dalimi⁵⁸.

Nors autorė savo darbe aiškiai identifikuoja, jog asmeninės ir socialinės tapatybės atskyrimas yra labai sudėtingas, tačiau bent jau dalinis to įgyvendinimas, anot jos, yra būtinas, remiantis hipoteze, jog naujos asmeninės tapatybės formos yra esminis aspektas siekiant transformuoti tradicinį moterų socialinių tapatybių repertuarą. Kuriant ir perkuriant tapatybes už tradicinio repertuaro ribų yra sudaromos galimybės atsirasti naujoms socialinėms tapatybėms, todėl analizės modelis siekia išsiaiškinti tiek dominuojančių socialinių tapatybių įtakas besiformuojančioms asmeninėms tapatybėms, tiek ir atvirkštinę asmeninių tapatybių įtaką tradicinių socialinių tapatybių transformacijai. Viena iš tokių tapatybių yra solo gyvenanti moteris, nepatenkanti į tradicinius santuokos, motinystės ar demonstratyvaus heteroseksualumo rėmus⁵⁹.

A. Byrne teigia, jog asmeninė tapatybė yra erdvė, kuri yra mažiau paveikta stereotipų ir rolių nei socialinė tapatybė, todėl joje gali formuotis socialinė tapatybes transformuojanti jėga. Anot jos, stebėdami asmeninės tapatybės elementus tyrėjai gali užčiuopti augantį pasipriešinimą dominuojančioms socialinėms sampratomis ir bandymus artikuliuoti naujus moteriškumo apibrėžimus⁶⁰. Vis dėlto, svarbu paminėti, jog modelis neignoruoja socialinės tapatybės, įtraukiančios ideologines prielaidas, grupės identifikaciją, priimtinius ir atmestinius moteriškumo apibrėžimus. Šių įtakų įvardijimas yra svarbus elementas, siekiant suprasti asmeninės tapatybės formavimosi kontekstą ir aplinkas.

Analitinis modelis, siekiantis išsiaiškinti stereotipinių moteriškumo suvokimų įtaką jų gyvenimui bei saviidentifikacijai, apibrėžia asmeninę tapatybę per keturis elementus: savęs išgyvenimą (eng. *experiencing the self*) sąveikaujant su kitais, savęs pažinimo gebėjimų ugdymą (eng. *developing the capacity of self-knowledge*), rūpinimosi savimi praktikas (eng. *devising care and practices of the self*) ir buvimą savirefleksyviais (eng. *being self-reflexive*)⁶¹. Remiantis šiais elementais formuoju tyrimo klausimų blokus, kurie bus naudojami siekiant suprasti ir įsigilinti į naratyvines praktikas, kuriomis solo gyvenančios moterys formuoja savo asmeninę tapatybę.

⁵⁸ Ten pat.

⁵⁹ Ten pat.

⁶⁰ Ten pat.

⁶¹ Ten pat.

a) Savęs išgyvenimas sąveikaujant su kitais

Pirmasis saviidentifikacijos elementas yra grindžiamas sąveika su aplinkiniais, nes suvokdami, jog kiekviena interakcija turi pasekmes, bendraudami niekada neprarandame budrumo, tokiu būdu darydami įtaką ir sąvojo „aš“ suvokimui. Kitaip tariant, individai yra sąmoningi dėl to, kaip jį / ją aplinkiniai suvokia ir priima kasdienio bendravimo praktikose. Tai, kaip jaučiamės suvokiami ir matomi kitų akimis turi didžiulę įtaką sąvojo „aš“ formavimui ir saviidentifikacijai, nes bet kokios sąmoningos pastangos formuoti arba pakeisti aplinkos įvaizdžius savo atžvilgiu veda prie proceso internalizavimo.

Savęs išgyvenimas sąveikoje su kitais taip pat yra susijęs ir su socialine tapatybe, nes tai, kaip aplinkiniai traktuoja ir bendrauja su individu, gali būti labai artimai susiję su jų įsivaizdavimu apie jo / jos socialinę tapatybę. Nepriklausomai nuo to, kad kiekviena moteris yra unikali ir individuali, aplinkiniai visų pirma ją priima kaip moterį, tuomet priskiria tam tikrai etninei ar socialinei grupei: jos lytinė, rasinė, klasinė ar socialinė tapatybės struktūruoja aplinkinių bendravimo su ja modelius ir kaip jau minėta prieš tai, grįžta kaip pasėkminės įtakos jos pačios saviidentifikacijai.

b) Savęs išgyvenimas saveikaujant su kitais

Antrasis asmeninės tapatybės elementas remiasi savojo „aš“ pažinojimu, savo vertybių identifikavimu. Savęs žinojimas ir pažinojimas yra glaudžiai susijęs su sąmoningumu, savo limitų ir galimybių identifikavimu, žinojimu, kas esi, sugebėjimu apibūdinti save aplinkiniams ir pačiai sau. Ši sudedamoji asmeninės tapatybės dalis tyrimo kontekste padeda išskirti, kokie atributai kiekvienai moteriai yra esminiai apibrėžiant save kaip asmenybę ir kaip moterį, kuri gyvena solo.

c) Savimi rūpinimosi praktikos

Trečiasis elementas atkreipia dėmesį į savojo „aš“ pažinimą iš kiek kitos perspektyvos: jis fokusuojasi į rūpinimąsi savimi ir rūpestį dėl savęs, tiek iš materialinės, tiek ir nematerialinės pusės.

Tai ir rūpinimasis savo kūnu, jo poreikiais, savo emocine būseną, jausmais, ir mąstymas apie savo fizines bei dvasines būsenas.

Rūpinimosi savimi praktikos apibūdina ir moterų sugebėjimą priimti sprendimus, būti už juos atsakingoms, prioritetizuoti tikslus, gyvenimo planus. Šie aspektai yra ypač reikšmingi formuojant, keičiant ar transformuojant asmeninę bei socialinę tapatybes.

d) Savirefleksyvumas

Savastis (eng. Selfhood) gali būti jaučiama ir patiriama tik individualaus subjekto, kuris geba nupasakoti savo patirtis, tuo pačiu išreiškdamas asmeninę tapatybę. Šiuo atveju, per asmeninės tapatybės mediumą savasis „aš“ tampa apčiuopiamas tiek pačiam subjektui, tiek ir jo aplinkai. Savirefleksija moteriai veikia kaip individualus procesas, apjungiantis tris prieš tai aptartus elementus, kurio metu ji save suvokia kaip subjektą, kurį pati nuolat kuria ir formuoja. Toks suvokimas provokuoja vidinę kontempliaciją bei savasties kvestionavimą, kuris turi potencialo virsti pokyčio šaltiniu arba atvirkščiai – esamos būsenos, sąstingio legitimizavimo įrankiu.

Lentelė Nr.1 **Tiriamasis tapatybės sudėties ir kaitos modelis**

TAPATYBĖ	
ASMENINĖ TAPATYBĖ	SOCIALINĖ TAPATYBĖ
<p><i>Akivaizdi</i> patirtyse sąveikaujant su aplinka</p> <p>Savęs pažinimas (<u>vertybės, asmenybės samprata</u>)</p> <p>Rūpinimosi savimi praktikos (<u>sprendimų priėmimas, prioritetizavimas, gyvenimo planų kūrimas ir kt.</u>)</p> <p>Gebėjimas būti savirefleksyvių kasdienėse praktikose</p>	<p><i>Akivaizdi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dominuojančiose ideologijose (socialinės struktūros ir naratyvai) - Pirminėse identifikacijose (lytis, etniškumas, seksualinė orientacija, soc. klasė ir kt.) - Antrinėse saviidentifikacijose (tautybė, pareigos ir kt.) - Socialiai priimtinosiose tapatybėse - Socialiai nepriimtinosiose tapatybėse

6. TYRIMO METODOLOGIJA

Siekdama išsiaiškinti vienišų moterų saviidentifikacijos režimus atliksiu kokybinį tyrimą – pusiau struktūruotus giluminius interviu su solo gyvenančiomis moterimis.

Tyrimo imtis yra 17 solo gyvenančių moterų: 6 gimusios 1960-1975 m. ir 11 gimusios 1993-2000 m. Tokiu būdu siekiu palyginti asmeninės ir socialinės tapatybės režimus, su kuriais tapatinasi skirtingų kartų moterys. Taip pat, svarbu paminėti, jog solo gyvenančios moterys nėra homogeniška grupė, į šį apibūdinimą įeina tiek nesusituokusios, tiek našlės, tiek išsiskyrusios moterys. Vis dėlto, dėl tyrimo reprezentatyvumo interviu bus atliekami tik su niekada netekėjusiomis, vaikų neturinčiomis moterimis, remiantis hipoteze, jog našlių bei išsiskyrusių moterų saviidentifikacija ir įvaizdis visuomenėje yra automatiškai labiau legitimizuotas bei kitaip racionalizuojamas lyginant su niekada netekėjusiomis moterimis. Šio tyrimo geografija apsiriboja Vilniaus miestu, atsižvelgiant į tai, jog sostinės visuomenė yra itin heterogeniška, todėl esant praktiniams tyrimo apimtį apribojimams, šis miestas buvo pasirinktas kaip tinkamas atspirties taškas, siekiant išanalizuoti kuo įvairesnes solo gyvenančių moterų patirtis.

Pusiau struktūrizuoto giluminio interviu modelis šiame tyrime buvo pasirinktas siekiant suteikti kuo daugiau laisvės interviantėms atskleisti savo asmeninius naratyvus, gyvenimo istorijas, leisti joms interpretuoti, atskleisti ir apibrėžti jas supantį pasaulį ir vidines būsenas, santykį su tradiciniais ir jiems besipriešinančiais solo gyvenančių moterų apibrėžimo repertuarais. Interviu klausimynas buvo sudarytas remiantis A. Byrne modeliu.

Kaip jau buvo aprašyta anksčiau, šio darbo kontekste yra remiamasi tapatybės, kaip dinamiškos, nuolat kintančios būsenos samprata. Nors akivaizdu, jog tapatumas yra labai daugialypis, šio tyrimo tikslas yra palyginti dviejų kartų saviidentifikacijos režimus, susietus su kategorija „vieniša moteris“. Tam pasiekti, interviu analizuosiu pasitelkusi naratyvinį analizės modelį, stengdamasi išsiaiškinti, kokias asmenines tapatybes solo gyvenančios moterys atskleidžia kalbėdamos, besidalindamos savo patirtimi. Svarbu yra tai, jog naratyvinė analizė leidžia atskleisti tiek subjektyvius, tiek ir socialinius aspektus, kurie formuoja individo gyvenimą, o taip pat yra dėkinga identifikuojant subjekto pozicijas, kurios jam yra prieinamos, priskiriamos diskursyviame kontekste. Tyrimo kontekste interviu bus traktuojami kaip naratyvinės konstrukcijos, per kurias yra atliekama saviidentifikacijos praktika.

Klausimynas:

1. Kaip norėtumėt save pristatyti? Kaip identifikuojat savo šeimyninę padėtį?
2. Kokius *vienišumo* (sąvoka yra parenkama, atsižvelgiant į informantės naudojimą) įvaizdžius atsimenat iš vaikystės? O ką dabar vienišumas reiškia jums?
3. Kaip norėtumėt, kad jus matytų aplinkiniai? Kaip jus šiandien apibūdintų draugai, artimieji?
4. Kaip jaučiatės būdama vieniša? Ar laikui bėgant savijauta kito? Jei taip - kada buvo sunkiausia/paprasčiausia?
5. Ką šiandien reiškia būti vieniša moterimi?
6. Koks jūsų pačios požiūris į santuoką, šeimos kūrimą?
7. Kaip manot visuomenė dabar mato vienišumą? Vienišas moteris? Kaip tai mato jūsų šeima, draugai?
8. Ką jums patinka veikti? Ar yra kažkokios veiklos, kurios sudėtingesnės arba kaip tik paprastesnės kai esi vieniša? Ar yra kažkokios nepatogios socialinės aplinkos/įvykiai, kuriuose būna nemalonu dalyvauti?
9. Ar aplinkoje išgirstate klausimų, kodėl esate vieniša? Ką dažniausiai tokiais atvejais atsakote? Ar tokius klausimus užduodate ir pati sau?
10. Ar jei galėtumėt, būtumėt dabar santykiuose? Ar šiuo metu aktyviai ieškote partnerio?
11. Kaip manote, kokį žodyną turėtume naudoti kalbant apie vienišumą/gyvenimą solo?

7. TYRIMO ANALIZĖ

7.1 1993-2000 m. gimusios solo gyvenančios moterys

7.1.1 Saviidentifikacijos režimai

a) Prioritetiniai savęs apibrėžimo repertuarai

Kiekvienas interviu buvo pradedamas klausimu, kaip informantė pati norėtų save pristatyti, siekiant išsiaiškinti, kokie apibrėžimai bei kategorijos jai pačiai yra artimiausios, ką ji prioritetizuoja kaip asmenybę nusakančius atributus, kas jos nuomone ją labiausiai apibrėžia kaip

žmogų. Taip pat, remiantis A. Byrne analizės modeliu, buvo siekiama suprasti ir užfiksuoti sąmoningą ir reflektuotą savojo „aš“ patyrimą santykiyje su kitais.

Išanalizavus interviu paaiškėjo, kad tik viena informantė save apibūdindama panaudojo žodį „vieniša“: „...esu dvidešimt septynerių metų vieniša mergina, kuri dirba dalykus“(I¹), kitos, atvirkščiai, ne tik neįtraukė šeimyninės padėties apibrėžimo į savęs apibūdinimą, bet ir pačios pabrėžė, jog tai nepatenka į jas identifikuojančių atributų rinkinį: „Niekada neapibūdinu savęs pagal šeimyninę padėtį, kaip ten būna „ištekėjusi“, „netekėjusi“ – man tai tikrai atrodo toks oldshool'as. Tikrai neminėčiau, kad, na, esu vieniša mama, vieniša studentė. (juokiasi) Taip nėra“ (I⁹). Tik viena informantė į savęs apibrėžimą įtraukė lyties kategoriją, dažniau buvo girdimas savęs, kaip visų pirma žmogaus, turinčio tam tikras vertybes ir gyvenimo filosofiją, apibūdinimas, o dažniausiai savęs apibūdinimo repertuaruose nuskambėdavo profesinė veikla bei darbas, t.y. savęs apibrėžimas per tai, ką aš veikiu, kuo užsiimu.

Esminės kategorijos, per kurias informantės save apibūdindavo:

- **Profesinė veikla:** „Pirmas dalykas yra darbas, kuris daug siejasi su saviraiška ir tos saviraiškos rezultatais. Mano gyvenime tai yra svarbiausias dalykas, per kurį aš save vertinu ir identifikuoju, save rodau.“ (I³); „Pavyzdžiui, susipažįstant su naujais žmonėmis, ko gero, profesija, veilla yra tai, kaip save apibūdini.“ (I⁸); „Greičiausiai, visada prisistatau savo vardu, pavarde ir savo veikla... susieina į mano pagrindinę veiklą, kuri neša pinigus ir į kažkokią „užklasinę“ veiklą, kuri neša kažkokį malonumą.“ (I⁹);
- **Pomėgiai ir saviraiška:** „Dažniausiai sakau, kad amatininkė. Vilniaus mylėtoja, nes labai myliu Vilnių, tad tą dažnai paminiu.“ (I⁷)
- **Vertybės ir asmeniniai bruožai:** „...pasakyčiau, iš tikrųjų, tiesiog esu žmogus, kuriam, iš tikrųjų, man nuoširdžiai, vat, pats kiekviena ta diena, pats gyvenimas yra pati didžiausia vertybė“ (I²); „Esu sąmoningas, geras žmogus, turintis savo nuomonę ir įsitikinimus. Kitų žmonių žnuomonė man nevisuomet padarys įtaką. Aš žinau, kas esu, ko siekiu.“ (I⁵); „Jeigu manęs paprašo prisistatyti, visuomet noriu sakyti, kad esu žmogus.“ (I¹⁰);
- **Lytis:** „Na, turbūt galėčiau pasakyti dviem žodžiais: jauna moteris. Taip būtų turbūt tiksliausia.“ (I¹¹)

b) Savęs apibrėžimas per šeimyninę padėtį

Paklausus informančių, kaip jos apibrėžtų save iš šeimyninės padėties prizmės, pasidarė akivaizdu, jog daugumai jų tai yra neigiamus jausmus, pasimetimą ir abejones keliantis klausimas. Tai atsiskleidė ne tik atsakymuose, bet ir neverbalinėje kalboje – padažnėjo tylos pauzės, gestikuliacija rankomis, atsakymai buvo fragmentiški, mintys dėstomos nenuosekliai. Didžioji dalis interviu dalyvavusių moterų pačios pripažino, jog šis klausimas joms nejaukus, išmušantis iš vėžių: „Mane tai išmuša iš vėžių...“ (I³), sukeliantis nepasitenkinimą: „Bet nesuprantu, kodėl čia toks įforminimas yra. Paprastai tai, niekada šnekant nesu taip savęs įforminusi“ (I¹⁰). Verta atkreipti dėmesį ir į tai, kad informantėms prašymas apibrėžti savo šeimyninę padėtį asocijavosi su oficialiomis anketomis, instituciniais dokumentais, nes daliai jų tai yra vieninteliai kontekstai, kuriuose jos dar susiduria su tokiu kategorizavimu: „Na, manau, kad šiaip dažnai jos net nereikia niekur. Nors dažniausiai kur reikia įvardinti, tai tikriausiai visokiose aplikacijose ar ten dokumentus kažkur pildant ar kažką panašaus, va, reikia ten parašyti marital status, bet kažkaip šiaip, iš tikrųjų, nelabai kažkur ir reikia.“ (I²).

Apibūdinimų kategorijos, per kuriuos informantės dažniausiai apibrėžė savo šeimyninį statusą:

- **Per tai, kuo nėra/ko neturi:** „nėra tiesiog antrosios pusės“ (I³); „Žinai, gal reikėtų sakyti „ne romantiniuose santykiuose“? Arba „nesu santykiuose“ (I⁹); „Be poros“ (I⁵);
- **Per tai, kaip gyvena:** „galėčiau šiaip pasakyti, kad esu solo gyvenantis žmogus“ (I¹⁰), „savarankiškai gyvenanti“ (I³)
- **Per terminą „vieniša“:** „Taigi aš lietuviškai sakyčiau, kad esu vieniša, bet ne liūdname kontekste“ (I¹⁰); „vieniša mergina“ (I¹); „Tai tokiam neformaliai bendravime į tai laisviau, linksmiau pasižiūriu, bet bendraujant su žmonėmis tai, ko gero, tas single – vienišas.“ (I⁸)
- **Per buvimą viena:** „nes esu viena ir man labai, labai patinka“ (I⁹);
- **Per įgalinančius apibrėžimus:** „Laisva, nepriklausoma moteris“ (I⁴), „o pas mane buvo viengungė, bet paskui aš pasikeičiau į „visa“ (I⁸).

Visgi, mano nuomone, ypač svarbu atkreipti dėmesį į tai, kaip šeimyninės padėties įvardinimą informantėms apsunkino lietuvių kalbos siūlomas žodynas: „Man nepatinka lietuviškas žodžio „single“ vertimas. Lietuviškas vertimas vienišius skamba liūdnai, tačiau angliškas žodis single tokio atspalvio neturi.“ (I¹¹); „Nėra to žodžio lietuvių kalboj, kuris galėtų taip konkrečiai apibūdinti, kas su tavim yra. (juokiasi)“ (I⁹). Neretai ir pačio interviu metu jos labiau buvo linkusios vartoti anglišką žodį *single*, kuris turi mažiau neigiamų konotacijų, yra neutralėsnis nei lietuviškas atitikmuo „vieniša“: „Lietuviškas vertimas vienišius skamba liūdnai, tačiau angliškas žodis *single* tokio atspalvio neturi.“ (I¹¹). Pastarasis terminas daugumos interviu metu sukėlė ypatingą

nepasitenkinimą – didžioji dalis informančių labai kategoriškai atsisakė tapatinti su šiuo žodžiu implikuojamais reikšmių repertuarais: „*Nu ne vieniša. Mes visi jaučiamės vieniši.*“ (I⁹); „*Nes tas žodis – vieniša, jis vis dar yra toks labai, jis yra toks kontroversiškas ir yra, man rodos, ne taip yra suprantamas dažnu atveju ir kažkaip traktuojamas visai ne taip kaip turėtų būti traktuojamas.*“ (I²); „*Man labai liūdna, kai pasako „tu esi vieniša“.* Aš nesu vieniša, aš esu pilna“ (I¹⁰). Viena iš informančių labai tiksliai apibrėžė tai, kokią esminę problemą solo gyvenančios moterys mato šiame apibrėžime – jis sutapatina partnerio neturėjimą su neigiamą konotaciją turinčia būseną, kuri kelia gailestį: „*Aš nesu vieniša, nemanau, kad tai yra teisingas žodis. Vienišumas nėra vien tik apie tai, kad tu turi vyrą ar ne turi vyro, partnerio ar panašiai. Tad jis nėra teisingas, nes aš nesijaučiu vieniša. Turiu draugų, šeimą ir daugybę žmonių aplink save. Man atrodo, kad šis žodis neteisingas, nes jis irgi yra labai negatyvus, tarsi, eikime dabar paverkti visi.*“ (I³). Anot didžiosios dalies tyrime dalyvavusių informančių, žodis „vieniša“ netiksliai apibūdina jų šeimyninę padėtį ir devalvuoja jas kaip žmones, priskiria emocinį foną, su kuriuo jos pačios nesitapatina ir nenori būti tapatinamos.

Paklausus informančių, kokie žodžiai, terminai joms būtų priimtini kalbant apie gyvenimą solo, joms buvo labai sunku atsakyti į šį klausimą, nes daugumos nuomone tokių žodžių lietuvių kalboje kol kas nėra, o visi įprastai vartojami turi neigiamą reikšmę.

Visgi noriu atkreipti dėmesį į tai, jog dėl aiškumo interviu eigoje šis terminas buvo naudojamas gana plačiai, tačiau kaskart su informantėmis suderinus, kokias reikšmes duotuoju momentu jam priskiriame, o kurias atmetame, atsižvelgiant į tai, koks kiekvienos jų santykis su terminu „vieniša“.

7.1.2. Solo gyvenančios moters įvaizdžiai lydėję vaikystėje ir paauglystėje

Paklausus informančių, su kokiais vienišos moters įvaizdžiais jos užaugo, kaip tokios moterys buvo vadinamos, apibūdinamos šeimoje bei vertinamos šeimyninėje aplinkoje, išsiskyrė labai aiškios dvi grupės:

- Augdamos artimoje aplinkoje nesusidūrė su solo gyvenančiomis moterimis arba neatsimena, jog artimiausioje aplinkoje apie tai iš viso būtų kalbama, atkreipiamas dėmesys: „*Nežinau, ar man tai labai svarbu atrodė, tas buvimas santykyje ar nesantikyje, ne pagal tai matydavau žmones. Bet kažkaip gal aplinkoje dauguma žmonių nebuvo vieniši, nesusidūriau su tuo.*“ (I³); „*Neatsimenu nieko iš tikrųjų. Gal net nebuvo tokių žmonių mano aplinkoje. Jei ir buvo aš visai apie tai negalvodavau.*“ (I³); „*Neatsimenu nieko arba dabar taip persuku viską atgal, gal net*

sakyčiau nebuvo tokių žmonių tų, su kuriais bendrautumėm, kad jie būtų vieniši.“(I⁶); „*Nelabai kažkaip apie tai ir mąstydavau. Nelabai gal ir buvo aplinkoje pas mane, kad mąstyčiau.*“(I⁷).

- Augdamos artimoje aplinkoje susidūrė vien su neigiamas solo gyvenančių moterų apibūdinimais, o dažniausias jų – „senmergė“, kurį lydėdavo tokie būdvardžiai, kaip „bevertė“, „nelaiminga“, „sužalota gyvenimo“, o taip pat „šventuolė“, „tarnautoja“ ir kt.: „*Kitas pavyzdys iš vaikystės, tai, kad vieniša moteris atrodė tokia tarsi nelaiminga labai. Ta prasme, kad per žinias visad būdavo „vieniša penkių vaikų mama“. Galvodavau, velniava, kaip jai turėtų būti sunku.*“(I¹); „*Senmergė jau čia tokia, kad nesugebi nieko susirast čia savo gyvenimo tavo tikslas yra, ir tu nesugebi to padaryt arba kažkas jau ar nesi ten atsidavus šventuolė, galbūt, Dievo, kaip čia... Tarnautoja.*“(I²); „*Būdavo žodis „senmergė“ ir ieškojimas, kas jai yra, kodėl ji tokia galėtų būti*“(I³); „*Tai, aišku, buvo tų senmergių pravardžiavimų, tarsi nepilnas, neįgalus žmogus, nes viena moteris gyvena*“(I¹⁰).

Tik dvi informantės įvardino, jog vaikystėje, nepriklausomai nuo dominuojančių artimiausios aplinkos vertinimų, pačios turėjo teigiamus solo gyvenančių moterų vertinimus, jomis žavėjosi: „*Man ji buvo tokia fabulous (liet. nuostabi, red. past.). Nors visi sakė, kad ji yra „sužalota“ gyvenimo, man kaip tik atrodė, kad ji gyveną tą gyvenimą taip, kaip nori. Turi tą savo fantastinę aplinką, kurioje ji yra jos valdovė.*“(I³); „*Bet labiau gal tokia pastitempusi miestietė moteris.*“(I⁷). Taip pat, dvi informantės indikavo populiariosios kultūros produktų įtakas, su kuriomis susidūrė vaikystėje, ryškiausias jų: Simpsonų seriale vaizduojama „*bomžė su septyniom katėm*“ ar personažas iš filmo „*Vienas namuose*“: „*...ta moteris, kur balandžius maitino*“(I²).

Paskutinis itin ryškus aspektas šio klausimo kontekste – nuo pat ankstyvos vaikystės egzistavęs spaudimas santuokai. Informantės minėjo, jog jas augindami tėvai dažnai pabrėždavo, kad buvimas be vyro, ne santuokoje yra tam tikra prasme disfunkcinė moters būseną, indikuojanti, jog kažkas su ja yra negerai: „*Tačiau kai buvau vaikas, man būdavo labai aišku, kad tu turi su kažkuo būti, kad negali būti vienas, nes vienas reiškia, kad su tavimi yra kažkas negerai. Tavo būdas negeras arba...*“(I³); „*bet ji kažkaip nebyliai man vis laiką įteigdavo suvokimą, kad būti vieniša – būti nelaiminga... Ne, būti santuokoj, bet nelaiminga yra bet kuriuo atveju geriau nei būti be vyro. Jos toksai vaibas sklido, kad čia yra milžiniška stigma, jog tik nebūk viena. Jau geriau turėti bet kokį vyrą – jis tave išdavinės, gers, tau teks už jį visur visada mokėti ir ko tik ten nedaryti, kęsti išdavystes, bet tik ne skyrybos ir tik nebūti vienai.*“

Apžvelgus informančių atsakymus galima daryti išvadą, jog nei viena iš jų vaikystėje nesusidūrė su artimiausioje aplinkoje formuojamu teigiamu ir įgalinančiu solo gyvenančių moterų

paveikslu. Geriau atveju jis buvo neutralus arba vienišos moterys tiesiog „neegzistavo“ tradicinių šeimų paveiksle: jos buvo aklojoje zonoje.

7.1.3. Gyvenimo solo turiniai

Paklausus, kokius turinius, asociacijas ir reikšmes asmeniškai talpina į savo gyvenimą solo, informančių atsakymai išsiskyrė į keturias pagrindines grupės. Jos patiria gyvenimą solo kaip:

- **pereinamąją būseną/etapą**, kuomet vertinama neutraliai: „*Dabar toks etapas gyvenime. Buvo kitokių etapų, dabar yra toksai. Sunku net man komentuoti.*“ (I³); „*Pavyzdžiui, savo atveju, man iš pasąmonės ateina toks laikino periodo įvazdis. Atrodo, kad tai vis tiek kažkada pasikeis.*“ (I⁸), kuomet vertinimas yra nulemtas vis dar egzistuojančio aplinkos ir visuomenės spaudimo: „*Lyg tai turėtų būti laikina stadija, o santykių stadija yra svarbesnė ir stipresnė nei ta vienišumo stadija. Ir kad tu to nepasirenki, o tiesiog taip nutinka.*“ (I¹) arba asmeninio gyvenimo santykių prioritizavimo: „*Tas gyvenimo būdas, jis dabar yra solo, bet aš ne nesakau, kad ilgoj perspektyvoj norėčiau gyventi solo. Ne, man labai gražu šeima, santykiai, bet aš neieškau partnerio vien tik dėl to, kad jį turėti.*“ (I¹⁰);
- **įgalinančią poziciją**, kuri suteikia daug laisvės ir erdvės elgtis taip, kaip norisi tau: „*Tai aš savo dabartinę situaciją per tokią įgalinančią perspektyvą, kad tai, ko aš noriu, taip aš sau ir pasidarau, kuomet esu viena.*“ (I⁸); „*Nu, sunku įsivaizduot, kad galėtum kažkur dabar, kad reiktų prie kažko taikytis. Sakau, jeigu nori kažką daryt, kodėl aš turėčiau kažkaip, sakykim, ten taikytis ten prie kažko? Va tokia laisvė yra, jo, tikriausiai.*“ (I²); „*Tas gyvenimas vienai reiškia labai aiškų savo ritmą ir taisykles bei nesiderinimą gal prie nieko. Labai didelį savarankiškumą, jog visiškai viskas priklauso nuo tavęs ir visos problemos reiškia, kad tu jas sprendi dažniausiai pats.*“ (I³), o taip pat kaip erdvę asmeniniam tobulėjimui bei savęs pažinimui: „*Buvo sunkoka, bet dabar jaučiuosi labiau subrendusi ir tą vienišumą priimu kaip terpę pačiai tobulėti, dalykus daryti dėl savęs, paanalizuoti save. Man nėra tokios minties, kad štai, liksiu senmerge visą gyvenimą, nes dabar esu vieniša. Man kaip tik tai atrodo kaip plusas.*“ (I⁵); „*...dabar jaučiuosi gal šiek tiek daugiau užaugusi ir susivokusi, tai aš tą vienišumą priimu kaip tokią gerą terpę pačiai tobulėt, kažką sau daryti, dėl savęs, ne dėl kito žmogaus. Nu, ta prasme, daugiau laiko sau skirti ir taip, nežinau, paanalizuoti labiau save*“ (I⁶); „*Aš asmeniškai į tai žiūriu kaip į galimybę turėti laiko koncentruotis į save, nes, man atrodo, kad tu gali norėti santykių, bet tai ne visai yra tas dalykas, kuris nuo tavęs priklauso.*“ (I¹¹);

- **ribojančią poziciją**, nes gyvenant tradiciniuose santykiuose viskas atrodo paprasčiau: „*Tuo pačiu žmonių, kurie turi antras puses ir šeimas pasaulyje kalbant, viskas daug paprasčiau, nes dalinasi į dvi dalis ties viskuo: ties finansais, turtu, maistu, bet kuo. Visa ta buitimi.*“ (I¹⁰), kai kita informantė gyvenimą solo ir buvimą vieniša apibrėžė kaip tam tikrą asmeninį deficitą; „*bet jei anksčiau tai matydavau kaip kažkokį trūkumą tą savo padėtį, tai dabar nebežinau, kaip yra, betir negaliu objektyviai įvertinti*“ (I⁴).

Šio klausimo kontekste reikšminga yra tai, kad ne viena informantė neįvardino gyvenimo solo kaip sąmoningo ir valingo pasirinkimo, visais atvejais tai buvo apibrėžta kaip kažkas, kas tiesiog gyvenime „nutinka“ ir dažnu atveju priklauso nuo susidariusių aplinkybių. Labiausiai skyrėsi informančių asmeninis pasirinkimas, požiūris, kaip kiekviena jų traktuoja savo gyvenimą solo, kokius jausmus išgyvena, kaip reaguoja į aplinkos spaudimą.

7.1.4. Solo gyvenančios moters įvaizdis šiandieninėje visuomenėje

a) Visuomenėje pastebimi vertinimo režimai

Paprašius informančių įvertinti tai, ką šiandien reiškia būti vieniša moterimi ir kaip jų nuomone keičiasi / nesikeičia visuomenės požiūris, pasidarė akivaizdu, jog vienišos moters pozicija ir vertinimo repertuarai yra labai kompleksiniai, sunku išskirti vieną ar kelias dominuojančias nuomones, nes ir pačių informančių atsakymai buvo labai fragmentiški, pilni abejonių ir kvestionavimo.

Visų pirma, daugelis jų paminėjo, jog nėra tikros, kad gali atsakyti į šį klausimą, nes tas vertinimas labai priklauso nuo to, kokia kiekvienos moters socialinė aplinka, kokiame mieste ar regione ji gyvena, su kokiais žmonėmis bendrauja ir t.t.

Antras svarbus aspektas – solo gyvenančios moters pozicijos kompleksiskumas. Informantės įvardino, jog nors ir pastebi visuomenės požiūrio kaitą į teigiamą pusę, tai iššaukia kitas rizikas. Viena jų – internalizuotas poreikis legitimizuoti save kaip nepriklausomą, bebaimę, „kietą“, jei esi solo gyvenanti moteris: „*Bet čia yra toks konfliktas tarp „Kas aš esu?“ ir „Kaip aš save pozicionuoju?“*, nes labai svarbus dalykas yra pasakyti, kad jei jau esi solo, tai esi spaudžiamas ir save stipriai pozicionuoti kaip solo. „*Tu esi stipri, galinga!*“ ir panašūs dalykai. Tada tarsi nebeturi teisės kartais būti šiek tiek silpnesnė ir paabejoti.“ (I⁸); „*Man sunku laike įvertinti tokį pokytį. Bet atsiranda toks emancipacijos dalykas, kad aš esu viena, nes taip nusprendžiau, o ne dėl to, kad*

manęs niekas „neima“. Manau, tai yra stiprėjantis dalykas. Tuo pačiu, kartais jis man atrodo jau ir truputėlį šaržuotas. Tai tas spektas plečiasi, bet kartais gali pasirodyti ir toks perdėtas, kai, sakykim, socialiniuose tinkluose matau vienokias ar kitokias žinutes, kartais man tos emancipacijos žinutės labiau atrodo kaip saviguoda, tarsi, bando save pateisinti, o ne gyvenimo būdas. Tai tas spektras plečiasi ir dar užėina už tokių, mano akimis, normalių ribų.“(I⁸); „Jo, mes kietos, mes veiklios, nieko mums nereikia - jokių vaikų, jokių vyrų, nesąmonė.“ Bet, man atrodo, kad net fiziologiškai, tu tą savo šiltą energiją vis tik nori kažkam atiduoti. Paskui atsiranda tos visos emancipuotos, bet nelaimingos. Tai iš kur ta nelaimė? Iš to, kad kažkurios savo dalies tu nerealizuoji. Čia tik kaip tą balansą surasti yra klausimas, bet aš sakau, nevertinčiau nei taip, nei kitaip. Manau, ekstremumai yra ne sprendimas.“(I⁹). Kita informantė šią problematiką reflektavo per tai, jog visuomenėje egzistuoja didelis pasimetimas, kokia dabar turėtų būti moteris ir per kokius aspektus eskaluojama emancipacija turėtų skleistis: „Man atrodo, šiandieninėj visuomenėj, kai pradeda lygintis moterų ir vyrų teisės atsiranda labai daug to, kad moterys pradeda nebeijot skleistis ir parodyti visą savo esybę. (...) Iš kitos pusės tuo savo skeidimusi mes užsiauginam kažkokius spyglius ir pradedam badyt tuos vyrus šalia esančius. Kartais aš iš jų pusės pasižiūriu. Ir man, aišku, būtų baisu prieit prie tam tikrų moterų.“

Nors dauguma informančių bendrą visuomenės požiūrio kaitą solo gyvenančių moterų atžvilgiu įvertino kaip besikeičiančią į teigiamą pusę, visgi moters amžiaus aspektą minėjo kaip tą kriterijų, kuris vis dar yra gajus vertinant vienišas moteris. Anot jų, nors pačios nejaučia diskriminacijos, taip gali būti tik todėl, jog yra „išteisinamos“ dėl savo amžiaus, kuomet vyresnės moterys ir toliau susiduria su *singlizmo* apraiškomis: „Ir aš manau, kad dar amžius ir „tiksintis biologinis laikrodis“ yra įkišami būtinai, lyg tai baisiausiai nulemtų žmogaus vertę.“(I¹); „Gal tiesiog nebegajus tas senmergės ar senbernio vaizdas, nors aš dar esu palyginus jauna. Galbūt jei man būtų dešimt ar penkiolika metų daugiau, tai kitaip tą aplinka tada žiūrėtų.(...) turbūt kyla žmonėms klausimų, kodėl tai yra: ar ji pati pasirinko? Ar jai kažkas nepasisekė? Ar ji buvo kažkokiuose santykiuose ir juos kažkaip užbaigė?““ (I⁴). Įdomu, jog paklausus informančių nuomonės apie tai, nuo kokio amžiaus visuomenė moterį priskiria minimam senmergės stereotipui, net trys atsakė, kad tas amžius yra trisdešimt penkeri metai.

Taip pat, trys informantė nurodė, jog jų nuomone, visuomenės žvilgsnis į solo gyvenančias moteris išlieka neigiamas: „Nu tai vieniša moterim, man atrodo, reiškia tai, nu nežinau, kad tu ten gal negeras žmogus, baises, negražus, dar kažkoks kitoks ir visą gyvenimą viena. Bent jau aš dažnai girdžiu tą nuomonę, tai ir yra va toks ne tai, kad stereotipas, bet tokia bendra

nuomonė.“(I⁶); „Man atrodo, tai reiškia, jog esi negeras žmogus, baisus, negražus, dar kažkoks. Tokia bendra nuomonė.

Tai yra blogai tarsi. Aišku, dažniau tas požiūris iš vyresnės kartos.“(I⁵), ieškoma priežasčių jos vienišumui: „Apskritai, kalbant apie vienišas moteris, yra toks momentas, kad, na, „vargšė“. Ji turbūt vaidina stiprią, viską daro, bet iš karto tuomet būna tas „bet“. Veikiausiai, ji būna viena namie ir verkia, veikiausiai tiek, atsiprašant, sūka, kad joks vyras prie jos neina.“(I¹).

Viena informantė atkreipė dėmesį į tai, jog dažnai susiduria su vienu konkrečiu aplinkos vertinimu – jei vieniša, tai greičiausiai homoseksuali – „Veikiausiai ji lebietė“ – šitą irgi darnai sako, nors man „neišneša“ galva, kaip dar galima seksualinę orientaciją į tai įpinti.“(I¹).

b) Vertinimo apraiškos artimiausioje aplinkoje

Informančių paklausus, kokius erzinančius, neigiamus jausmus keliančius vertinimo algoritmus, aplinkinių klausimus ir pastebėjimus jos dažniausiai pastebimi savo kasdienybėje, išryškėjo keturios dažniausiai pasitaikančios diskursinės konstrukcijos:

- **vieniša, nes per aukšta kartelė:** „Na, turėjau vieną draugę, kuri labai mėgdavo mane teisti, kai aš su kuo nors išsiskirdavau, ir sakydavo, kad turiu nuleisti kartelę, nes per daug noriu.“(I³); „Gal labiau yra tas momentas, kad nu užteks, nu, lakstyt, susitupėk, va pasižiūrėk, žinai, bet čia aš nekalbu, yra tokių žmonių, kuriuos geranoriškai, bet sako, žiūrėk, va šita nuleido biškį kartelę, ir visai nieko gyvena, ar ne? Nu tai, tipo, tu toks fainas žmogus, nu taigi tu biškį nusileisk, pasižiūrėk, viskas čia normaliai, ar ne.“(I¹³). Galima teigti, jog tokios konstrukcijos požiūriu verčiau yra turėti ne iki galo tenkinančius santykius ar partnerį, nei pastarųjų neturėti iš viso;

- **vieniša, nes kažkas negerai su aplinka.** Įdomu tai, jog beveik visais paminėjimo atvejais ši konstrukcija buvo naudojama ją derinant su komplimentu bei „įpakuojant“ į nuostabą, netiesiogiai implikuojant, kaip keista, jog tokia (!) moteris, o vieniša: „Yra buvę ir iš draugų, ir iš naujų pažįstamų, daugmaž, „How come? Taip smagu su tavim kalbėti, kaip tu gali būti vieniša?““; „ai tas tipinis ir bus, maždaug vat draugės, kad „Oi, kaip tu gali būti vieniša? Man smagu su tavim leisti laiką, kodėl tada šitaip yra?““(I⁸); „Uždėda ranką ant peties ir sako: „Nu tokia faina, bet neturi vaikino... Kas dabar čia yra?““(I¹⁰); „Pirmas klausimas būtų „O tai kodėl?“, antras klausimas būtų „Tu tokia faina mergina, o tai kas negerai?“ – tai iškart indikuoja, kas su manim negerai, jeigu aš esu vieniša.“(I¹). Paklaustos, kokius jausmus sukelia tokios replikos, informantės

atsakė, jog visų pirma tai indikuoja gailestį – pašnekovai lyg stengiasi pakelti jų savivertę, nukreipti fokusą į aplinką, ten ieškoti priežasčių jų vienišumui. Anot jų, tai yra trikdantis ir erzinantis veiksmas, nes tokiu būdu indikuojama, jog visos moterys „su kuriomis viskas gerai“ turėtų būti romantiniuose santykiuose, kitu atveju – jaustis nepilnaverte, kaltinti save, ieškoti priežasčių savo būsenai.

- **vieniša, nes kažkas su ja negerai.** Dažniausiai buvo įvardinamos tam tikros charakterio savybės: „*Būna, kartais sako, kad jei aš taip reikšiuos, tai tikrai nesusirasiu vaikino. Kaip mano mama sako: „Jeigu taip darysi, tai čia niekas į tave nežiūrės.“ Tarsi mano kažkoks poelgis, kuris tiesiog yra mano natūralus elgesys jau iškart asocijuojasi su kitu žmogumi, kad kažkam tai bus netinkama.*“(I¹⁰); „*Dar mano a. a. močiutė sakydavo, kad jeigu atsikalbinėsiu ir tokia užsispyrusi būsiu, niekad vyro nesusirasiu.*“(I¹); „*Nu, su tavo charakteriu tai joks vyras neišbus (...) Jeigu taip ir toliau, toks „fiureris“ būsi, tai joks vyras su tavim nebus*“ (I⁹). Dažniausiai minėti charakterio bruožai, kurie, anot aplinkinių, trukdo susirasti antrą pusę, yra savos nuomonės reiškimas, rūpinimasis savimi, nuolankumo trūkumas.

Visais atvejais įdomu tai, jog artimiausia informančių aplinka (šeima) minėtus komentarus ir pastebėjimus dažniausiai išreikšdavo geranoriškai, siedami tai su rūpesčiu, pagalba, o kartu ir indikuodami, jog gyvenimas solo yra ribojanti, disfunkcinė būseną, iš kurios reikia padėti „išeiti“.

7.1.5. Savirefleksija

Aptarus klausimus, su kuriais dažniausiai susiduria savo aplinkoje, informantės buvo paklaustos, ar joms pačioms kyla klausimas, kodėl jos gyvena solo / yra vienišos. Visos atsakė, jog šis klausimas kelia labai dideles vidines refleksijas, informantės skiria jam daug dėmesio.

Didžioji dalis informančių (net 10) teigė, jog priežasčių, kodėl yra vienišos, ieško savyje. Dalis jų teigė, jog dažniausia tokių savirefleksijų išvada buvo priverstinis pasikeitimas, kad nelikti vienai: „*Aš tada pradėdavau galvoti, kad man reikia pasikeisti, kad man reikia pradėti elgtis kaip kitos merginos, moterys, kurios turėdavo antras puses. Manydavau, kad mano savybės yra netinkamos, negeros ir jas reikia keisti.*“(I⁵); „*Aš visada taip pradėdavau galvoti, kad man reikia pasikeisti, turbūt. Ir, galbūt, pradėti elgtis taip, kaip ten elgiasi merginos, moterys turi antras puses ir panašiai. Aš tiesiog visą laiką taip galvodavau, kad man reikia pasikeisti, kad, nu, tikriausiai, mano kažkokios savybės yra netinkamos, negeros ir todėl reikia keistis.*“(I⁶); „*Dėl pačio bendravimo, kad, gal reiktų būti atviresnei tiems santykiams, kad gal standartus reikia žeminti.*“(I⁷).

Dvi informantės įvardino išvaizdą kaip galimą priežastį, kodėl šiuo metu nėra romantiniuose santykiuose: „*Antras variantas – gal aš kažkaip netinkamai elgiuosi, gal aš nesu pakankamai graži, gal esu nemaloni ar per grubi ar kažkokia*“ (I⁴); „*Tai, aišku, visada dėl išvaizdos, pirma mintis būna, kaip daug kam. Dėl pačio bendravimo, kad, gal reiktų būti atviresnei tiems santykiams, kad gal standartus reikia žeminti.*“ (I⁷). Taip pat buvo minimos iš praeities atėjusios traumos, psichologiniai blokai, kurie, anot informančių, apsunkina galimybes kurti santykius, pasitikėti kitu žmogumi: „*Na, aš darbar esu tokiam laikotarpy, kur, jei taip nuoširdžiai kalbant, mes su psichoterapeute tikrai analizuojam šitą dalyką ir aš suprantu, kad daug kas atėję iš vaikystės ir tų patyrimų, traumų, kurios sudėjo tave šiandien tokia, kokia esi ir, dažniausiai, tai vis tiek nutinka iš nesaugumo ar nepilnavertiškumo, neleidimo kitam žmogui tavęs mylėti, nes tu nesijauti vertas tos meilės.*“ (I¹⁰).

Išanalizavus informančių atsakymus tapo akivaizdu, kad dažniausiai aplinkinių užduodami klausimai yra tokie kaip „kodėl?“, „kas negerai?“ ir kt., suponuojantys, jog turi būti priežastis, kodėl moteris gyvena solo, yra stipriai internalizuotas jų pačių savirefleksijose: „*Kadangi aš sakiau, tą vienišumą matau kaip tokį negalutinį dalyką – aš noriu santykių ir man tai atrodo svarbu, tada yra tokia savęs analizė, tarsi, „Kas nesuveikia?“*“ (I⁸); „*Aišku, kad aš pykstu ant šito klausimo, kai manęs paklausia „kodėl“.* Bet taip tikriausiai yra todėl, kad aš pati ieškau atsakymo.“ (I¹⁰).

Tik trys informantės atsakydamos į klausimą apie savirefleksiją ir vidines diskusijas didesnę reikšmę ir svorį suteikė išoriniams veiksniams, susikolosčiusioms situacijoms nei kažkokioms asmeninėms savybėms: „*Tai tokia yra viena iš priežasčių, nes tu tiesiog nesutinki naujų žmonių, neturi, kur su jais susipažinti. Dragų ratai yra nusistovėję, tavo veiklos yra nusistovėjusios, dirbi ir nesitaškai per šimtą organizacijų, ką darydavai universiteto laikais. Nėra, kad aš kaltinčiau kažkokias savo būdo savybės dėl to, nes nesu dešimt metų viena ir tiesiog viskas kažkaip banguoja – kažkas atsiranda ir kažkas pranyksta.*“ (I³); „*Bet tada atrodo, kad viskas yra į mane nukreipta, kad aš kažką ne taip darau. Tada aš galvoju, ok, gal aš tikrai viską gerai darau, gal tiesiog aplinkoje ne tokie žmonės*“ (I⁴).

7.1.6. Noras būti romantiniuose santykiuose

Dešimt iš vienuolikos informančių, paklaustos, ar visgi šiuo metu rinktųsi būti romantiniuose santykiuose, atsakė, kad taip. Dauguma jų labai aiškiai nurodė, jog romantiniai santykiai, santuoka ar kitos buvimo poroje formos joms nebėra vertybė ar siekiamybė *per se*:

„Laiminguose taip. Čia yra svarbus veiksnys. Nėra noro būti santykiuose, tik dėl to, kad būti santykiuose. Jeigu taip būtų, tai nėra sudėtinga atsidurti bet kokiuose santykiuose“(I⁸); „Ta prasme man iš dalies arba iš bėdos santykių tikrai nereikia. Aš tikrai neketinu tam skirti savo dėmesio. Arba „all in“ arba ne.“(I¹¹); „Aš norėčiau pabūti santykiyje, bet aš dabar nebesu užtikrinta, jog tai savaime yra vertybė. Jei man anksčiau atrodė, kad tai yra savaime vertybė dabar aš nebežinau, nes tiesiog mačiau labai daug skirtingų pavyzdžių savo aplinkoje ir žinau, kad tai labai skirtingai gali baigtis ir egzistuoti.“(I⁴).

Tarp esminių kokybiškiems santykiams reikalingų atributų buvo minima **pagarba**: „Jeigu tai būtų tie santykiai, kur yra abipusis jausmas, pagarba, ta prasme, visi tie dalykai, kurių aš norėčiau, kad būtų, tai tada jo.“(I¹¹), **stiprus vertybinis pagrindas**: „Būčiau, tačiau su tokiu žmogumi, su kuriuo tikrai norėčiau būti. Ta prasme, kuris būtų irgi su vertybėmis, kuris žinotų, kas jis yra, ko nori gyvenime, turėtų ambicijų.“(I⁶), sugebėjimas partneriams išsaugoti savo **solo dalį**: „Tai, galbūt, tikrai rinkčiausi santykį, bet tikrai suderinant, kad kiekvienas iš mūsų turėtų tą savo solo dalį, nes, man atrodo, kad net ir santykiyje tu turi nepamest to savo individualumo ir savęs, neturi susitapatinti su kitu žmogumi.“(I¹⁰).

Atsižvelgiant į tai, jog reikšminga dauguma apklaustųjų atsakė, kad verčiau rinktųsi būti romantiniuose santykiuose, paklaustos, ar šiuo metu aktyviai ieško partnerio, visos informantės atsakė neigiamai. Viena informantė kaip priežastį pažymėjo, jog santykio poreikį užpildo draugais bei veiklomis, todėl nejaučia poreikio intencionaliems veiksams, ieškant partnerio: „Bet šiuo momentu savo gyvenime man tai būtų tobulas santykis, bet kadangi tai užpildai kažkokiom draugystėm, tai tokio intensyvaus poreikio kaip ir nėra.“(I⁹), kita teigė, jog pats „partnerio ieškojimas“ joms yra atstumiantis veiksmas: „Aš turiu kažkokį keistą santykį su tuo „ieškai partnerio“. Gal tai ir bus priežastis, kodėl aš ne tik pusantrų metų gyvesiu viena (juokiasi). Man kažkaip atrodo juokinga dirbtinai jo ieškoti ir pushinti dalykus, kad kas nors būtų, užsiimti kažkokiais pasimatymais.“(I³). Taip pat, šio klausimo kontekste yra reikšminga paminėti, jog interviu buvo vykdomi visuotinio karantino metu, todėl pašnekovės minėjo ir šią priežastį, kaip apribojančią galimybes partnerio paieškoms.

Kaip ir minėjau šios analizės dalies pradžioje, tik viena informantė teigė, jog visgi nepriklausomai nuo aplinkybių rinktųsi solo gyvenimą: „Tad aš pati nenorėčiau jaustis kažkam įsipareigojusi ir perdėlioti savo kalendorių dėl kažko, nei norėčiau galvoti, kad tam žmogui potencialiai neužtenka mano dėmesio ar dar kažkas yra negerai. Tiesiog man šiuo metu to nuoširdžiai nereikia ir šiuo metu aš santykiyje būti nenorėčiau vien tik dėl to, kad dabar esu taip gerai viską susidėliojusi kaip gerai alyva sutepta mašina, žinai?“(I¹).

7.2. 1960-1975 m. gimusios solo gyvenančios moterys

7.2.1. Saviidentifikacijos režimai

a) *Prioritetiniai savęs apibrėžimo repertuarai*

Lyginant su pirmąja informančių grupe, vyresnės solo gyvenančios moterys daug labiau vengė pateikti kažkokį savęs apibrėžimą, dažna jų paminėdavo, jog neatsimena paskutinio karto, kada teko save pristatyti, todėl ir nėra tikros, kaip turėtų atsakyti į šį klausimą, kokie būtų prioritetiniai aspektai: „Taip seniai reikėjo kam nors prisistatinėti... Žinai, dažniausiai žmonės kai prisistato, tai būna: „*Tas ir tas, dirbu ten ir ten, ištekėjus, turiu vaikų.*“ ir taip toliau. *Mano istorijoje to nėra, tai tiesiog ateini ir: „Lina, gyvenu ten ir ten.“ ir nueinu nuo to.*“(I¹⁷); „*Tai čia ir vėl, iš tikrųjų, labai, labai toks klausimas, jis yra platus. Tai viena yra prisistatyti privačiai kažkokiam žmogui, visai kitaip pristatyčiau darbinantis arba kažkur visuomenėje – vėl kitaip. (...) Tai aš nežinau, kaip aš čia prisistatyčiau, labai, tikrai labai skirtingai.*“(I¹⁶).

Informantės, paprašytos įvardinti, kas visgi būtų tie artimiausi savęs apibūdinimo repertuarai, paminėjo **asmeninius bruožus**: „*Man tokia pirma ir mintis yra, kad tokia nepriklausoma, neturinti baimių didelių ir neįrėminta į socialinius standartus galų gale, ta prasme, ir į kažkieno ten lūkesčius, kurie yra kažkieno susikurti kažkokiose smegenyse, tai...*“, **darbą ir profesinę veiklą**: „*Šiaip, daugiausiai tenka prisistatinėti darbinėje sferoje, nes dirbu ir savo verslo turiu dalį, ir standartinį mūsų suvokiamą darbą. Tai daugiau iš profesinės srities ką darau, kaip tvarkausi.*“; „*Ir tikriausiai vis tiek reikėtų referuoti į tą backgroundą akademinį, kad esu baigusi politikos mokslus ir taip pat ir Europos studijas. Ypač domėjausi visą laiką Europos Sąjungos plėtros temom, šiuo metu dirbu energetikos srityje ir... Panašiai.*“(I¹³); „*Tada pabrėžtum, galbūt, savo koki, nežinau, ar išsilavinimą, ar kur dirbi, ar kaip, žiūrint kur prisistatai.*“(I¹⁶), o taip pat, dvi iš informančių įtraukė savo **kilmę** į prioritetinių savęs apibūdinimų rinkinį: „*lietuvė aš esu, lietuvė bet kokiu atveju, aš dar esu lietuvė birštonietė.*“(I¹²); „*(..)gimiau, užaugau Lietuvoje*“(I¹³).

Svarbu paminėti, jog svarstydamos tai, kaip save pristatytų, informantės teigė, jog jų prioritetiniai savęs apibūdinimo repertuarai buvo paveikti to, jog jos nėra romantiniuose santykiuose ar neturi šeimos: „*Ta prasme, iš tikrųjų, vat, aš dabar pati galvoju, ar aš turėčiau kažką sakyti, turėčiau šeimą, turbūt, kalbėčiau apie šeimą, o man nėra šiuo atveju jokio reikalo apsibrėžti jokių kitų dalykų.*“(I¹³).

b) Savęs apibrėžimas per šeimyninę padėtį

Paklausus informančių, kaip jos įprastai apibūdina savo šeimyninę padėtį, keturios iš šešių lakoniškai nurodė, jog yra netekėjusios, apibrėždamos savo statusą ir tai, kuo nėra. Viena informantė nuordė anglišką žodį *single*.

Nors šioje informančių grupėje savęs identifikavimo iš šeimyninės padėties perspektyvos žodynas buvo labai homogeniškas lyginant su pirmąja grupe, visgi xxx kartai atsovaujančios solo gyvenančios moterys šio klausimo kontekste taip pat identifikavo sudėtingą ir kompleksinę savo santykį su žodžiu „vieniša“: „*Niekada nenaudoju, kad esu vieniša, gyvenu viena tiesiog... Tiesiog... Pirmas tas žodis, kurį jūs pasakėte, jis gal labiausiai galbūt koreliuoja. Gal anksčiau aš labiau pabrėždavau, ta prasme, kad tas solo tai nereiškia, kad esi vienas, tu tiesiog neturi tos standartinės šeimos, nes tų žmonių...*“ (I¹⁴); „*Bet aš nesu vieniša, aš kartais išjungiu telefonus ir labai norėčiau pabūti labai vieniša (juokiasi). Aš turiu veiklos ir aš jos prisigalvoju, jeigu reikia, bet aš esu dar tuo labiau intravertė, tai aš nueinu, pasisklaidau, grįžtu namo – tai mano tvirtovė.*“ (I¹²).

Viena iš informančių atkreipė dėmesį į tai, jog sudėtingiau nei įvardinti savo šeimyninę padėtį yra pasirinkti tarp anglų kalboje vartojamų Mrs. ir Ms., nes abu kreipiniai turi savo išlygas ir yra riboti: „*Gal net dažniau man labiau iškyla klausimas, kai reikia pasirinkinėti tarp tų Mrs., Ms. ir ta prasme, tu visą laiką galvoji, kaip čia užsivadinti, kad nebūtum ta ponija ištekėjusi, bet kita vertus ir panelė. Nu ta prasme, čia šitą kartais susimąstai, kurį ten...*“ (I¹³).

7.2.2. Solo gyvenančios moters įvaizdžiai lydėję vaikystėje ir paauglystėje

Paklausus informančių apie vaikystėje bei paauglystėje dominavusius įvaizdžius solo gyvenančių moterų atžvilgiu, tik dvi jų indikavo, jog dažniausiai vartojami įvaizdžiai turėjo neigiamą atspalvį: „*Aš dar truputėlį esu ragavus tos, nu... Kaip čia vadinti, tos senesnės kartos, ar ne, to sovietinio šiek tiek mokyklos. Tai tuo metu tas vat vienišumas ir buvo, kad moteris ar vyras tarkime, ypač vienas, tai jis baisiai nelaimingas. Nes jį, tarkime, jisai ir neturi kompanijos, ir ypatingai neturi daug galimybių gyvenime realizuotis, ir apskritai kažkas su juo yra ne taip. Tai va, tie pagrindiniai aspektai kažkaip būdavo – Dieve, Dieve, man taip nebus.*“ Informantė nurodė, jog pagrindinis leitmotyvas, kurį atsimeina solo gyvenančių žmonių atžvilgiu, buvo, jog kažkas su juo ar ja yra negerai: „*Absoliučiai, absoliučiai, kad kažkas yra su žmogum negerai, jeigu jis nesusirado*

*arba jis neturi, tai vat tas pagrindinis būdavo minusas, kad „što ta mi chorošo““(I¹⁴). Kita informantė teigė, jog neprisimena kažkokių aštrių pasisakymų ar nuomonių vienišų moterų atžvilgiu, tačiau į atmintį yra įsitrigęs apibūdinimas „sena merga“: „*Tai galbūt vienintelį tą pasakymą sena merga būdavo.*“(I¹²).*

Vis dėlto, dominuojantis atsakymas į šį klausimą buvo toks, jog informantės augo supratingoje ir įgalinančioje aplinkoje, kurioje nei iš tėvų, nei kitų giminaičių jokio spaudimo dėl santuokos ar šeimos kūrimo neįjautė: „*Pas mus nebuvo apskritai jokio jautrumo, ta prasme, nei į vieną, nei į kitą pusę. Nei tai, kad labai reikia, nei tai, kad yra kažkokie yra žmonės nelaimingi ar panašiai*“(I¹²); „*Aš niekada nejaučiau jokio spaudimo. Niekad manęs nėra kas spaudę. (...) Niekad nei tėvai manęs, nei brolis, niekas. Žinai, galvojau, kai man buvo gajus tas pasakymas „senmergė“, niekad, nors, gal mano aplinka tokia. Nors iš tikrųjų pas mus giminėj, pagrinde, visi ištekėję, vedę, turi šeimas. Niekada pas mane to spaudimo, tų klausimų nekilo. Tai labai keista, bet kažkodėl nediršo manęs to klausti.*“(I¹⁷); „*Nežinau, šeimoj tai tikrai tėvai niekada nevadino nei aplinkinių, ten va tos senmergės ar senberniai. (...) O šiaip, tėvai irgi nei skatino tekėti, nei kažkaip... Mama labai tolerantiška, labai išmintinga. Nežinau, tėvas irgi nieko niekada nesakydavo. Kažkaip aš neturėjau tokios programos būtinai ištekėt, jeigu tai rūpi, apie tai mes kalbam. Ir man, man visada buvo svarbiausia, svarbiausia susirast įdomų darbą, dirbti, draugų.*“(I¹⁶).

Taip pat, informantės minėjo, jog ne tik neįjautė spaudimo, bet atvirksčiai, vaikystėje ir paauglystėje atsimena žavėjimąsi moterimis, kurios gyveno vienos: „*aš žiūrėdavau į moteris, kurios gyvena vienos, turi namus arba butą ir turi mašiną man tai buvo kažkas tai tokio*“(I¹⁷).

7.2.3. Gyvenimo solo turiniai

Visos informantė paklaustos, ką joms šiandien reiškia gyvenimas solo, su kokiomis būsenomis, jausmais ir patirtimis tai asocijuojasi, teigė, jog atsakymas gali būti daugialypis, jis labai kito bėgant laikui, tačiau šiandien jos matančios tai kaip **įgalinančią ir išlaisvinančią būseną** bei neįsivaizduojančios, kad galėtų būti kitaip: „*visi didžiausi mano atradimai nutiko gyvenant vienai ir gebėjimai džiaugtis tuo, kas yra ir kaip tai vyksta. (...) Ta prasme, nėra ir nereikia. Vadinasi, taip ir turi būti, ir ta prasme, aš nesėdžiu kamputy ir neverkiu – o Dieve mano, kaip man čia dabar nepasisėkė, kad aš čia neturiu vyro, penkių vaikų ir sėslaus gyvenimo. Kokį turiu, kokį susikūriau, tokį ir gyvenu, ir tokiu džiaugiuosi.*“(I¹⁷); „*Aš labai, aš tai priimu kaip net dovaną tikrąja to žodžio prasme. (...) Bet dabar priimu tai labai, nu kaip pasakyt, tai didžiosios pamokos, aš nematau tame*

tragedijos ir nereikia prie nieko taikytis (juokiasi). Čia yra – darau, ką noriu tikraja to žodžio prasme.“(I¹²); „Man patinka tai, kad aš darau, kada noriu ir ką noriu. Ta prasme, ir kad aš jeigu pavargstu, aš galiu būti viena, jeigu aš esu geroj nuotaikoj ir emocijoj, noriu matyt žmones, jie pas mane...“(I¹³). Reflektuodamos šio klausimo kontekste, pusė apklaustųjų nurodė, jog išmintis ir ramybė bei pasitenkinimas gyvenimo būdu atėjo su amžiumi, o jaunesniame amžiuje buvo kiek sudėtingiau, daugiau vidinių refleksijų, atsakymų ir priežasčių paieškų: „Nes kodėl man? Ką aš čia tokia nelaiminga? Kaip čia... Tų minčių, kad, nu, teisingai, kodėl man, o kodėl reiškia, vat, o kodėl man čia taip, o kodėl aš čia nesusirandu, kodėl aš čia taip ir anaip? Tai va, tai tas pasižiūrėk į veidrodį labai kartais padeda (juokiasi).“

Paminėjus vienišumą, informantės teigė, jog tikrai nesijaučia vienišos, net atvirkščiai – kartais norėtų daugiau laiko sau, ramybės: „Aš kol kas nesijaučiu vieniša. Nesijaučiu vieniša. Sakau, turiu daug draugų, gyvenu tam pačiam name, mama gyvena tam pačiam name, skirtinguose butuose. (...) Na, tikrai nesijaučiu vieniša. Aš nežinau, kaip bus kai aš nedirbsiu, kai aš pasirinksiu nedirbti, arba taip jau atsitiks – irgi nežinau. Nežinau, kaip tada jausiuosi. Bet dabar tai aš visiškai nesijaučiu vieniša. Aš sakau, aš vos spėju visur dalyvauti.“(I¹⁶). Manau, svarbu paminėti ir tai, jog vieningai visas respondentės jungiantis bruožas – itin turtingas socialinis ratas, aktyvus ir veiklų pilnas gyvenimo būdas.

Tiesa, paklausus, ar su gyvenimu solo nesisieja jokie neigiami aspektai, dažniausiai atsakymai siejosi su **baime dėl sveikatos, nelaimingų atsitikimų ir senatvės**: „Yra tie momentai, kad tu kartais galvoji – okay, o jeigu kažkas atsitiks? Ar ten nudribsi, ar nusivartysi, sakysim, aš net kartais atsargiau elgiuosi, nes buvo, jeigu aš dabar čia nusibaladosiu ir nugriūsiu, tai dar kol mane kas nors...“(I¹³); „Tas matymas visą laiką buvo toks vienodas, tik dabar jau daugiau susimąstai apie ateitį, kas bus, kai ateis tas garbesnis amžius.“(I¹⁷), „Aš nežinau, kartais pagalvoju, kaip bus senatvėj. Kartais. Gal paskui dar dažniau dar dažniau pagalvosiu, kažkaip, vat, taip dabar jau, vat, kai penkiasdešimt devyneri metai, tai jau ir pagalvoji. Anksčiau visiškai negalvodavau.“(I¹⁶); „Jeigu atgulsiu ant patalo, tai kas mane žiūrės? Tai va, tai čia tas toks – jeigu tai įvyktų sveikatos klausimu, tai taip, tas yra truputį kutena, kai mėnulio koks užtemimas, galbūt, kutena biškį daugiau.“(I¹²). Taip pat, atsakymų kontekste buvo minimos kartais neįaukios socialinės aplinkos ir situacijos, baimė dėl praleistų galimybių bei asmeninės nepriklausomybės kaina, kuomet gyvendama solo neturi pasirinkimo kartais būti silpna: „Vat, norėčiau irgi turėti kažką, kas žodžiu, sakyty – va, žiūrėk, tu pailsėk, aš čia pasidarbuosiu, tu pabūk namie, vat, kartais, va, tokių minčių. Kad gerai būtų, kad kažkas paglobotų. Ta baimė, kad tu nenori būti ant savęs, ant savo kojos stovėti, nes moteris yra moteris, ar ne, norisi pabūt tiesiog... Ne kažkokiai tokiai visą laiką, ta

prasmė, kaip vyrui, veržliai, atsakingai, darančiai, nes norisi ir pabūt silpnai. Tai va, to silpnumo kažkaip pasiilgsti.“(I¹⁴).

7.2.4. Solo gyvenančios moters įvaizdis šiandieninėje visuomenėje

Paklausus informančių, ką joms šiandieninėje visuomenėje reiškia būti vieniša moterimi, kokie įvaizdžiai ir vertinimai yra gajūs, kaip jie kito per laiką, visos informantės vienareikšmiškai teigė, jog situacija tikrai yra gerėjanti. Joms net buvo pakankamai sudėtinga prisiminti, kada paskutinį kartą susidūrė su neigiamais vertinimais ar situacijomis bei nuomonėmis, kurias galėjo interpretuoti kaip diskriminuojančias solo gyvenančias moteris: *„Aš sakyčiau, kad labai lengvai ir paprastai. Nėra to tokio... Čia klausimas, matyt, su kokiais žmonėm susiduri. Ypač, kai bendrauji su užsienio atstovais, ypač, ar ne, kur ir šeimos vėliau kuriamos, ir jie labai, labai į tai žiūri normaliai, žmogiškai, net ir patys nemažai specialiai sako, mes nenorim kurti šeimos, arba kuria partnerystes kažkokias, ar ne.*“(I¹⁴);

Visų pirma, net pusė informančių paminėjo, jog jų nuomone tas gyvenimas solo, gyvenimas vienai yra tapęs net tam tikra mada, jų aplinkoje yra itin daug moterų, kurios gyvena vienos, t.y. niekada nesusituokė arba yra išsiskyrusios: *„O dabar tas vienišumas vos ne mada, aš išsiskyriau, susigrąžinau mergautinę pavardę, ir aš dar tokia visa net nesuprasi, kaip aš, ar aš buvau ištekėjus, ar aš nebuvo ištekėjus. Visa taip – yra mada tuo klausimu, ir tos moterys, su kuriom susidūriau, kurios kokios fotografės, gidės, šiaip kurios, va, bet matosi, kad jau vaikai išaugę ir jie tie vaikai jau nesėdi ant sprando, ir jos tada atranda tokį kaip sakyti, kur noriu, ten einu. Ir aš matau, kad jos mėgaujasi.*“(I¹²); *„Gyvenančių žmonių po vieną yra labai, labai daug, netgi žmonės, kurie yra santuokoje formaliai, jie atskirai gyvena labai, labai ilgai, ta prasme, net nesirūpina ten susitvarkyti popierių. Tai įsivaizduoju, kad tas klausimas gyvenimo vienai, ta prasme, nu, tai yra absoliučiai nebe klausimas netgi.*“(I¹³); *„Dabar pilna stiprių vienišų moterų ir niekas į jas pirštais nebado. Požiūris į netekėjusių moterį yra pasikeitęs*“(I¹⁷), viena informantė paminėjo, jog ne kartą jau yra susidūrusi su situacijomis, kai pačios mamos atkalba dukras nuo santuokos „iš reikalo“: *„Bet šiais laikais, aš manau, pavyzdžiui, mano draugė atkalbėjo savo dukrą, kad ji tekėtų, kai ji pastojo, nes jai nepatiko tas vadinamasis būsimasis žentas ir jie tikrai išsiskyrė po kokių dviejų metų ir... Tai kita irgi atkalbėjo savo dukrą, šiais laikais jau pasigimdyti vienai tai tikrai, tikrai nieko. Nu ne taip, kaip prieš penkiasdešimt metų tai apskritai, paskenduolės laikai kaip būdavo.*“(I¹⁶).

Visgi, paprašytos įvardinti, kokios neigiamos solo gyvenančių moterų vertinimo praktikos vis dar egzistuoja arba su kuriomis jų teko susidurti pačioms, informantės pateikė šiuos vertinimo repertuarus:

- **vieniša, vadinasi, medžiotoja** – neigiamas ištekėjusių moterų nusistatymas, kuris kartais nulemia neįdomias socialines situacijas, kuriose jos, tarytum, saugo savo vyrus: „*Mane pripažįsta kaip vienišą, kaip ir medžiotoją, bet mane klasiokų žmonos, kurių aš gal net iš veido nepažįstu, tik iš nuogirdų...*“ (I¹²).

- **vieniša, vadinasi, kažkas su ja negerai** – buvo minimi kaltinimai rūpinantis tik karjera, per aukštų standartų turėjimas: „*Su žmonėm, kurie nėra man labai artimi, ypač su vyriškos giminės, nes iš principo reakcija būna iš karto – karjeristė, darai karjerą specialiai ten tų vyro, ten visai kitaip, kartelė užkelta, nežinai ko nori.*“ (I¹³); „*Tu labai rinkaisi, tau niekas neįtiko*“ (I¹⁷), neigiami charakterio bruožai: „*Jeigu tu netekėjusi – tu britki. Niekas tavęs tokios nenorėjo, pakęsti negali, tu jau esi ragany ragana.*“ (I¹⁷); pasvarstymai ir klausimai, kas turi būti negerai su moterimi, kad ji nėra ištekėjusi: „*Taip, man taip dažniausiai manęs ir klausia, būtent taip, tokie vat, tokia forma. Tai vat, atrodo, jeigu tu esi ten ką žinau, normaliai atrodai, viskas normaliai, tai kaip tu gali būt neištekėjusi?*“ (I¹⁶);

Taip pat, viena informantė paminėjo susidūrusi su senmergės-davatkos stereotipu, suponuojančiu, jog netekėjusi moteris vis tiek turi atiduoti kažkam duoklę, patarnauti: „*Stereotipas ir tas visas, na, kad tu ten arba turi eiti kaip davatka į bažnyčią ir, ta prasme, atlikti visuomeninį funkciją tokią, nežinau, prižiūrėti ligonius ten, daryti kažką. Arba jos nežinau, sakau, šiaip, nežinau, patarnaut kunigam ar dar kažką, ta tokia...*“ (I¹³).

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad atsakymų kontekste ne viena informantė minėjo savo šeimose ir artimoje aplinkoje dažniau prioritetizuotą vaikų susilaukimą nei santuoką: „*Nu atseit, kad, nu, ta prasme, tai yra, net mano amžiną atilsį babytė, kuri yra mano tėčio mama, tai reiškia, kad man visą laiką sakydavo, kad vyro nereikia, bet vaikų reikia.*“ (I¹³); „*Tai galbūt labiau apie vaikus mini, nes, matyt, norisi, tai kartais drioksteli kažką*“ (I¹⁴).

7.2.5. Savirefleksija

Paklaustos, ar pačios sau dažnai užduoda klausimą, kodėl yra vienišos, visos informantės atsakė, kad taip. Jų nuomone, tai labai kompleksiškas klausimas, todėl daugelis negalėjo išskirti

vienos ar kelių priežasčių, verčiau, buvo linkusios retrospektyviai įvertinti per laiką priimtus sprendimus bei vienaip ar kitaip susiklosčiusias situacijas.

Viena iš dažniausiai įvardintų priežasčių buvo tai, jog, anot informančių, gyvenime joms svarbesni buvo **kiti dalykai, o ne santuoka ar šeimos kūrimas**: „(...)matyt, mūsų gyvenime buvo kiti dalykai svarbesni, nes jei labai. Nes žiūrėk, jeigu kažko nori, tu visą laiką padarai ir pasieki. Ar karjeroj, ar darbe, ar ten kažkur, ar nukeliauti ar kažkokį, nu vat, butą nusipirkti. Nu, ta prasme, jeigu tau yra noras, tu randi būdą.“(I¹³); taip pat ypač dažnai šio klausimo kontekste buvo minimas žodis „**(ne)susiklostė**“: „Bet bendrąja prasme aš taip dabar sėdžiu ir galvoju, aš viena būti nenorėčiau visą gyvenimą, čia dabar tiesiog taip susiklostė ir čia nėra, kad jau visiškai mano pasirinkimas – ne, aš gyvensiu vienas, dėl to, kad man taip patinka.“(I¹⁴); „Paskui tas amžius jau ateina, kai tau naujos pažintys pradeda ribotis, daugiau ten viskas apsiriboja gal ten kažkokia profesine darbine veikla, ten kažkokiame kelionėse gal nu ir tada taip jau vat ir susiklostė. Tai..“(I¹⁵); „Tai va, tai čia tas, o po to labai daug nesusiklostė, nes visą laiką būdavo gyvenimas kad išgyventi, atlyginimas, ten tie visi laukiniai devyniasdešimtieji, atsimeni, už ką gyvensi, ir tada tu bent jau aš reiškia nekreipdavau, nu... Fokuso į išorę nebūdavo.“(I¹²); dvi pašnekovės kaip galimą priežastį išskyrė ir konkrečias **savo charakterio savybes**, keliamus aukštus standartus: „Aš čia dabar improvizuoju, o gal tiesiog tokie ir standartai atsirado, tada kai tu esi jaunas, tu tu reikalavimų kažkokių tai antrai pusei, nu, yra arba mažiau jie yra, jie yra labai gali save pakeisti, prisiderinti...“(I¹²); „Aš manau, kad, galbūt, yra toks labai aukšta kartelė, vat, kaip įsivaizduoji tą gyvenimą.“(I¹⁴), ar griežtumą: „**prie manę gyvenime niekas nėra priėjęs. Aš jiems atrodau kažkokia griežta. Bet su manim žmonės pirma turi pabendrauti, tada jie pamato, kokia aš esu iš tikrųjų. Nes visų, visų įspūdis pirmas apie mane būna baisus. Turbūt ir tai yra suveikė.**“(I¹⁷).

7.2.6. Noras būti romantiniuose santykiuose

Paklausus informančių, ar šiandien verčiau rinktųsi gyventi santykiuose, ne viena neatsakė vienareikšmiškai teigiamai arba neigiamai. Visgi, visas pašnekoves vienijanti pozicija buvo ta, jog „santykių vien dėl santykių“ jos neieškančios ir nenorinčios. Informantės teigė, jog labai aiškiai žino savo poreikius ir santykių modelius, kurių dalimi tapti norėtų. Tarp esminių aspektų buvo įvardintas **poreikis asmeninei erdvei ir lygiavertiškumas**: „Nu aš nespjaučiau į santykių buvimą, ta prasme, tik tai turbūt reikėtų, nu, šitam jau etape, nu kaip paaiškinus, statyti ribas ir lūkesčius. Nu ta prasme, kur čia mes ką veikiame ir jau čia tas atvejis, kai taip, aš galiu prisitaikyti ir aš

nebijau prisitaikyti, bet su tam tikrom savo taisyklėm ir išlygom aš galiu prisitaikyt, ta prasme, su sąlyga, kad ir tu prisitaikysi prie tam tikrų mano ten tų poreikių, norų ir pretenzijų jau galų gale.“(I¹⁵); **poreikis „tarpiniam variantui“:** *„Aš nenorėčiau gyventi pastoviai, aš norėčiau turėti draugą, su kuriuo susitikinėjam, kartu leidžiame atostogas, šventes. Aš nežinau, gal galėtu atsirasti ir toks žmogus, su kuriuo norėtusi gyventi visą laiką kartu, bet vat tuo tarpiniu variantu, kad ne nuo ryto iki vakaro, norėčiau.(...) Pastoviai kartu gyvent dabar visai nenorėčiau. Toks atostoginis ir išėiginis vyras (juokiasi).*“(I¹⁷); **stiprūs abipusiai jausmai:** *„Turi būt žmogus, turi būt nežinau, turi būt, jis man turi patikti, mes turim įdomūs vienas kitam, aš turiu būti savimi šalia jo, aš turiu būti žavi, jaustis žavi, vat, jo akimis žiūrint, kad man būtų gera su juo būti. Tai tada ką žinau, aš tikrai neatmetu, aš niekada gyvenime neatmečiau, kad tikrai ne.*“(I¹⁶).

Visos pašnekovės paminėjo, jog niekada sąmoningai nenusprendė gyventi solo, verčiau tai yra gyvenimo pasirinkimų ir aplinkybių rezultatas. Šiandien taip gyvendamos informantės jaučiasi visiškai pilnavertiškai, joms visko užtenka ir ypatingo dėmesio partnerio paieškoms neskiria: *„O šiaip aš niekada neieškojau, kad taip specialiai. Galima ir per feisbukus gal, bet man kažkaip, man tai netinka - kaip kokį stalą išsirinkt.*“(I¹⁶); *„(...)šitų durų neuždarau, bet kad aš sakau čia ten desperatiškai kažko labai ieškočiau, tai ne.*“(I¹⁵).

8. IŠVADOS

Taigi, atlikus kokybinę analizę, pirmoji akivaizdi riba tarp skirtingų kartų solo gyvenančių moterų yra vyresnių informančių sunkesnis savęs kaip asmenybės apibrėžimas, gebėjimas identifikuoti aspektus, per kuriuos save pristatytų. Joms buvo sudėtinga atsimentti kontekstus ar situacijas, kada paskutinį kartą tai darė. Ne viena išsakė, jog tokių praktikų akivaizdoje jaučia, jog turi save įsprausti į tam tikras ribas, formatus. Galima daryti prielaidą, jog vyresnės kartos informantės yra stipriau įtvirtinusios tiek asmeninės, tiek ir socialinės tapatybės pamatus, todėl nemato reikalo savęs legitimuoti per visuomenei priimtinas kategorijas. Visgi, paprašius identifikuoti, kokie apibrėžimai būtų artimiausi, pasidarė akivaizdu, jog prioritetiniai savęs apibrėžimo repertuarai skirtingo amžiaus informančių grupėse sutapo – dauguma save apibrėžė per profesinę veiklą, pomėgius ir asmeninius bruožus. Iš 17 tyrime apklaustų moterų, tik viena informantė (jaunosios kartos atstovė) atsakydama į šį klausimą pavartojo žodį „vieniša“. Tai leidžia daryti išvadą, jog nepriklausomai nuo amžiaus šeimyninis statusas solo gyvenančioms moterims nepatenka tarp prioritetinių saviidentifikaciją lemiančių aspektų. Įdomu yra ir tai, jog profesinė

veikla, kurią daugelis moterų paminėjo kaip pirminį savęs apibūdinimo aspektą, labai koreliuoja su teorinėje darbo dalyje minėtu vienu dažniausiai pasitaikančiu solo gyvenančių moterų, kaip šiuolaikinių karjerisčių, apibrėžimu. Šiuo atveju, galima daryti prielaidą, jog ši įvaizdžio kategorija yra stipriai paveikta pačių solo gyvenančių moterų. Šiai kategorijai yra priskiriamas visuomenės egoizmo aspektas, išvestinė interpretacija, kurios atsiradimui pagrindą suteikia patriarchalinio susituokusios (vadinasi pilnavertės) moters apibrėžimo neatitikimas.

Paklausus informančių, kokius apibrėžimus naudotų nusakyti savo šeimyninį statusą, 1993 m. gimusios solo gyvenančios moterys naudojo itin platų spektrą galimų apibūdinimų: jos save apibrėžė per tai kuo nėra / ko neturi (pvz. netekėjusi, be poros), per tai, kaip gyvena (pvz. gyvenu savarankiškai), per žodžius „viena“ arba „vieniša“, o taip pat ir per įgalinančius apibrėžimus (pvz. nepriklausoma moteris). Vyresnės kartos atstovės į šį klausimą atsakė lakonišku „netekėjusi“. Galima daryti išvadą, jog labiau išreikštas jaunesnės kartos moterų siekis rasti patogius ir tinkamus terminus, žodyną yra susijęs su jų viduje vykstančiu kompleksiškesniu saviidentifikacijos procesu ir savojo „aš“ apibrėžimu tiek asmeninio, tiek socialinio identiteto lygmenimis. Vis dėlto, šio klausimo kontekste išryškėjo abi grupės informančių vienareikšmiškai vienijantis aspektas – žodis „vieniša“ ne vienos jų nuomone nėra tinkamas apibrėžti solo gyvenančių moterų šeimyninį statusą. Anot jų, tas žodis implikuoja emocinę, socialinę būseną, su kuria ne viena iš informančių nenorinti asocijuotis. Atvirksčiai, didžioji dalis informančių nurodė, jog kartais net norėtų turėti daugiau laiko sau, nes gyvena itin aktyvų socialinį gyvenimą. Tiek 1993-2000 m., tiek ir 1960-1975 m. gimusios pašnekovės minėjo, jog lietuvių kalboje nėra žodžio, kuris teisingai įprasmintų jų statusą. Atsižvelgiant į tai, kaip kalba yra susijusi su mūsų mastymo modeliais, šis aspektas indikuoja, jog lietuvių kalbos siūlomas solo gyvenančias moteris apibūdinančių terminų repertuaras įtvirtina visuomenėje neigiamus įvaizdžius ir priverčia moteris tapatintis su apibrėžimais, apibūdinančiais aspektus, kurių pastarosios neatitinka dėl santuokos ir šeimos ideologijai priimtino moters statuso: be poros, vieniša, be antros pusės, netekėjusi ir t.t.

Labai svarbi ir kiek netikėta riba tarp abiejų kartų išryškėjo joms reflektuojant vienišos moters įvaizdžius, kuriuos prisiminė iš vaikystės ir paauglystės: 1993-2000 m. solo gyvenančios moterys daug dažniau minėjo neigiamus artimiausios aplinkos, šeimos nusistatymus vienišų moterų atžvilgiu, nuo pat ankstyvos vaikystės lydėjusį spaudimą santuokai. Vyresnės kartos atstovės teigė negalinčios įvardinti tokių įtampų, keletas jų paminėjo senmergės terminą, tačiau pačios sakėsi, jog nesijautė reikšmingai tokių apibūdinimų paveiktos, jie nebuvo tiesiogiai eskaluojami. Mano nuomone, tai yra labai reikšminga skirtis, nes įprastai viešajame diskurse susiduriame su nuomone, jog kiekviena nauja karta tampa vis labiau liberalėjančia kartu su visuomene. Tačiau šiame tyrime

dalyvavusių informančių atsakymai implikuoja kitokias išvadas. Nors ir esu tikra, jog tai itin reikšmingas aspektas, reikalaujantis gilesnio teorinio ir praktinio įsigilinimo, vis dėlto solo gyvenančių moterų įvaizdžių bei jų formavimosi analizė iš istorinės perspektyvos viršija šio mokslinio darbo ribas.

Kitas svarbus aspektas, kurį siekiu išsiaiškinti – kokius turinius į gyvenimą solo talpina pačios moterys, ką joms tai reiškia, kaip jos traktuoja šią būseną ir kaip tai skiriasi nuo to, su kokiais vertinimais susiduriama iš išorės. Abiejose grupėse daugiausiai moterų gyvenimą solo traktavo kaip įgalinančią / išlaisvinančią būseną, suteikiančią laisvę ir nepriklausomybę gyventi taip, kaip norisi, prie nieko nesitaikyti. Vis dėlto, jaunesniosios kartos atstovės taip pat įvardino solo gyvenimą kaip laikiną bei ribojančią būseną. Nors 1960-1975 m. gimusios moterys solo gyvenimą vertino teigiamiau, visgi išreiškė baimes, susijusias su senatve ir sveikata.

Paprašius informantes įvertinti, kokias kaitas pastebinčios iš visuomenės vertinimo perspektyvos, tai padaryti buvo gana sudėtinga. Anot jų, nors ir norėtusi sakyti, jog viskas keičiasi į teigiamą pusę, tai labai priklauso nuo skirtingų socialinių bei geografinių aplinkų. Nors abiejų grupių atstovės visgi buvo nusiteikusios labiau teigiamai, tačiau 1993-2000 m. gimusios informantės įvardino, jog nors ir pastebi visuomenės požiūrio kaitą į teigiamą pusę, tai iššaukia kitas rizikas. Viena jų – internalizuotas poreikis legitimizuoti save kaip nepriklausomą, bebaimę, „kietą“ jei esi solo gyvenanti moteris. To priežastis gali būti giliau nei iš pažiūros įsisakniję vienišos moters tradiciniai socialinės tapatybės režimai arba naujo, nepriklausomos ir įgalintos solo gyvenančios moters, ir senojo kova asmenybiniame lygmenyje, siekiant suderinti iš esmės kategoriškai skirtingus visuomenės reikalavimus solo gyvenančios moters atžvilgiu.

Informančių paklausus, kokius erzinančius, neigiamus jausmus keliančius vertinimo algoritmus, aplinkinių klausimus ir pastebėjimus jos dažniausiai pastebimi savo kasdienybėje, išryškėjo keturios dažniausiai pasitaikančios diskursinės konstrukcijos: vieniša, nes su ja kažkas negerai; vieniša, nes per aukšta kartelė; vieniša, nes kažkas negerai su aplinka; vieniša, vadinasi, medžiotoja. Pirmąsias dvi konstrukcijas paminėjo abi informančių grupės, trečioji buvo aktualesnė 1993-2000 m. kartai, o paskutinioji paminėta tik tarp vyresnės kartos atstovių. Atsižvelgiant į šias konstrukcijas, galima daryti išvadą, jog visuomenės nuomone, gyvenimas solo yra būseną, kuri privalo turėti priežastį, anot jų, tai nėra traktuotina kaip galimas žmogaus sąmoningas gyvenimo būdo pasirinkimas, kai tikrai nedažnai susidursime su aplinkinių žmonių prašymu pasiaiškinti, kodėl esi susituokęs ar ištekėjusi.

Atsižvelgiant į tai, ką informantės pačios įvardino, kodėl šiuo metu gyvena solo, tapo akivaizdu, kad aplinkinių dažniausiai užduodami klausimai, tokie kaip „kodėl?“, „kas negerai?“ ir

kt., suponuojantys, jog turi būti priežastis, kodėl moteris gyvena solo, yra stipriai internalizuotas jų pačių savirefleksijose. Tai ypač ryškiai atsiskleidė analizuojant 1993-2000 m. solo gyvenančių moterų atsakymus, kurios buvo itin linkusios ieškoti priežasčių savyje, svarstė apie reikalingus charakterio pokyčius, tam tikrųjų asmenybės bruožų atsisakymą. Nors vyresnės kartos atstovės taip pat buvo labiau linkusios kaip priežastį pateikti asmenybinius, nei aplinkos veiksnius, tačiau šį klausimą reflektavo racionaliau, žvelgdamos į tai retrospektyviai, be kaltinimų sau, o vėliau analizuodamos tam tikrus pasirinkimus ir susiklosčiusias situacijas. Paklausus informančių, ar dabar visgi rinktųsi būti romantiniuose santykiuose, 16 iš 17 pašnekovių atsakė teigiamai arba pareiškė, jog neatmestų tokios galimybės. Visgi, nepriklausomai nuo amžiaus, visos kategoriškai pasisakė prieš „santykius vardan santykių“, aiškiai identifikavo, kokie aspektai būtini praturtinančiai ir brandžiai partnerystei.

Taigi, siekiant palyginti dviejų kartų solo gyvenančių moterų saviidentifikacijos režimus, būtų galima teigti, jog jaunesnioji karta susiduria su ryškesniu internalizuotu singlizmu bei vienas kitam prieštaraujančiais visuomenės implikuojamais lūkesčiais. Jos išgyvena asmeninės tapatybės dilemą: iš vienos pusės save identifikuoja ir pristato kaip laisvas ir nepriklausomas moteris, iš kitos – save egzaminuoja, kodėl vis dėlto esą vienišos, ieško galimybių romantiniams santykiams. Šiuo atveju vyresnės kartos moterų šeimyninio statuso reflektavimui skiria mažiau dėmesio, jų saviidentifikacijos turiniai susideda iš kitokių prioritetinių aspektų, ir, atsižvelgiant į tai, yra mažiau jautrios aplinkos nuomonėms, jų asmeninė ir socialinė tapatybės yra daug tampriau susijusios – viena kitai neprieštarauja savo turiniais.

9. LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Akass, K. and McCabe, J. (2004) *Reading Sex and the City*, (1st edn) New York, Palgrave Macmillan.
2. Andrews, T. (2012). What is social constructionism?. *Grounded theory review*, 11(1).
3. Bauman, Z. (2003) *Liquid love: on the frailty of human bonds*, (1st edn) Cambridge, Polity Press.
4. Bauman, Z. and Yakimova, M. (2002) 'A postmodern grid of the worldmap? Interview with Zygmunt Bauman', *Eurozine*,
5. Beck, U. and Beck-Gernsheim, E. (1995) *The normal chaos of love*, (1st edn) Cambridge, Polity Press
6. Bourdieu, P. (1996). On the family as a realized category. *Theory, Culture and Society*, 13, 19-26
7. Budgeon, S. (2008). Couple culture and the production of singleness. *Sexualities*, 11(3), 301-325.
8. Byrne, A., & Carr, D. (2005). Caught in the cultural lag: The stigma of singlehood. *Psychological Inquiry*, 16(2/3), 84-91.
9. Chandler, J. (1991) *Women Without Husbands: An Exploration of the Margins of Marriage*, Basingstoke: Macmillan
10. Crocker, J., Major, B., & Steele, C. (1998). Social stigma. In D. T. Gilbert & S. T. Fiske (Eds.) *The handbook of social psychology* (pp. 504-53). Boston: McGraw-Hill.
11. Darrington, J., Piercy, K. W., & Niehuis, S. (2005). The social and cultural construction of singlehood among young, single Mormons. *The Qualitative Report*, 10(4), 639-661.
12. Davies, B. and HarreÂ, R. (1990) 'Positioning: the discursive production of selves', *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 20, p. 43-63.
13. Davis, A. G., & Strong, P. M. (1977). Working without a net: The bachelor as a social problem. *The Sociological Review*, 25, 109-129.
14. DePaulo, B. M., & Morris, W. L. (2005). Singles in society and in science. *Psychological Inquiry*, 16(2-3), 57-83

15. DePaulo, B. M., & Morris, W. L. (2005). Singles in society and in science. *Psychological Inquiry*, 16(2-3), 57-83.
16. DePaulo, B. M., & Morris, W. L. (2006). The unrecognized stereotyping and discrimination against singles. *Current Directions in Psychological Science*, 15(5), 251-254.
17. Feldberg, R., & Kohen, J. (1976). Family life in an anti-family setting: A critique of marriage and divorce. *The Family Coordinator*, April, 151-159.
18. Gergen, K. J. (1999). *An invitation to social construction*. Thousand Oaks, CA: Sage, p.123
19. Giddens, A. (1992) *The transformation of intimacy: sexuality, love and eroticism in modern societies*, (1st edn) Cambridge, Polity Press.
20. Goffman, E. (1963). *Stigma: notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
21. Greer, G. (1971). *The female eunuch*, London: Book Club Associates, p. 320
22. Hall, S. (1997). The work of representation. *Representation: Cultural representations and signifying practices*, 2, p. 45-46
23. Hertel, J., & Schütz, A. (2007). Singles: Maladjusted or stigmatised.
24. Hertel, J., Schütz, A., DePaulo, B. M., Morris, W. L., & Stucke, T. S. (2007). She's single, so what? How are singles perceived compared with people who are married?. *ZfF—Zeitschrift für Familienforschung/Journal of Family Research*, 19(2).
25. Krueger, J., Heckhausen, J., & Hundertmark, J. (1995). Perceiving middle-aged adults: Effects of stereotype-congruent and incongruent information. *Journal of Gerontology: Psychological Sciences*, 50B, 82-93.
26. Morris, W. L., DePaulo, B. M., Hertel, J., & Ritter, L. C. (2004). Perceptions of people who are single: A developmental life tasks model.
27. Neugarten, B. L. (1976). Adaptation and the life cycle. *The Counseling Psychologist*, 6, 16–20.
28. Reynolds, J., & Wetherell, M. (2003). The discursive climate of singleness: The consequences for women's negotiation of a single identity. *Feminism & Psychology*, 13(4), 489-510.
29. Reynolds, J. (2013). *The single woman: A discursive investigation*. Routledge, p. 22
30. Rosa, B. (1994). *Anti-monogamy: A radical challenge to compulsory heterosexuality*, p. 117

31. Sasha Roseneil and Shelley Budgeon, 'Cultures of Intimacy and Care: Personal Life and Social Change in the Early 21st Century,' *Current Sociology*, 52, 2004, pp. 135–159
32. Saussure, F. D. (1974). *Course in General Linguistics* (trans. Wade Baskin), London: Fontana. *Revised English edition*, p.24
33. Shadrina, A. (2018). Narrating the Gender Order: Why Do Older Single Women in Russia Say That They Do Not Want to Be in Relationships with Men?. In *Gender and Choice after Socialism* (pp. 81-108). Palgrave Macmillan, Cham, p. 83
34. Weedon, C. (1987). *1987: Feminist practice and poststructuralist theory*. Oxford: Basil Blackwell, p.25
35. Wise, S., & Stanley, L. (2004). Beyond marriage: The less said about love and life-long continuance together the better. *Feminism and Psychology*, 14, 332-343

10. PRIEDAI

1 priedas: kokybinio tyrimo interviu klausimyno gairės

1. Kaip norėtumėt save pristatyti? Kaip identifikuojat savo šeimyninę padėtį?
2. Kokius *vieništumo* (sąvoka yra parenkama, atsižvelgiant į informantės naudojimą) įvaizdžius atsimenat iš vaikystės? O ką dabar vieništumas reiškia jums?
3. Kaip norėtumėt, kad jus matytų aplinkiniai? Kaip jus šiandien apibūdintų draugai, artimieji?
4. Kaip jaučiatės būdama vieniša? Ar laikui bėgant savijauta kito? Jei taip - kada buvo sunkiausia/paprasčiausia?
5. Ką šiandien reiškia būti vieniša moterimi?
6. Koks jūsų pačios požiūris į santuoką, šeimos kūrimą?
7. Kaip manot visuomenė dabar mato vienišumą? Vienišas moteris? Kaip tai mato jūsų šeima, draugai?
8. Ką jums patinka veikti? Ar yra kažkokios veiklos, kurios sudėtingesnės arba kaip tik paprastesnės kai esi vieniša? Ar yra kažkokios nepatogios socialines aplinkos/įvykiai, kuriuose būna nemalonu dalyvauti?
9. Ar aplinkoje išgirstate klausimų, kodėl esate vieniša? Ką dažniausiai tokiais atvejais atsakote? Ar tokius klausimus užduodate ir pati sau?
10. Ar jei galėtumėt, būtumėt dabar santykiuose? Ar šiuo metu aktyviai ieškote partnerio?
11. Kaip manote, kokį žodyną turėtume naudoti kalbant apie vienišumą/gyvenimą solo?

2 priedas: interviu suvestinė

Identifikacijos ženklas	Amžiaus grupė	Lytis
I ¹	gim. 1993-2000m.	moteris
I ²	gim. 1993-2000m.	moteris
I ³	gim. 1993-2000m.	moteris
I ⁴	gim. 1993-2000m.	moteris
I ⁵	gim. 1993-2000m.	moteris
I ⁶	gim. 1993-2000m.	moteris
I ⁷	gim. 1993-2000m.	moteris
I ⁸	gim. 1993-2000m.	moteris
I ⁹	gim. 1993-2000m.	moteris
I ¹⁰	gim. 1993-2000m.	moteris
I ¹¹	gim. 1993-2000m.	moteris
I ¹²	gim. 1960-1975m.	moteris
I ¹³	gim. 1960-1975m.	moteris
I ¹⁴	gim. 1960-1975m.	moteris
I ¹⁵	gim. 1960-1975m.	moteris
I ¹⁶	gim. 1960-1975m.	moteris
I ¹⁷	gim. 1960-1975m.	moteris

I¹

Kaip pati save apibūdintum, kas tu esi? Iš asmeninės pusės, šeimyninės perspektyvos.

Aš save įvardinčiau, truputį konteksto suteikęs, jog esu dvidešimt septynerių metų vieniša mergina, kuri dirba dalykus, kuriuos visą gyvenimą labai mylėjo ir šią akimirką yra jaučianti galbūt netgi asmeninį lūžį gyvenime. Labai į teigiamą pusę.

Tu pati paminėjai „vieniša“ kaip sąvoką. O gal pameni kažkokius vienišumo įvaizdžius iš vaikystės? Kokias asociacijas tau kėlė vieniša moteris?

Turbūt yra kelios tokios asociacijos. Pirma gal ir komiškai nuskambės: mano a. a. močiutė turėjo Šiauliuose tokią draugę Genę. Jos gyvenimo istorija buvo labai spalvota, nes nebuvo aišku ar ji turėjo sesę ar ta sesė iš tiesų buvo jos dukra, kurią ji pasigimdė paauglystėje. Ji buvo labai graži ir populiari tarp vyrų, bet to vyro taip ir nesusirado. Nors aplinka ją matė kaip tokią senmergę, Taip ir neištekėjo, neaišku, turėjo vaiką ar neturėjo, bet aš ją prisimenu kaip gražiausią Šiaulių moterį, visuomet fantastiškai apsirengusią, visuomet apsiskaičiusią ir labai įdomią ir nors aplinka pavydėjo, aš žinojau tą faktą, kad ji yra vieniša. Man ji buvo tokia *fabulous* (liet. nuostabi, *red. past.*). Nors visi sakė, kad ji yra „sužalota“ gyvenimo, man kaip tik atrodė, kad ji gyvena tą gyvenimą taip, kaip nori. Turi tą savo fantastinę aplinką, kurioje ji yra jos valdovė. Tai man čia buvo pirmas įspūdis. Nes man, kaip vaikui, irgi buvo įdomu, jeigu jau „-iūt“ė, tai negi ji neištekėjo? Juk visos močiutės draugės turi ir diedukus. Maniškės buvo miręs, bet vis tiek. Pirmas toks įspūdis, nors ir aplinkos ir buvo neigiamas, man ji atrodė labai labai teigiamas personažas. Ir močiutė visuomet sakydavo „čia – senmerg“ ė. Galvojau, o kas čia blogo?

Kitas pavyzdys iš vaikystės, tai, kad vieniša moteris atrodė tokia tarsi nelaiminga labai. Ta prasme, kad per žinias visad būdavo „vieniša penkių vaikų mama“. Galvodavau, velniava, kaip jai turėtų būti sunku. Galbūt paėmus mano pačios šeimos asmeninį kontekstą, buvo taip, kad mano mama visuomet būdavo šeimos galva. Ir iki šiol yra ta dirbanti super mega intelektualinė moteris – daktaro laipsnis, profesūra, mokslininkė, fizikė. Ta prasme, oho, kokia moteris! O vyras toks, sakykim, labai charizmatiškas, labai gražus ir simpatiškas alkoholikas, kuris keldavo namie smarkiai daugiau problemų negu padėdavo. Kurį laiką aš galvodavau, kad velniava, mano mama pati iš

savęs yra tokia fantastiška, ir tokia įdomi, ir tokia protinga ir tokia patyrus, kokių velnių jai to vyro reikia? Kažkada vaikystei esu paklaususi mamos, kodėl ji neišsiskiria. Man atrodydavo, kad jeigu ji būtų vieniša moteris, jai būtų geriau, bet ji kažkaip nebyliai man vis laiką įteigdavo suvokimą, kad būti vieniša, bet nelaiminga... Ne, būti santuokoj, bet nelaiminga yra bet kuriuo atveju geriau nei būti be vyro. Jos toksai *vaibas* sklido, kad čia yra milžiniška stigma, jog tik nebūk viena. Jau geriau turėti bet kokį vyrą – jis tave išdavinės, gers, tau teks už jį visur visada mokėti ir ko tik ten nedaryti, kęsti išdavystes, bet tik ne skyrybos ir tik nebūti vienai.

O kaip tu galvoji, kodėl mamai taip atrodė? Koks tau įspūdis, anot jos, susidarė – jeigu esi vieniša, tai čia kažkokia klaida, nesėkmė? Esi kažkokia nevykusi? Kokios tos asociacijos iš jos pusės?

Manau, kad būtų keliariopos asociacijos. Visų pirma, kai esi vyresnio amžiaus moteris (mama manęs susilaukė, kai buvo trisdešimt aštuonerių, o man dabar yra dvidešimt septyneri), yra ganėtinai įprasta matyti, jog žmonės sensta ne vieni. Ta prasme, dažniausiai tu turi kažkokį partnerį. Paprastai tariant, tai yra kažkokia parama. Ir tai, kad nesi vienas užsidaręs. Mano mama matė savo mamą po senelio mirties, tai ta a.a. močiutė, kuri buvo viena, tikrai pamažuėjo iš proto. Ta prasme tapo neįmanoma senai moteriai būti vienai. Antras dalykas yra tai, kad vyresnė moteris bendrai mūsų visuomenėje, jeigu ji yra viena, tai visuomenės akyse kažkas jau yra labai negerai su ja, kažkas netvarkoj. Maždaug, ji jau bevertė tokia. Tad aš iš mamos pusės supratau taip, kad vyresnė moteris būdama viena jau tampa tiesiog beverte.

O ką tau dabar vienišumas reiškia?

Turiu labai dvejopą požiūrį į tai. Norėčiau sakyti, kad turiu tik tą vieną požiūrį: stipri, savarankiška moteris, nors šiuo metu taip racionaliai visiškai žiūrint aš galėčiau pasakyti, kad man vienai būti yra tūkstantį kartų geriau nei su kažkuo kitu. Vien tik dėl to, kad aš esu savarankiška, aš esu pilnai išsilavinusi, save išlaikau, esu sau susikūrusi darbo vietą, turiu fantastiškų draugų, įdomių hobių, kai yra leidžiama, keliauju. Šiaip aš būdama su savim esu labai patenkinta ir tai man jokių būdu nereiškia, kad aš aktyvaus seksualinio gyvenimo neturiu. Labai racionaliai aš suprantu, kad taip, tai yra mano pasirinkimas, man taip gyventi elementariai yra geriau ir aš jaučiu, kad bet kokių atveju galiu kontroliuoti savo gyvenimą. Žiūrint iš kitos pusės, dar jaučiu tam tikrą spaudimą iš visuomenės. Vis tik daugelis mano bendraamžių ir daug mano aplinkos

žmonių tai traktuoja kaip buvimą tarp santykių. Lyg tai turėtų būti laikina stadija, o santykių stadija yra svarbesnė ir stipresnė nei ta vienišumo stadija. Ir kad tu to nepasirenki, o tiesiog taip nutinka. Tad kažkur pasąmonėje ir galbūt dėl to aplinkos požiūro yra pas mane ir šis antras variantas. Šiaip norėčiau propaguoti tą pirmąjį, kad tai vis tik yra mano pasirinkimas ir aš esu laiminga ir viskas man yra labai labai labai gerai, bet kažkur galvoje yra ir ta neigiamesnė konotacija.

Daug kartų paminėjai savo pačios apsisprendimą. Bet šiuo atveju ar tai yra tavo sąmoningas apsisprendimas ar tai tiesiog susiklosčiusi situacija, kur ją tu priimi, ja mėgaujiesi, ją kažkaip įgalini ir panašiai?

Gyvenime yra, aišku, buvę labai įvairiai. Buvo ir taip, kad baisiausiai, galbūt, norėjau būti poroje, bet galvoju: „Ne, aš niekam neįdomi, negraži, niekam nepatiksiu.“ Kaip yra šią akimirką? Šią akimirka yra tikrai tokia situacija, kad aš galėčiau būti santykiuose, jeigu aš to norėčiau, yra ir su kuo galėčiau būti tame santykiuje, jei tik jo norėčiau, tačiau, aš asmeniškai to nenoriu, nes šiuo metu aš jaučiu, kad išgyvenu tam tikrą vidinį lūžį su savimi ir tokį geresnį savęs pajautimą. Dėl to aš iš tiesų nenoriu jokio partnerio šalia, nenoriu niekam įsipareigoti. Noriu įsipareigoti tik sau. Tačiau tai yra kilę ne iš kažkokios didelės neigiamos patirties – būna, kad žmonės turi kažkokių trauminių patirčių ir tada vengia santykio. Nors aš tų trauminių patirčių savo patirty, praeity turiu irgi nemažai, šią akimirką tas pasirinkimas yra tik iš pozityvios pusės.

O jeigu plačiau, kaip tu jautiesi būdama vieniša? Kokius tau jausmus, mintis sukelia tas vienišumas, solo gyvenimas?

Galvoju, kiek reikėtų atsižvelgti į visą karantininį kontekstą... Nes būna šiuo atveju įvairių minčių. Bet, galbūt, būtų *faina*, kad kažkas būtų šalia, nereiktų vienai gamintis vakarienės, bet tos mintys, dažniausiai, labai labai greitai dingsta. Aišku, aš lankau psichoterapiją jau kokius keturis metus, tai aš esu labai išmokusi būti su savimi ir jeigu jaučiu, kad man reikia kompanijos ar darbo, man tiesiog pilnai užtenka paskambinti draugams, *pasifacetime'inti*, su kažkuo susitikti. Ir tas noras turėti vyrą šalia iš tiesų nėra noras turėti vyrą šalia. Tai yra tiesiog momentinis epizodiinis vienišumas, kuris yra normalus. Čia kaip sako: „Oi, dabar noriu prisigerti.“ Ne, tu nenori prisigerti. Tu tiesiog esi pavargęs po darbo dienos. Tau nereikia alkoholio. Tai man atrodo čia toks analogas. Man atrodo, kad vienišumas (nemėgstu aš to žodžiu vienišumas), tas gyvenimas solo yra

labai gerai. Nežianau, aš kiekvieną dieną mėgaujuosi tuo faktu, kad jis įgalina mane priimti sprendimus, kokius aš noriu, kada noriu, su niekuo nesikonsultavusi. Tas man labai laisvės suteikia. Aš galiu daryti kiekvieną dieną, ką aš noriu. Jeigu noriu, galiu vakare užsileisti muzikos, kažką persirengti ir pašokti ir savo katiną paglostyt; jeigu noriu, galiu tiesiog sedėti ir skaityt knygą ir žinot, kad niekas manęs

„neužknis“ tuo metu; jeigu aš noriu, galiu galiu paprašyt draugų *pasifacetime'inti* ir mes *pasifacetime'inam*. Jeigu man kažko kito reikia ir jau hormonai siaučia, aš galiu kažkuriam ten iš savo „sugulovų“ parašyti ar paskambinti ir susitikti. Tiesiog galiu pasiimti, ko man reikia. Galbūt tai ir vartotojiškai skamba – galbūt kažkas taip pasakytų – tačiau, aš taip stengiuosi į dalykus nežiūrėti, nes manau, kad mes visi turim turėti kažkiek sveiko egoizmo ir nevaidinti tam tikrų vienuolių, šventuolių.

O kalbant ne apie tave, bet apie kontekstą, ką apskritai šiandien reikšiiia būti vieniša moterimi? Su kuo turi susidurti aplinkoje, gal kažkokiais įsitikinimais, nuostatomis, o gal kaip tik su labai besikeičiančui kontekstu?

Gal prėsiu nuo paprasto pavyzdžio, kuris, manau, *žiauriai* gerai iliustruoja esamą situaciją: jeigu eini gatve (tarkim, man taip yra buvę) ir tave pristabdo koks vyrukas, kurio dėmesio tu nenori, jis „neatkimba“. Jis tokiu atveju į tave neskreips dėmesio ir bandys toliau. Bet jeigu tu pasakysi: „ei, aš turiu draugą“ arba „aš turiu sužadėtinį“, jis potencialiai „atkibs“. Ką tai rodo? Tai rodo, kad vyras dažniau gerbi kitą vyrą, kurio net nėra matęs, nei moterį, kuri stovi tiesiai jam prieš akis. Tai yra labai skausmingas dalykas.

Apskritai, kalbant apie vienišas moteris, yra toks momentas, kad, na, „vargšė“. Ji turbūt vaidina stiprią, viską daro, bet iš karto tuomet būna tas „bet“. Veikiausiai, ji būna viena namie ir verkia, veikiausiai tiek, atsiprašant, *sūka*, kad joks vyras prie jos neina. „Veikiausiai ji lebietė“ – šitą irgi darnai sako, nors man „neišneša“ galva, kaip dar galima seksualinę orientaciją į tai įpinti. „Turbūt ji tokia bjauri, kad vyrus kažkaip išnaudoja.“ Nors, pavyzdžiui, vienišam vyrui tos pačios stigmos negalioja, nes vienišas vyras yra pats sau pakankamas, o moteris be vyro kažkodėl vat negali būti pati sau pakankama. Ir nors atrodo, kad po truputį keičiasi tas požiūris – yra normalu vėliau kurti šeimą, vėliau susilaukti vaikų, yra normalu matyti tam tikrus alternatyvius šeimos modelius – nesvarbu, kuris partneris turi vaikų, o gal iš viso nusprendė tų vaikų neturėti, nesvarbu, ar jie susituokę. Galbūt, jie gali nebūtinai monogamiškuose santykiuose būti. Atrodo, kad tokia

tolerancija bendra tarsi viskam auga, vienišam žmogui irgi auga – mes visi bandom išgyventi tokius „Sekso ir miesto“ scenarijus, kad štai, vieniša moteris yra visgi laiminga savo gyvenime. Tačiau ar vis tiek visuomenėje egzistuoja tam tikras neigiamas požiūris? Taip. Pavyzdžiui, ateina jaunesnė mergina, nesvarbu, tai – baras ar vakarėlis, yra klausimas „Ar turi vaikiną?“. Jeigu neturi, tuomet „Kaip tokia mergina kaip tu gali neturėti vaikino?“. Tai va toks yra visuomenės stigmatizuotas požiūris į vienišą merginą, smarkiai didesnis nei į vienišą vyrą. Ir aš manau, kad dar amžius ir „tiksintis biologinis laikrodis“ yra įkišami būtinai, lyg tai baisiausiai nulemtų žmogaus vertę. Daug visokių tokių momentų, kurie, mano nuomone, yra labai nesąžiningi ir, visų pirma, labai neempatiški, nes jeigu visiems kitiems socialiniams pasirinkimams mes rodome empatiją, toleranciją, vieniša moteris kažkodėl jos tiek daug nesulaukia. Sulaukia daugiau klausimų, kurių tikrai nėra nusipelnusi.

Tu paminėjai ir tą amžiaus momentą. Kur, manai, yra esminis amžiaus lūžis, kada jau atsiranda problema?

Dabar labai rimtai mąstau, nes pirma mintis buvo, kad trisdešimt penkeri, bet dabar galvoju apie tokio mažiaus moteris, kurios yra aplink mane ir man jos dabar atrodo gerokai jauniau, nei būtų atrodžiusios prieš dešimt ar penkiolika metų tai, matyt tam tikri savipriežiūros pramonės ar mokslo pasiekimai tą amžių pastūmia toliau, tad gal ta riba tarp trisdešimt penkerių ir keturiasdešimties, galbūt. Manau, kad tai yra tas amžius, kada moteris turi pradėti visuomenei teisintis.

O kaip yra su tavo socialiniu ratu? Kaip šiandien tavo šeima mato vienišumą, kaip tavo draugai, kolegos? Ką jie pastebi? O gal tu pastebi, kad tavo aplinkoje dauguma draugų yra vieniši? Kokios vyrauja nuomonės apie solo gyvenimą?

Iš tėvų pusės tikrai nesulaukiu baisių komentarų. Kaip minėjau, mano mama manęs susilaukė būdama trisdešimt aštuonerių. Mano tėvui tuo metu buvo penkiasdešimt. Tai jie, paprastai tariant, man proto „neknisa“ ir tikrai nemoralizuoja, nieko blogo nesako. Aišku, retkarčiais pasidalina, klausia, kaip mano asmeninis gyvenimas. Jeigu yra kažkoks vyras mano gyvenime, galbūt, kartais užsimena apie tai, bet dažniausiai mes apie tai net nekalbam. Mes neturim labai artimo ryšio su tėvais, tad nėra, kad labai atvirai diskutuotumėm su tėvais apie šituos klausimus. O bendrai

kalbant apie mano visą socialinį ratą, tai taip, nemaža grupė mano draugų yra vieniši, bet aš turiu vieną tokį svarbų socialinį aspektą įterpti, kad labai didelė dalis mano draugų yra gėjai. Ir taip yra todėl, kad kai aš atsikrausčiau į Vilnių, pradėjau dirbti mados industrijoje ir taip jau susiklostė, kad nemažai šioje industrijoje dirbančių žmonių yra homoseksualai ir būtent su jais man pavyko labai susidraugauti ir iki šiol didelė dalis mano draugų yra gėjai. Kai kurie iš jų yra santykiuose, kai kurie nėra santykiuose, tačiau, kadangi santykio kūrimas vis tik siauresnėje ir, visuomenės požiūriu, mažiau priimtinoje terpėje (mes vis tik žinome visuomenės požiūri į homoseksualius asmenis ir jų santykius), santykiai jiems yra tokia subtilesnė tema. Ir, galbūt, jog tai yra kiek sudėtingesnis procesas, labiau kreipiamas dėmesys į patį asmenį, patį žmogų kaip vienetą ir nėra, galbūt, tokio didelio spaudimo galvoti apie tą porą. Yra daug laisvesnis požiūris į tam trumpalaikius seksualinius santykius. Tačiau būtent spaudimo būti poroje nėra, nebent atsiranda toks noras natūraliai. Tai man gal irgi tam tikra prasme šitas dalykas padeda paprasčiau į tai žiūrėti ir paprasčiau save pačią matyti tame bendrame poravimosi sezono kontekste. Bet šiaip ir kiti mano draugai, kurie yra heteroseksualūs ir kurie yra mano aplinkoje, kolegos, kolegės kartais yra santykiuose, kartais nėra santykiuose, tačiau, kadangi visi esame panašiam socialiniame burbule, tai kažkokių problemų arba susipriešinimų tikrai nekelia ir niekaip į ta vienišumą nėra žiūrima. Tiesiog esi kaip tau gyvenime dabar yra patogiu ir tai nėra kvestionuojama ar per daug apie tai kalbama. Jokios stigmos šiuo atveju nėra. kažkas yra santykiuose – super, kažkas nėra santykiuose, bet yra laimingas – irgi super. Svarbu, kad visi būtų laimingi.

Ką tau patinka veikti savo laisvu laiku ir ar yra dalis tų veiklų sudėtingesnės arba kaip tik paprastesnės, kai esi/gyveni viena? Kiek tai turi įtakos laisvalaikiui, darbo kontekstui ir panašiai?

Šiaip skirtis yra gana aiški. Kai būnu viena, man labiausiai patinka žiūrėti filmus serialus (karantino metu) ir man tai yra labai gerai daryti vienai, nes galiu žiūrėti, ką noriu ir nereikia prie nieko derintis. Labai mėgstu žiūrėti įvairias dokumentikas, specifinius dalykus, kurie yra visaip susiję su mano pomėgiais ir veiklomis. Aišku, aš mėgstu žiūrėti ir specifinį turinį, kuris yra su *drag queen* susijęs ar dar su kažkuo. Yra sunku surasti, su kuo būtų *faina* tai žiūrėti. Mėgstu skaityti – tam nereikia jokios kompanijos. Mėgstu su savo katinu žaisti ir jį niurkyti – tam irgi nereikia jokios kompanijos. Mėgstu skaniai valgyti darytis, o tam irgi jokios kompanijos nereikia – tas yra *faina*. Pavyzdžiui, kai nebūdavo karantino, labai mėgdavau pati eiti į restoraną. Man tai yra nuostabu – vienai tai patirti ir „susigerti“ aplinką. Ir pasivaikščioti man nereikia jokios

kompanijos, klausytis podkastų jokios kompanijos man nereikia. Eiti į kiną irgi mėgstu viena – nemėgstu eiti su žmonėmis, dažniausiai, į kiną. Dirbti irgi mėgstu viena – dažniausiai, nemėgstu su žmonėmis dirbti. (*juokiasi*) Tikrai ne sociopatiška skamba. Tikrai, labai labai daug dalykų mėgstu daryti viena. Į Druskininkus viena važiuoju, į spa mėgstu viena nueiti. Vilniuje taip pat. Man tikrai tokie dalykai patinka. Bet, pavyzdžiui, kalbant apie kitus dalykus, kur jau reikia žmonių, tai jaučiu, kad man jau reiktų žmonių... Pavyzdžiui, į vakarėlį aš viena neičiau. Tai viskas, jau reikia draugų. Jeigu nori eit į barą išgert – aš gal irgi nelabai mėgstu eit viena į barą, bet, galbūt, dėl to dalyko, kad esi viena jauna mergina ir nori viena išeiti kokteilio, tai potencialiai tu susilauksi dėmesio, kurio tu nenorėtum. Arba bus kokių *distraction'ų*, kurių irgi nenorėtum. Tada *fainiau* išeiti su kažkuo kitu. Tarkim, boulinge vienas prieš save nepakovosi, nebent nori treniruotis ir gerinti *high score*, bet aš nesu to lygio. Jeigu biliardą norėčiau pažasiti, tas pats bus. Tai tokios veiklos būtų. Aišku, yra ir tam tikrų darbinių dalykų, kurių vienas iki galo nenuveiksi vien tik dėl to, kad vienas negali visko padaryti. Šiaip tai, dažniausiai, būdama solo aš nejaučiu apribojimų, nes daugelį dalykų, ką aš mėgstu veikti, būtent sau ir dėl savęs aš juos mėgstu veikti viena, tačiau einant į tokias labiau socialines aplinkas, kur tikrai žinai, kad yra daug žmonių ir kur yra įprasta bendrauti ar turėti kokį varžymosi ar žaidimo elementą, tai viena, dažniausiai, jau nebūsi.

Dėl to ir klausiu, ar yra kokios socialinės aplinkos ar progos, kuriose nemalonu dalyvauti, jeigu esi viena? Yra visokiausių pavyzdžių, bet kažkas, ko pati, galbūt, privengi?

Ėjimas į tam tikrus vakarėlius, kur žina, kad visi bus susiporavę. Nu žinai, kur bus pokalbiai apie vaikus, paskolas, tą, aną. Nes tu žinai, kad jeigu tu ten nueisi viena pati, kad į tave žiūrės kaip į kažką, kas dar nesuaugo, „palaukim dar porą met“ų. Tada kalbose atsiranda klausimai, ar aš norių vaikų, kada planuoju kažką. Ir jeigu, pavyzdžiui, pasakyčiau: „Ne, šiuo metu nenoriu.“, tai jautiesi pastatyta į tam tikrą poziciją, kur tave verčia beveik teisintis, nors tu net nenori teisintis. Yra man buvę, kad iš manęs neseniai ėmė interviu, kaip ir iš tavęs žurnalas „Lamų slėnis“. Prieš keletą metų, galbūt. Pati redaktorė ėmė tą interviu ir klausia: „Na, tai ar tu šiuose namuose vis tik gyveni viena?“ Aš sakau: „Taip, gyvenu viena.“ „O tai kodėl?“, klausia. Ir aš galvoju, kas čia dabar? Ta prasme, *what the fuck?* Kas čia per klausimas? Koks skirtumas? Buvo visai nemalonu. *Blet*, atsiprašant. Aš manau, kad čia, visgi, žurnalistinės etikos trūkumas, nes, na, šiaip tai taip nesielgiama. Tai gali atsitikti tokie socialūs vakarėliai, gali atsitikti labiau viešos situacijos tokios, kur gali žmonėms iškilti klausimas. Kadangi mano didžioji dalis aplinoks yra gėjai, tai tokių

klausimų daug nebūna, bet, jeigu būna, tai aš jų stengiuosi privengti. Pavyzdžiui, tavo vestuvės vyko, Justina. Tai buvo mano pirmosios vestuvės, kur ašėjau kažko sveikinti. Tai nesijaučiau nepatogiai, bet, galbūt, dėl to, kad tos vestuvėse buvau su savo geriausiu draugu, kuris irgi yra vienišas ir mes abudu esame vieniši ir viskas mums yra *faina* ir kažkokios tokios stigmos dėl to nebuvo. Tačiau taip, sutinku, kad yra tam tikra grupė žmonių, kurie yra užauginti su tam tikru požiūriu ir jie tiesiog ant tavęs „stums“ ir tu turėsi teisintis dėl dalykų, dėl kurių šiaip, mano nuomone, teisintis nereikia.

Tu paminėjai, kad jautiesi lyg turėtum teisintis. Ar yra dar kokie jausmai ar emocinis atsakas, kurį iššaukia tos situacijos? Gal jos tau pačiai viduj pradeda kelti klausimus ar pyktį ar dar kažką? Kaip tu viduje, jeigu nuoširdžiai, pasijauti?

Žinok, kaip kada. Nes jeigu yra koks psichologiškai silpnesnis momentas, tai būna, kad grįžti namo ir supranti, kad kažkas nuėjo miegoti ne vienas ir turi, ką apsikabinti. O aš grįžtu namo viena ir apsikabinu pagalvę. Ir tada imu galvoti, kad būtų *faina* kažką padaryti, bet bandau visus šitus dalykus nuvyti, nes vis tik tai mano vertės kaip žmogaus neapibrėžia, bet seniau tokių būdavo tikrai daugiau ir tikrai jos būdavo gan dažnos. O dabar dažniausiai tiesiog ne tai, kad mano pyktį iššaukia, bet aš tiesiog neretai, jeigu matau, kad yra proga tinkama provokacijai ir ironijai panaudoti, tai ir pakalausiu: „Klausk, o kaip tu pasirinkai būti santuokoj?“ Ta prasme, į klausimą atsakau klausimu. Ir dažniausiai žmonės susivokia, kad „Ai, nu šiaip jo, *okei*.“ Nei vienas variantas neturėtų būti kažokia norma, nes tiesiog mes visi renkamės, kaip mums yra gerai. Bet taip, ir to trūkumo yra buvę seniau, ir pykčio, tačiau dabar kartais aš tiesiog tai apžaidžiu, bet apžaidžiu tam tikra edukacine prasme, kad kam to reikia?

Mini vis, kad anksčiau buvo sunku ir skausmingiau ir panašiai, o dabar jau yra įvykęs pokytis. Ar tu galėtum indikuoti, kas nulėmė tą pasikeitusį santykį ir su savim, ir su vienišumo būseną? Kas buvo to pokyčio akseleratorius?

Šimtu procentų – psichoterapija, galiu pasakyti. Nes aišku, ta psichoterapija man visokių dalykų gerų yra davusi, tačiau tai yra, galbūt, toksai suvokimas, kad laimę reikia projektuoti ne per tam tikrą žmogų, o per save. Nes jeigu seniau atrodydavo, kad savo vertę ir laimę gali matyti tik per tai ar tu esi patraukli vyrui ar nesi patraukli vyrui, tai atrodydavo, kad nuo tavo potencialaus patrauklumo ir tavo vertė priklauso. Paskui supratau, kad taip vis tik nėra, bet čia tiesiog yra per

terapiją, per daug metų tos terapijos atėjęs tas suvokimas, kuris šiuo metu man leidžia jaustis gerai.

Šiek tiek tą temą jau palietėm, bet norėtuši išplėsti: kas yra tos tam tikros formuluotės, su kuriomis tu vis susiduri būnant vieniša? Kokie yra tie klausimai arba komentarai, kuriuos gauni iš skirtingų socialinių aplinkų, kuriose dalyvauji?

Pirmas klausimas būtų „O tai kodėl?“, antras klausimas būtų „Tu tokia *faina* mergina, o tai kas negerai?“ – tai iškart indikuoja, kas su manim negerai, jeigu aš esu vieniša. Tada (kaip ir minėjau, mano draugai yra homoseksualūs): „Jeigu būčiau heteroseksualus, tikrai draugaučiau“. Irgi tokia klasika. Dar mano a. a. močiutė sakydavo, kad jeigu atsikalbinėsiu ir tokia užsispyrusi būsiu, niekad vyro nesusirasiu. Šitas posakis gan populiarus. „Tai ko tu tuos vyrus taip nustuminėji šalin?“, nors nei aš nustuminėju juos, nei ką. Nes taip atrodo, kad jei jau esi solo, tai reiškia, kad kažką, turbūt, atstumi. Negali taip būti. Arba kažkas negerai su tavim. Mano dabar paskutinis *eksas* pasakė, kad niekad neturėsiu rimtų santykių, nes save labai prioritetizuoju. Šitas buvo dar. Ta prasme, kad jeigu rūpinies labiau savim, o ne kitu žmogum, tai, matyt, santykio neturėsi. Bet čia vėl, manau, viskas atsiremia į tą stereotipą apie moterį, kuri turi būti visuomet kantri, visuomet pasiruošusi padėti ir, jei reikia – paguosti. Ne sau skirti dėmesį. Nes jei elgiesi kaip tau yra geriau, tai finale yra kažkas negerai su tavim. Galvoju, kas dar buvo iš frazių... Na, yra klausimų „Ar tu esi laiminga?“, tada tokių: „Tai ką tu čia vaidini?“. Tada yra tipinis jau toks: „O tai tau gal moterys patinka?“ Nors nieko tame blogo nematau, bet vistiek, tarsi, kaip čia jau gali būt, kad vyro šalia nėra? Gal tiek.

O grįžtant prie tavo aplinkos, turbūt turi draugių, kurios yra vienišos. Ką tu jose matai ir kokios yra tavo įžvalgos – ar tai irgi yra įgalintos nepriklausomos moterys ar jos vis dar kovoja su visuomeninių nuostatų vaiduokliais, ką tu pastebi? Ypač, kad pati gali pati su tuo susitapatinti.

Turiu keletą tikrai gerų draugių moterų, kurios irgi, sakykim, yra solo. Ir tai yra tikrai išsilavinusios, ne vieną aukštojo mokslo diplomą įgijusios moterys, kurios irgi dirba darbus, kurie galėtų būti palaikomi prestižiniais. Jos yra pačios sau išsikovojusios darbo vietas ir jos yra įdomios, apsiskaičiusios, protingos, nuostabios ir dar, žinoma, gražios moterys. Aš pastebiu tokią

vieną bendrą tendenciją, jog jeigu mes kalbamės vienos kitoms, pavyzdžiui, jeigu aptarinėjame kažkokius santykių elementus ar vienišumo elementus, tai kitam yra labai įprasta ir normalu pasakyti: „Ei, neprojektuok savo laimės per jį, tu tikrai nusipelnei geriau, ką tu jame iš viso matai? *Biškį* nusiramink. Viskas gerai, pažiūrėk, kokia tu nuostabi, bla bla bla. Bet, kaip reikia pačioms sau tai pasakyti, tai būna gerokai sunkiau. Tai va, čia yra šiek tiek disonansas. Ir mes su kai kuriomis draugėmis esame tokį paktą padariusios, kad kartais galvok, ką tu sau pasakytum, jeigu būtum savo draugė. Ir tuomet išgirsi tai, kas yra tiesa, be visų vidinių *parkių*, permąstymų ir taip toliau. Nes vis tiek yra tam tikras dualizmas toks pas mus galvoje, kad taip, aš puikiai žinau, kas aš esu, puikiai žinau, kas yra mano draugės ir mes suvokiam savo vertę ir per ką turėtumėm projektuoti savo laimę, tiek romantinę, galbūt, tiek socialinę, finansinę ir visa kita, bet vis tiek yra tas toks, manau, vaikystėje įdiegtas elementas, kurį dažnai yra sunku išimti iš galvos. Bet mes tiesiog susirandam tam tikrus mechanizmus tarpusavyje, kurie būtent mums padeda, nes tada, galbūt, su kažkuo kitu nekalbam. Ir tai, pastebėjau, tikrai padeda.

Kažkoks konfliktas, ar ne? Kas aš esu versus ko aš noriu versus ko iš manęs tikisi/laukia aplinka?

Aš manau, kad tas konfliktas yra gal net ne su aplinka. Man vienodai rodo ta aplinka šiek tiek. Bet čia yra toks konfliktas tarp „Kas aš esu?“ ir „Kaip aš save pozicionuoju?“, nes labai svarbus dalykas yra pasakyti, kad jei jau esi solo, tai esi spaudžiamas ir save stipriai pozicionuoti kaip solo. „Tu esi stipri, galinga!“ ir panašūs dalykai. Tada tarsi nebeturi teisės kartais būti šiek tiek silpnesnė ir paabejoti.

Ta prasme, kad tuomet turi legitimuoti kažkokius savo veiksmus?

Taip, turi būti tokia „geležinė ledi“. Jeigu esu vieniša, reiškia, aš niekada neturėsiu silpnumo akimirklų ir niekada kokiios nors nesąmonės nepadarysiu, nes aš esu tvirta, protinga, stipri moteris. Mes tada kartais per daug iš savęs tikimės. Būna konfliktas tarp to, ko mes tikimės iš savęs ir tarp to, kas vis tik yra realybė ir kuri yra gerokai labiau kompleksinė ir kuriai gerokai daugiau žalos yra padaryta vaikystėje mūsų viso socialinio konteksto, negu mes potencialiai norėtumėm pripažinti.

O kodėl, manai, atsiranda tas poreikis, noras save pozicionuoti kaip labai stiprią, jeigu gyveni solo?

Kad niekam klausimų nekiltų. Nes jeigu esi vieniša, solo gyvenanti moteris, iš karto žinai, kad į tave automatiškai žiūrės kaip „na va, nepasisiek“ė. Vargšė tokia. Tad nenorėdamam sulaukti tos reakcijos tu iš karto nori nugalėti, atsakyti į tą klausimą jam dar net nekilus.

Atsakyti, kad man viskas gerai?

Taip. Įsivaizduok, kad ateini į kambarį su durtine žaisda ir sakai: „Ne ne, *it's fine, it's fine*, nieko neklausinėkit.“

Įdomu. Tuomet paskutinis klausimas iš mano pusės: jeigu dabar aš tavęs nuoširdžiai paklausčiau ar, jeigu galėtum, būtum dabar santykiuose?

Būtent šią akimirką, žinok, tikrai nebūčiau. Dėl to, kad aš tą santykį iškart įsivaizduoju kaip karantino metu buvimą kartu. Šią akimirką aš labai nenorėčiau kartu su niekuo gyventi. Nežinau, kokia to paties santykio forma turėtų būti, kad šiuo metu mano dabartinei stadijai būtų tinkama. Nes man dabar patinka tai, kad man yra pats darbymetis kaip *freelancerei*, dirbančiai su mados projektais, Kalėdos artėja ir viską. Tad aš pati nenorėčiau jaustis kažkam įsipareigojusi ir perdėlioti savo kalendorių dėl kažko, nei norėčiau galvoti, kad tam žmogui potencialiai neužtenka mano dėmesio ar dar kažkas yra negerai. Tiesiog man šiuo metu to nuoširdžiai nereikia ir šiuo metu aš santykiyje būti nenorėčiau vien tik dėl to, kad dabar esu taip gerai viską susidėliojusi kaip gerai alyva sutepta mašina, žinai? Kad jeigu reikia, sakykim, vyriško dėmesio, aš turiu kam paskambinti, jeigu man reikia draugų – aš turiu kam paskambinti. Aš tiesiog esu taip gerai viską susidėliojusi, kad nenoriu, jog tai kažkur dingtų. Dabar mes esam karantino sąlygose ir šiose sąlygose sau susidėlioti gerą sistemą yra didelis pasiekimas.

O kaip ateityje galvoji, po karantino?

Tiesiog, dabar nelabai norisi ir į jokių *deitus* eiti tiek dėl savo, tiek dėl aplinkos saugumo, kolegų, nes mes kartu vaikštome į biurą ir nenorime vieni kitų užkrėsti, dėl to elgiamės labai atsargiai. O

po karantino... Nėra taip, kad aš labai smarkiai būčiau nusistačiusi: „Ne ne, niekada nieko, aš tik sau pati esu laimingiausia.“, bet šiuo momentu man viskas yra *faina*. Jeigu atsitiktų taip, kad štai ims ir atsiras mano gyvenime kažkokiomis aplinkybėmis žmogus, su kuriuo aš jausčiausi geriau nei galiu jaustis pati su savim ir man tikrai nesukels tai kažkokios neigiamos emocijos, tai kodėl gi ne? Ta prasme nėra taip, kad aš išmetu šitą galimybę, ne. Nieko panašaus. Atsiras kažkas – *okei*, tegul būna. Jeigu kažkas po to vėl nepavyks ir liksiu viena, tai irgi bus visiškai *fine*. Tiesiog. Man tai kažkokių problemų ar desperacijos tikrai nekelia ir kažkokio planavimo į tai aš tikrai nenoriu įdėti, nes kaip gyvenime „iškris“, taip ir nutiks. Aš pati specialiai kažko tikrai neieškosiu. Ar aš kartais labai girta „Tinderį“ *pasvaipinsiu?* Tikrai taip. Bet specialiai neieškosiu. Jeigu nutiks, tai nutiks ir viskas.

I²

Spaudžiu *record* ir keliauju į savo klausimų *sheet'q*. Tuoju... Gerai, tai toks gal pirmas klausimas jįsai toks labai pakankamai platus... Bet kaip tu atsakytum, jeigu tavęs paprašytų arba paklaustų, ar ne, nu vat, kaip tu save pristatai, per kokius dalykus tu save identifikuoji kaip žmogų, ar ne? Nu, save išskiri, save supranti, save, jo, galbūt, parodai kitiems, ar ne? Nu tai aš čia kalbu daugiau apie tokį vadinamą socialinį identitetą, ar ne, nu vat, kokias mes kažkokias vietas, pozicijas užimam ir su kuo mes asocijuojamės? Tai vat, kas tau yra tokie esminiai dalykai, nu vat, per kuriuos esi tu?

Jo, iš tikrųjų, čia tikrai platus klausimas. Ir daug labai iš karto minčių man kyla vien iš šito klausimo, nes, man rodos, dažniausiai tai esam linkę ir labai dažnai tikriausiai esam, vieni kitus pristatinėjam per kažkokią tai profesiją. Kas ką daro, kas kuo užsiima ir iš ten supratau, kad jeigu man kažkas pasakydavo, kad aš Gabija, ai, tai tu stiuardėsė, tai man iš karto, nežinau, man viduj toks pasipriešinimas, man žiauriai nepatinka, nes aš pati labai neigiamai atsiliepiu, iš tikrųjų, aplink visą tą, sakykim, *environmentą*, kuris yra aviacija ir jei mane su tuo tapatina, man yra labai, labai nepatinka. Tai aš kažkaip savęs niekada stengiuosi kažkaip ir nepristatyti, sakykim, gal iš tos profesinės pusės. Tai, jeigu taip, va, tiesiog kažkur reikėtų prisistatyti, apie save kažkokį tai, sakykim, tuomet vis tiek trumpą informaciją, tai tikriausiai ko gero, va, tie pirmi dalykai ir būtų, kad, ko gero, pasakyčiau, iš tikrųjų, tiesiog esu žmogus, kuriam, iš tikrųjų, man nuoširdžiai, vat, pats kiekviena ta diena, pats gyvenimas yra pati didžiausia vertybė. Ir ne taip kad, man atrodo, labai daugybė, man rodos, žmonių supranta iš to, kiek aš girdžiu, kiek aš esu bendravus, sakykim, tam tikrus dalykus senatvėje ar prieš mirtį žmonės ten pradeda gailėtis kažko, vat, kai sako jaunimui reikia pabendraut daugiau su vyresniais žmonės, kažkokį va tą... Tai man nuo vaikystės, nuo labai seniai, labai tai įkrito į širdį ir visą laik man taip priaugo, kad aš tikrai nenoriu gyvenime, vat, tiesiog

turėt kažkokių gailėjimūsi, kad aš kažko nepadariau. Tikriausiai, manau, galėčiau sau pristatyt save, iš tikrųjų, kaip aš esu grynai toks – yes, man! Man yra įdomu, aš visą laiką noriu išbandyt viską, ką įmanoma, nors kart gyvenime, kad ir kaip kvailiausiai tai skambėtų, nežinau. Aš seniau, vat, tiesiog jo, tai tikriausiai... Nežinau, kaip tai reiktų sudėti į žmogų.

Ne, bet viskas okay.

Kažkaip, į kažkokį apibūdinimą trumpą, nes sakau, net negalėčiau pasakyti, kad toks žmogus kuris nori, iš tikrųjų, nežinau, gerti į save gyvenimą ir, iš tikrųjų, tiesiog daryt tai, ką nori ir tie norai gali keistis, bet tiesiog gyvent šia diena ir tikrai vat... Kažkaip taip.

Okay. O jeigu čia taip siaurinant ir... Kaip tu identifikuoji tą savą vadinamąją šeimyninę padėtį? Nu vat, koks tas žodis arba kažkoks apibūdinimas, kuris tau yra toks, galbūt, tau jaukiausias, priimtinausias, arba nežinau – artimiausias?

Na, manau, kad šiaip dažnai jos net nereikia niekur. Nors dažniausiai kur reikia įvardinti, tai tikriausiai visokiose aplikacijose ar ten dokumentus kažkur pildant ar kažką panašaus, va, reikia ten parašyti *marital status*, bet kažkaip šiaip, iš tikrųjų, nelabai kažkur ir reikia. Jeigu kažkas tiesiog, nežinau, klausia, sakau – ne, nėra tiesiog antros pusės. Nes tas žodis – vieniša, jis vis dar yra toks labai, jis yra toks kontroversiškas ir yra, man rodos, ne taip yra suprantamas dažnu atveju ir kažkaip traktuojamas visai ne taip kaip turėtų būti traktuojamas. Šiaip lietuviškas tas, nežinau...

Yra problema su lietuvišku žodynu šita tema kalbant labai didelė.

Jo.

Jo, tai iš karto noriu paminėt, kad kai kur klausimuose aš paminėsiu ten „viena“, „vieniša“ ar panašiai, bet tai nėra mano nuomonė arba mano preferencija. Kažkokia, žodžiu, bet vardan aiškumo tiesiog.

Jo, jo, suprantu.

Okay. O dabar tai tiesiog taip grįžtant atgal, nu vat, į kažkokią galbūt vėlyvą vaikystę, tokią vėlyvą paauglystę, tokią brandos, galbūt, laiką, formavimosi. Ar tu gali atgaminti, ar kažkaip identifikuot kažkokius, vat, įvaizdžius, kuriuos atsimeni tos vienišos, vienos gyvenančios moters? Ir aš čia turiu omeny nuo tokių gal labai paprastų ten mokykloj kažkas sakė arba draugai taip vadino, arba buvo kažkokie žodžiai arba šeimoj, arba ten filme, ar nu, nesvarbu, ar ne. Bet va, ar yra kažkokių įstrigusių iš to laiko požiūrių, kurie supo ir asociacijų?

Taip, tai senmergė su dvidešimt kačiukų. Tai va, čia toks tipinis tikriausiai, visai nestebinantis. Bet jo, manau, labai daug, tikrai labai dažnai tas žodis senmergė, manau, ypač gal net ir iš šeimos yra atėjęs pas mane. Jo, tai iš kažkokių tokių, vat, toks vat, buvo piešiamas paveikslas, kad arba jau senmergė, arba ten kokia nors nekaltuolė dar, šventuolė, vienuolė, tai... Senmergė jau čia tokia, kad nesugebi nieko susirast čia savo gyvenimo tavo tikslas yra, ir tu nesugebi to padaryt arba kažkas jau ar nesi ten atsidavus šventuolė, galbūt, Dievo, kaip čia... Tarnautoja.

O kokiom spalvom ta senmergė, nu, pašoma? Nu, ta prasme, kas telpa į tą žodį arba, vat, kaip tau atrodė, kas talpinama buvo į tą žodį? Kažkokie požiūriai, nežinau, jausmai, emocijos, nežinau, nuostatos?

Tai tokia labai pilka asmenybė, niūri, labai nelaiminga, neturinti tokių draugų gal net, socialinio statuso, nepasiturinti, nu tokia... Man iš tikrųjų, žinai, su kuo labai asocijuodavosi, iš tikrųjų, ta senmergė tai kaip – vienas namuose filmas, filme, kur buvo ta moteris, kur balandžius maitino, kur antroj daly, Niujorke.

Okay.

Tai man grynai čia, vat, man tokia, aš taip pagalvoju, tai man yra asociacija arba iš Simpsonų, kur ten ta irgi tokia bomžė su septyniom katėm. Tai šiaip liūdnei, man tokia asociacija, būdavo, manau, iš vaikystės, tikrai vat, nu, jeigu reiktų kažką įvardint, net dabar, va, pagalvojus, va grynai yra tokia senmergė, jau tokia, vat, nu grynai – nelaiminga, liūdna, užsidepresavus, pilka ir ten kates šeria ir pati dar ten namuose dvidešimt kačių turi.

Okay. O kaip, vat, šiandien jau žiūrint tau asmeniškai, kokios asociacijos ir kokį tas gyvenimas *solo*, kokią reikšmę, vat, tau pačiai?

Jo, šiai dienai, manau kadangi aš pati daug, ganėtinai šiaip domiuosi tais visais dalykais, sakykim, kad tikrai tos ir moterų teisės labai viešinama, viskas keliama į paviršių, visos tos pasaulio problemos, nes, nu, kadangi mūsų karta turi pagaliau ten tikriausiai turi tokią kaip čia *luxury*, kaip palauk...

Prabangą.

Prabangą jau dabar tai savo vidiniu pasauliu, sakykim, ar savo – jo, vidiniu pasauliu, galbūt, domėtis, ne tai, kad išgyvenimu, tai visos tos problemos tikrai yra labai keliamos ir... Iš tikrųjų, nu, yra smagu matyti ir dabar tikrai labiau gal jaučiasi toks, kad ta moteris jinai yra tokia labai stipri ir kad kuo toliau, tuo labiau, iš tikrųjų, nu, kad moteriai, iš tikrųjų, nu jeigu čia imant taip biologiškai,

nu tai kur vyras, yra skirtas tik tam, kad realiai apvaisinimui, ar ne? Tai realiai dabar tos technologijos, kad realiai jai net nereikia to vyro, nu tikrai, yra jau net vyrai patys pripažįsta, iš tikrųjų, kad turi labiau turėt, būt labiau kaip partneriai, kaip sakykim, pagalbininkai vienas kitam aplamai gyvenimui, bet šiaip ne šiaip kaip skirtyti kaip moteris ir vyras. Nes, nu iš tikrųjų, viską gali pasidaryti pats ir nėra kad tau turi kažką už tave padaryt ir jeigu esi moteris, tu negali. Tai aišku, dar vis dar yra daug kur to, bet manau, kad dabar jeigu dabar tu manęs klausi to *solo*, tai aš kadangi žinau per kiek pati esi daug perėjus ir tikrai esu sutikus nemažai ir, manau, daug kur dabar ir medijoj matomas daug ir stiprių moterų paveikslas, sakykim, man rodos, toks piešiamas. Ir jis, nu manau, mano akimis, tai tikrai keičiasi, plačiaja prasme manau, daug žmonių, kurie kitaip mąsto. Pati turėjau tokią patirtį, vat, neseniai. Tai aš susiduriu su labai daug to tokio... Bet šiaip pati kaip aš matau, tai man tikrai nebesiasocijuoja su... Nu, aišku, man žodis senmergė vis dar asocijuojasi su tuo, bet aš nemanau, kad tas *solo* moteris ir senmergė, kad yra vienas ir tas pats. Aš manau, kad čia yra du dalykai, du skirtingi dalykai.

O ką tau į gyvenimą, gyvenime duoda gyvenimas *solo*? Nu, vat, ką tau asmeniškai, kas tai yra? Ar tai yra, nežinau, nepriklausomybė ar kažkokia laisvė, ar įkalinimas, ar, galbūt, kažkokios visai kitokios prasmės? Su kuo tau pačiai tai, vat, kokios esminės tokios asociacijos?

Jo, tai, pirmosios, iš tikrųjų, ir paminėjai, tikrai yra ta laisvė ir nepriklausomybė. Realiai kuo toliau aš, aišku, koks yra mano gyvenimas, aišku, irgi atėjo per labai skaudžias gyvenimiškas patirtis, tai dabar kuo toliau, tuo labiau atrodo, tu neįsivaizduoji, iš tikrųjų, kad tu su kažkuo, nu, kol žmogus turėtų būti, na, nes tu tikrai pereini per daugybę... Ypač kadangi dėl mano gyvenimo būdu, aš tikrai perėjau daugybę tikrai ir labai sunkių etapų ir visko, ir tikrai išgyvenau viena pati ir labai daug visko pasidariau ir tiesiog toks, nu žinai, kad esi labai stiprus ir, manau, kad ta laisvė tokia atrodo, kad tu tikrai nenorėtum jos... Nu, sunku įsivaizduot, kad galėtum kažkur dabar, kad reiktų prie kažko taikytis. Sakau, jeigu nori kažką daryt, kodėl aš turėčiau kažkaip, sakykim, ten taikytis ten prie kažko? Va tokia laisvė yra, jo, tikriausiai.

O kaip tu manai, kad tave apibūdintų tavo artimiausias ratas? Kokiais, kokiais žodžiais, kokiom... Apibūdinimais?

Tai, manau, tada reiktų patikslinti, kas yra, iš tikrųjų, artimiausias ratas? Nes ar artimas tas, kas iš tikrųjų artimas, ar labiau čia šeimos prasme, kad čia tėtis, mama, nes tie santykiai...

Ne, čia gal labiau žmonės, su kuriais tu labiausiai, daugiausiai leidi laiko. Tai gal draugai, turbūt, labiau? Draugai, kolegos, kur kiekvieną dieną tave, ar ne, daugiau ten mažiau mato?

Jo, tai tikriausiai pasakytų, kad esu nutrūktgalvė, bebaimė... Jo, be galo drąsi, įkvepianti, nes aš dažniausiai esu tas žmogus iš kurio nori visi patarimo, kad aš išklausyčiau, pasišnekėčiau ir panašiai. Tai tikrai tiek tokia išdykusi, labai laisva, labai *open-minded*, kad nerūpi... Tiesiog, iš tikrųjų, turėjau nemažai tokių pokalbių, tai dabar lengva *relatint*, kad jo, kad nebijanti pokyčių, labai laisva ir neturinti ribų kažkokių, sakykim, tokio *open* labai mąstymo.

Okay, o kaip tu, vat, koks tavo dabar yra santykis ir požiūris į šeimos kūrimą, į santuokos tą institutą? Nu vat, kaip tu dabar visa tai matai?

Na, šeima man tai, manau, kad santuoka tai yra čia jau kiekvieno žmogaus pasirinkimas, ką jam tai simbolizuoja. Šeima, aš tikrai pati visą gyvenimą aš norėčiau būt jauna mama, ir jeigu aš turėčiau su kuo, aš tikrai dabar pat vaiką pasidaryčiau, ta prasme, tai aš tikrai nesu prieš. Ir niekada nebuvo tas žmogus, kur daug mūsų kartos vis sakydavo – oi, aš vaikus tai tik po trisdešimt ir ne anksčiau. Tai aš visada buvau – čia nesąmonė, tai čia mano neišsipildžius svajonė, kad mano pirmas vaikas man turi būt iki dvidešimt penkių metų. Aš labai norėjau būt jauna mama, tikrai labai, labai norėjau būti, ir dabar noriu, bet yra kaip yra, tiesiog.

Aha.

Bet ir ta santuoka, manau, labiau čia irgi nuo poros irgi priklauso, bet pati kaip žiūriu, tai vis tiek, kadangi esam užauginti ir užaugom su princesių filmais ir visu kuo, aš norėčiau pasidaryti, aišku, šventę sau, bet ne dėl to, kad čia prieš Dievą ar prieš kažką tokio, nu kad jo, aš norėčiau vieną kartą pabūt princesė ir pabūsiu princesiška sunkele. Bet pats šiaip tai toks labiau yra, nežinau, nemanau, kad popierėlis apsprendžia, ar jūs jau esate šeima su žmogumi, ar ne. Manau, santykis yra daug svarbesnis.

Okay, okay. O kodėl vat šiaip įdomas tas jaunos mamos kažkoks įvaizdis, tu pati esi atsakiusi, iš kur jisai kilo tas noras ir tas įsivaizdavimas?

Vat, kadangi... Kažkaip nelabai daug nesikoncentravau, kodėl, bet tiesiog manau, kad... Manau, yra tam tikri kuriuos aplanai tu gyveni, ypač kadangi aš esu labai, labai į tą psichologiją ir vaikštau, ir tikrai gilinuosi į save ir visas tas pasikeitimas, yra tam tikri dalykai, kuriuos net nėra kartais, kuriuos reikia, galbūt, aiškinti, tiesiog tu žinai, kas ką tu tikrai mėgsti, kas tau tikrai patinka. Ir aš tiesiog visą gyvenimą, manau, tiesiog tikrai nuoširdžiai mylėjau vaikus ir aš žinojau, kad vienas iš tų dalykų man tikrai asmeniškai yra žiauriai svarbu ir aš vien dėl to, labai noriu tikriausiai, kiek įmanoma, kol

esi vienas ar turi tą galimybę kuo daugiau, kaip sakant, ir save pažinti. Galėtum tuos vaikus užauginti ir visi tie man nuotykiškai, kurių aš ryžaus, ko norėjau išmokyti ten *snowboardinti* ar ten susiradau darbą tokį, nu kad mokėtum. Aš galvoju, aš noriu būti tokia kieta, faina mama, kuri savo vaikus irgi vešis visur ir veiks kažką, ir panašiai. Tai aš manau, kad nuoširdžiai visą laiką tikrai norėjau būti mama. Ta prasme, man patinka ir aš tiesiog manau, kad žiauriai faina yra šeimą kurti ir aš tikrai nesu prieš, tiesiog jeigu yra tinkamas tam žmogus, tai manau, tiesiog visada norėjau ir net neįsivaizdavau, kažkaip kitaip gali būti.

O kaip yra dabar dar grįžtant į šiandien, ar ne, nes keletą tokių paminėjai tokių kažkokių racionalių dalykų, kurie yra susiję su gyvenimu vienai. Bet koks yra tas emocinis fonas? Va tau asmeniškai, ar yra kažkokie jausmai, ar emocijos, kurios, va galbūt, nu, nežinau, priskiri ar alokuoji būtent tam, kad gyveni solo? Nu ta prasme, nulemtos arba įtakotos būtent šitos būsenos, ar ne? Ir jeigu tokie dalykai yra, tai ar pastebi, kas, kažkokios aplinkos, nežinau, temos, pokyčiai ar dar kažkas, kas iššaukia vienokias ar kitas tas emocijas ir jausmus?

Na, manau, kaip ir bebūtų, vis tiek, manau, yra tam tikras – čia tas vienas ir vienišas, tikrai yra tas vienišumo faktorius. Bet manau irgi sakau gali būti ir tai irgi šiek tiek tai yra susiję su mano gyvenimo stilium, kadangi aš labai daug laiko buvau ir ne Lietuvoje, tai sakykim, dažnai ir šiaip toli nuo šeimos ir nuo visko, kai esi, tai galbūt dar tai prisideda. Bet kiek esu tikrai su kuo bendrauju, turiu ir savo rate turiu tokių žmonių, tai manau, kad tai vis tiek yra kartais, nes visiem būna visokių mes tų dienų turim ir kartais tai tikrai nori, kad tiesiog, nu, pabūt medūza, kad kažkas tiesiog ateitų, pasirūpintų, apkabintų ir vat pabūt tokiu, vat, silpnu, sakykim, ar ne. Tai yra gal tų tokių dienų, bet aš neįvardinčiau, kad čia yra sakykim, nežinau... Tiesiog tai nėra kažkokia tai nuolatinė būsena. Tai tu tiesiog manau kiekvienam žmogui, manau, toks atsiranda, tai va, gal yra tas kartais to tokio emocinio, tas vienišumas, bet ar net nežinau kaip čia, nu jo – tikriausiai. Dėmesio noras, kad kažkas viską padarytų. Bet ką labiau iš emocinio, aš sakyčiau, kad nežinau, ar čia visai į tą klausimą atsakant, bet manau, kad, galbūt, irgi išugdo tokį dalyką, kad kadangi yra tas spaudimas, kadangi na mes visi turėtumėm, ypač kaip moterys, turėtumėm turėti antrą pusę, la la la, tai dažnai tiek esi, nebemoki iš viso paprašyti pagalbos. Nes turi viską pati pasidaryti, tu tiesiog kad viską daraisi pati, net jeigu ten būtų ten žiauriai toks noras nesąmoningas įrodyti, kad tu viską pats pasidaryti.

Toks legitimuot, ar ne, kad viską aš galiu, viskas yra su manim.

Taip, taip, taip. Taip, tai aš manau, kad atsiranda tikrai va šitas, iš labai didžiulio visuomenės, vis dar to požiūrio ir, galbūt, to spaudimo netiesioginio, kad tikrai dažnai, va, kur iškyla, tai gal tokiam sakykim, iš tikrųjų, gal net labiau buitiskame gyvenime. Tenai tiek ir mašina vairuoji, arba reikia į

servisą nuvežt, nu vis tiek atvažiuoja pana, tai ai čia pana, nu tai jaužinai. Tai to tokio, tai norisi kartais tos... Net bandai iš tikrųjų reikalautis pagarbos ar dar kažko tai, nes nu yra tas toks dalykas, kad vis gal kažko negali, norisi tikriausiai viską pačiai darytis ir patikėti po to gal kažkokius dalykus į kitų žmonių rankas. Tai manau, kad va dar dėl to tuokiasi žmonės, dėl visuomenės spaudimo, daug ką iš tikrųjų.

Kad toks per net, perdėm, nu tu privalai būti stipri, kad tavęs netapatintų su ta silpna ar kažkoks toks?

Taip, taip, va, labai teisingai. Taip, taip, taip. Tiesiog toks kietas asmuo visur ir visada, žinai, jo, jo.

Okay. O yra kažkokios baimės, susijusios su gyvenimu *solo*, aš nežinau, ar nutaikytos, galbūt, į ateitį, ne ateitį, bet ar yra kažkokie tokie, sakau, toks baimės kažkokios elementai?

Baimės gal man, vat, kas iš karto kyla, tai gal yra tas, kad aš sakau, aš iš savo tos asmeninės patirties, kadangi vėl sakau pas mane yra susiję ir su gyvenimo stilium ir su viskuo, tai kad visą gyvenimą buvau toks žmogus, kad aš esu išbandžius dar daugybės dalykų. Ir man atrodo, kad kaip mes reaguojame į vieną ar kitą situaciją, tai vis tiek, na, dažniausiai realiai viskas atsiremia į mūsų patirtis, kokias mes esam turėję, ir kadangi aš tų patirčių, nu, turiu tiek daug, nu ta prasme, kad net labai dažnai aš net neturiu su daug žmonių tiesiog apie ką kalbėt, man tiesiog neįdomu atrodo. Žmonės turi tokias problemas, kur aš net nematau, kad tai būtų problemos, sakykim. Ir ta baimė, galbūt, tokia kyla., kad jeigu tu dabar ir esi *solo*, aš gyvenu vis dar viena, ir aš sau toliau prisigalvoju iššūkių ir savo svajonių, siekių ir panašiai, tai kuo aš toliau, sakykim, tobulėsiu, dar daugiau ten save ten pažinsiu, tai tų žmonių man įdomių ratas jis mažėja ir traukiasi. Tai va, ta baimė gal tokia, kad atrodo, nu dabar atrodo nu nėra kad kažkas tave sudomintų susitikti, čia nešneku, kad būtinai, sakykim, vyras, bet aplamai. Tai va, gal tos baimės tokios, kad atrodo nu, Dieve, tai gal tikrai liksi galiausiai vienas, nes tau tiesiog neįdomu, ta prasme...

Viską susikuri, okay. Aha.

Jo. Tokios baimės...

O kaip tu šiaip manai, ar kaip, ką aplamai šiandien reiškia būti ta viena gyvenančia moterim, ta vieniša, vadinkime taip, moterimi? Ar visuomenės matymas, mes jau palietėm šiek tiek tą temą anksčiau, bet ar tas visuomenės matymas jisai keičiasi, galbūt, jis tiesiog šiek tiek, nežinau, tylesnis ir tolerantiškesnis, bet vis dar jis toks įsisenėjęs, ar ne? Nu vat, kokioj mes dabar esam, kokiam mes esam etape šitoje temoje visi?

Nežinau, jeigu imtumėm, sakykim, Lietuvą, tai... Nes, manau jo, Lietuva gal yra man bent jau labiau asmeniškai buvo kažkokių, kur aš sakykim atgarsių, sakykim, kad aš tikrai pajausčiau ir vis manau, kad iš tikrųjų jau iš jaunos kartos aš tikrai nepasakyčiau, kad gal jaučiu daug, todėl, kad aš tiesiog renkuosi, jeigu aš tikrai matau, kad ten žmogaus mąstymas kažkoks ne toks, aš tiesiog renkuosi su juo net nebendrauti, net nesigilinu. Tai gal tada toks net ir nėra net labai pastebimas, bet manau, visgi viskas atsiremia tikrai į tą šeimą ir šeimos vertybes, galbūt, tie žmonės yra ir auginami, ir dėl pačių miestų, sakykim, tos... Nes tikrai mažesniuose miestuose, kaimeliuose, iš kur yra kilę žmonės, jų amžius, kaip jie šiuo metu gyvena, tikrai labai didžiulę įtaką daro tam, ir labai jaučiasi bendraujant. Nes tiek savo šeimoj turiu pavyzdžių, kai sakykim mano tėtis jau yra išsikraustęs kelis metus, jau daug, greitai laikas bėga, seniai jau, į mažesnę miestą, aš beveik nesimatau, jis irgi atėjęs iš tokios aplinkos, kur ten visa šeima pasisavina jį ir panašiai, tai kiekvienas, mes net beveik nebendruojam. Aš beveik, sakykim nebendruaju, bet kiekvieną kartą ten pokalbis tai vyras kur, vaikus, ta prasme, reikia gimdyt. Ir to tokio požiūrio, vėlgi dabar va mes turėjom situaciją, mano kolega, kuris, atrodo, yra pilotas ir tikrai keliauja, nu, atrodo, jau tikrai turėtų būti žmogus, nu... Matęs pasaulio labiau laisvesnio mąstymo. Bet vėlgi, jisai, nu, irgi tokios, iš kaimo tokios labiau aplinkos kilęs ir gyvena net ir Vilniuj tokioj, sakykim, kaimiškoj galbūt net tokioj aplinkoj, tai irgi jo net žodžiai iš karto – nu tai tu čia neprisilakstysi, vis tiek moters gi paskirtis yra viena, tu čia vaikus turi gimdyt, tai čia ir va taip, va. Ir tu stovi, galvoji, nu jau radai kam pasakyt, jeigu žinotum, kad aš paskutinis žmogus žemėj, kuriam reikia tokius dalykus sakyti.

Okay.

Bet iš tų jaunų irgi... Tada jauni žmonės gal aš sakyčiau labiau yra linkę tie, kurie bent jau iš mano patirties, kurie sakykim dar glaudžiai buvo auginami su Bažnyčia? Nes, nu tokie tikrai labai iš super jau ten tikinčių šeimų, nes ten irgi vis tiek yra skiepijama labai ta šeimos vertybė ir iš mano aplinkos, tai tikrai mačiau, kad yra žmonių, kur net žinai, kad ten buvo kardinaliai žmonės kitokie, bet tiesiog metė viską ir dabar susimetė, nes, nu, gi reikia, man reikia čia vyro, laikas gimdyt ir panašiai. Ir... Tai, aišku, su jais negali net plėtoti tokios temos, žinai. Toksai, tai... Sunku labai vertinti, manau, iš tikrųjų, koks yra, nes, manau, kad šiaip yra ir tų gerų pusių, manau, tikrai keičiasi į tą gerąją pusę, kadangi mes turim nemažai pavyzdžių ir, visgi, šiuo metu gyvenam toj socialinių visų tinklų eroj, kai yra vis dar tie patys influenceriai. Manau, kurie labai daug, kurie ir laužo daugybę ir tų standartų, sakykim, visom prasmėm. Tai jeigu tie patys, nežinau, sakykim ten, biseksualūs žmonės, ar panašiai, atveria tokį didžiulį klodą tų problemų, kurios yra keliamos, tai lygiai taip pat kartu su tuo, koja kojon eina ir tos kitos tokios problemos, tai tos pačios moterų

teisės, nes jeigu žmogus darosi labiau *open-minded* į vieną dalyką, jis automatiškai ir kitus dalykus kažkaip plačiau pradeda žiūrėti. Tai, manau, kad tikrai visuomenė darosi tokia labiau atvira, galbūt. Bet tiesiog tai priklauso nuo to socialinio tokio lygio, nuo... Nuo kaip žmonės, iš tikrųjų, savo tą gyvenimą, nežinau, leidžia. Tie, kurie tikrai siekia kažko daugiau iš gyvenimo ir domisi pasauliu, tai manau, tikrai, tikrai, tikrai darosi vis labiau ir labiau... Jiem net nėra kažkokios, jiems čia nekiltų klausimo, kodėl tu čia viena, kaip seniau būdavo – tai kas čia su tavim negerai? Kažkokie iš jų pusės tikrai net nesakyčiau, kad...

O kaip vat, šiaip minėjai, bet o kaip šeimoj, vis dėlto, mato tai, kad tu gyveni *solo*?

Manau, kad buvo... Čia aš gal iš psichologinės labai pusės pasakysiu, kad mes labai dažnai tikriausiai bandom, stengiamės visą laiką, ypač tuos žmones, kurie mums rūpi, išgelbėti, kad jiems būtų geriausia taip, kaip mes patys matom, ar ne? Bet iš tikrųjų, kad ir ką tu besakytum, nu tu, jeigu tas žmogus taip nesijaučia, ar ne, tu niekada jo nepakeisi. Tai vienintelis dalykas, kaip mes galim kažkaip ir atverti vėl akis kitiems, tai tikrai, iš tikrųjų, tik per pavyzdį. Tai kaip ir sakiau, viskas prasidėjo nuo mano pačios skaudžios patirties, kadangi aš tikrai buvau santykiuose ilgą laiką, buvau penkis metus, nu atrodo, visas pasaulis suplanuota, ir vaikai, visko norėjai tenai. Ir po skyrybų, nes, nu, galiausiai aš pasakiau – viskas, aš esu klaidingai nelaiminga ir po skyrybų. Sakykime, net tie žmonės, kurie labai artimi, mano seneliai, pavyzdžiui, net iš mamos būdavo kartais, kur matė pirmom akim, kaip viskas buvo, tokių vos ne labiau, kad mano *ex* 'q vos ne užstojinėjo – kaip tu čia dabar ir panašiai? Bet kaip praėjo kažkiek metų, pusė metų, metai ir pamatė, nu koks aš žmogus darausi, kaip viskas keičiasi, kad visiems aš esu vis tiek visada įdomiausia, kur aš turiu milijonus istorijų papasakoti, kur nu tiesiog mato, kad aš esu laiminga, aš dar labiau tobulėju, kiekvieną kartą grįžtu su naujom idėjom, su naujais tikslais. Ir kiekvieną kartą, kai man sako neįmanoma, aš jau ką čia padariau, kitų planų turiu ir jie manau dabar tikrai pradėjo labai džiaugtis ir vienareikšmiškai labai palaiko. Manau, va, grynai per tą pavyzdį, tai reikia palaikyti tą požiūrį, manau, ir... Tikrai labai ir didžiuojasi, nu, sakau, taip gal ne sakykim ne tėtis, nes jis man nebėra toks artimas, labai nu, nežinau... Dėl kitų šeimyninių dalykų nutrūkę tie ryšiai, bet iš visų kitų tikrai labai, labai yra visą laiką... Aišku, ten norėtų ten seneliai, visi norėtų, vis tiek, kaip bebūtų, visi tos meilės nori, tai aišku, kad jie norėtų, bet šiaip tai *in general*, manau, tikrai labai... Palaiko ir džiaugiasi, nes mato, kad aš tikrai nesu ten ta senmergė su dešimt kačių, užsidepresavusi, pilka asmenybė. O tikrai labai...

Okay. O ar esi pastebėjusi, kad yra kažkokios, nežinau, laisvalaikio praleidimo būdai kažkokie arba veiklos, kurios yra sudėtingesnės, kai gyveni *solo* negu kai gyveni su partneriu?

Dėl sudėtingumo tai tiesiog, ką galėčiau aš pasakyti, gal tiesiog yra tas, kai tu gyveni su partneriu, tai sakykim tas yra, kad visos išlaidos yra dalijamos pusiau. Tos pačios kelionės ar dar kas, nes net keliauti, nori tu dažniausiai užsisakyti viešbutį, ta kaina yra visą laiką kambary ar tu vienas, ar dviese gyvensi, vis tiek yra ta pati kaina. Tai gal iš tos finansinės, sakykim, aš pusės vertinčiau. Tada yra, manau, gal vėlgi vis dar nusistovėjus kažkokių nuostatų, daug mes vis dar esam vis tiek, kaip besakytume, mes, aišku, vis dar tas postsovietinis dalykas jaučiasi, manau, Lietuvoje... Bet vis dar ganėtinai susikaustę žmonės, tai gal iš psichologinės pusės, kad tikrai aš nepažįstu daug žmonių, kad, nu, tikrai daugybę dalykų žmonės nedaro vieni vien iš tokios – ką kiti pagalvos – perspektyvos. Aš tai neturiu tos problemos, sakykim, aš einu ir viena ir į kiną, man čia geriausias dalykas. Nu, dabar, aišku, corona, bet šiaip tai tikrai, ir jeigu noriu aš ir į restoraną nueisiu viena pavalgyti, ir į kiną nueisiu viena. Tai, manau, labiau tos, galbūt, veiklos bent jau pati su kuo susidūriau, tai yra labiau iš tos arba finansinės pusės, kadangi dažnai tai yra, na, viską daryt vienam yra daug brangiau. Arba tiesiog, kad manau yra ta socialinė tokia dar... Ne, tiesiog dar žmonės nėra pratę kažką daryti vieni ir negali gal iš viso, čia gal labiau yra ne dėl pačios moters, manau, o labiau yra dėl to, kad išvis mes dar nesam labai... Daugybė žmonių dar nėra linkę į tuos, sakykim, savęs ieškojimus, savęs iš tikrųjų realizacijos kažkokios, ir jie, jiems net nėra suprantama, kaip galima būt vienam, nes jie kiekvieną akimirką šoka į kažkokių tai santykius tokius ar ten, nežinau, geria už kampo ar rūko, ar ten visą laiką tik su draugais ar dar kažkur. Nes jie tiesiog negali būti vieni ir su savo mintim, tai aš manau, kad čia gal labiau dėl to, kad tu moteris esi, o labiau iš viso kaip pats žmogus, kaip asmenybė, galbūt ir daug kur turėtų būti skatinami tam tikri dalykai, išmokti pačiam su savim.

Okay. O kas yra tada paprasčiau, kai esi viena?

Kai esi viena, manau, psichologiškai yra labai daug dalykų paprasčiau iš tos pusės, kad tau net nebeatsiranda kažkoks dalykas kaip kompromisų ieškojimas, sakykim. Pasakysiu labai paprastą atvejį. Manau, tas pats visiems čia būtų labai suprantamas pavyzdys, nu kai sakai – užsisakom maisto. Na, ir tai o tu nori, nu tai tu išsirink, kad kitas išsirinktų, bet ir ne, bet ir ne. O kai tu esi vienas, tau net nekyla tokio. Nes jeigu tu iš tikro nežinai, tu *scrolini* kokį *Woltą*, tikrai ieškai, ko tu nori, pamatai, kad ir vieną patiekalą – o, kaip skanu būtų šitą suvalgyt ir tu eini, tau net nėra, tu net nepagalvoji ir tol, kol nebeatsiduri kažkokių ar draugų kompanijoje ar kažkur, kai tau vėl reikia, sakykim, kažkokį kompromisą surast, atrodo. Ir vat sakau, aš esu jau tiek pripratusi, kad man dabar atrodo – blemba, aš dabar noriu tų sušių, mes esam chebroj, tai aš tikrai nesiruošiu tos picos valgyt. Nu tai jūs eikit picos, aš einu sušių valgyt, nu toksai, tai va tas yra tikrai lengviau, kad tos, tau išnyksta tos kompromisinės situacijos ir gal tų tokių buitinių konfliktų sumažėja, kai esi vienas. Nes

nerieikia aiškintis, ar tau reikia indus išsiplauti iškart pavalgius ar tu gali juos išsiplauti, nežinau, naktį pavargei ir ryte išsiplauti, tai tokių, sakykim, gal tų buitinių konfliktų... Bet, na, čia gal priklauso tu vienas, ar, nežinau, su draugais kokiais būni, bet iš tos perspektyvos, manau, tokie kasdieniai sprendimai tokie palengvėja tokie galbūt, sakyčiau.

Okay. O ar yra kažkokios, vis dėlto, tokios nelabai, galbūt, patogios socialinės aplinkos, kažkokios progos, galbūt žmonių ratai, kur esi, nu tu gali identifikuoti, kad nėra labai tau faina arba malonu ir jauku dalyvauti vien dėl to, kad nu tu neturi, galbūt, to partnerio kažkokio ir romantinių santykių, ar būna tokių situacijų?

Na, kadangi sakau, aš šiaip labai daug keliavau kažkaip pastaraisiais metais, tai aš iš viso šiaip ar taip savais ten reikalais buvau, bet šiaip tai, aišku, vienas iš tokių yra dalykų, manau, kad... Kaip kokios gal vestuvės būtų tas. kur tada visi, kai nori nenori ieškosi kažkokio tai, kažkokio ten vienam važiuot ar dar... Sakau, va, manau iš visos šitos pusės, ko gero, gal aš nesu tinkamas šitoj vietoj, nes aš, nu, toks žmogus, kad nu man iš tikro, man nuoširdžiai man aš nemanau jokių problemų, aš visur jaučiuosi labai gerai ir viena, aš ir į kiną galiu eiti, ir jeigu ten visi porom, man tai – *good for you*, ta prasme, aš kažkaip... Nežinau, man nepasakyčiau, kad pastebėjau labai, tu gal matai, kad tie žmonės ten kažkaip žiūri, nes jiems gal čia keista. Bet kad aš pati iš savęs, man kažkaip, nu, yra ką ypač jeigu tai yra kažkokie jauni žmonės, tai yra kažkokių dalykų, kur ir aš pati turiu plusų prieš jus, jūs irgi daug ko negalit daryti, tai man kažkaip toks...

Okay, aha.

Nepajaučiu.

Ar, minėjai kad dar būna tokių dalykų, bet kaip šiaip dažnai susiduri su klausimais, pastebėjimais ir žmonių kažkokiom išreikštom nuomonėm savo atžvilgiu, ar ne, dėl to, kad esi, kad gyveni viena? Ir kokie tie yra tokie, nu, etatiniai, klišiniai kažkokie atvejai, pavyzdžiai?

Etatiniai, klišiniai tai tikrai, aišku, klišiniai, tai vienareikšmiškai sakau, pradžioj vyresnio amžiaus žmonės. Jo, tikrai tie vyresnio amžiaus žmonės, o kurie dauguma, kurie ir šiaip nelabai yra labiau pamatę gyvenimo, kurie gyvena savo mažam burbulėlyje ir nu iš šalies atrodo, kad jie net nelaimingi tokie, tikriausiai tokie etatiniai tokie komentatoriai, tie žmonės, kurie turi laiko komentuoti, gilintis į visų gyvenimus, tai man rodos, jie yra išvis etatiniai, nesvarbu, kokią socialinę problemą, net ne problemą tu... Sakykim, analizuotum, nes jie bet kuriuo atveju turės, ką pasakyti. Ir... Tada, manau, taip pat gal, sakyčiau, jaučiasi labai, labai iš tų žmonių, kurie, sakykim, buvo

poroje nuo labai jauno amžiaus. Sakykim tie, kurie, turiu omeny, susimetė mokykloje ir nu ir visą gyvenimą taip ir buvo su tuo vienu ir vieninteliu. Nu, susipažino ir taip visą laiką buvo. Ir manau, labai, labai retas atvejis, kadangi, manau, tikrai ten turi būt du stiprūs žmonės, kad jie iš tikro leistų toliau gyventi, nes jeigu tiesiog būni nuo mokyklos, tikrai su kiek žmonių šnekėjau, visi vienareikšmiškai sako, kad labai, iš tikrųjų, yra tiesos. Kad prarandi labai daugybę dalykų gyvenime. Tai tu, manau, turi būt labai tvirti žmonės ar kitokio mąstymo, kad jie būdami kartu sugebėtų tenai toliau neužsidaryti, ar toliau ir daug dalykų patirdami būdami kartu, ar ne. Man atrodo, tikrai labai, labai reti atvejai, tai manau iš tų žmonių, nes jie daugybės dalykų nematę, jiems, jie labai irgi dažnai irgi šia prasme yra sakykim siauro mąstymo dažnai ir, vat, iš jų galbūt jaučiasi toks, kad nu tu tai vargšė, vat jau nu jo. Va, gal iš tokių žmonių gal jaučiasi.

O ką jie dažniausiai sako, kokie tie klausimai yra, ar pastebėjimai? Ar dar kažkas?

Nu, manau, kad toks dažniausiai tai jo, kad būna, kad nu tai tau, turbūt, vis tiek labai liūdna, tikriausiai, tai gal tu nori su mumis kažką ten, tau gal čia... Vat, va, iš tokios pusės, kad jie geriau žino, kaip tu jautiesi. Jie labai įsivaizduoja, nes žmonės, tikriausiai iš savo perspektyvos žiūri, kadangi yra pripratę visą laiką būt su kažkuo susikabinus rankom. Tai jiems tikriausiai atrodo, kad man jau čia labai, labai man liūdna ir... Vat iš tokios, vat, sakyčiau perspektyvos gal labai, kadangi aš toks žmogus, kad aš neleidžiu labai, kad man ten kažką, nes aš sakau, aš arba ignoruoju, arba žmogus pamatys, kad net nešnekėt geriau. Tai kažkaip, manau, daug kas labai nesiplėtoja, bet, vat, jeigu jaust kažką, galbūt, tai gal tau čia liūdna, gal tau čia reik pagalbos? Gal čia tau, vat, kad su tavim elgiasi lyg tu būtum kažkokia auka ir silpnas toksai, vat.

Okay. O kaip tau pačiai, ar tau viduj yra tas artimas klausimas, vat, kodėl aš esu, ar ne, be partnerio ar ten viena? Ar tu pati viena turi sau viduj kažkokį išreflektuotą, nežinau, atsakymą ar kažkokią versiją, ar gal kaip tik niekada nekėlei šito klausimo, jis visiškai neaktualus tau?

Aš keliu, oi tikrai aš viskam keliu tikrai labai daug klausimų, ta prasme, gyvenime visą laiką keliu klausimus. Bet, manau, vieno atsakymo aš nesu turėjęs, kažkokios galutinės išvados, nes buvo iki tokių, kur tu suvoki, aš tiesiog, iš tikrųjų, net nemanau, kad aš skiriu tą kažkokį laiką, va, kad dabar čia reikia su kažkuo susipažint, nes jeigu kažkur būna kažkoks fainas žmogus, kažkoks, vat. Nu, nežinau, būna susipažįsti ir galvoji – o, mano, sakau, atveju, kadangi aš daug keliavau, mano buvo toks supratimas, kad net nėra prasmės ten kažką, nes nu... Nu aš išvažiuosiu, viskas, savaitė ar mėnesis ir viskas, manęs ten nebus. Naujas žmogus ir aš labai aiškiai, kadangi žinojau kažkokius tikslus, aš žinau, o aš noriu ir aš labai ilgą gyvenimo tarpsnį tikrai daugybės dalykų nedariau ir

atidėliojau vien dėl to, kad sakykim, gal buvau ten poroje, bet tikriausiai vis dar tas yra, kad aš nenoriu, iš manęs jau dabar niekas nieko neatims. Ta prasme, kad aš tikrai, jeigu aš žinau, kad aš kažką noriu daryti, aš, nu, tikrai nebenorėčiau sakykim atsisakyti svajonių vien dėl to, kad nes yra kažkoks kitas žmogus. Aš manau, kad jeigu yra tie santykiai, tu kaip tik skatinti vienas kitą, tu svajonių imtis. O kai reikia pradžia su kažkuo susipažint, tai tiesiog yra, kad aš labiau būnu susikoncentravus ten į savo kažkokias veiklas ir dažnai net neinu kažkur, kur ten chebra susitinka, šiaip gal ten, nežinau, žmonės neturi ką veikt gyvenime ir eina kažko ten paveikti, nežinau. Tai aš kažką labiau savais reikalais gal užsiimu.

Tai gal tame, kad net nėra erdvės kažkokios, ar ne, vietos tavo gyvenime tam?

Taip, tikriausiai, kad jo, aš supratau, kad jo, nėra erdvės, nėra kažkokios vietos šiuo metu ir... Manau, kad tai tiesiog aš šiaip esu tikriausiai tos pozicijos, kad man atrodo, kad tai yra toks natūralus dalykas kaip ateiti, kad aš dabar sėdėsiu ir aš ieškosiu, nu tai čia, nu... Nu tu negali žinot, aišku, yra ten žmonės, kur, va, *tindery* tam pačiam susipažįsta ir susituokia, žiauriai fainai. Bet vėlgi, kadangi, nu blemba, nežinau, jeigu tu ten, nu aišku, įmanoma, bet man tiesiog nu nežinau, man visų pirma, tai yra laiko gaišimas, sakau, kad sėdėti ten *swipinti*, kažką ten tokio daryti... Ir aš kažkaip labai aiškiai žinau, turiu savo gyvenime prioritetus tikriausiai, ir kai tu žinai tuos prioritetus, nu tau labai lengva daryt pasirinkimus labai visur, ta prasme, visur tiesiog. Nu tiesiog kažkaip jo, nerandu tikriausiai tos erdvės ir laiko, kadangi gerai save pažįstu ir daug sakau darau kažkokių dalykų, man labai dažnai būna žmonės man jie tiesiog neįdomūs, nes dažniausiai aš būnu žmonėm labai ten įdomi, kažką pasakot, o manęs dažniausiai, nu, manęs nežavi kažkaip ir aš kažkaip tokia... Nebūna, kad man kažkas patiktų. Tai aš manau, kad tiesiog... Jo gal turiu ir aukštus labai standartus aš turiu, aš nežinau, gal kaip tą įvardint, bet... Nu vat kažkaip vat, taip.

Gerai, paskutinis klausimas, paspekuliuokime. Jeigu dabar, ar ne, vat, taip *click* ir žinai, vienoj rankoj raudona piliulė, kitoj mėlyna. Ką tu rinktumėisi? Ar vis dėlto, nežinau, ilgesnį laiką ar trumpesnį, ar dabar gyventi toliau *solo*, taip kaip gyveni ar vis dėlto būti santykyje?

Čia jeigu reiktų, ta prasme, pasirinkti.

Jo, dabar turi visišką laisvę ir visiškai nuo tavęs priklauso, jokių aplinkybių nėra, nieko.

Tiesiog ar aš būčiau viena, ar aš būčiau su kažkuo?

Taip, taip.

Aš manau, kad jo, būčiau gal su kažkuo. Tiesiog, manau, tam yra visą laiką irgi turi būt tam tikras laikas ir tikrai būtų kažkada anksčiau turėjus tokį klausimą, būčiau atsakius – tikrai nè už ką. Tai manau, kad viskam yra irgi tas, nežinau, kaip sakant, laikas ir vieta. Tai kadangi sakau, mano gyvenimas ganėtinai kardinaliai dabar keičiasi, tai kažkaip, manau, kad daugybei dalykų aš dabar jaučiuosi daug labiau pasiruošus ir gal labiau jau tikrai iš vidaus atėjęs toks noras, tai manau, kad jo, tikrai, jeigu, vat, turėčiau dabar, tai faina būtų. Bet tai kažkaip manau, kad daugybei dalykų dabar jaučiuosi daug labiau pasiruošus, ir gal labiau jau tikrai iš vidaus atėjęs toks noras, tai manau, kad jo, tikrai, jeigu, vat, turėčiau dabar, tai nu faina būtų. Bet tai, aišku, kad tiesiog daugybė dalykų man dabar tiesiog viskas būtų daug lengviau, yra daugybė dalykų, kurie man dabar taip palengvėtų, jo, galvoju būtų kažkas. Tiesiog palengvėtų situacija.

O va, dabar minėjai, kad buvo toks laikas, kai tikrai būtum sakius „ne“.

Taip.

O kas buvo tas, nu va tas, nežinau, akseleratorius kažkokio lūžio tam tikro, kas pasikeitė, dėl to, kad taip dabar jau atrodo?

Tai, manau, kad tiesiog iš tikro begalinis noras, aš kaip ir minėjau prieš tai, aš esu žmogus, bet man tikrai reikia kuo daugiau dalykų gyvenime patirti ir tikrai aš buvau nuo mažų dienų tokia. Ir kadangi buvau po to kardinalioj atvirkščiuose santykiuose, kai aš buvau tokia uždaryta praktiškai, aš neveikiau nieko, tai man rodos, man po to, man rodos, man norėjosi atsigriebti už viską, ta prasme, tai... Nu, tiesiog buvau nelaiminga klaikiai, grįžimas į save, tiesiog tikrai norėjosi visko, mano svajonė visada buvo nuo mažens kuo daugiau keliaut, kuo daugiau pasaulio pamatyti ir pradėjau tą daryti, atrodo, nu, nebegali sustoti, nes ir ten, ir to dar nematei, ir to dar neveikei ir, vat, kažkuriuo metu supranti, kad man viskas gyvenime labai greitai, sakau, susiklostė, aš supratau, kad ir tas keliavimas atsibodo, po kiek laiko viskas pasidaro taip pat, nu... Europa – nu panašu, ar tu čia, *more or less* daug dalykų panašu pasidaro ir kažkaip nebeįdomu vienam. Buvo tas laikas, kai norisi, o paskui supranti, kad atsirado kažkaip tas laikas, kai tau norisi dalintis, nes...

Prikaupėi.

Jo, tokia laimė man, aš toks žmogus, kuriam daug laimės reikia, tai aš su kitais dalinuosi, kažkam kitam kažką faino padarau. Nes nu trūksta, draugai yra kitas dalykas, visi gyvena savo gyvenus ir kai tu grįžti į Lietuvą, tai pavyzdžiui, visi turi savo kažkokią rutiną, savo darbus, ir niekas nepuls tau čia dėmesio rodyt, tu čia toks laisvas, tu čia gali bet kada su visais būti ir daryti. Ir supranti, kad, blemba, bet niekas beveik negali, užsiėmę, toks... Ir, vat, tikriausiai atėjo po daug, daug, daug laiko,

kai tiesiog supratai, kad jo – tiesiog daugybė dalykų vis tiek šiaip būtų paprasčiau, kaip bebūtų, kad tiesiog būtų galbūt ir paprasčiau būt su kažkuo tai. Dabar nėra taip, kad aš noriu, o Dieve, kaip blogai. Ne, man yra labai gerai vienai, bet tiesiog nebejaučiu to tokio, kad o Dieve, tikrai ne dabar. Dabar jau manau, tiesiog gal atėjo tas laikas iš vidaus, kad galėčiau atrast kažkam kitam laiko. Ne tik sau.

Okay. Vuolia! Tai tiek iš...

I³

Jeigu tau reikėtų apibrėžti, per ką tu identifikuoji save kaip asmenybę? Kategorijų yra daug ir skirtingų, bet kas tau atrodo esminės socialinės kategorijos, per kurias nori būti matoma?

Pirmas dalykas yra darbas, kuris daug siejasi su saviraiška ir tos saviraiškos rezultatais. Mano gyvenime tai yra svarbiausias dalykas, per kurį aš save vertinu ir identifikuoju, save rodau. Dar svarbus momentas yra santykiai kažkokie – žmonės aplink mane – ką aš duodu jiems, ką jie man duoda ir kaip tas rastas vyksta. Tai yra du kertiniai dalykai, nes aš savęs tikrai neidentifikuočiau per tautybę ar gyvenamąją vietą.

O jeigu siauriau, koks tau artimiausias žodis, kuriuo apibūdintum savo šeimyninę padėtį, jeigu dabar tektų pildyti anketą?

Mane tai visuomet išmuša iš vėžių, nes vienintelis variantas, kurį ten galiu pasirinkti yra „netekėjusi“. Kodėl yra lūkestis, kad aš turėčiau ištekėti? Ne tai, kad aš esu ta, kur nenori, bet tiesiog dabar gyvenu kaip gyvenu. Nėra, kad tas žodis man kelia rūpestį, bet jis suponuoja, kad aš dar esu netėjusi. Šiame žodyje yra kažkoks negatyvas, lūkestis. Gal reiktų sakyti „savarankiškai gyvenanti“?

O koks tavo yra santykis su žodžiu „vieniša“?

Aš nesu vieniša, nemanau, kad tai yra teisingas žodis. Vienišumas nėra vien tik apie tai, kad tu turi vyrą ar ne turi vyro, partnerio ar panašiai. Tad jis nėra teisingas, nes aš nesijaučiu vieniša. Turiu draugų, šeimą ir daugybę žmonių aplink save. Man atrodo, kad šis žodis neteisingas, nes jis irgi yra labai negatyvus, tarsi, eikime dabar paverkti visi.

Jeigu tau reiktų retrospektyviai grįžti į vėlyvą vaikystę, ankstyvą paauglystę, formavimosi laiką, ar tau pavyktų prisiminti, su kokiais vaizdavimo būdais, nuostatomis susidūrei moters, kuri gyvena viena ar yra vieniša atžvilgiu? Gal šeimoje buvo kažkokių nuostatų?

Gal tai nėra kaip aš mačiau, nes aš apie tai negalvojau, bet, ką šeima diktavo aš puikiai atsimenu, nes mano šeima buvo tokia „tobuloji“ šeimynėlė, kur tėtis ir mama vienas kitą be proto myli ir viskas gerai. Būdavo žodis „senmergė“ ir ieškojimas, kas jai yra, kodėl ji tokia galėtų būti. Bet dabar jau mano tėvai pasikeitė, gal dėl to, kad man dvidešimt devyneri ir aš gyvenu viena. Baigėsi tos senmergystės kalbos, Tačiau kai buvau vaikas, man būdavo labai aišku, kad tu turi su kažkuo būti, kad negali būti vienas, nes vienas reiškia, kad su tavimi yra kažkas negerai. Tavo būdas negeras arba... Man atrodo, kad aš pati išvis to visai nevertinau. Neprisimenu, kad būčiau turėjusi kažkokią nuostatą ar ieškojusi priežasčių, kodėl kažkas yra vienas. Bet mano šeimoje, aplinkoje labai aiškios tos nuostatos buvo. Tos vyresnės kartos. Bet aišku, jie taip ir auginami buvo, kad baigi mokyklą, susirandi vyrą, pasibaigi universitetą, pasistatai namą, susilauki vaikų ir viskas – taip gyveni. Buvau su mama susitikusi prieš savaitę ir apie tai šnekėjom, tai ji sakė, kad dabar visiškai kitaip jūs gyvenat ir mes savęs tame neįsivaizduojam. Aš dabar šiaip per daug pokyčių gyvenime einu, tai mes vis su mama pasikalbame, nes ji visą laiką stebisi ir baisesi, gal ne blogąja prasme, kaip aš čia vis taip nuolatos drastiškus sprendimus priimu – mesti darbą, berną... Tai dėl to, kad jie kitaip auginami buvo, jog viskas taip turi būti ir ne kitaip. Nebūdavo kažkokių svarstymų.

O tau kaip vaikui arba paauglei, kai mąstydavai apie savo ateitį ir kokia ji turėtų būti, ar tau buvo toksai paveikslas nusipaišęs, kaip ir buvo, tam tikra prasme, diktuojama aplinkoje?

Jo, aišku. Aš ne metais buvau susidėliojusi, kad turiu trisdešimties susituokti, trisdešimt trejų – pasigimdyti vaiką. Aš šiaip tokia planuota gyvenime esu, tai tik dabar šiek tiek lengviau

susigyvenu su tų planų griovimu. Faktas, kad aš tai turėjau. Juk ir visokios paauglystės meilės ir panašiai. Tai natūralu, man atrodo.

O ką tau dabar tas gyvenimas solo, gyvenimas vienai reiškia? Kokios kyla asociacijos?

Nežinau, nieko. Aš gyvenu taip. Man neatrodo, kad gyvenimas su kažkuo nėra savaime tikslas ir vien tik tam, kad aš negyvenčiau viena, aš negyvensiu su bet kuo, nes kokia to prasmė? Daug kitokių yra prioritetų gyvenime ir kitokių tikslų, kurie yra svarbesni. O tas gyvenimas su kažkuo – labai *faina* yra būti santykiyje, gyventi su kažkuo, bet tai turi susiklostyti. Atsirasti žmogus, tinkamos tam aplinkybės, kad kartu gyventi. Bet gyventi, kad gyventi nėra savaiminis tikslas. Aš su tuo jaučiuosi gerai, nematau nieko tame blogo. Dabar toks etapas gyvenime. Buvo kitokių etapų, dabar yra toksai. Sunku net man komentuoti.

Bet kadangi tu vis tiek gali palyginti, ką reiškia gyvenimas poroje ir gyvenimas vienai. Tad tas gyvenimas vienai, ką jis atneša? Juk tai turi kažkokių atributų? Kai kam gal tai daugiau laisvės. Kokie jie tau yra?

Aišku turi. Man laisvės netrūko ir gyvenant poroje. Gal tik iš tokios neigiamos pusės pasakysiu, kad kai gyvenu viena, susikuriu sau tam tikras taisykles, kurios tampa nelaužamos. Ir kai gyvenu su kažkuo kitu, tenka jas po truputį išmokti sulaužyti. Pavyzdžiui, kad peilis turi būti toje pusėje ir panašūs buitiniai dalykai. Tas gyvenimas vienai reiškia labai aiškų savo ritmą ir taisykles bei nesiderinimą gal prie nieko. Labai didelį savarankiškumą, jog visiškai viskas priklauso nuo tavęs ir visos problemos reiškia, kad tu jas sprendi dažniausiai pats. Žinoma, gali remtis į šeimą ar draugus, bet vis tiek tai nėra žmogus, su kuriuo tu gyveni. Nes, kai tai yra žmogus, su kuriuo tu gyveni, tai jis labai arti viso to yra. Tai reiškia buvimą savarankiškai. Labai tinkamas šis žodis man atrodo. Kur tu pats atsakingas už viską nuo A iki Ž.

Dabar pati įvardinai tą savarankišką būseną, tačiau ką manai, kaip tave apibūdintų tavo artimiausia aplinka? Kolegos, draugai, gal šeima netgi?

Manau, kad gal panašiai. Tėvai tai mato kaip ir aš panašiai – nėra neįveikiamų iššūkių, viską pati pasidarys, viskas bus gerai. O daugiau tai nežinau. Na, turėjau vieną draugę, kuri labai mėgdavo mane teisti, kai aš su kuo nors išsiskirdavau, ir sakydavo, kad turiu nuleisti kartelę, nes per daug

noriu. Bet dėl šitos priežasties mes su ja mažiau ir bendraujame, nes *užkniso* visas tas *ėdimas* dėl priežasčių, kurios jai atrodo svarbios, o man tikrai ne prioritetinės. Bet šiaip ta mano aplinka dabar yra neteisianti ir turi labai normalų matymą į viską, manau, labai panašų į mano. Na, vis tiek, bendrauji su žmonėmis, kurie pasaulį mato panašiai, kaip ir tu. Bet ir šiaip, mato, kaip besitvarkančią su dalykais pakankamai drąsiai.

O koks dabar yra tavo pačios požiūris į santyki, santuoką? Ar jis per laiką kažkaip keitėsi?

Ne, man atrodo, nesikeitė labai. Gal paauglystėje labai to reikia, nes natūralu, jei tau aplinka diktuoja, jog to reikia. Dabar man neatrodo, kad tai yra pirmas dalykas, bet man šiaip visi santykiai yra labai *fainas* ir gražus dalykas, tad santykiai šeimoje, gyvenimas kartu iki šiol man yra labai gražu, nes visą laiką vertinu ir moku dalintis, rūpintis, mėgstu, kai manimi rūpinasi. Pavyzdžiui, viena mano viena draugė yra labai nusistačiusi prieš visas santuokas ir bet kokius vyrus gyvenime. Jau labai ilgą laiką aš laikiu, kada tai pasikeis, bet nesikeičia (*juokiasi*). Tai žinai, kiekvienam savo. Bet aš nesu ta, kuri į tai kažkaip neigiamai žiūri. Man vis dar atrodo labai didelė šventė ir didelis džiaugsmas, jeigu tu randi tą žmogų.

O koks yra emocinis laukas, kokie jausmai kyla būnant viena? Tau asmeniškai. Kokia ta jausmų amplitudė? Ypač, jog gali palyginti.

Žinai, man atrodo, kad kaip ir viskas gyvenime, tai yra banguotas dalykas. Kartais yra *žiauriai* gerai ir *faina*, o kartais yra liūdna. Man atrodo, kad tai yra natūralu ir normalu. Bet lygiai taip pat liūdna gali būti ir gyvenant poroje, taip ir būna. Galbūt tik faktoriai, kurie tai iššaukia, yra kiti. Jeigu tu su kažkuo gyveni, yra liūdna ar pikta dėl vienu priežasčių, pavyzdžiui, nesusišneki arba nepateisina tavo lūkesčių kažkokių, o kai gyveni vienas, tai, galbūt, liūdna, nes tu vienas. Kad ir karantinas. Man atrodo, tai yra natūralu. Tų minčių yra visokių ir jos banguoja. Būna užaina kokios depresyvos mintys, kad aš jau pusantų metų viena čia sėdžiu ir gal jau viskas, užtenka. Bet pamiegi ir kažkaip supranti, kad taip yra dabar, toks yra momentas.

O yra koks neigiamas aspektas, kažkoks „trigeris“, kuris pabudina neigiamą buvimo vienai aspektą, iššaukia neigiamas emocijas?

Man šiaip romantiniai filmai liūdesio neiššaukia. Jei kažkam būna *faina*, tai ir man *faina*, kad jiems džiugu ir gražu tame filme gyventi. Kokios nors draugų vestuvės irgi ne, nes labai daug džiaugsmo yra tame. Net nežinau, kažkaip net žiūrint į metų laikus, tas ruduo ar šiaip kai lyja ir šlapia, nieks nedirba, tu niekur negali išeiti, negali net su šuniu normaliai pasivaikščioti, nes pliaupia. Tada būna toks pūnantis sėdi namuose. Tas pūvimas būna iššaukia. Galvoji, kad ne kažką. Šiaip net nežinau nuo ko tai labai stipriai priklauso. Gal dar man atrodo, kad šiaip ir visi kiti dalykai gyvenime tai labai veikia. Jeigu šiaip yra viskas gerai, labai *faina* būti darbe, leisti laiką su šeima, keliauti, kažką kartu daryti, pramogauti, skaityti, žiūrėti filmus, tai viskas gerai su tuo. Bet jeigu kažkurioje vietoje kitas kažkuris laiptelis šiek tiek pagriūna, tada viskas remiasi į emocinę būseną ir tada randi, dėl ko čia viskas negerai savo galvoj. O negerai, nes aš viena ir gal būtų lengviau, jei būčiau ne viena. Tada viskas susiveda. Man atrodo, kad nėra kažkokių „trigierių“ konkrečių, o ta bendra emocinė savijauta kinta dėl viso kito, kas vyksta tavo gyvenime.

O yra kažkokių baimių, su kuriomis susidūri būdama viena?

Aš nenorėčiau būti viena amžinai. O kas, jeigu taip susiklostys, kad liksiu viena? Gal tai yra viena tų baimių, kuri nėra, kad labai spaudžia man smegenis kasdien ar dėl to nuolat depresuoju ir verkiu, bet pagalvoju apie tai kartais vis tiek. Natūralu, man atrodo. Gal dar tai, kad mano vienos pajajmos bus nepakankamos nusipirkti gerą butą (*juokiasi*).

Labai racionali baimė.

Paprasti dalykai, kur aš net nemanau, kad taip ir būtų. Manau, kad galėčiau jį nusipirkti, žiūrint kaip man seksis su karjera ir finansais. Tokie maži dalykai. Bet taip, yra tos baimės. Man ne šešiasdešimt, bet nenoriu, kad taip netyčia užsisuktų, kad štai aš sėdžiu viena. Baisu ir tai, kad kuo toliau esi vienas, tuo labiau savomis taisyklėmis gyveni ir, atsiradus žmogui, kuo toliau, tuo sunkiau gali būti jį priimti į savo buitį, kasdienybę ir visa ką, nes turi labai aiškų įsivaizdavimą, kaip tavo kiekviena diena atrodo. Gali būti sunku. Tokia irgi baimė, kad išmoksi *žiauriai* gerai gyventi vienas ir nebeišeis gyventi nebe vienam, o su kažkuo.

Kaip tu šiaip manai, ką šiandien apskritai reiškia būti moterimi, kuri gyvena viena? Koks tai vaidmuo, kokia pozicija visuomenėje? Ar pastebi kažkokią kaitą, vyraujančias temas?

Aš šiaip nepastebiu, o man gal ir nelabai rūpi, kaip kas mane mato, į kokius „stalčius“ bando sudėti. Dar ir tai, kad mano aplinkoje yra visaip gyvenančių žmonių. Yra mano draugai su dviem vaikais ir visai kitomis aktualijomis, yra tokių, kurie kaip aš gyvena. Jeigu aš būčiau vienintelė tokia, visi jau turėtų po tris vaikus ir tokį senąją prasme „sustyguotą“ gyvenimą, tai galbūt... Bet man sunku pasakyti, kaip kažkas mane vertina. Gal ir nevertina. Tavo iškeltas klausimas labai geras, bet aš nežinau, ką į jį atsakyti, nes apie tai nelabai galvoju. O negalvoju todėl, nes neturiu tokio konteksto. Klausiu globaliau, bet iš esmės tai priklauso ir nuo aplinkos, kurioje tu gyveni. Jei gyveni mažame miestelyje, kur neturi ir finansinių išgalių išgyventi, gal tave kitaip mato. Šiaip neturiu įsivaizdavimo, kaip vertinami tie žmonės.

O tu pati savo darbinėje ar laisvalaikio aplinkoje pastebi kažkokių „trigeri“ų, kurie visgi priverčia susimąstyti, kodėl mes vis dar vienaip ar kitaip kalbame, galvojame, kurie būtų susiję su buvimu vienam, solo?

Visa medija su savo kuriamu turiniu. Akivaizdu, kodėl jie tai daro, nes tikėtina, kad mes vis dar turime labai sustabarėjusią nuomonę ir jiems puikiai sekasi rinkti pinigus iš tokių *panelių*, *moteris.lt* ir kitokių antraščių. Nėra, kad mane tai labai veiktų, nes yra aišku, kodėl jie tai daro. Racionaliai suprantu, kodėl tai vyksta ir nėra to, kad mane tai kažkaip jautrintų ar veiktų. Prisiminiu kad vieną nesąmonę: jeigu „Ikea“ parduotuvėje nusiperki daiktų, kuriuos nori susidėti į savo mašiną, tau reikia ją *prisivaryti*, bet, jeigu esi vienas, neturi kur savo daiktų vežimėlio palikti. Vežimėlio iki mašinos negali nusivežti, jie padarė tokius siaurus pravažiavimus, kad, matyt, niekas tų vežimėlių nevogtų. Ir tu negali niekaip to vežimėlio nusivežti iki automobilio. Kažkada per Kalėdas pirkau tokias penkias dideles pjaustymo lentas, o jos *belenkiek* sveria. Išėjau į lauką ir supratau, kad aš viena niekaip negaliu nuvažiuoti iki mašinos su vežimėliu. Turėjau viena pati *tempti* tas lentas iki nežinia kur toli, kur stovėjo mašina. Tokia juokinga istorija. Jie taip padarė, kad tu tiesiog negali vienas apsipirkti „Ikea“. Šeimos parduotuvė, kurioje pats vienas tu niekaip neapsipirksi. Tokia pikta tada tas lentas nešiau (*juokiasi*).

O dar kažkokie sklandantys įsivaizdavimai, apie kuriuos jau dabar ir tyliau šnekame, mitai apie vienišas moteris? Kaip kokie dar galėtų būti užsilikę stereotipai?

Yra jų, man atrodo, tikrai. Pavyzdžiui dabar bendrovėje, korporacijoje, kur aš dirbu, visa vyriška ofiso dalis yra pakankamai seksistinių pažiūrų. Kai aš atėjau į tą darbą buvo pakankamai blogai, bet su mano natūra viskas aprimo, nes aš jiems „vemdavau“ atgal, kad jie atsistotų į savo vietą ir nenusišnekėtų. Bet to vis dar yra. Ir dabar neseniai kalbėjau su kolega apie mūsų vieną finansų darbuotoją, kuri gyvena viena. Sutinku, ji piktoka moteris, bet aš žinau, kad taip yra dėl jos didelio darbo krūvio ir tikrai nelengvai tvarkomų visos korporacijos finansų. Tai jo replika buvo (nežinau, kaip čia švelniau išsireikšti), kad taip yra dėl to, kad ji viena. Dėl to ji tokia nelaiminga ir nepatenkinta. Tad vis dar gajūs yra tokie stereotipai, kad jei tu gyveni viena, su tavimi yra kažkas negerai. Jeigu tu esi blogos nuotaikos, bet gyveni viena, tai tavo nuotaika yra tokai dėl būtent dėl to, nes kažkas tavęs nepaguodė. Arba, kad karjera – svarbiausia, dėl to nenori šeimos ir vaikų. Pamenu, viena mano klasiokė, nors jau seniai su ja susirašimėjome, turi jau keletą vaikų, dirba „Droge“ (kosmetikos prekių parduotuvėje *red. past.*), man atrodo, nebaigė universiteto, bet buvau stipriai jos nuteista, kad neturiu šeimos (man tada buvo kokie dvidešimt dveji metai), kad man tik darbas rūpi, kad visų pasaulio pinigų neuždirbsiu. Tai irgi yra tokių, kas mano, jog jei jau esi viena, tai tau tik *bapkės* rūpi – kuo daugiau užsidirbti ir paskui neaišku, kur padėti tuos pinigus.

Ar yra kažkokios veiklos, laisvalaikio užsiėmimai, kurios yra sudėtingesnės dėl to, kad esi viena?

Baidare viena nepaplauksi (*juokiasi*). Nors mano kolega vasarą plaukė vienas. Įmanoma, tik, turbūt, sunkiau fiziškai. Spa „savaitygalius dviems–“ tokie pasiūlymai. Tu jų gali ir vienas nusipirkti, bet... Tai formuojama yra dėl to, kad yra paklausa – negali taip nuteisti. Taip jau yra ir žmonės į spa dažniausiai važiuoja dviese. Nors mano aplinkoje *trendas* važiuoti vienam dabar yra *nesveikas*. Visi *varo* po vieną, *čilina*, skaito knygas ir būna. Bet masiškai to nėra. Nežinau, kas dar.

O gal kažkas yra daug paprasčiau?

Sprendimus (ne visus, bet tam tikrus) priimti yra lengviau. Dėl atostogų, dėl to, su kuo bendrauti, su kuo leisti laiką, o su kuo – ne, nes kai esi poroje dažnai deriniesi prie savo antrosios pusės. Elementariai lengviau savo tvarką palaikyti namuose.

Ar yra vis dėl to kažkokios socialinės aplinkos, pokalbių temos, draugų ratai, kur gal ir ne visai iki galo patogų, nelabai norisi dalyvauti dėl kitokio gyvenamojo konteksto?

Jeigu visi mano draugai būtų šeimose, porose, tai gal ir būtų sunku. Tarkim, jei kokia draugė susilaukia kūdikio, tai visos temos apie tai ir sukasi, kas nebūtinai yra įdomu, nors nesakau, kad visiškai neįdomu. Bet kai tai tęsiasi kokius trejus metus, tai jau pasidaro nebeįdomu. Prieš karantiną dabar turėjom savo draugų susitikimą, kur vienas draugas atvyko su savo dviem vaikais, o mes visi likę buvom po vieną, tai man atrodo, kad nei jis tame blogai jautėsi, nei mes, nes visi su skirtingu savo gyvenimu. Keletas iš mūsų esame po vieną, kiti turi antras puses, bet tos antrosios pusės nenori niekur eiti ir mūsų durnomis temomis bendrauti. Tad šiuo metu aš tikrai neturiu tokių kompanijų, į kurias nenorėčiau eiti dėl to, kad aš gyvenu viena ir esu viena. Mano aplinkoje yra visaip gyvenančių žmonių. Net mano šeimoje niekas nekelių tš temų ir net kokie seneliai nesinervina ir nezyzia apie jokių proanūkius, o tėvai apie anūkus. Nėra tokių dalykų. Viskas šiaip yra apie tai, ko tu gyvenime sieki ir ką tu čia veiki.

O ar išgirsti kokių klausimų, pastebėjimų iš aplinkos apie savo santykių statusą? Kokių pastebėjimų savo atžvilgiu sulauki?

Ta viena draugė, apie kurią užsiminiau, dažnai klausdavo, kaip aš gyvensiu, jei nieko nesusirandu. Sakė, kad turiu nuleisti savo kartelę, kad išsidirbinėju ir tuoj vaikų nebegalėsiu gimdyti. Dar jeigu su kažkuo susitikinėti pradėti tai jau visiems labai įdomu ar čia jau kažkas bus ir ar tai rimta, ką būtų galima „nurašyti“ kažkokiam lūkesčiui, kad dabar jau kažkas keisis. Šiaip nemanau, nes mano artimos draugės, jei jau susitikinėju, palaiko, kadangi yra artimos. Gal čia ir nuo mano asmenybės priklauso, nes darbe tai išvis niekas nežino ar aš viena gyvenu ar ne, gal tik pora kolegijų, nes kasdien dirbame kartu. Bet šiaip aš ne tokia, kur rėkčiau garsiai apie savo asmeninį gyvenimą. Aš nematau to prasmės – platesniuose ratuose pasakoti apie savo santykius ir kaip aš gyvenu. Gal dėl to ir nesulaukiu jokių klausimų ar replikų, nes jie tiesiog nežino, kaip aš gyvenu.

O kalbant apie savirefleksiją, ar pati sau esi tą klausimą uždavusi ir atsakiusi, kodėl esi vieniša? Ne dėl to, kad tam turi būti priežastis, bet kaip tau viduje tai yra susidėlioję?

Aišku, kad reflektuoju. Ypač kokiems nors santykiams pasibaigus klausi, kas nutiko, kodėl nepavyko ir aišku, kad randi savyje daug visokių problemų, kurias nori spręsti, bet taip pat ir

visokių nesuderinamumo problemų. Dar dabar, gal dabar jau nebe, bet buvo laikas, kai galvojau, jog kai tau jaju nebe dvidešimt ir tu nelankai būrelių, universiteto ir visokių šimto penkiasdešimt veiklų, tai šiaip labai apriboji savo galimybes apskritai su kažkuo susipažinti. Tai tokia yra viena iš priežasčių, nes tu tiesiog nesutinki naujų žmonių, neturi, kur su jais susipažinti. Dragų ratai yra nusistovėję, tavo veiklos yra nusistovėjusios, dirbi ir *nesitaškai* per šimtą organizacijų, ką darydavai universiteto laikais. Nėra, kad aš kaltinčiau kažkokias savo būdo savybės dėl to, nes nesu dešimt metų viena ir tiesiog viskas kažkaip banguoja – kažkas atsiranda ir kažkas pranyksta.

Susiklostymas toks tiesiog aplinkos?

Taip.

O jeigu galėtum dabar pasirinkti – būti santykiuose ar gyventi šiuo etapu viena? Koks būtų tavo pasirinkimas? Gal iš viso kažkokia tarpinė būseną?

Jeigu tas žmogus man atrodytų *fainas* kartu būti ir leisti laiką, tai faktas, kad nepasakyčiau „ne“ vien dėl to, kad pasakyti ir dėl to, kad man *žiauriai* patinka gyventi vienai. Nėra, kad man taip patinka gyventi vienai. Nesakau, kad taip gyvensiu visados. Nesu užsidariusi nuo to ir kažkaip principingai dėl kažkokių priežasčių sakyčiau, kad dabar ne laikas.

Bet ar tu galėtum teigti, kad šiuo metu aktyviai ieškai partnerio?

Tikrai ne. Aš turiu kažkokį keistą santykį su tuo „ieškai partnerio“. Gal tai ir bus priežastis, kodėl aš ne tik pusantrų metų gyvesiu viena (*juokiasi*). Man kažkaip atrodo juokinga dirbtinai jo ieškoti ir *pushinti* dalykus, kad kas nors būtų, užsiimti kažkokiais pasimatymais. O dabar apskritai yra karantinas ir aš apskritai vengiu susitikti su žmonėmis. Tad tikrai nepasakyčiau, kad dabar vyksta kažkokia aktyvi „medžioklė“. Tikrai ne.

O kaip tu šiaip manai, kadangi dirbi su kalba ir žodžiais, ar yra kokie terminai, žodžiai, kuriuos tu mieliau naudotum ar manai, kad iš viso reiktų kažką naujo sugalvoti, apibūdinant gyvenimą vienai? Ar nėra visi tie egzistuojantys terminai kažkuo nepatogūs?

Man atrodo, kad kalba labai stipriai projektuoja nuostatas ir matymą dalykų. Tuo pačiu manau, kad piktybinis naujų žodžių grūdimas kelia dar didesnę pasipriešinimą. Aš manau, kad tie procesai turi vykti natūraliai. Negali būti dirbtinai kuriami nauji žodžiai. Jie turėtų ateiti (ir aš manau, kad taip ir bus) iš lėto, nes nieko gero mes kitaip nepasieksime. Klausiau kažkokį *podcast'ą*, bet jau seniai, apie įvardžių atsiradimą. Berods, Kanadoje jie ten buvo prigrūdę įvairių įvardžių lytims nusakyti. Neatsimenu tikslaus skaičiaus, galbūt, virš dešimt skirtingų žodžių. Kokį pyktį tai sukėlė visuomenėje, kad visi norėjo gyventi, kaip gyvenę. Tai man atrodo, kad visi tie pykčiai susiję yra su tuo, kaip žmonės kažką mato, vertina ar įvardina. Tokie pokyčiai turi vykti palaipsniui. Faktas, kad jie nevyks visiškai savaime, bet kuo daugiau tokių, kaip mūsų ratas, žmonių, kurie kiek kitaip viską mato ir apie tai šneka, daro tokius tyrimus, kaip tu ir apie tai šneka, kelia šias temas, tuo labiau tai ir išaugs į tokį palaipsninį pokytį. Nes aš šiaip esu labai prieš, kad piktybiškai visai tą kalbą keisti ir įvedinėti naujas taisykles kai ir šiaip visų galvos užgrūstos milijonu įvairių taisyklių. Užknisa jos.

Paskutinis klausimas. Minėjai, kad tavo aplinkoje yra nemažai žmonių, kurie irgi gyvena viena. Ar tu pastebi kažkokių įžvalgų, bendrumų ar skirčių tarp moterų, kurios gyvena vienos? Ar tai tipažai kažkokie?

Mano aplinkoje vienos gyvenančios moterys visos labai stengiasi ir mato daug prasmės savo darbe. Man atrodo, kad mes visos dalinamės panašiu visa ko matymu, jog gyvenimas su kažkuo nėra savaime tikslas. Yra labai daug racionalizavimo visame tame, pasiaiškinimo, kodėl tu gyveni viena šiuo metu, nes gal tu, tarkim, turi vaikiną trejus metus, bet jūs vis dar kartu negyvenate, nes tiesiog finansiškai šiuo metu tai nebūtų geras sprendimas. Visokių atsiranda racionalizavimų. Tai man atrodo, kad mano aplinkoje mes visi ir visos panašiai tuos dalykus matome, kad tai nėra savaiminis tikslas su kažkuo gyventi. Tiesiog su kažkuo, svarbu, kad ne vienam. Turbūt čia panašumas, o skirtumų aš nežinau. Gal asmenybiniai tie skirtumas atsiranda, bet nieko labai esminio.

I⁴

Kaip tu save pristatytum? Ką veiki, kaip gyveni, kas tau patinka? Kokie galbūt esminiai vaidmenys, per kuriuos save identifikuoji?

Manau, kad esu jaunas žmogus, gal iki galo negaliu savęs apibrėžti, kas liečia profesinį apibūdinimą, tačiau galiu pasakyti, kad dirbu kultūros ir meno srityje, kartais kaip laisvai samdoma, o taip pat dirbu teatre. Iš tkrujų nesu tiksliai sau apsibrėžusi tokio vat, kas aš esu ar ką aš veikiu. Matau save aptakiai.

O kaip, jei reiktų, tu identifiкуotum savo šeimynine, asmeninių santykių padėtį?

Čia kaip anketose, kai reikia parašyti (juokiasi)? Kaip aš save apibūdinu?... Nežinau. Laisva nepriklausoma moteris.

O kokios reikšmės, turiniai įeina į šitą apibrėžimą?

Tai reiškia, kad aš nuo nieko nepriklausau, tik pati nuo savęs. Neturiu jokių įsipareigojimų, nesu vedusi, neturiu vaikų, nesu jokiuose santykiuose. **Apibrėžia save bei nebuvimą kažkuo.** Niekam

neturiu už savo elgesį atsiskaitinėti arba prie nieko neturiu taikytis, gyvenu viena. Tik nuo savęs priklausau.

O kokius įvaizdžius moterų, kurios nėra santykiuose, tu atsimeni iš vaikystės?

Vaikystėje tai buvo kažkoks “tetos“ įspūdis, bet tai visos vyresnės moterys taip buvo suvokiamos. Tačiau tiesa, tai ypač priskirčiau vienišos moters portretui vaiko akimis. Nežinau, ar man tai labai svarbu atrodė, tas buvimas santykiyje ar nesantykiyje, ne pagal tai matydavau žmones. Bet kažkaip gal aplinkoje dauguma žmonių nebuvo vieniši, nesusidūriau su tuo.

O ką tau šandien reiškia tas vienišumas? Kokios asociacijos kyla?

Man atrodo, kad šitas suvokimas labai keičiasi man pačiai, priklausomai nuo kažkokių gyvenimo etapų. Nežinau, yra atrodę ar net kartais vis dar atrodo, jog jautiesi kažkoks truputį nepakankamas, kira vertus, stebint dabartinį pasaulį ir kokių didesnių miestų gyvenimą, panašu, kad vis mažiau ir mažiau žmonių yra linkę kažkam labai įsipareigoti, kažkokiam kitam žmogui. Kartu man tai yra tarsi liūdna, bet kartu aš suprantu tuos žmones, kodėl jiems tai patogiau. Aplamai kvestionuoju tą partnerystės ar santuokos sampratą, nes iki galo pati nesuprantu savo pozicijos ties tuo, nes niekada tame nesu buvusi ir negaliu pasakyti kaip aš jausčiausi, koks būtų tas kitas žmogus. Nežinau kaip man sektųsi laikytis to kažkokio įsipareigojimo ar pasižadėjimo, bet žinau tai, kad man net sunku būna prisitaikyti prie kažko, kad tarkim atsikrausto pas mane gyventi, nes aš esu įpratusi, kad viskas vyksta pagal mano taisykles, bet nesakau, kad nesijaučiu gan dažnai vienišoka ar kad trūksta žmogiško artumo, ar tiesiog žmogaus, kuris tarsi asocijuojasi su saugumo pojūčiu, ar tiesiog artumu.

Kokios tau bendrai kyla asociacijos išgirdus sąvoką “vieniša moteris“? Kas ateina į galvą?

Net pats tas žodžių junginys kelia pirmą asociaciją, jo kažkokį gailestį kelia. Nors iš tikrųjų nenorėčiau taip galvoti. Ir nemanau, kad tai turėtų kelti kažkokį gailestį ar apskritai, kad tai yra kažkas su minuso ženklu. Bet va toks buvo pirmas įspūdis.

Kaip tu pati jautiesi būdama vieniša? Kokie yra teigiami, o kokie neigiami to aspektai?

Aš pradėjau vertinti tą nepriklausomybę, nes aplinkui mane ra labai daug žmonių, kurie yra santykiuose vienokiuose ar kitokiuose su kažkuo, tai aš tarsi jaučiuosi kaip išskirtinis atvejis ir vis mažėja tokių žmonių kaip aš, esančių tokioje padėtyje. Tai tarsi mažiau lieka su kuo padiskutuoti, bet lygiai taip pat, iš draugų ir draugių, kurie yra santykiuose lygiai taip pat susilaukiu pasisakymų apie tai, kad jie irgi susiduria su labai daug iššūkių ir tai toli gražu kažko labai neišsprendžia, tai tada pradėjau galvoti, kad galbūt ne tas santykis vis gi suteikia kažkokį pasitikėjimą savimi ar saugumo pojūtį, o turbūt kažkoks labiau vidinis nusistatymas ar patyrimas, tai aš dar neatsakiau į klausimą, kas tai iš tikrųjų yra, bet jei anksčiau tai matydavau kaip kažkokį trūkumą tą savo padėtį, tai dabar nebežinau, kaip yra, betir negaliu objektyviai įvertinti, nes niekada nbuva jokiuose ilgalaikiuose santykiuose, tai man sunku kažkaip vertinti.

O ką šiandieninėje visuomenėje reiškia būti vieniša moterimi? Kas su tuo Ateina?

Nežinau, aš tai matyčiau tai, kaip daugiau galimybių ir laisvių tuo pačiu. Nežinau, ar šitam įvaizdžiui galioja labai tie visi seni prietarai ar stereotipai. Gal ir ne, o gal ir priklauso labai nuo vietos, kur tu gyveni ar kokioje socialinėje terpėje esi. Sunku pasakyti, aš galiu tik savo aplinką vertinti. Nežinau kaip visuomenė mato vienišą žmogų, tačiau nemanau, kad tai yra kažkas blogo.

O jei kalbant apie tavo artimiausią aplinką, kaip tavo vienišumą mato tavo šeima, draugai?

Šiuo atveju, manau, kad daugiau klausimų ir problematikos aš pati keliu, o ne aplinka. Mano šeima iš viso kažkodėl to nelaiko aktualiu klausimu, gal nebent kokiai močiutei rūpi, bet ir tai, turbūt, kad ne, nes ji visai liberali šiuo klausimu. Mano draugai turbūt savim labiau rūpnasi negu mano padėtimi, tai nežinau, kiek jiems tai klausimų kelia, tai čia nebent mano būna kažkokia savijauta grįžus vienai vakare namo. Bet aš manau, kad pakankamai palankiai aplinka vertina.

Tai nesusilauki klausimų, kodėl esi viena?

Tiesa pasakius ne, visiškai ne. Atrodo, kad žmonėms tai nekelia jokių klausimų ir atrodo visiškai normalu. Gal tiesiog nebegajus tas senmergės ar senbernio vaizdas, nors aš dar esu palyginus jauna. Galbūt jei man būtų dešimt ar penkiolika metų daugiau, tai kitaip tą aplinka tada žiūrėtų.

O kaip tuomet tau atrodo, kad aplinka žiūri į vyresnes vienišas moteris?

Irgi nemanau, kad tai kažkas labai šokiruojančio, bet turbūt kyla žmonėms klausimų, kodėl tai yra: ar ji pati pasirinko? Ar jai kažkas nepasisekė? Ar ji buvo kažkokiuose santykiuose ir juos kažkaip užbaigė? Aš manau, kad tai visgi kelia klausimą, bet vėlgi, manau, kad tai labai priklauso nuo konteksto, kuriame tas žmogus gyvena.

O ką tau šiaip patinka veikti, kuo užsiimti, kaip leisti laisvalaikį?

Man patinka dalyvauti aktyvioje projektinėje veikloje, man patinka dinamika kasdienybėje, lygiai taip pat aš džiaugiuosi, kad aš galiu skirti nemažai laiko dalykams, kurie man tiesiog rūpi, už kuriuos aš nieko negaunu ir neužsidirbu, o tai yra tiesiog mano hobis. Tai pakankamai turiu daug laiko tiesiog sau asmeniškai. Kai noriu galiu susitikti su draugais ir nueiti į barą, vakarėlį ar tiesiog kažkur išvažiuoti, pakeliauti. Tai šitam laiko aš Turiu pakankamai ir man tai teikia daug džiaugsmo. Ir nieks manęs nevaržo, kokiais kiekiais aš turėčiau tą savo laiką planuoti, niekam neturiu atsiskaitinėti už jį, tai tas yra labai palanku.

O kurios iš šitų veiklų lengviau įgyvendinamos būnant vienai, o kurios galbūt sudėtingesnės ir tu susiduri su tam tikrais iššūkiais?

Žinau, kad visi žmonės apskritai nelabai mėgsta būti vieni ir gal jiems pavyzdžiui pakankamai keista yra eiti Vienam į kiną, Vienam sėsti į automobilį ir važiuoti į gamtą. Jie nesupranta tokio buvimo, o aš asmeniškai galiu tai daryti ir man tai patinka, bet kartais man tikrai norisi draugijos, bet nebūtinai tai turi būti antra pusė, man pakanka ir draugų, bet kartais tikrai norėtusi tos antros pusės vadinamos. Tarsi kažkio artimo žmogaus, kur tu Žinai, kad jis nežvilgčios į laikrodį, kada jam reikia grįžti ir užsiimti savo dalykais, o tarsi yra tiesiog su tavim. Pilnavertiškai su tavim. Nes visgi yra tas pojūtis, kad atrodo, kad tas vienišumas yra visuose žmonėse, nesvarbu, ar Jie yra santykiuose, ar ne. Toks finale vis tiek yra suvokimas, kad esi visiškai vienas, bet kartais atrodo, kad vieniems tu labiau rūpi nei kitiems. Tas reikalingumo pojūtus. Kartais gal to man ir pritrūksta, bet lygiai taip pat galima užsiimti kažkokia veikla - savanoriauti, padėti kažkam, kur tu Jausi realią naudą savo buvimo šalia.

Ar galėtum paminėti kažkokia nemalonia aplinkas arba situacijas, kurios yra nesmagios kai esi viena?

Na, man yra buvę tokių situacijų, kai esu keliavusi tryse ir aš būnu tas trečias žmogus, kuris yra vienas ir be manęs dar yra pora. Labai Aišku priklauso nuo tų žmonių dueto ir nuo jų situacijos, santykių būsenos, bet yra tokių atvejų, kai aš jaučiausi labai nejaukiai ir labai nereikalinga, kur jei ir su manim bendrauja mano draugės vaikinai, tai viskas, ką jis su manim kalba, tai yra apie jo merginą. Atrodo, tarsi aš esu tik kažkoks mediatorius ir nelabai suprantu tada savo buvimo šitame ansamblyje. Tokios situacijos priverčia jaustis vieniša ir nepastebėta. Tokių situacijų esu turėjusi labai nemažai. Arba, kur atrodo, kad aš užkalbinu kažkokį žmogų, bet tada jis nukreipia dėmesį į mano draugę, su kuria aš esu, ir tada jie pradeda draugauti. Taip irgi labai daug kartų yra buvę. O aš visada lieku tas trečias žmogus. Tokios situacijos nėra malonios.

O ar be kelionių nutinka kokios situacijos, kur turi save apriboti dėl to, kad esi viena?

Aišku, kad yra brangiau viskuo rūpintis pačiai, nei dalinti iš dviejų, bet aš kažkaip esu pripratusi tiesiog pati savim apsirūpinti, nes neturiu patirties, su kuria galėčiau lyginti.

Minėjai, kad pati labiau kvestionuoji savo vienišumą nei aplinka, ar galėtum pasidalinti, kokie tie klausimai kyla?

Anksčiau pastebėdavau, kad kad ir tu grįžti namo ir turėjai kažkokią įdomią dieną ir tarsi norėtusi visu tuo pasidalinti, bet tu nepulsi dabar rašyti kažkokiems draugams, nes atrodo, kad tai yra kažkokie per menki dalykai, tie žmonės net nežino konteksto, kuriame esi ir jiems nelabai įdomu ir jie vat tokio reikšmingumo dalykus, aš taip įsivaizduoju, aptaria su savo antra puse, kaip tiesiog tokį prasivalymą po dienos, o aš tarsi neturiu, kur šitų minčių atiduoti, jų padėti ir man kartais sunku dėl jų būti. Tokiomis situacijomis pasijaučiu vieniša. Arba tiesiog visišškai fiziniai dalykai, kas liečia žmogišką artumą, kas man labai pasijautė Karantino metu, tikrai jaučiausi labai vieniša. Dar tas aktualumo, reikalingumo pojūtis kartais jaučiu, kad lieka nepatenkintas. Atrodo Turiu tikrai nemažai draugų, kurie galėtų visišškai priešingai teigti, kad aš jiems labai rūpiu, bet tiesiog natūralu, kad visi žmonės yra užsiėmę savo buitimi ir savo gyvenimais ir negali tiek daug aliko man skirti, kiek galbūt skirtų žmogus, kuris gyventų kartu.

O tu dažnai keli klausimą, kodėl esi vieniša?

Tai nuolat jis man ateina! Jis man ateina praktiškai kiekvieną dieną. Neradau dar atsakymo.

O kokios to versijos?

Nežinau, čia būtų galima labai ilgą sąrašą rašyti, kokius galimus punktus aš esu sau įsivardinusi. Man sakydavo vieną tokį pateisinimą mano draugės, kad galbūt manęs bijo vyrai. Nelabai suprantu, kodėl taip galėtų būti. Vis gi, nemanau, kad taip yra. Antras Variantas - gal aš kažkaip netinkamai elgiuosi, gal aš nesu pakankamai graži, gal esu nemaloni ar per grubi ar kažkokia. Bet tada atrodo, kad viskas yra į mane nukreipta, kad aš kažką ne taip darau. Tada aš galvoju, ok, gal aš tikrai viską gerai darau, gal tiesiog aplinkoje ne tokie žmonės. Visai aš to dėmesio kartais ir susilaukiu, bet tas dėmesys dažniausiai būna į nieką nevedantis, jis į nieką neišsivysto. Nežinau, gal kad esu užsidariusi, neturiu socialinio gyvenimo.... Bet nesąmonė, turiu aš jį, tai irgi negalėčiau tuo pateisinti. Priežasties neradau dar iki šiol.

O tu dažnai šita tema kalbi su draugėm artimiausiom?

Pakankamai dažnai, gal net per dažnai.

O kas inicijuoja tokiu pokalbius?

Manau, kad aš arba mano draugės, kurios apie savo kažkokius santykius nori pasikalbėti. Tada ir aš įsitraukiu.

O kaip tu jautiesi tuose pokalbiuose?

Jei jos šneka apie savo santykį, tai man kartais būna galbūt... aš nežinau, ar turiu kažkokios kompetencijos duoti patarimą, nes niekada nebuvo toje situacijoje. Anksčiau aš maniau, kad galiu patarti, nes matau viską iš šalies, bet dabar kitaip galvoju, tad dažniausiai tiesiog išklausau, bet nebuolu labai kažko stipriai patarti, nes nesu tikra dėl nieko, kaip kas turėtų būti.

O jei tavęs, kas paklausia, kodėl esi vieniša ar jauti poreikį kažkam pasiteisinti?

Aš nejaučiu poreikio pasiteisinti, nes nejaučiu dėl to gėdos ar nemalonumo. Aš tiesiog atsakyčiau, kad nežinau arba sakyčiau : “tai tu man pasakyk, kodėl“. Ta prasme, mano poreikis būti santykiuje

vyksta bangomis. Kartais jis būna didesnis, o kartais mažesnis. Kai Turiu daugiau veiklos ar susilaukiu daug dėmesio tada aš užsimirštu ir man atrodo, kad to užtenka. O kartais būna, kad tas poreikis išauga. Kartais aš daugiau dedu pastangų į tą paiešką kažkieno, kartais galvoju, gal iš viso nereikia to daryti, bet pati situacija iš esmės nesikeičia.

O jei retrospektyviai į save pažvelgtum, ar gali atskirti, kaip keitėsi tavo santykis su savimi ir su buvimu vienai?

Paauglystėje man buvo lengviau būti vienai ir aš tikrai daugiau praleisdavau laiko viena ir net didžiuodavausi tuo. Dabar atrodo, kad tuo metu aš turėjau didesnę pasitikėjimą savimi ir savo ateitimi, daugiau vilties ir užtikrintumo. Nors jis ir buvo mano pačios susigalvotas. Dabar atrodo kažkaip labiau susiduriu su realybe ir jau dabar yra ta ateitis, kur jau turėčiau kažką daryti ir pati sau gyventi ir viskas atrodo sudėtingiau. Bet ir to vienišumo jaučiasi daugiau. Praėjo daugiau laiko, atsikartojo vis tos pačios situacijos, dar daugiau nusivylimų, išgirstų NE, tai viena vertus viskas atrodo negatyviai, bet kita vertus ir tokio lengvumo šiek tiek atsirado, nes mažiau kažko tikiesi pats iš savęs. Tai atrodo, kad aš dabar save vertinu kur kas geriau ir aš pati sau labiau patinku ir nebekeliu sau kažkokių nerealių reikalavimų, pati sau labiau patinku.

Ar galėtum save apibrėžti kaip aktyviai ieškančią santykių? Norinčią santykių?

Norinčią, tai manau, kad taip. Aktyviai ieškančią, tai labiau prieš kokį mėnesį, bet po to tiesiog turėjau daugiau darbo ir neskyriau tam laiko.

Kas padarė esminę įtaką tam aktyviam ieškojimui?

Tai turbūt eilinis vienišumo laikotarpis. Nežinau, kartais man tiesiog parodo pavyzdį žmonės iš mano aplinkos, papasakoja kokią istoriją sėkmingą arba kaip tik nesėkmingą. Kartais tiesiog aš būnu kažkokioje aplinkoje ir bandau prieiti prie kažkokio žmogaus, bet nepasiseka tada nusiviliu ir galvoju, kad gal jau nebereikia čia kažkokių pastangų dėti ir tiesiog liaujuosi.

O koks dabar tavo santykis su santykiais? Ar ateityje tu matai save santykiuje?

Aš norėčiau pabūti santykių, bet aš dabar nebesu užtikrinta, jog tai savaime yra vertybė. Jei man anksčiau atrodė, kad tai yra savaime vertybė dabar aš nebežinau, nes tiesiog mačiau labai daug skirtingų pavyzdžių savo aplinkoje ir žinau, kad tai labai skirtingai gali baigtis ir egzistuoti. Tai norėčiau tai tiesiog išbandyti, nes nieada nebandžiau ir gal net ne vieną kartą, nes man bendrai įdomu visokios naujos patirtys. Vėliau galėčiau atsakyti, ar aš visada norėčiau taip gyventi.

O kaip yra su tuo vienišumo jausmu? Kas yra tie dalykai, kurie tave subalansuoja ir leidžia grįžti į ramią ir laimingą būseną?

Kartais taikau strategiją, kuri nėra labai teisinga. Bandau tiesiog tą tuštumą užpildyti kažkokiais susitikimais su draugais, bet tas laikas ne visada būna labai kokybiškas, neužpildo tos tuštumos. Labiau tiesiog pasimiršimo būdas gaunasi. Padeda visai kažkokios tarsi meilės paauliui ir sau pačiai spinduliavimas mintyse. Vietoje to minuso pradedi jausti pliusą, tampa davėju, o ne gavėju. Tarsi save apgauni, o gal ir neapgauni. Arba tada aš bandau pasimėgauti tuo buvimu vienai: klausau muzikos, einu pasivaikščioti.

Kaip manai, kas yra tie susidarę įvaizdžiai apie buvimą santykiuose, kurie jauti, kad ir tave veikia?

Yra tokia istorija, kad tarsi yra kažkokie etapai, kuriuos tu turi pasiekti. Tas tradicinis požiūris būtų, kad tu susirandi antrą pusę, tu draugauji, tada susituokiat, tada turit vaikų, tada turite namus, tada nežinau, ką dar turite, kartu keliaujate... Atrodo, kad kai kurie žmonės lyg ir pasiekę kokį ketvirtą etapą, o aš dar nuliniame esu. Tai toks būna tarsi neatitikimas, todėl kvestionuoji savo padėti, bet kitą vertus, ar tikrai turi visi žmonės tuo modeliu sekti. Gal jis tiesiog yra kažkieno sugalvotas, nes taip yra paprasčiau įkurti šeimos instituciją ir vat lengviau gal su finansais, lengviau valstybei žmonėmis manipuliuoti. Gal tai tiesiog duoda žmonėms kažkokį užtikrintumą nors jis yra iliuzinis, nes santykiai griūna. Nesuprantu, ar turėčiau tai sekti ar visgi ne. Pora ar šeima yra tarsi laimės simbolis, šilumos, meilės. Tarsi, jei tame nesi, tai esi nelaimingas ar nesaugus, bet visgi ne apie tai yra ta laimė ir saugumas. Gal tai tiesiog padeda. Santykiai gali būti su laime susiję, bet nebūtinai priežastis jos.

I⁵

Kaip tu pati save apibrėžtum? Su kokiomis kategorijomis tapatiniesi?

Esu sąmoningas, geras žmogus, turintis savo nuomonę ir įsitikinimus. Kitų žmonių žnuomonė man nevisuomet padarys įtaką. Aš žinau, kas esu, ko siekiu.

O jei kalbėtumėme apie tavo šeimyninę padėtį?

Manau, kad esu šeimyniška ir atsidavusi šeimai. Man svarbus artimas ryšys su šeima.

O kalbant apie dabartinę savo šeimyninę padėtį? Kaip save apibrėži?

Dabar esu viena ir visai nenorėčiau šeimos. Man tai labai patinka. Manau, kad pirma reikia susivokti, kas tu esi, kokios tavo vertybės ir tik tuomet galvoti apie šeimą, jos kūrimą. Nes vis tiek tu į tą šeimą atsineši savo vertybes. Dabar man šeimos nereikia, ateity gal ir norėsiu, bet ne dabar.

O kokius tu atsimeni vienišumo įvaizdžius vaikystėje?

Neatsimenu nieko iš tikrųjų. Gal net nebuvo tokių žmonių mano aplinkoje. Jei ir buvo aš visai apie tai negalvodavau. Dabar prisiminiau savo tėčio vieną draugą, jis neturėjo antros pusės ir šeimos, bet aplink jį visad būdavo daug draugų, tad aš net nesusimąstydavau apie tai. Jo visi draugai buvo labai artimi, tai jie visi buvo kaip viena didelė šeima.

O ką tau dabar reiškia vienišumas? Koks šiandien tavo santykis su šia būseną?

Man tai labai patinka. Gal dėl to, nes darbe aš bendrauju su labai daug žmonių kiekvieną dieną ir man patinka, kad grįžusi namo aš galiu būti viena – nereikia visą laiką su kažkuo šnekėti ir panašiai. Buvo laikas, kai jaučiausi vieniša, nes tuo metu viena ir gyvenau. Mano sesė apsigyveno su vaikinų, tėvai išsikraustė į naują namą ir aš mąstydavau, jog aha, mama su tėčiu turi vienas kitą, sesė su vaikinų irgi turi vienas kitą, o ką aš dabar? Nieko. Buvo sunkoka, bet dabar jaučiuosi labiau subrendusi ir tą vienišumą priimu kaip terpę pačiai tobulėti, dalykus daryti dėl savęs, paanalizuoti save. Man nėra tokios minties, kad štai, liksiu senmerge visą gyvenimą, nes dabar esu vieniša. Man kaip tik tai atrodo kaip plusas.

O kas tą pokytį nulėmė to santykio su buvimu vienai?

Labai pradėjo keistis mano mąstymas, kai pradėjau dirbti mėgstamą darbą. Daugiau ėmiau gilintis į save, kas man patinka, kas – ne, plačiau pamačiau pasaulį. Man tai daug padėjo, jaučiausi kaip naujai atgimusi. Galėjau darbe daugiau pasireikšti bei suprasti save ir kitus. Tarkime aplinkoje matai pavyzdžius žmonių, esančių poroje ir jie nėra kartu taip, kaip man atrodo, kad jie turėtų būti – vienas iš jų kenčia ir panašiai. Bet jie vistiek kartu, kad tik nebūti atskirai. Man tai buvo geras pavyzdys, kad nereikiai turėti antros pusės tam, kad jaustumėsi laimingas.

O kaip manai, ką šiandien reiškia būti vieniša moterimi?

Man atrodo, tai reiškia, jog esi negeras žmogus, baisus, negražus, dar kažkoks. Tokia bendra nuomonė.

Tai yra blogai tarsi. Aišku, dažniau tas požiūris iš vyresnės kartos.

O kodėl, manai, tas požiūris toks yra?

Tiesiog aš su tuo susiduriu. Manęs klausia ar aš turiu vyrą ar vaikų. Atsakau, kad ne. Tai jau viskas, jau nebesusirasi, sako. Netgi iš tėvų, mamos esu girdėjusi, bet, matyt, jau susitaikė ir nebesako man nieko.

O kokia yra tų komentarų priežastis – nepagrįsta baimė dėl savo vaikų ar savo asmeninės patirtys, projektuojamos į vaikus?

Aš nežinau, ar tai yra baimė, galbūt, bet ji grindžiama tuo, kad jie nori, jog vaikas būtų laimingas. Jiems gal iš senesnių laikų taip yra priimta, kad laimė yra šeima. Aš manau, kad niekas ten anksčiau labai nežiūrėjo į asmeninius poreikius, ko tau ten reikia. Karta iš kartos toks mąstymas ateina, kad laimė, gerbūvis ateina iš šeimos, antros pusės. Gal dėl to jie taip mano, nes nori, kad vaikas būtų laimingas.

Minėjai žodį senmergė. O kaip manai, iki kokio amžiaus visuomenėje būti vienai yra normalu, o kokia riba jau tampa įtartina?

Galvoju, kad iki kokių trisdešimt penkerių moteris jau turėtų būti susituokusi. Bet kai kurie jau ir dabar, matyt, galėtų pasakyti, kad esu senmergė. Man dvidešimt penkeri.

O kaip yra tavo bendraamžių aplinkoje? Ar susiduri su vienišumo diskriminacija?

Pusė iš mano draugų yra tokie, kurie klausia, kodėl aš viena, o kita pusė yra tokių, kur sako, jog vos ne pavydi ir panašiai. Dažniausiai tie, kurie sako, kad tai negerai, patys turi antras puses ir su jomis būna jau labai ilgą laiką ir nebuvo vieni, kaip formavosi jų asmenybė, požiūris, vertybės. Man atrodo, tai yra laikas nuo kokios vienuoliktos–dvyliktos mokyklos klasės iki, maždaug, tokių metų, kaip aš dabar. O tie, kurie vieniši, jiems viskas būna labai gerai – jie tai priima teigiamai, normaliai.

O kaip tave asmeniškai priverčia jaustis aplinkinių nuomonė, komentarai?

Dabar jau niekaip, pasijuokiu tiesiog. O anksčiau, būdavo, kad mąstydavau, jog tikrai visą gyvenimą liksiu vieniša. Bet dabar kažkaip visiškai nereaguuju į tuos komentarus. Aš, galbūt, esu

žmogus, kuris neprisileidžia per arti daug nereikalingų žmonių, tai ties žmonės, kurie yra su manimi, jie viską žino, viskas jau yra išsiaiškinta, tad nekyla tokių nesusipratimų.

O kaip būdavo anksčiau? Tai keldavo stresą, pyktį, gėdą?

Man tai keldavo liūdėsį, nes tikrai galvodavau, kad liksiu viena visą gyvenimą, nepykdavau, bet man tikrai būdavo liūdna.

O keldavai sau klausimus, ieškodavai priežasčių, kodėl taip yra?

Aš tada pradėdavau galvoti, kad man reikia pasikeisti, kad man reikia pradėti elgtis kaip kitos merginos, moterys, kurios turėdavo antras puses. Manydavau, kad mano savybės yra netinkamos, negeros ir jas reikia keisti.

O kaip tu manai, kokias tas savybes sau įvardindamai kaip netinkamas turėti antrai pusei?

Atvirumas, savos nuomonės reiškimas, nuolankumo trūkumas, išvaizda – galbūt, reiktų daugiau pasidažyti, užsidėti suknelę.

O ką tau šiaip, kalbant apie laisvalaikį, patinka veikti, kuo užsiimti?

Mėgstu keliauti, pabūti gamtoje, pasivaikščioti, ta prasme, nesidėti vienoje vietoje. Tiek.

O ar yra kažkokios veiklos, kurios yra veikiamos vienišumo, buvimo vienai?

Iš tikrųjų keliavimą labai palengvina tai, kai esi vieniša. Esu keliavusi ir viena, ir su draugais. Kai esi vienas, gali daryti, ką nori, kada nori, o kai esi su draugais, turi prie kitų nuolat derintis. Aš apskritai dabar galvoju, kad visos veiklos yra lengvesnės, kai esi vienas. Nereikia prie nieko derintis. Pats nori ir darai. Nebent tai yra veiklos, kurios yra toliau nuo tavo gyvenamosios vietos, o tu neturi automobilio ir reikia kur nors toliau nuvažiuoti. Bet tai irgi klausimas, nes dabar viskas yra lengvai pasiekama.

O ar yra kokios nepatogios socialinės aplinkos, kuriose nemalonu dalyvauti be antros pusės arba situacijos, kurių, galbūt, vengi?

Na, greičiausiai, tai visokie giminių susitikimai ir panašiai.

Daug visokiausių klausimų?

Taip. Pavyzdžiui, sėdi pas močiutę laidotuvėse ir kažkoks nepažįstamas žmogus (galvoji, kad gal giminė, bet, pasirodo, ne) klausia, kodėl neturi vyro ir vaikų ir tave persmelkia tokiu žvilgsniu, kad tu būtum ką tik nužudęs kažką. Per močiutės laidotuves.

Kokie dažniausiai būna tie klausimai, kurių dažniausiai pati susilauki?

Dažniausiai, jei pasakau, kad neturiu vaikiną ar vyro, tai būna klausimas „O tai kodėl? Ką, tu nenori turėti vaikų?“ Atsakau, kad dar nenoriu. Dar kai pasakau, kad katiną turiu, tai sako „Viskas aišku, ruošiesi tolimesniam gyvenimui.“

O ką tu tokiais atvejais dažniausiai atsakai?

Anksčiau nusijuokdavau, pasimesdavau gal, o dabar tiesiog, atsakau, paaiškinu, kokia yra situacija, kad aš dar nieko nenoriu. Pateikiu pavyzdžių, jog žinau žmonių, esančių pororje, kurie vis tiek nėra laimingi ir negali ten atsiskleisti. Jie bijo būti vieni, o aš nebijau. Man tai nerealiai patinka. Tiesiog pasakau - yra, kaip yra.

O kodėl tu manai, kokios yra priežastys, kad žmonės pasirenka būti drauge, bet nelaimingi, o ne po vieną? Minėjai, kad žinai tokių pavyzdžių.

Nes, galbūt, mano, kad liūdna yra būti vienam. Kita vertus, jie pripratę būti drauge. Dar jie, matyt, galvoja, kad jie gal jau nebesuras nieko geresnio.

Paskutinis klausimas: jeigu dabar galėtum pasirinkti, ar būtum santykiuose?

Būčiau, tačiau su tokiu žmogumi, su kuriuo tikrai norėčiau būti. Ta prasme, kuris būtų irgi su vertybėmis, kuris žinotų, kas jis yra, ko nori gyvenime, turėtų ambicijų. Bet, aišku, jei tiesiog atsirastų kažkoks bernas, kuris gal nieko neveikia, bet tiesiog norėtų santykių, tai tuomet tikrai ne. Juk, kai augi kaip asmenybė, tu pamatai, kokie yra žmonės, kas tau pačiai patinka, kokie yra dalykai, prie kurių prisiderintum, o kokie, prie kurių negalėtum prisiderinti. Būčiau su man tinkamu žmogumi tiesiog.

Bet šiuo metu aktyviai anktros pusės neieškai?

Ne.

Ačiū tau.

I⁶

Jo. Gerai, tai man visų pirma reikėtų sutikimo tavo, jeigu jį duosi... Darbo kontekste naudot tiesiog anonimiškai citatas arba kažkokias mintis, tai vardan čia piaro. Okay.

Sutinku.

Gerai. Gerai. Taip, tai gerai, tai pirmas klausimas, iš tikrųjų, tai tie klausimai jie tokie yra labai, labai atviri. Į juos irgi galima žiūrėti pakankamai atvirai ir savaip interpretuoti, išsiplėsti, susitraukti, tai žodžiu taip pakankamai lanksčiai, neformaliai. Taip, tai pirmas klausimas man būtų – kaip tu pati aplamai, ar ne, save apibrėžtum? Nu vat, jeigu reikėtų kažkur prisistatyti, kokios ten tos, nu tos kažkokios kategorijos, su kuriom tu tapatiniesi gyvenime, per kurias apibrėži save?

Tai būtent save kuo aš save dabar laikau ar kažkaip, nežinau, savo asmenines savybes ar dėl darbo, ar kaip?

Bendrai, bendrai. Gali ir iš tos šeimyninės padėties, bet jeigu norisi kažką pridėti, kas atrodo tau yra svarbu, apibrėžiant save kaip asmenybę, kaip žmogų, ar ne, identifikuojant save, tai galima ir plačiau.

Net nežinau, geras labai klausimas dėl to, kad net nesusimąstau kartais pati, kaip galėčiau save apibrėžti, identifikuoti, bet nežinau net dabar kai paklausei, aš nežinau, sakyčiau, kad... Sąmoninga, geras žmogus. Turintis savo nuomonę ir įsitikinimus. Ir gal taip, kad kitų nuomonė aplinkinių ne visada man gali padaryti įtaką, aš jos ne visą laiką paklausysiu, taip kad aš žinau, kas aš esu, ko aš noru, ko siekiu ir gal kažkaip taip.

Okay. O kaip, jeigu kalbant iš tos tokios šeimyninės pusės, kaip tu save apibrėži, kokiais žodžiais, galbūt? Čia irgi pakankamai svarbu yra.

Nu, kai neturiu tokios kaip, va, kaip tavo tvirtos šeimos, tai irgi negaliu sakyti, bet šiaip, manyčiau, kad būtų gan šeimyniška ir atsidavus šeimai, nes bent jau man šeima yra vertybė ir stengiuos labai palaikyti santykius su tėvais, tiek su sese, ir man labai svarbus tas artimas ryšys su šeima. Tai labai svarbu man yra šeima, iš tikrųjų.

Aha, o tada šiuo atveju kalbant apie dabartinę šeimyninę padėtį, ar ne, tai kaip tu tada save, kur į kokį stalčiuką, galbūt, niekur nededi, kaip tu save apibrėži?

Dabar tai, iš tikrųjų, net nenorėčiau savo šeimos, nes esu viena ir man labai, labai patinka, iš tikrųjų, tai. Na, nežinau, man atrodo, kad pirmas dalykas, reikia pirma savyje, galbūt susivokti, kas tu esi, savo vertybes, kuo tu nori būti ir panašiai, ir paskui galvoti apie kažkokį žmogų, šeimą ir tą šeimos kūrimą, visa kita, nes tu į šeimą atsineši kažkokias vertybes, požiūrį ir paskui... Nu tu vienas su kitu, su savo vaikais augi. Tai, tai jo, dabar man tokios kaip ir šeimos nereikia, ateity gal ir norėsiu, bet dabar tiesiog man yra labai gerai vienai ir net neįsivaizduoju, iš tikrųjų, gyvenimo su kažkuo kitu. Ta prasme, nenorėčiau.

Okay. O kokius tada, nu čia dabar dar taip šiek tiek, ar ne, grįžtant retrospektyviai atgal, kokius tu pati šiaip atsimeni tokius, vat, kažkokio vienišumo, pavadinkime tai, ar ne, nu toks kodinis žodis, įvaizdžius vaikystėje, ar ne? Nu ten, galbūt, kartais, galbūt kai kurie sako – nu vat man atrodydavo, ar ne, ten tos tetos, kur be vyrų kažkokios ten tokios arba šeimoj jausdavau tokį kažkokį nusiteikimą ten tėvų ar ne, vat, kokie tau yra prisiminimai ir kažkokie, vat, įvaizdžiai tokie ne brandaus asmens, bet, ar ne, vaiko?

Ta prasme, ar aš vaikystėj jausdavau kažką?

Ne, ne, ne, čia kalbant apie tai, nu vat, kalbant apie vienišą moterį ar ne arba vienišą vyrą, tai kokie tie įvaizdžiai tau vat, pavyzdžiui, kaip vaikui, ar tu kažkokius atsimeni kaip tu žiūrėjai ten, pavyzdžiui, nežinau, į vienišas ten, nežinau, mamos ar tėčio drauges ar tetas, ar dar kažką?

Iš tikrųjų tai ne. Neatsimenu nieko arba dabar taip persuku viską atgal, gal net sakyčiau nebuvo tokių žmonių tų, su kuriais bendrautumėm, kad jie būtų vieniši. Jeigu ir buvo, aš kažkaip nu neužkabindavau to ir apie tai daug negalvodavau. Kažkaip, va, dabar savo mintyse tėčio vieno draugo, jis ten jam daug metų ir jis ten neturi savo šeimos, bet, bet, bet jis turėdavo daug draugų aplinkui visą laiką ir aš kažkaip net, nu, nesuvokdavau apie tai, kad neturi šeimos ir antros pusės. Nes realiai, jo, jo draugai buvo artimi, tai vos ne kaip viena didelė šeima.

Okay. O ką dabar tau reiškia vienišumas? Ar ne, buvimas viena gal net labiau čia tinka? Kokias tau kelia asociacijas, kažkokius jausmus, nežinau, nuomones, kaip tu tai apibrėžtum, ir koks čia yra tavo santykis su šita būsena tokia tam tikra?

Man tai asmeniškai, kaip jau sakiau labai patinka, nes nu gal čia dar dėl to, kad mano darbas yra, aš bendrauju su daug žmonių per dieną, tai gal dėl to ir man patinka, nu, tarkim, galiu būt viena, grįžus nereikia su kažkuo ten šnekėt ir panašiai. Tai man tas labai patinka, iš tikrųjų ir buvo laikas, kai jaučiausi labai vieniša, nes ir gyvenau tada viena. Nes buvau pripratusi gyventi su žmonėm ir tada taip gavosi, kad turėjau viena gyventi, ir mano sesė, žodžiu, su vaikinu apsigyveno, mano tėvai išsikraustė į naują namą ir man tada būdavo – aha, mama su tėčiu turi vienas kitą, sesė irgi turi kažką, o aš neturiu nieko. Tai man tada buvo toks laikotarpis, kad buvo tikrai sunku, bet dabar jaučiuosi gal šiek tiek daugiau užaugusi ir susivokusi, tai aš tą vienišumą priimu kaip tokią gerą terpę pačiai tobulėt, kažką sau daryti, dėl savęs, ne dėl kito žmogaus. Nu, ta prasme, daugiau laiko sau skirti ir taip, nežinau, paanalizuoti labiau save, tai... Sakau man čia, sakau, tikrai nėra tas, kad - ai, esu vieniša, čia labai negerai, liksiu senmerge visam gyvenimui ir panašiai. Ne, man tai čia kaip tik yra pliusas toksai.

Okay. O kas... Aha, o kadangi sakei, kad kažkaip pasikeitė, tai kas tą pokytį nulėmė, nu vat, kažkokio santykio, ar ne, su buvimu vienai? Reiškia, anksčiau galbūt taip buvo, bet kaip tu manai, vat, kas tos pagrindinės priežastys, dėl ko pasikeitė ta būsena ar jausmas joje?

Nežinau, tiesą pasakius, tai labai viskas pradėjo keistis mano mąstymas, kai aš pradėjau dirbti mėgstamą darbą. Ir man kažkaip tada pasirodė pasaulis ir tiesiog daugiau pradėjau mąstyti apie save, kokia aš esu, kas man patinka, kas tinka, kas nepatinka ir taip toliau ir panašiai. Ir sakau, man labai daug padėjo mano mėgstamas darbas, aš tokia kaip atgimus jaučiausi, tiesiog labiau galėdavau pasireikšti, ir suprasti save ir kitus, nu ir aišku, turbūt aplinkinių santykiai šeimų, nu, nebūtinai šeimų santykių, kai tu matai, kad ten yra žmonės poroje ir jie ten, tarkim, nu nėra kartu taip, kaip tau atrodo, kad jie turėtų būti. Ten kažkuris kenčia, bet jie vis tiek būna poroj, kad nebūt vienam. Tai

man atrodo, tas kažkiek buvo geras pavyzdys, kad nebūtina turēt kažkokią antrą pusę, kad tu jaustumėis laimingas. Tai tokie du dalykai.

O kaip tu manai, ne konkrečiai apie tave šnekant, ar ne, bet kaip tu šiaip manai, taip plačiau, ar ne, kalbant, ką šiandien reiškia būti vieniša moterimi, bendrai?

Nu tai vieniša moterim, man atrodo, reiškia tai, nu nežinau, kad tu ten gal negeras žmogus, baisus, negražus, dar kažkoks kitoks ir visą gyvenimą viena. Bent jau aš dažnai girdžiu tą nuomonę, tai ir yra va toks ne tai, kad stereotipas, bet tokia bendra nuomonė.

Okay, nu bet čia man dabar įdomu dėl tos bendros, tai kaip tu, palauk čia mane kažkas... Man perjungė bjauriai mikrofoną. Sekundėlę... Oi! Tu girdi mane?

Taip.

Girdi, ane? O aš tai tave per kitur girdžiu negu norėčiau. Och, tos technologijos... Tuoju, sekundėlę aš čia pabandyčiau išsiimti, įsidėti, nes čia kitaip bus sudėtingai man... Ar čia kažkas užstrigo, ar aš ne?..

Nežinau...

Girdi? Ai, girdi mane?

Jo, jo.

Gerai.

Kol susitvarkysi, tylėjau.

Gerai, gerai, gerai. Okay. Tai tada judam toliau, jo dėl tos bendros, ar ne, nuomonės kažkas. Tai kaip tu manai, kokiais tu aspektais apibrėžtum, kaip šiandien mato visuomenė tą vienišą moterį, patį vienišumą? Kokie tie, ar ne, kažkokie apibūdinimai, asociacijos sklendo ore ir mūsų aplinkoj?

Tai neigiamai – senmergė, netinkama... Nu blogai čia yra. Taip net nežinau, kokius tinkamus žodžius parinkti, nes, nu, nesakysiu, ką aš ten tarkim žodžiu ir panašiai kartais. Aišku, gal iš vyresnės kartos dažniau, bet tas požiūris yra neigiamas, nes esi jauna, tai kodėl negimdai vaikų, kodėl čia nekuri šeimos, o ten tarkim darai karjerą, tai yra negerai.

O kodėl tu manai žmonių yra toks požiūris ir aplinkinių?

Nes aš susidūrus ne vieną kartą su tuo. Bet, nu, vėlgi, čia gal iš tokios vyresnės kartos, nors ir mano, nu, esu ne vieną kartą girdėjęs, kad kodėl tu čia viena gyveni, nieko neturi, tai ir tokia faina, čia viskas gerai, gali berną susirast. Bet ta prasme, aš nenoriu, man nereikia. Bus – tai bus, ne – tai ne, o

iš vyresnės kartos esu ne vieną kartą girdėjęs, kad – o turi vyrą? Ne. O vaikų? Ne. Tai viskas jau! Ta prasme, jau nebesusirasi. Tai... Tai dėl to yra toks susidaręs, kaip iš tikrųjų iš tėvų, iš mamos esu kažką panašaus girdėjęs, dabar jau susitaikius su tuo, kad man viskas yra gerai ir kažkaip jau nebesako nieko dėl to ir mano tokia nuomonė, kad aplinkos <...>.

Aha, o bet tai ir norėjau paklausti, ar ne, kaip šeimoj, ar ne, tavo mato ir kaip sakei, ar ne, būdavo visokių komentarų, tai kaip tu manai, kokia yra priežastis tų komentarų, ar tai yra baimė dėl savo vaikų kažkokia nepagrįsta, ar tai yra kažkokios asmeninės patirtys, kurios yra nu taip projektuojamos į vaikus, vat, koks gali būti tas priežastingumas ir iš kur tai kyla?

Aš tai nežinau, ar tai yra baimė, nu gal jo, gal iš vienos pusės tai gali būti baimė, bet ji būtų grindžiama tuo, kad tėvai nori, kad vaikas būtų laimingas. Nu ir vis tiek, jeigu tėvai yra iš tų senesnių kartų ir tai buvo priimtina taip, kad laimė yra šeima, tu ten antra pusė ir visa kita. Ir niekas, nu, aš taip manau, niekas nelabai ten žiūrėjo į asmeninius poreikius ir visa kita, ką tu ten nori ar panašiai. Nu ir vis tiek ir tas ateina mąstymas, kad karta iš kartos, kad pas juos yra dar kažkas tokio likę, kad laimė ir tas gerbūvis toksai tau ateina iš šeimos, iš antros pusės. Tai gal tiesiog dėl to jie taip mano, ir sakau, ne tai kad bijo, nori kad vaikas būtų laimingas ir mano, kad laimę jiems atnešti antra pusė.

O dar minėjai, ar ne, tokį žodį, kaip ten senmergė, ar ne? O kaip tu manai, iki kada visuomenės akyse yra normalu būt vienai, o nu vat nuo kokio amžiaus tai jau tampa įtartina, bloga, neteisinga būseną?

Galvoju, kad iki kokių, nu, gal *trampenkių*? Taip turėtų būti, neįsivaizduoju. Nors sakau, man atrodo, nu plius minus *trampenki*, nu bet kai kurie jau pasako, kad jau ir dabar galėčiau būt senmerge, o man *dvampenki*, tai... Bet mano nuomone, trisdešimt penki kokie.

Okay. O kaip yra su, vat, tavo bendraamžių aplinkoj? Ar susiduri su kažkokia tokia, nežinau, pavadint, vienišumo diskriminacija? Ar, vat, kažkokių būna tokių nepatogių momentų, situacijų, pasakymų, kurie kažkaip, nežinau, pykdo arba, nežinau, neigiamai veikia?

Jo, šiaip, iš tikrųjų, tai pusė iš mano draugų yra tokie, kur tipo, oi, kodėl tu viena? Pusė iš tų, tai fainai, vos ne pavyzdžiu ar panašiai. Tai dažniausiai tokie būna, kad tu vieniša, tai čia yra negerai ir, aišku, yra iš tokių žmonių, kurie patys turi antras puses. Ir kurie dažniausiai, ką aš pastebėjau, kurie su tom antrom pusėm yra labai, labai ilgą laiką. Kurie net realiai nebuvo vieni, ar ne, savo laikotarpyje, kur asmenybė auga, formuojasi vertybės, požiūriai ir visa kita, nežinau, bent jau man atrodo, čia yra nuo mokyklos kokios vienuoliktos dvyliktos klasės, nu vat, iki maždaug tokių va metų, taip man atrodo. Tai dažniausiai ta neigiama nuomonė būna iš tokių žmonių, kad ilgai yra

santykiuose ir nėra buvę vieni. O tie, kurie yra vieniši, tai jie irgi dažniausiai būna viskas labai gerai kažkaip ir... Fainai ir jiems patiem fainai, kad jie yra tokie, ir aš pasakau, kad aš ten tarkim patenkinta ir viskas man gerai, kad man nereikia, tai irgi tada, irgi tokie, nu... Ta prasme, priima gerai, teigiamai, normaliai.

Okay. O vat, o kaip tie kažkokie, nu, komentarai, ne komentarai, pastebėjimai tokie, ar ne, kažkieno iš aplinkos, kaip tave asmeniškai priverčia jaustis tos situacijos?

Dabar tai jau niekaip nereaguuju į tai visiškai. Pasijuokiu kartais tiesiog. Anksčiau tai būdavo toks, kad - jo gal aš čia tikrai visą gyvenimą liksiu vieniša. Bet čia nu prieš kelis kokius metus, bet dabar tai sakau, kažkaip, nu, nereaguuju tiesiog visiškai nereaguuju. Juo labiau, kad kažkaip aš esu toks žmogus, kur labai daug neprisileidžiu arti, daug nereikalingų žmonių, tai tie žmonės, kurie yra su manim, aplink mane, plius minus yra viskas išsiaiškinta, aks ką mano ir panašiai, tai nekyla tokių kažkokių nesusipratimų.

O anksčiau kaip būdavo, ar tai, ar tai kažkokį stresą keldavo, kad gal tikrai kažkas su manim negerai, ar tai keldavo pyktį ant tų žmonių, ar kažkokią gėdą, vat, su kokiais jausmais tai asocijavosi?

Liūdesį, man tai keldavo liūdesį, tikrai pradėdavau galvot, o gal čia tikrai su manim kažkas negerai ir liksiu viena visą gyvenimą. Nu nepykdavau, bet, nu, man liūdna būdavo tikrai.

Okay, ir kokias na mintis kažkokias ar kažkokias sukeldavo, ar kažkokį kaltinimą sau ar priešišumą, priežasčių ieškojimą?

Gal gali tada pakartot, nes man biškį buvo kažkas pastrigę ir aš...

Jo, tiesiog man įdomu, ar ne, nu tas liūdesys, tai kokias kažkokias, nežinau, refleksijas vidines tau sukeldavo? Nu vat, ar ne, ar kažkoks, ar tai būtų ten kaltinimai sau, priežasčių ieškojimas ar kažkoks savęs plakimas? Nu vat, kokius prisimeni?

Aš visada taip pradėdavau galvot, kad man reikia pasikeisti, turbūt. Ir, galbūt, pradėt elgtis taip, kaip ten elgiasi merginos, moterys turi antras puses ir panašiai. Aš tiesiog visą laiką taip galvodavau, kad man reikia pasikeisti, kad, nu, tikriausiai, mano kažkokios savybės yra netinkamos, negeros ir todėl reikia keistis. Tai dažniausiai apie tai galvodavau.

Okay, o kaip tu manai, nu čia nežinau, pakankamai asmeniškai toks klausimas, bet – o kaip tu, kokias tada savybes, ar ne, sau įvardindavai kaip va tas netinkamas, ar ne, antrai pusei turėti?

Nežinau kaip pasakyt savybę – nuomonės reiškimas. Nu, atvirumas gal koks nors, nes man, pavyzdžiui, jeigu nepatinka arba nu kažkas negerai, tai aš galiu pasakyti. Tai vat, tokia savybė, paskui, akip pasakyt, nuolankumas, bet atvirksčiai, aš ne tokia vat nuolanki, kad man pasako, kad va tas yra negerai, ir – ai, jo, jo, teisybė. Taip, toliau nežinau, gal dėl tos pačios dar ir išvaizdos, gal čia žinai, daugiau pasidažyti ar gražiau apsirengti, ten gal suknelę užsidėt <...> ir <...> dabar tie šauna į galvą.

Žinok man irgi labai trūkinėt pradėjai kažkodėl, tai labai taip – io, išsijungia, įsijungia, toks kažkoks...

O šiaip ten girdėjosi, ar nelabai?

Jo, jo, nu matai, aš girdžiu, žodžiai kai kur tiesiog trūkinėja. Nu gal nieko tokio, kažkaip...

Nežinau, ką galima padaryti.

Okay, tai judam toliau, viskas okay. Gerai, tai kitas man toks įdomus dalykas, ar ne, ką tu, o vat ką tu šiaip, kalbant apie laisvalaikį, patinka veikti? Kuo patinka užsiimti?

Dabar tai būti namuose, nes yra pandemija. Bet šiaip tai, aišku, mėgstu keliauti, kiekvienais metais keturis kartus į užsienį kažkur išvažiuodavau, mėgstu gamtoj pabūti, pasivaikščioti kažkur, nu ta prasme, nesėdėti vietoj, negulėti, ne kažką, bet gamta labai traukia mane. Ir... Jo, tai nu va tiek.

Okay.

Ta prasme, galima sakyti, renkuosi laiką gamtoje.

Okay. O ar yra kažkokios veiklos, kurios, tu esi pastebėjusi, ar ne, kurios yra sudėtingesnės? Arba, galbūt, kaip tik paprastesnės, kai esi vieniša? Nu, kurios yra kažkaip veikiamos, sąlygojamos vienišumo, buvimo vienai?

Kurios galėtų būti paprastesnės?

Arba, kaip tik yra sudėtingesnės, kur apsunkina, pavyzdžiui tai, kad esi viena?

Jo, iš tikrųjų, tai apie ką pagalvojau – tai keliavimą labai palengvina tai, kad esi vieniša. Pavyzdžiui, esu keliavusi ir viena, ir ne, labai skiriasi, iš tikrųjų, kai keliauji su draugais arba su kažkuo ir kai keliauji vienas, nes yra žymiai paprasčiau, nes gali daryt, ką nori, kur nori, kada nori ir panašiai. Ir kai esi su kitu, vis tiek turi derintis. Apskritai, dabar kai paklausei, ar taip plus minus įsivaizduoju, kad visos veiklos yra kažkiek tikrai lengvesnės, kai esi vienas, pavyzdžiui, nu aš dabar galvoju, ką aš ten veikiu laisvalaikiu viena. Tai yra žymiai paprasčiau, nereikia ten prie nieko derintis, tiks nepatiks, nori, nenori, kelintą valandą ir panašiai, tiesiog ką nori, tą ir darai. Tai va. Nebent tai yra

koks nors tarkim veiklos, kurios yra toliau nuo tavo gyvenamosios vietos, ten tarkim neturi kokio automobilio, reikia kažkur toliau važiuoti. Bet tai klausimas, nes vis tiek dabar viskas yra lengvai pasiekama, mano <...>.

O ar yra kažkokios nu tam tikros nepatogios socialinės aplinkos, arba įvykiai, kuriuose nemalonu ar nesinori dalyvauti dėl to, kad esi be tos vadinamosios antrosios pusės? Arba nu kažkokios situacijos, kurių galbūt vengi?

Nu tai čia greičiausiai būtų <...> socialinės veiklos ir panašiai, tikriausiai visokie giminių susitikimai ir panašiai. Ta prasme, aš pati turėjau labai negerą patirtį ir dabar apie tai galvoju, ir va tau tik į galvą, tik giminių susitikimai tokie.

Daug klausimų, ar ne, visokiausių it komentarų?

Nu jo, sėdi pas močiutę laidotuvėse ir kažkoks net nepažįstamas senis, žmogus, kurio tu galvoji, kad yra giminaitis, o gal net ne, pasakai, kad tu neturi vyro ir vaikų, ir tada tave ten persmelkia tokiu žvilgsniu, kad atrodo, ką tik nužudei kažką. Per laidotuves močiutės, nu nėra labai smagu tikrai. Nu ir ne viena tokia situacija buvo.

Okay. O jeigu dabar reikėtų atgaminti, kokie, vat, yra dažniausi tie klausimai kažkokie komentarai ar pastebėjimai, kuriuos išgirsti? Nu va, tokie žinai, kaip būna – etatiniai. Kas tokie pirmi šauna į galvą?

Tai – ar turi draugą, vaikiną, visa kita? Ne, neturiu. O tai kodėl? Taip dažniausiai būna. Tada - ką, tu nenori turėt vaikų? Nu, nenoriu. Nu aš katiną auginu, tai dar kai pasakau, kad katiną turiu, tai sako – viskas aišku, sėkmės tolimesniam gyvenimui <...>.

Okay. Aha, o tai ką, ką tu tokiais atvejais dažniausiai atsakai?

Nieko, anksčiau tai kažkaip pasimesdavau, ten nusijuokdavau, o dabar – ką žmonėm gali pasakyti? Aš dabar, nu, nežinau, pasijuokiu, nieko neatsakau. Arba – nu ačiū, yra tokia situacija, kad aš dabar nenoriu ir turiu daug pavyzdžių, kur žmonės santykiuose nėra laimingi. Negali atsiskleisti, bet jie vis tiek yra santykiuose, nes galvoja, kad taip yra gerai arba tiesiog bijo būt vieni. O aš nebijau, man ta prasme, nerealiai patinka ir, nu, taip sakau – yra kaip yra. Man taip yra gerai.

O kodėl tu manai, kad nu kažkaip, man atrodo, keletą kartų net paminėjai, turi tą prastą pavyzdį, ar ne, tokių nelaimingų santykių, kur žmonės būna tam, kad jie būtų kartu. Kaip manai, kokios yra priežastys, kad žmonės pasirenka būt verčiau dviese, bet nelaimingi negu po vieną?

Nes, galbūt, galvoja, kad tai yra liūdna būti vienam. Kitas dalykas, pripratę prie kito žmogaus tiesiog yra. Ir tada kitas dalykas, kad jie galvoja, kad jie nebesusiras, galbūt, kažko geresnio ir dėl to būna. Aš dabar kaip tik matau pažįstamus žmones, kurie matai, kad sakykim, kad matai, kad nėra gerai santykiuose, bet vis tiek būna <...>.

O vat čia toks gal paskutinis, iš tikrųjų, klausimas – bet jeigu taip aš tavęs nuoširdžiai paklausčiau, ar ne, vat, ar jei galėtum dabar pasirinkti, ar tu būtum santykiuose?

Būčiau, būčiau santykiuose, jo, bet ta prasme, su žmogum su kuriuo aš norėčiau būti. Ta prasme, kur jis ten būtų kažkoks irgi su vertybėm, žinotų, kas jisai yra, ko nori gyvenime, kažkokios ambicijos, visa kita, tai jo, aišku. Bet jeigu kaip sako, atsirastų kažkoks ten, tarkim bernas, kur ten žinai, nieko neveikia, bet – ai, čia galbūt jo, nes <...>, tai tada tikrai ne. Nes kaip sakau, augi kaip asmenybė, tu pamatai. Jie yra žmonės, bet tau pačiai nepatinka ir prie kai kurių dalykų galima derintis, o prie kurių niekada ir neprisiderintum, prie žmogaus <...>. Būčiau, bet su tinkamu žmogum tiesiog.

Bet šiuo metu aktyviai kažkaip neieškai, ar ne, antros pusės?

Ne, ne.

Ne. Okay, tai gerai, ačiū tau.

I⁷

Kaip, bendraja prasme, tu save pristatai, kokioms socialinėms kategorijoms save priskiri?

Dažniausiai sakau, kad amatininkė. Vilniaus mylėtoja, nes labai myliu Vilnių, tad tą dažnai paminiu. Ką čia dar...

O kaip tu save, jeigu yra reikalinga, apibūdini per šeimyninę padėtį?

Tiesiog sakyčiau kol kas „single“. Viena. Be poros.

Kokius vienišos, vienos moters įvaizdžius atsimeni iš savo paauglystės, vaikystės? Galbūt kažką girdėjai iš serialų, filmų, senelių, gal tėvų, gal iš draugų, darželio, mokyklos? Kokie aplinkui epitetai buvo ties šia moters būseną?

Hm... Nelabai kažkaip apie tai ir mąstydavau. Nelabai gal ir buvo aplinkoje pas mane, kad mąstyčiau. Bet labiau gal tokia pastitempusi miestietė moteris.

O tavo aplinkoje, kai tu augai, nebuvo vyresnių artimų giminių vienišų moterų?

Jaučiu, kad nelabai.

O ką tau šiandien reiškia būti viena? Kokios asociacijos, mintys, jusmai apie tai sukasi?

Kad paprasčiau gyvent. (juokiasi) Namuose laisvesnis jautiesi, nėra konfliktų, dramų. Tas labai pasijaučia, kai su kokia nors draugų pora bendrauji. Jie ten pykstasi, neleido man eglutės puošti, nes dar per anksti. Bet aš pasipuošiau. Tai laisvė. Dar mano aplinkoj būna (nėra, kad aš ten nusistačius būti single), kad draugės vis paklausia „Gal kažką ten turi, gal kažkokie *deitai*?“ - tokie klausimai figūruoja.

O kaip tu nori, kad tave matytų žmonės aplinkoje? Bendrąja prasme. Kaip norėtum, kokia moterimi tave matytų?

Žinau, kad nenorėčiau, jog mane matytų su kažkokiu gailesčiu, kad „O, ji „single“, jai kažkas nepasisekė.“, bet, labiau, kad į tai nekreiptų dėmes. Kad nebūtų skirtumo „Oi, čia šita „single“, o šita ne „single““ - tiesiog, visi čia mes draugai bendraujame tarpusavyje. Kad nebūtų tokios atskirties. Dažniausiai jos ir nebūna. Mane galėtų tiesiog matyt kaip stiprią moterį, galbūt. (juokiasi)

O kas tau telpa šiame pasakyme „stipri moteris“?

Galbūt ta, kuri turi savo tikslus ir jų siekia, galbūt, gali viena gyventi ir nėra taip, kad reikia kito žmogaus, kuris tave ten vos ne gelbėtų. Žinai, kaip būna santykiuose, kad susirnda kažką, kad savo problemas spręstų su kitu žmogumi. Stipri moteris manau yra ta, kuri gali būti laiminga ir viena, ir su pora.

O su kokiais tau jausmais asocijuojasi buvimas vienai? Tie jausmai, jie gali būti visuokie, nebūtinai tik teigiami.

Dažniausiai apie tai net nesusimąstau, nes darai darbus, dalykus. Kartais pasijaučia vat ta laisvė, kad tiesiog ramiau, vat kaip nori, taip tvarkaisi namie. Kartais būna, kad jautiesi pakankamai

vieniša ir norėtum su kažkuo vakare pasidėt ir dar kažkas, tai tokių, aišku, būna momentų. Nežinau, ar dar kažkas gali būt. (juokiasi)

O yra kažkokių aplinkų arba įvykių, arba situacijų, kurios iššaukia visgi tą savirefleksiją šia tema?

Aplinkoj kažkokių komentarų nesusilaukiu, bet labiausiai tas pasijaučia, kai išsiskiri arba *deitini* ir į nieką tas neveda. Arba kai nueinį į „Tinderį“ - tada labiausiai susimąstai. (juokiasi)

Gal gali pasidalinti, kokios mintys ar jausmai tada kyla?

Na, taip, kad norėtusi kažkokio žmogaus, su kuriuo galėtum pabūti šiltai jaukiai. Tada dar toks, kiek jau man čia metų, o vis dar „single“. Kaip ką čia susirasti? Tokių tada būna pamąstymų.

O kaip tu manai, šiek tiek globaliau žiūrint, ką, apskritai žiūrint, šiandien reiškia būti vieniša moterimi? Šiuolaikinėje visuomenėje, modernioje Lietuvoje?

Sunku pasakyti apie visą Lietuvą, nes aš Vilniuje gyvenu tokiam savam „burbule“. Manau, reiškia būti atvira galimybėms, dar kažkaip nesusisaičiusia. Nesakau, kad būtų kažkoks neigiamas požiūris į mane ar mano drauges. „Jos dar „single““ — taip tiesiog. Nieko, laiko dar yra. Su vyresnėmis net, sunku pasakyt. Dažniausiai net nesusiduriu. Nu *okei*, „single“ tai „single“.

Pačiai nebūna kartais nevalingo pamąstymo apie vyresnes moteris, kurios yra vienos?

Gal kartais susimąstau, jeigu vaiką turi, ar ji vieniša mama ar ne. Jei vieniša, tai „cool.“

Kaip manai, ar keičiasi požiūris į vienišas moteris? Galbūt anksčiau tai buvo labiau konservatyvu? Gal pstebi kokias tendencijas ar temas, kurios yra nagrinėjamos. Galbūt, viešas diskusijas, į kurias atkreiptum dėmesį? Gal net ir plačiau, moterų emancipacija, jei tu pastebi kažkokį kismą?

Aš manau, kad situacija gerėja, laisvėja. Bent jau Vilniuj. Su kuo susiduriu, kad vieniša, tai išsiskyrusi. Bet gali būti ir dvi, ir trys santuokos. Man atrodo, kad šiais laikais nepraranda tos vilties moteris. Išsiskirs tų vyrų, atsiras jų, jeigu ką.

O tavo pačios santykis su buvimu viena kito ar visad buvo toks pats?

Aš pakankamai ilgai buvau anksčiau ne „single“, tai... Pradžioj buvo gal buvo pamąstymų, kaip aš čia viena būsiu, kaip butą nuomotis, juk brangu. Tas gal gąsdino, o paskui pamatai, kad viskas čia normaliai kažkaip. Parinies gal, kaip tas gyvenimas atrodys vienai ir pabaigus mokslus.

Bet tos baimės nepasitvirtino?

Ne, nes su šeima bendrauji, su draugais. Darbe irgi daug pabendrauji, aišku, dabar, per karantiną, mažiau. Aš intravertė, tai to bendravimo kaip ir netrūksta. Man patinka vienai gyventi.

O kaip yra tavo šeimoje? Kaip matoma, kad gyveni viena? Ar tai kažką trikdo?

Kažkaip ne, nesusilaukiu tų klausimų. Gal tik mama, būna, paklausia: „Nu, tai jau ten su kažkuo susitikinėji?“, bet labiau smalsumo, ne įžeidžiantys klausimai.

Kad erzintų tokių klusimų nebūna?

Ne, nebūna.

O kaip yra su laisvalaikiu ir veiklomis — ar yra tokių, kurios būtų sudėtingesnės, kai esi viena?

Gal keliauti brangiau, tada reikia ieškotis draugų. Gal bute pasiremontuoti kažką, ko nepasieki.

Gal kažkas yra paprasčiau?

Paprasčiau tas, kad turi daugiau laiko sau, hobiams, o kai susitikinėji, tai, vat, reikia susitikti dukart per savaitę, sėdi, žiūri „Netflixą“, kas laiko suvalgo. Tai tas tikrai skiriasi.

O yra kažkokios progos, draugų ratai, aplinkos, kurios yra nelabai patogios ir fainos, kurių norisi nesąmoningai vengti?

Valentino diena. Kartais būna, jei ne artimiausi draugai kaip poros ir tu įeini ir būni kaip trečias ratas. Bet nėra, kad aš to vengčiau. Dažniausiai tai jau artimi draugai būna, su kuriais, kaip sakom „romantiškai tryse“ būnam. Bet, jeigu kokios dvi porėlės ir tu vienas, tai būna biškį „awkward“, jei jie glaustosi, o tu vienas.

O yra kažkas, ko sau neleidi, dėl to, kad esi viena?

Kad ne.

O kaip yra tavo aplinkoj — ar turi draugių, kurios irgi yra vienišos?

Jo.

O jeigu dabar prašyčiau ne į save nukreiptu žvilgsniu, o į artimus žmones kaip pavyzdžius, ar turi kokių įžvalgų, kuo tos vienišos moterys panašios ir kuo skiriasi?

Artimoj aplinkoj tendencija, kad, kai ne karantinas, jos dažniau išeina į miestą kartu, barus, klubus. Daugiau su draugais bendravimo, nes daugiau tam laiko gali skirti. Jei iš tipažų, tai yra

tokios, kur pastoviai ieško, kalba, su kuo ten *deitina*, yra, kurios apskritai apie tai nieko nekalba. Tu net nežinai, ji ten kažką *deitina* ar jau išsiskyrė. Tai tokių yra.

O tavo ir draugų pokalbiuose kokią dalį ar kaip dažnai būna tokių pokalbių apie buvimą viena ar poreikius vienokius ar kitokius?

Retai, manau. Nebent merginos, būna, susėda, pasikalba kažką ten. Bet dažnai tai ne. Dažniau asmeniniuose pokalbiuose, dviese.

O aplinkoje, plačiaja prasme, išgirsti klausimų, kodėl esi viena? Ar kažkokių pastebėjimų, nebūtinai neigiamų? Būna tie tokie tipiniai, klišiniai, kurie šauna į galvą?

Būna sako „Nu tai kada vyras?“ ar „Tai kodėl dar viena?“.

Kaip tave tai verčia jaustis? Gal visai nereaguoji?

Truputį, gal, įskaudina, bet labai paviršutiniškai ir trumpai. Kažkaip neimu to į širdį.

O tau pačiai kyla kada vidinis klausimas „kodėl aš viena?“

Kyla kartais, aišku.

Kokią tu tą priežastį sau įsivardini?

Tai, aišku, visada dėl išvaizdos, pirma mintis būna, kaip daug kam. Dėl pačio bendravimo, kad, gal reiktų būti atviresnei tiems santykiams, kad gal standartus reikia žeminti. Dar būna kokių komentarų ir kitų, kad pas mane aukšti standartai, kad, gal, reiktų nuleisti. Tai tokios mintys, jaučiu.

O kokius tu pati vartoji žodžius? Tu ir sakai „single“ ar kažkaip kitaip vadini?

Dažniausiai, jaučiu, „single“. „Vieniša“ tai nevartuju. Dažniausiai „single“, viena, be poros.

O kokios, manai, yra neteisingos ar nesąžiningos nuomonės, sklindančios apie vienišas moteris? Koks pasakymas tave supykdytų?

Gal, kad jos bjaurios, senmergės arba, kad jos tik *tūsina*, nerimtos ir kažkas tokio. Toks požiūris mane supykdytų.

Įvardink top 3 dalykus, kurie yra neigiamiausi aspektai būnant viena. Kokie tie neigiami dalykai, su kuriais tau sunku susitvarkyti?

Realiai tas, kad tiesiog trūksta žmogaus kaip partnerio. Tas, kad emociškai norisi artimo žmogaus, kuris tikrai būtų tavo artimas žmogus. Gal tas, kad pastoviai jautiesi tokiame tarpiniame etape, kad dar kažko neįvykdei, nepadarei.

Kaip kažkoks *checklistas*?

Nu taip, kad per gyvenimą reikia tą, tą, aną padaryti.

O iš kur, tu manai, pas tave tas *listo* turėjimas? Iš kur tas planas pas tave nusleides?

Tai, manau, iš visuomenės. Nu ir traukia tie žmonės, tie vyrai ir norisi turėti

O kaip tu žiūri į santuoką, šeimos kūrimą? Koks tavo požiūris dabar?

Kol kas neplanuoju. Šiais laikais labai liberaliai, manau, žiūrima. Draugų rate daug kas ir nesusituokę gyvena. Daug metų dar iki to praeina. Tai ties tuo neskubu.

O ar norėtum, ar pagalvoji? Ar tau ši tema neaktuali?

Ne, vargiai pagalvoju. Kartais būna iš pradinės, kokios senos pažįstamos susituokia ir taip... Keistoka. (juokiasi) Kažkaip, atrodo, dar vaikai, o jau susituokę ir vaikų jau turi. Tai man tai atrodo keistokai.

O tavo pačios pasirinkimu, ar rinktumėsi dabar būti poroje, santyki, ar visgi reinktumėsi viena būti?

Rinkčiausi poroje būti. Tiesiog patika, norisi turėti žmogų, kurį mylėtum ir su kuriuo jaustumėsi gerai. Yra tokių papildomų plusų, kurie atsirastų.

O ko iš dabartinio tavo gyvenimo nesinorėtų prarasti būnant santykiuose?

Tos laisvės realiai. Kai, būna, eini su draugais, vis tiek kažkaip dažniau su jais susitinki, ilgiau gali pabūti, nereikia taikstyti prie kito žmogaus, kad daugiau laiko sau, realiai, turi, kad laisviau jautiesi tiesiog namuose, nereikiai nervintis kur ten ką padėjo — būtis jaukesnė ir patogesnė.

I⁸

Jeigu turėtum save pristatyti, su kokiomis socialinėmis kategorijomis save tapatintum? Kaip save pristatytum? Kokie yra svarbiausi savęs apibūdinimo elementai?

Pavyzdžiui, susipažįstant su naujais žmonėmis, ko gero, profesija, veilla yra tai, kaip save apibūdini. Kai per karantiną ne tiek daug tų naujų pažinčių, galvoju, kada paskutinį kartą prisistatinėjau. Ko gero, yra tapatinimasis su darbu, su amžiaus grupe, nors daugiau, gal, studijų metais, dabar šito nėra likę.

Kokį žodyną vartoji kalbėdama apie savo šeimyninę padėtį?

Tas „tradicinis“ lietuviškas, kad esu vieniša, bet, mes turim su draugais tokį *chatą* ir ten buvo pavadinimai apie tai, kad vieni buvo susituokę ką tik, tai – jaunavedžiai, kiti susižadėję kątik – sužadėtiniai, o pas mane buvo viengungė, bet paskui aš pasikeičiau į „visa“. Tai tokiam neformaliai bendravime į tai laisviau, linksmiau pasižiūriu, bet bendraujant su žmonėmis tai, ko gero, tas *single* – vienišas.

Ar turi kažkokių prisimimų iš vaikystės, kai vienišumas ar vieniša moteris buvo traktuojama aplinkoje?

Mano mama buvo vieniša. Tai man buvo toks absoliučiai savaime suprantamas dalykas. Ypač žiūrint į bandraklasius, kai pas mus pilnose šeimose augančių vaikų buvo mažiau nei tų, kurie augo tik su mamomis arba su tėčiais. Tai kažkaip, nes ir mano močiutė vieniša, mano mamos sesuo tuo metu buvo išsiskyrusi, taip aplinkui buvo. Todėl vienišos moterys buvo savaime suprantamas reiškinys.

O ką tau dabar reiškia tas vienišumas? Nuo to, kokias pirmines asociacijas tau kelia iki to, kaip tu jautiesi, būdamam vieniša?

Pavyzdžiui, savo atveju, man iš pašamonės ateina toks laikino periodo įvazdis. Atrodo, kad tai vis tiek kažkada pasikeis. Kol yra, taip, kaip yra, tai *I'm fine* – viskas yra gerai, bet aš tą matau, kaip baigtinį dalyką. Nors, pavyzdžiui, kai aš kalbuosi su mama, ji man yra pasakiusi: „Na, kaip man gerai yra būti vienai. Jeigu aš dabar turėčiau su kažkuo būti ir prie kažko taikytis...Būtų tokia nesąmonė.“ Tai aš kai žiūriu į ją, man jos tas vienišumas atrodo kaip konstanta. Tai nėra taip, kad mūsų kažkurios situacija teisinga. Aš nemanau, kad yra teisinga ar neteisinga, kad vienišumas turi būti bagitinis arba santykiai turi būti baigtiniai. Bet iš savo perspektyvos aš įsivaizduoju, kad tas vienišumas kažkada baigsis, o iš mamos perspektyvos, kad tas vienišumas jau, tikriausiai, ir bus. Tik tiek, kad, kuo labiau šneku, tuo labiau man tas vienišumas, kaip terminas, atrodo su savu svoriu. Jeigu *single*, tai vienas ir vienišas nėra tapatu. Tokie reikšmingi niuansai.

O jeigu dar plačiau į šį klausimą žiūrint, tas „vienas“ – tai įgalinanti pozicija ar trūkumo pozicija?

Man atrodo, kad įgalinanti pozicija, nes man, kaip žmogui, būtina erdvė pabūti vienai. Tiesiog tokia būtinybė. Ir aš tą laiką labai vertinu. Man jo nebūtina užimti su draugais arba su romantiniais partneriais, nes, pavyzdžiui, kaip tik viena draugė neseniai išsiskyrė ir mes dar kalbėjom, kad dabar gyvens viena ir kaip ji baiminasi to vienišumo ir, tiesiog, būti viena. O man tas buvimas vienai ir, ypač, gyvenimas yra būtinybė. Aš dabar neįsivaizduoju, ką reiškia gyventi su kitu žmogumi – ar tai

kambariokai, ar butiokai. Tai man net ne opcija. Tai aš savo dabartinę situacija per tokią įgalinančią perspektyva, kad tai, ko aš noriu, taip aš sau ir pasidarau, kuomet esu viena.

O kokie jausmai siekasi su buvimu viena?

Manau, kad nėra vienareikšmiško atsakymo. Tie jausmai yra banguojantys. Yra tokių periodų, kai suaštrėja poreikis, jog būtų geriau dabar būti ne vienai. Tarsi apsiverčia tos svarstyklės ir jautiesi, kad tai yra kažkoks labiau trūkumas, tu tarsi tarpinė stotelėj esi ir eini link to, kad būtų santykis, bet tai nėra nuolatinė desperacija, nes tai apsiverčia atgal ir tu tą matai kaip natūralią įvykių eigą ir jautiesi tame normaliai, jautiesi skirtingai, priklausomai, kas vyksta tavo gyvenime. Ne dėl to, kad esi vienas ar ne vienas.

O kokios tendencijos, etapai iššaukia tą trūkumą, prastesnę savijautą toje vienumoje, vienišume?

Esu pastebėjusi *paterną*, kad tai yra susiję su įtampa ir stresu. Kaip būna kažkoks įtemptesnis laikotarpis, atrodo, kad norisi kažkokio užsimiršimo ir tada atrodo, kad tie romantiniai santykiai būtų išeitis – kažkas pasirūpina, padeda užsimiršti. Tokia silpnumo akimirka, kur reikėtų tokio kaip prasiblašymo nuo rūpesčių.

Ką šiaip šiandien reiškia būti vieniša moterimi visuomenėje, įvairiausiose aplinkose? Ar tas modelis keičiasi, galbūt jis kažkaip mutuoja? Ar tu pati pastebi kaitą, o gal, kaip tik – stagnaciją?

Man sunku laike įvertinti tokį pokytį. Bet atsiranda toks emancipacijos dalykas, kad aš esu viena, nes taip nusprendžiau, o ne dėl to, kad manęs niekas „neima“. Manau, tai yra stiprėjantis dalykas. Tuo pačiu, kartais jis man atrodo jau ir truputėlį šaržuotas. Tai tas spektas plečiasi, bet kartais gali pasirodyti ir toks perdėtas, kai, sakykim, socialiniuose tinkluose matau vienokias ar kitokias žinutes, kartais man tos emancipacijos žinutės labiau atrodo kaip saviguoda, tarsi, bando save pateisinti, o ne gyvenimo būdas. Tai tas spektras plečiasi ir dar užėina už tokių, mano akimis, norsmalių ribų.

O kaip tu manai, ar tai yra, kaip tu sakai, kažkoks savilegitimacijos momentas ar tai dar kažkas lemia?

Manau, kad yra ir mados dalykas. Tarsi silpnybę paverti stiprybe ir tai demonstruoji. Kažkuria prasme atrodo, kad, jeigu mergina yra vieniša ir, jeigu ji yra socialiniuose tinkluose aktyvi, tai, tarsi, tu iš tos situacijos nori išspausti maksimumą ir tą išnaudoji jau kaip komunikacijos žinutes.

Atsiranda toks dvejopas jausmas, nes sunku suprasti, kiek tame yra realios autentikos, o kiek sutirštintos spalvos, kad viskas – *super duper*. Bet, manau, kad čia nėra išskirtinai tik šitai vienišumo temai. Lygiai taip pat ir poros kartais, net ir draugų rate, savo socialiniuose tinkluose gražiu turiniu kompensuoja santykių trūkumus. Atsiliepia panašios tendencijos ir vienišių komunikacijoje.

Kalbant apie visuomenę plačiąja prasme – čia turiu omeny ir *media*, žiniasklaidą, kažkoks vaizdavimas vienišumo, vienišų moterų – jis keičiasi, tampa tolerantiškesnis, o gal dar yra daug diskriminacijos ir netolerancijos niuansų?

Nesu užfiksavusi to. Vertinant iš asmeninės perspektyvos, tai nesijaučiu taip, kad kažkur būčiau identifikavusi, kad, jei čia į vienišą žmogų žiūri neigiamai, vadinasi, ir į mane žiūri neigiamai. Jei man nėra šitos asociacijos, reiškia nesu to užfiksavusi. Galbūt būtų galima bandyti kalbėti apie santykių kultą, sakykim, jeigu kažką pasakoja apie žmonių keliones ir panašiai, tai dažnai būna porų: poros apsilankė ten, padarė tą. Apie vienišų žmonių laisvalaikį, tas nėra, lyg ir, vienodai padengta. Bet mano gyvenime tai neatrodė kaip trūkumas, kad vat žiniasklaidoje pasigesčiau kažko.

O kaip yra su tavo artimu ratu – nebūtinai dabar, galbūt, anksčiau, ar būdavo kažkokių požiūrių ar įsitikinimų vienišumo, tavo kaip vienos atžvilgiu? Turiu omeny tiek šeimą, tiek draugų ratą, galbūt, kolegų. Ar susiduri su tokiais atvejais?

Susiduriu, bet humoro forma. Šeimoje visai to nėra, o su draugų, kolegų kompanijomis, tai būna tiesiog kažkoks pajuokavimas apie tai. Viena vertus, ta tema ateina, kita vertus, tikrai, taip, humoro forma.

O kaip tave tai *trigger'ina* ar ne?

Kad iškart *trigger'inty*, tai ne, bet, kad tas kažkur kaupiasi ir pasilieka, tai gali būt. Nes tas posakis, kad pokštuose yra dalis tiesos, tai vis tiek, reiškia, ta tema iškyla. Nors vis tiek apie ją pajuokaujama, bet vis tiek galvoj sušmėžuoja tas skirtumas. Šiaip aš draugų rate turiu dabar daug tų ir susituokusių, ir susižadėjusių, tai šitoj perspektyvoj tai pasijaučia.

O kas pasijaučia, kokie jausmai? Liūdesys, klausimai sau, baltas pavydas? Kaip tai galėtų identifikuoti?

Kažkuria prasme atrodo, kad jie tarsi yra šiuo klausimu keliais žingsniais prieky, nes aš taip žiūriu į gyvenimą ir tuos *checkpoint'us*, tai atrodo, kad pas juos jau tie *checkpoint'ai* sudėti, tai aš, reiškia, dar atsilieku.

Ir kaip tai tave verčia jaustis?

Aš su jais bendraudama nesijaučiu kažkaip prasčiau ar, kad tai pakeistų mūsų santykių svarstyklės, bet vis tiek, tas toks situacijos vertinimas jaučiasi. Ne savęs vertinimas, bet jų, kad jie jau šitame žaidime yra toliau. Tokia stalo žaidimo alegorija.

O iš kur tie *checkpoint'ai* atsiranda? Kas juos nustato?

Čia jau nuo vaikystės diegtas, kur jau būtų sunku atsekti pradžią. Visiškai tas: mokykla, studijos, darbas, šeima, vaikai, tas toks išsidėstymas turi būti, negali keistis vietom – pirma studijos, po to pagrindas po kojom. Nežinau, toks tarsi iš pašamonės atėjęs, kiek giliai yra „įkalta“.

O aš yra kažkokios veiklos, socialinės aplinkos, kurios yra sudėtingesnės arba kaip tik paprastesnės, kai gyveni viena?

Aš pajutau, kad, kai sužinodavau apie kokį gerą restoraną, kad atsidaro kažkas naujo ir įdomaus, kokia prabangesnė vieta, iškart pirma asociacija būdavo, kad va, būtų puiki vieta pasimatymui. Tokia asociacija, kad tai nėra kažkokia vieta, kur tu nueitum pavalgyti dienos pietų, tai iš karto kitas variantas, kur prabangesnė vieta, tai jau iš karto pasimatymui. Kažkaip aš pati save priglavau taip galvojant, bet kodėl aš turėčiau laukti santykių, kad gėčiau nueiti į gerą vietą? Tai aš tau šitą apverčiau taip, kad nusprendžiau kiekvieną mėnesį savo gimtadienio dieną (dabar gimtadienį taip švenčiu dvyliką kartų per metus) tiesiog nueiti į kažkokią vietą, kuri man iki tol atrodė tokia pasimatymų vieta, prabangi, vakarieni. Aš ten visuomet nueinu viena, tiesiog, atskirai. Toks vakaras, kai aš žinau, kad eisiu pasilepinti, pati sau. Toks, tarsi, tos situacijos apvertimas, kuri man atrodė *tricky*, ir aš šitą sau pasidariau. Tuo pačiu išlieka ir keistas jausmas restorane sedėti vienai. Būna tas, kad aš nenoriu *skroll'int*, nes jei jau atėjau, tai norisi pabūti pilnai. Bet, dabar galvoju, gal, praktiškai, nesu mačiusi, kad šalia žmonės po vieną būtų. Šita istorija, tarsi, išsiverčia iš to, kad aš tą situaciją apverčiu, bet joje būdama aš vis tiek tą savo vienišumą pajaučiu. Toks ryškus buvo pavyzdys.

Atrodo pakankamai paprasta, bet socialiai keista būseną. Čia kaip gyvenimo alegorija tas restoranas. (juokasi) O kaip tu į tai žiūri, tu neturi, kur pasidėti?

Tas keista – tu sėdi ir nesi tikras, kur žiūrėti. Nes įdomu, kas vyksta aplinkui, bet nenori spoksoti į žmones. Tą interjerą kelis ratus akimis apsuki, tai jau ir būni viską apžiūrėjęs. Būna tas, kad kur žiūrėti, kol maisto lauki? Tarsi jautiesi kažkiek „iškritęs“ iš tos erdvės, nebūtinai joje taip organiškai tinkantis, bet tuo pačius tas toks lūžio iš savęs reikalaujantis dalykas – tiesiog nusiraminti ir pabūti.

Praktiškai, taip ir būna, kad ateini ir tas turi šiek tiek „įsivažiuoti“ į tą vakarą. Atsisėsti, atsipalaiduoti ir įsijausti. Tai nėra toks savaime suprantamas dalykas, kad ateini ir *chill*.

O kas kaip tik yra paprasčiau, kai esi viena?

Man labai paprasta ir labai patinka gyvenimas vienai, kad aš namuose esu viena ir mano buitis priklauso visiškai tik nuo mano norų. Sakykim, nuo tokio elementaraus dalyko kaip tvarkymasis, jeigu aš kartais noriu, kad viskas pedantiškai būtų sudėliota, aš galiu susitvarkyti, o jeigu aš tingiu iki negalėjimo, tai nieko ir nedarau, ir tada man niekas pačiai netrukdo ir nėra kažkokio derinimosi su kitu žmogum. Tai būtent gyvenimas vienai, kur aš, sakau, neįsivaizduočiau gyvenimo su kažkuo kitu dabar.

Ar pastebi gyvenime kažkokios nelygybės žmonėms, kurie yra vieni? Kaip viskas sutverta aplinkoje – pigesnės kelionės dviems ar panašiai?

Geras pavyzdys su kelionėmis – esu tą pagalvojusi, kad keliauti vienam brangiau, nes turi pats padengti visas išlaidas, kurios, keliaujant su kažkuo dalintųsi. Tas tikrai jaučiasi. Kitas dalykas, toks labai elementarus, buitiškas, tai apie maisto produktus – būna tokių maisto produktų pakuočių, kurias nusipirkęs negali spėti fiziškai išnaudoti. Arba, sakykim, jeigu perki mažesnes pakuotes, tai iš karto, kainos prasme, tai keičiasi. Konservuoti dalykai – mažas indelis, praktiškai, kaip didelio indelio kaina, tik kelių centų skirtumas, bet kiekis ryškiai skiriasi. Didesnio nespėčiau suvartoti ir reiktų išmesti, tad imu mažesnę ir tai, išlaidų prasme, pasijaučia. Apie maisto produktus tikrai esu susimąščiusi.

O ar yra kažkokios progos, įvykiai, socialinės aplinkos, kurių jauti, kad arba vengi, arba vengdavai? Kažkokios temos, kuriose nelabai malonu dalyvauti, arba taip kažkada buvo?

Nesu užfiksavusi. Jeigu iš veiklų, tai, sakykim, renginiai ir kitkas man – ne problema vienai nueiti. O daugiau nežinau. Nepamenu, kad būčiau kažko atsisakiusi dėl to, kad neturėjau kompanijos.

Ar susiduri su klausimais kada nors (tai nebūtinai yra pikti klausimai), kodėl esi vieniša?

Yra buvę ir iš draugų, ir iš naujų pažįstamų, daugmaž , „*How come?* Taip smagu su tavim kalbėti, kaip tu gali būti vieniša?“ Ir šitas klausimas labai keistas yra, tarsi, pradeda ir su saviverte kažkiek žaisti. Nes tu tada galvoji, *okei*, šitas žmogus mato kažkaip vienišai, tai kas tada gali būti su manim negerai, jeigu nėra žmogaus, kuris santykiuose taip pat matytų ir vertintų? Tie klausimai kartais iškelia tokių nemalonių pamąstymų.

O kokie tie klausimai ir pastebėjimai įprastai yra?

Tai tas tipinis ir bus, maždaug vat draugės, kad „Oi, kaip tu gali būti vieniša? Man smagu su tavim leisti laiką, kodėl tada šitaip yra?“ Identifikuoja taip, kad... Nežinau net, kaip tai tiksliai įvardinti. Tarsi stebisi, net vat, draugėms smagu su manim, tai kodėl aš vieniša?

O ką tu pati dažniausiai atsakai į tokius klausimus?

Jeigu su draugėm kalbuosi, tai ir atsakau, kad iš esmės manau, kad tai yra skirtingas ryšys, kokį tu turi su draugais ir koks yra romantiniuose santykiuose. Ir tai, kokia aš galiu būti vienokia laisva ir atsipalaidavusi, bendraudama su daug metų pažįstamu žmogum, nebūtinai vienodai persiteikia bendraujant su kitais žmonėmis.

Tu paminėjai, kad kitų klausimai iššaukia vidinius pamąstymus, „pasimatavimus“ ir man iškart kyla klausimas: kai tave *su'trigger'ina* klausimai, kodėl tu esi vieniša, kokios tos mintys ateina – tu jauti, kad ir sau turi kartais, galbūt, pasiteisinti, pagalvoti, kodėl taip yra? Ar išvis nekyla toks klausimas?

Manau, kad jie kyla. Kadangi aš sakiau, tą vienišumą matau kaip tokį negalutinį dalyką – aš noriu santykių ir man tai atrodo svarbu, tada yra tokia savęs analizė, tarsi, „Kas nesuveikia?“ Nes būna ir kažkokių pasimatymų ir pažinčių, kurios į nieką vėliau neišsirutulioja ir tada bandai atrasti *paterną*, kur dalykai sustoja – ar tai yra manyje ar situacijoje, ar tai yra pasikartojantys veiksniai, ar kiekvieni santykiai gal dėl skirtingų priežasčių nutrūksta? Yra bandymas tai analizuoti ir ieškoti to „rakto“, kad kitas kartas būtų sėkmingas.

Gal gali pasidalinti, kas tau yra tie atsakymai, kodėl taip yra? Kas dažniausiai iškyla?

Kai su draugėm aptarinėju situacijas tai ir būna tas toks *ping-pong'as* atsakomybės mėtymo tarp savęs ir kito žmogaus – ar tai buvo kažkas mano ar nesitaikstymas su kito žmogaus veiksmis. Tai manau, kad ir išryškėtų tokios dvi kryptys, kad arba pati ieškau kituose žmonėse *red flag'ų* – prieš einant į naują santykį norisi apsidraudžiant susižiūrėti, ar *all good*, bet tada super intensyviai ieškai kažkokių problemų, tai toks tarsi vidinis stabdis. Mano paskutiniai santykiai buvo komplikuoti, iš kurių išeidama pasižadėjau sau, kad neužmirščiau kituose santykiuose savęs, nes buvo tokia koncentracija į kitą žmogų ir tada jau savo poreikiai nebesvarbūs. Dabar tai persvirę į kitą svarstyklių pusę, kur taip, yra ta savisauga įsijungusi, kad ta *red flag'ų* paieška jau kartais būna per intensyvi. Pasirodo, kad net kažkiek sabotuoji tą visą situaciją, kad tik save apsaugotum nuo kito nudegimo.

Kaip tu manai, koku žodžiu turėtų būti apibūdinamas tas būvimas vienu, viena, vienišu, solo? Gal iš viso lietuvių kalboje nėra tokio žodžio?

Labai geras klausimas. Aš apie tai anksčiau nemąstydavau visai, bet kai pasakei tą „solo“ varinatą, tai ji skamba gerai, nes „solo“ skamba taip, kaip ir turi būti. „Vienas“ ar „vienišas“ turi tą tokį trūkumo atspalvį – kažkas nepilno, neužbaigto. Be savo „antros puselės“, toks vienišas. O „solo“ pavyzdys man patinka, tik jis nėra prigijęs, nėra vartojamas, bet šitam kontekste kai pasakei, man iškart patiko. Bet lietuvių kalboje ir nesu išgirdusi ar perskaičiusi pavadinimo, kuris turėtų neutralų atspalvį. Anglų kalboj atsiranda tų tokių naujadarų, kuriais parodo tą situaciją. Tas „*self-partnered*“ ar dar buvo kažkaip kaip skyrybas labai gražiai apibūdino, tai anglų kalbos tas yra, bet lietuvių kalboj tas neatsispindi.

O kaip tu manai, kodėl? Nes kalba irgi yra labai geras veidrodis to, kaip mes galvojame, mąstome. Ar tai gali būti susiję su tuo, kaip mes matome tuos žmones?

Gali būti ir toks įsišaknijęs dalykas, nes, pavyzdžiui, kaip aš sakau, kad savo vienišumą matau kaip tokią tarpinę stotelę, tai tada tarsi ir tinka tas „vienišas“, nes yra tikslas kažkada nebūti vienišu. Jeigu tu tam neturi kažkokio *deadline'o*, tikslo ar plano, o tiesiog tame gali būti pilnai, tada, ko gero, ir termino ieškotum kitokio. Tame kontekste aš pati asmeniškai ir prisiimu tą žodį su tuo svoriu, nes aš taip ir identifikuojusi. Bet, kad terminai ateitų ir prigyti, tai reikia žmonių, kurie save matytų kaip solo, kad tas lūžis įvyktų. Ne su kažkokiu, sakykim, trūkumu, bet pilnai taip, solo.

Daug kartų paminėjai buvimą vienišai kaip tarpinę stotelę. Ar yra kažkokia priežastis, kodėl tai yra tarpinė stotelė? Ar tau tas romantinis santykis yra artimesnis kaip būseną ar tu manai, kad tai irgi yra įkvėpta mūsų aplinkos, *checkpoint'ų list'o*?

Manau, *checkpoint'ai* tai labai sustiprina. Gali būti netgi sunku suvokti, kur prasideda mano poreikis, o kur yra jau toks *checkpoint'as* įsirežęs. Tuo pačiu kažkaip atrodo, kad romantiniai santykiai gyvenimui suteikia dar vieną prizmę, dar vieną perspektyvą. Norisi išvengti to žodžio „papildo“, nes nebūtinai dabar yra tuštesnis. Tiesiog, tas gyvenimas turi dar kitokią prizmę ir tai man yra įdomu, artima ir aš to norėčiau turėti.

Jeigu dabar gautūsi, tu vis dėl to dabar rinktumėsi būti santykiuose?

Laiminguose taip. Čia yra svarbus veiksnys. Nėra noro būti santykiuose, tik dėl to, kad būti santykiuose. Jeigu taip būtų, tai nėra sudėtinga atsidurti bet kokiuose santykiuose. Bet iš to atsiranda tas toks, kur tu suvoki, kad labai dažnu atveju, kai aš tik susipažįstu su skirtingais žmonėmis, yra būti ir gyventi vienam nei leisti aklai į kažką, kas tikrai nesuteiks toks gražiosios santykių perspektyvos.

Jei savo aplinkoj dar turi vienišų moterų, kaip tu jas matai? Kokias tendencijas pastebi? Ar tai yra tas pats matymas kaip tavo ar visiškai kitokios būsenos, su kuriomis susiduria kitos merginos ir moterys?

Šiaip pas save turiu pakankamai nedaug vienišų moterų i merginų. Manau, kad ten situacija yra pakankamai panaši, kad iš esmės viskas gerai, nėra desperacijos, bet vis tiek yra matymas, kad santykai, ko gero, būtų *fainiau*.

I⁹

Jeigu turėtum save pristatyti, su kokiomis socialinėmis kategorijomis save tapatintum? Kaip save pristatytum?

Niekada neapibūdinu savęs pagal šeimyninę padėtį, kaip ten būna „ištekėjusi“, „netekėjusi“— man tai tikrai atrodo toks *oldshool'as*. Tikrai neminėčiau, kad, na, esu vieniša mama, vieniša studentė. (juokiasi) Taip nėra. Greičiausiai, visada prisistatau savo vardu, pavarde ir savo veikla. Sakau, kad dirbu kino industrijoje, bet iš esmės tai yra mano prodiusavimo, koordinavimo sritis ir toliau gal eitų hobiai – jodinėjimas, dainavimas, kelionės ir taip toliau. Nieko *super original*, bet susieina į

mano pagrindinę veiklą, kuri neša pinigus ir į kažkokią „užklasinę“ veiklą, kuri neša kažkokį malonumą. Jeigu trumpai.

O jeigu, vis dėl to, tektų save kažkur padėti šeimyninės padėties klausimu, tai koku tu žodžiu prisistatytumei? Koks žodynas tau atrodo patogiausias?

Geras klausimas. Turbūt, nėra tokio žodžio. Nu ne vieniša. Mes visi jaučiamės vieniši. Aš tiesiog esu... Laisva? (juokiasi) Nežinau. Neįsipareigojusi, gal. Nėra to žodžio lietuvių kalboj, kuris galėtų taip konkrečiai apibūdinti, kas su tavim yra. (juokiasi)

Aš irgi supratau, kad angliškai yra *single*. Bet vienišas žmogus nėra *lonely* — „*she's lonely*“. Ne, sakai „*she's single*“. Atrodo, nėra apibrėžimo.

Žinai, gal reiktų sakyti „ne romantiniuose santykiuose“? Arba „nesu santykiuose“. Esi vis tik su kitais žmonėmis gal, bet „nesu romantiniuose santykiuose“, matyt taip. Neįsipareigojusi? Vėlgi, kodėl reiktų santykius sieti su kažkokia tai pareiga? Nelaisva? O kas, santykiai – kalėjimas? „Ar tu ne santykiuose?“ – ne, aš santykiuose su savo šeima, draugais, bet, gal, ne romantiniuose santykiuose – nesu įsimylėjusi, ištekėjusi ar dar kažką.

Vardan aiškumo dabar naudosis vienišumo terminą. Kokius tu vienišumo įvaizdžius atsimeni iš vaikystės? Jeigu reiktų pabandyti atgalinti, kokie įvaizdžiai, asociacijos, nuostatos ar nuomonės tau buvo pažįstamos kaip vaikui? Kartais žmonės mini tetas, kur „-ait“ė“ ir panašiai arba kažkokius iš tėvų, senelių nugirstus apibūdinimus ir nuomones. Kas tau iškyla?

Na, „senmergė“ tai aišku. Mums visiems aiškus tas terminas. Gal labiausiai buvo įsirežę, kad tu vertini žmogų, šiuo atveju moterį, kuri, galvoji, kad yra kažkokia nemaloni, tarsi neteisingus sprendimus daro ir tada būdavo iškeltas tas klausimas. Ai, taigi ten kokia, tarkim, Liansbergytė. Taigi „-yt“ė, tai ten viskas aišku. Ne tai, kad tu apskritai vertini žmogų, kad „žinai, jai čia nepasisekė – nei vienas į žmonas nepaėmė. Senmergė ir liks.“ Tai čia vienas aspektas. Bet, kad žmogaus sprendimai ir elgesys ar pasisakymai ar mintys gali būti sutalpintos į tokį nuosprendį, kad nepaėmus vyro pavardės, netekėjus, tai ir yra atsakymas, kodėl žmogus vienoks arba kitoks.

Toks tarsi *shortcut*'as.

Ai, paaiškinom greitai čia. (juokiasi) Atsimenu, kad tokį girdėdavau suaugusių pokalbiuose.

O ką tau šiandien reiškia tas buvimas vienai, neįsipareigojusiai, ne romantiniuose santykiuose? Su kokiomis asociacijomis sieji buvimą vienai?

Šiandien yra daug kas pasikeitę, bet ne taip seniai, matyt, prieš porą metų kėliau sau daug tų klausimų, kas su manim negerai. Ir tai būdavo labai keista pačiai suvokti, nes šiaip aš žinodavau, kad žmonės mane mėgsta. Tikri negaliu skųstis, kad man per mažai dėmesio – dėmesio man netrūksta. Darbe lyg ir sekasi. Draugai mėgsta. Vyriškos lyties atstovai komplimentų žeria: „Taigi tu faina, taigi tu nuostabi.“ – viskas fainai. Tada visą laiką susidurdavai su akistata- geriau aš jau būčiau bjaurusis ančiukas, tada bent jau suprasčiau, kad žinai... Visa spoguota, tokia ir tokia, nu, tipo, ne *attractive*. Bet kai tu nuolat girdi, turi tą foną, kad tu vos ne deivė, bet su tavimi niekas nenori būti... Būti būti iš tikrųjų, o ne tiesiog priešokiais kažkokiais. Tada iškyla labai daug klausimų – kaip šitas visas pasaulis dėliojasi? Kaip man suvokti, kas yra, žinai? Tada aš labai tų santykių norėjau ir tada aš juos turėjau, vis tik. Tokius jau ilgalaikius. Paskui aš supratau, kad tai nieko nekeičia. Mano laimės sąvoka nelabai yra priklausoma nuo to. Gali būti gerai ir su partneriu, gali būti gerai ir be partnerio, gali būti ir labai blogai su partneriu. Tai tiesiog yra sąveikaujantys dalykai ir, ypač pastaruoju metu, aš atrandau, kad man daug yra tikrai fainesni, tarsi, neapibrėžti santykiai, neįforminti. Aš turiu keletą draugų, vyrų, turiu omeny, kurie man yra tokie sielos broliai. Kur man net labai faina, kad mes neperžengiam į tą romantinį santykį. Tu vis tiek turi šilumą žmogaus, palaikymą kažkokį, bet neturi bendros buities. Ir galvoju, jeigu prasidėtų buitis, gal imčiau ir „suknisčiau“. O dabar, ką aš turiu, yra visiškas kažkas *precious*. Toks dalykas, kur net pats sau pavydi. Galvoji, kaip nerealu, kad tokį žmogų sutikau, bet kaip faina, kad mes kartu neskalbiam kojinių. Tai tas vertinimas toks ir yra, kad tas poreikis žmogaus iš esmės yra, bet nebūtinai to statuso, kad esu poroje. Kartais gal tiesiog pasidaro vieniša, kai žinai, kad neturi ko apsikabinti, bet, galvoji, nu, turiu draugą, tai gal jį galiu? Ir susitinki tada ir viskas labai fainai. ir, tiesiog, galvoju, nu ir ką?

O kas buvo tas katalizatorius to pokyčio?

Gal tiesiog žmonių ir patirčių skaičius. Taip, galbūt, yra nostalgiskai liūdna tų vienu, pasibaigusių santykių. Vis tiek, man yra dvidešimt aštuneri metai. Tai per mano visą gyvenimą gyvenimą aš turėjau, kad „aš esu poroje“ santykius nepilnus metus ir man buvo dvidešimt šešeri, tai, sakyčiau vėlokai ir tai- per visą gyvenimą, kaip koiti tėvams yra pristatę jau ne vieną variantą. (juokiasi) O mano buvo toks išlauktas ir vis tiek toks labai trumpas ir pakankamai skausmoingas. Bet to *drive'o*, to narkotiko, kurį tuo metu turėjau, aišku, aš pasiilgstu. Bet tada savivoka tokia ir ateina, kad žinai, gal tai ir yra narkotikas? Kur duota tokį *spike'q*, kur aš įsimylėjus, viskas man ten sproginėja, hormonai visi, šokinėja. Tai taip, to norisi. Aš suprantu. Bet vėl, suprantu, kad tai yra nebūtinai... Gal tu negali visą gyvenimą „ant to“ gyventi ir, kas atsiras po to, galbūt, labai tave

nuvils. Ir tu, vis tik, negali iš kito žmogaus reikalauti tos dozės. Aš manau, kad tai davė: skaudžios patirtys ir mano du metai psichoterapijos, kur aš tikrai labai nuosekliai gilinuosi, kodėl aš darau vienokius ar kitokius sprendimus, kodėl tokias emocijas turiu, kaip reaguju. Žinai, kai atleidi sau už daugelį dalykų, tai tada labai lengva ir kitiems atleisti. Ta prasme, už kažkokius „Žinai, jis nepadarė, kaip aš norėjau.“ Nu ir kas? Ir aš nepadariau, ko jis norėjo. Nu ir ką? Ir nieko tokio, žinai? (juokiasi) Tai visgi, aš manau, kad tai yra patirtis, amžius ir psichoterapija, galbūt.

Kokius tu įvardintum jausmus, arba būsenas, arba emocijas, kurios susiję su buvimu viena? Šiuo metu.

Būnant vienai, visų pirma, man yra saugu. Ta prasme, aš visą gyveimą ir iki tų santykių buvau viena. Man tas yra pažįstama, saugu, aš pati, kaip sau pasidarysiu, taip ir bus. Aš neturiu kažkokio kaltės jausmo, pareigos jausmo, yra toks saugus, patogus variantas. Tai asocijuojasi, irgi, su laisve. Saugums, laisvė, čia panašiai, kad, irgi, neturi taikytis, tiesiog, labai laisvai jautiesi su tuo, kad esi. Bet yra ir tas trūkumo dalykas. Aš visgi turiu tų „trisdešimt plus“ perkopusių draugų ir tada aš irgi matau jų tą kitą niuansą, kur tas vienai tampa irgi tokiu, tarsi, pasididžiavimu, kur žinai, kad „Nieko man ir nereikia, tegul jie, tie vyrai, būna atskirai, aš labai gerai čia tvarkausi ir viena.“ Man tas irgi atrodo truputėlį nenatūralu. Tai aš kažkaip neneigiu to fakto, kad man vienai ne visada yra tobulai gerai, kad to kito žmogaus, to buvimo ryšyje, partnerystės, to peties, prie kurio prisiglausti, jo trūksta. Tai aš manau, kad tai yra toks keistas miksiukas“ – saugu, laisva, bet viešina kartais.

O kaip tu šiaip matai, bendrai, šiek tiek net atsiribojus nuo savęs, bet žiūrint į aplinką, pažįstamus žmones, drauges, kurios yra vienos, ką tu manai, šiandien reiškia būti vieniša moterimi? Mūsų visuomenėje, mūsų laikmetyje?

Aš manau, kad mūsų, būtent, laikmetyje, bet tai irgi, gali būti, yra mano socialinis „burbulas“, gal to negalima taikyti labai bendrinei tendencijai, bet, sakyčiau, kad dabar tai yra labai skatinama. Kad ir tos pačios moterys, aktyvistės iš „Nebegėda“. Aš, pavyzdžiui, žinau nemažai panašaus amžiaus merginų, kurios yra specialistės savo veiklose, dirba lygių galimybių centruose, laisvalaikiu didžėjauja, keliauja, užsiima mada, dar kažkuo arba dirba kine, užsiima muzika, ta prasme, *žiauriai* daug daug dalykų veikia ir jos, ta prasme „žydi“. Tai, aš manau, kad ta tikroji senmergystė plaukia tolyn ir tokio termino aš nelabai savo amžiaus grupėje girdžiu ir tai gal net yra skatinama, kad pirma atraskit save, išsiaiškinkit su savim, atraskit fainų veiklų, eikit, darykit, organizuokit kažkokias *charitie* – man atrodo, tos moterys labai visuomeniškos yra. Tas stereotipas, kad moterys yra šeimos židinys, jis eina į antrą planą.

O koks yra tavo pačios požiūris į šitą kaitą? Ar joje yra tik plusai ar yra ir kažkokių minusų ar grėsmių?

Yra ir to, ir to. Vis tiek man neišeis atsiriboti nuo savęs pačios. Tarkim, aš pati savyje, pastaruosius metus pradėjau, vadinkim, moteriškumo paieškas. (juokiasi) Kur aš pradėjau eksperimentuoti ir su savo išvaizda, ir su savo bendravimu su kitais žmonėm. Nes mano darbas, yra (nelabai patinka sakyti vyriškas ar moteriškas), vadinkim, griežtas: „Man reikia to, ano, nieko nenoriu žinoti, paskambinkit, kai bus.“ Jis toks, sakykim, nacistinis. (juokiasi) Taip aš kartais jaučiuosi: „Kur tas, kur anas?“ Aštrus labai. Man šita sistema atrodė labai teisinga - aš greitai, pigiai ir, dažniausiai kokybiškai padarau savo darbą ir gaunu norimą rezultatą. Bet pastaruoju metu aš supratau, kad nuo to, galbūt, kenčia visai nemažai žmonių. Kad nukenčia tas kitas dalykas. Jo, rezultatas yra, bet draugystės nukenčia, tavo paties nervai, maloni atmosfera dingsta. Galvoju, reikia pabandyti kažkaip kitaip. Turiu aš juk savyje to švelnumo. Turiu, bet kažkodėl niekam neparodau, nes tarsi apsinuogini. Aš būsiu, pabandysiu būti, švelni. Vietoj to, kad įsakysiu, tai prašysiu, o jei tą, tai aną. Tai, grįžtant prie tavo klausimo, su ta visuomeniška veikla moterys turi tą šildančią energiją. Ir tos, kurios neturi, kur jos padėti, neturi vaikų ar partnerio, jos vis tik užgniaužia ją: „Jo, mes kietos, mes veiklios, nieko mums nereikia- jokių vaikų, jokių vyrų, nesąmonė.“ Bet, man atrodo, kad net fiziologiškai, tu tą savo šiltą energiją vis tik nori kažkam atiduoti. Paskui atsiranda tos visos emancipuotos, bet nelaimingos. Tai iš kur ta nelaimė? Iš to, kad kažkurios savo dalies tu nerealizuoji. Čia tik kaip tą balansą surasti yra klausimas, bet aš sakau, nevertinčiau nei taip, nei kitaip. Manau, ekstremumai yra ne sprendimas. Tai, sakyčiau, moterys, suraskit savo veiklą, kurią norit daryti, ja tikrai užsiimkit, nepaminkit jos, bet supraskit, kad moters jėga slypi švelnume. (juokiasi)

O kaip tu galvoji, jei dar plačiau žiūrėtumėm į visuomenę ir jos požiūrį, kaip pristatomos moterys, kad ir medijose, kaip tu manai, kad visuomenė dabar mato tą viešumą – ar iš tikrųjų keičiasi tas požiūris ar vis dar yra tų asociacijų, kurios labai giliai yra įstrigusios?

Geras klausimas, iš tikrųjų. Man atrodo, kad žmonės, kai nori kažką vertinti, man atrodo, kad realių argumentų, sakykim, visi komentatoriai ar ta pati *media* ar ką žmonės viešumoje kartais šneka ar *postina*, tai man yra, kartais, argumentacijos labai didelis trūkumas. Tiesiog, ne visai apie tai, kas yra kalbama, ne visai susiję, kuor argumentuoji. Kad ir ten Butkė: „Nu ten, žinai, kažkieno tai žmonelė durnelė.“ Kas yra toks, nu ką čia apskritai pasakė? Apie ką mes čia kalbam? Kažkoks etikečių klįjavimas tiesiog šiaip yra *nonsensas*. Gal nebėra jau, gal šito argymento nebenaudoja taip stipriai arba aš negiržiu ir nematau nieko. Nebent yra kokio įžymaus vyro žmona, tai tada tokį

prideda tokią „uodegėlę“. Bet apskritai, kad būtų vertinimas, kad poroje ar viena, nežinau... Man atrodo, kad gal jis kažkokius kitokius žmogaus aspektus aptarinėja negu šį statusą.

O kaip yra su tavo artimiausiu ratu? Šeima, pavyzdžiui. Ar yra kažokie nusiskatymai, reakcijos, reflektavimas viešas su tuo nebuvimu viena?

Tarkim, mano artimiausios moterys yra mano mama ir mano tėčio kita žmona. Tai, pavyzdžiui, mama yra viena ir jau daug metų po tėvų skyrybų. Na, tėtis, vis dar su ta žmona gyvena ir viskas ten yra *ok*. Tai, sakykim, ką aš noriu pasakyti, kad artimą kontaktą turiu ir du skirtingus pavyzdžius. Tai, žinai, ir vienas, ir kitas turi savų niuansų. Taip, man mamos kartais būna labiau gaila – matosi, kad norisi to žmogaus šalia, nes jai ką, tipo senatvė, tai negi „aš čia viena taip ir pabaigsiu“? Daug tokio svarstymo, tarsi yra. Tai tai moteriai, tarkim, nėra. Ji yra šeimoje, ten dar yra mažų vaikų pas juos. Tai aš nematau tokio teisingo atsakymo. Bet, sakykim, manęs niekas niekada jau kurį laiką nespaudžia „Kada jau čia koks berniukas?“, niekada. Iš tikrųjų, net taip seniai, aš nuėjau pas savo tėtį, mes vakarieniavom, ir sakau: „Lažybos!“. Aš turiu brolių, kuris per savo gyvenimą yra tėvams jau kokias penkias drauges pristatęs. Dabar irgi yra santykiuose. Ten visko buvo, bet jis būna santykiyje dažniau negu ne santykiyje, sakykim. Sakau, „Darom lažybas, kuris pirmas susilauks vaikų arba, kuris pirmas apsives.“ Tai visi iškarto: „Tikrai brolis, tikrai.“ (juokiasi) „Jau tu tai čia ne, nebent“, sako, „kaip nors patyliukais pati nežinodama.“ Ta prasme, nebent ateisiu ir pasakysiu: „Nu ką, chebra, vat taip vat įvyko.“ (juokiasi) „Bet, kad tu taip planingai link to judėtum, tai mes netikim.“, sako. Tai, manau, kad jie viską ramiai priima, nėra to vertinimo jokio. Gal net, tiesiog, juokinga, kad taip yra. Man pačiai gal juokinga.

O kokį tu jauti, pavyzdžiui, savo mamos, kuri irgi gyvena dabar viena, tą santykį – ar ji kaip tik labai gerai supranta ir palaiko, nesikiša, ar ji turi kažkokią nuomonę, kodėl turėtų būti vienaip ar kitaip, bet kaip jos ta patirtis įtakoja šitą temą santykių?

Jos patirtis, sakyčiau, dažnai būna paremta savo pačios vienišumu ir skausmu ir aš dėl to dažniausiai atsiribuju nuo jos pasiūlymų ar kažkokių pasisakymų, nes yra toks pavyzdys – per visą gyvenimą du vyrai, dvi skyrybos ir dabar esi viena. Jau daug metų. Tai, sakykim, jeigu aš matyčiau, kad ji užsiima nei iš šio, nei iš to, kokia keramika ar sodininkyste, na, žmogus atsigavo ir kaip gerai, kad nėra šalia dar kažkokio „krieno“ miegančio, kuris knarkia ir nervina... Bet nėra taip. Sakykim, mano gyvenime atsirandantys vyrai, apie kuriuos aš pasipasakoju, jai dažnai įjungia tokį *alert'q*: „Tu žiūrėk, čia jis jau tave *biškį* mulkina, neužsileisk.“ Toks būna. Tarsi supranti, kad tave saugo, bet aš galvoju, ką žinau, ar čia mulkina ar nemulkina, ar aš turiu sedėti

balkoniuke kaip princesė ir laukti, kol ateis princas ar neturiu? Kad vyras turi rodyti ten kažką. Nei turi, nei ką. Nori, pati pasiimi, nori, susieki. Žmogus nenori- gauni per galvą. (juokiasi) Atsisėdi, galvoji, nu gerai, nepavyko. Bet mane tas laukimas labiau nervina nei žinojimas, kad gal aš pati tam *bičui* parašysiu, gal pabūsiu ta, sakykim, *desperate*, ne princesė, bet mes vis tiek gi žmonės. O gal *paeis*, o gal bus faina? O gal *nepaeis*. Tai, vadinasi, ir nereikia. Bet labai norėtusi atsikratyti to tokio, kad čia kažko reikia laukti, kad mes princesės ir tada toliau sedėsime vienos ir nieko nebandysim, nedarysim, bet tų princų lauksim.

Bet ar yra tas, kad tau lyg ir norisi nuo to įsivaizduojamo mamos būdo, kaip turėtų būti, ar kažkokio scenarijaus, kaip turėtų vystytis santykiai, ar, kaip turėtų atrodyti visa tai?

Tiesiog aš visada ieškau ir savy pačioj, kas mane suezina, iš ko tas kyla. Iš kur ta mintis, kurią dabar traktuojau kaip tikrą tiesą, kaip turėtų būti, iš kur ji atsiranda, ir, ar tikrai jau čia ta tiesa? Anksčiau aš buvau pakankamai principinga, kartais gal ir dabar esu šiek tiek, tiesiog principas, kad turi būti taip. Tai aš iš jos pusės, konkrečiai šiuo atveju jaučiu, kad tai yra iš skausmo, kad tu bijai, ir tokio nesaugumo, kad tu nenori savo vaikui, kad jam skaudėtų, bet man atrodo, kad skausmas yra natūrali būseną ir jo bus ir jį reikia pergyventi, galbūt, o gal jo ir nebus, tai kodėl nesurizikuot? Ne, aš irgi galiu inicijuoti, galiu *susifeilinti*, galiu gauti tą antausį, kai bičas pasakys „nenoriu su tavim nieko“ ir tai nebus pasaulio pabaiga. Tai yra tokia žmogaus pozicija. Koks skirtumas, ir man gali kažkas nepatikti ir jam gali kažkas nepatikti. Manau, kad yra nesveika užsidaryti. Ta prasme, apsibrėžti, kad ne, man dabar yra toks gyvenimo etapas, aš viena, man nieko nereikia, visi yra *šūdžiai* aplinkui ir viskas. Lygiai taip pat, kad ne, dabar aš esu šeimos žmogus, aš esu moteris, viskas čia išsipildė, dabar aš neturėsiu jokių veiklų, atsidėsiu tik šeimai – ir taip neturi būt, nežinau. (juokiasi) Kažkokios tokios laisvės visada norisi, turėti opciją.

Ar tu pastebi, ar yra kažkokios veiklos, progos, kurios yra sudėtingesnės, kai esi viena? Gali būti nuo tokių paprastesnių dalykų, kad vienvietis kambarys kainuoja tiek pat, kiek dvivietis, iki tokių subtilesnių lygmenų. Kur tu pastebėtum savo socialiniam gyvenime, savo laisvalaikyje, kur tu susiduri su tuo, kad yra sunkiau, kai esi vienas?

Žinok labai paprastos jos būtų. Aš turiu didžiulę lovą sau vienai. (juokiasi) Manau, galėtų būti, ankstesniais laikais, galbūt, močiutės gimtadieniai, nes visada šitas klausimas būdavo užduotas, kuris, tarsi, nuskambėdavo kaip priekaištas, nes kažkas yra ne taip, kaip iš tavęs tikimasi. O kitas yra draugų vakarienės, kažkokie gimtadieniai, jeigu aplinkui yra visi porose, o tu nesi. Tai tu tarsi ir norėtum sakyti, kad „O ką? Man viskas gerai.“ Bet viso vakaro laiko dinamika, kaip žmonės būna, kaip jie bendrauja, apie ką šnekasi, kuo dalinasi, tu visada jauti tą „Aš tai biškį kitur,

žinokit.“ Kai tu susitinki su savo trim vienišom draugėm, kurios kažką veikiat, tai jūs sproginėjat, čia veiksime tą, tą, aną, viską darysim, tu užsimotyvuoji ir pasikrauni tos kuriančios ir degančios energijos kažką irgi daryti. Bet kai tu ateinį į tą meilės lizdelį, kur, sakykim „Nu, mes dabar pasiėmėm paskolą.“, „O mes tai laukiamės.“, „O mes važiuojam *kempinoms* savaitgalį su kitom penkiom porelėm.“ Tai aš sakau „Na, aš tai va dar vieną projektą „suku“, dirbu po keturiolika valandų per parą, tai nelabai turiu kuo pasidalinti su jumis.“ Tai tokie būdavo visada ir yra šita problemėlė, bet tokie praktiniai dalykai tai ne. Bet gal mano tokia natūra, kad aš jaučiuosi pati su savim gerai.

O kaip tave verčia jaustis tokie susitikimai, pasibuvimai? Galbūt kažkokias mintis ar emocijas kelia? Kartais, būna, pabūni kažkokioj aplinkoj ir grįžti namo vienas ir atakuoja tave visa tai. Ar būna kažkokia pasėkmė viso to?

Gal ir nėra. Vat, būtent, pradėjom labėt apie karantiną. Tu nieko neparsineši, jeigu nieko nenuveiki. Ta prasme, jeigu aš per dieną neprisidarau sau kažkokių pramogų, veiklų ir dar kažko, kas many įžiebta kažkokią ugnelę, tai man tada kažkoks draugės pasidalinimas fainu savaitgaliu su jos *biču*, man tada „šimtas met“ų. Jėga, džiaugiuosi už tave, bet man irgi faina diena buvo. Tai man kažkaip tada to nėra. Bet, galbūt, gal ir nieko nevyksta ir tada tu grįžti į savo tuščią butą, tuščią lovą ir galvoji, kažkas kažkur dabar kartu, gaminasi vakarienę, daro vienas kitam masažus, mylisi... Tai man atrodo tai labai reflektuoja su tuo, ką tu nuveikei per dieną. O šiaip po tokių pasibuvimų tai ne. Gal pasakysiu labai paprastai: kai tu matai, kad žmonės labai laimingi, tai tada galvoji, nu *blemba*, tikiuosi ir man vieną dieną taip bus. Bet kiek daug yra porų, kur tiesiog taip sėdi ir och... Visai neturiu noro būti tame, kur yra jie.

Bet ar vis dar tenka išgirsti klausimų, kodėl tu esi viena? Kokie yra tie tipiniai klausimai, komentarai, kurie lydi kartais?

Taip ir susilaukdavau, kad „Nu, su tavo charakteriu tai joks vyras neišbus.“ (juokiasi) „Tai kaip tu čia viena?“ – toks klausimas pirmas. Dar toks buvo *žiauriai* geras: ne „Kas su tavimi negerai?“, bet sakė „Kas nutiko?“ (juokiasi) Sakau „Niekas nenutiko.“ Kitas dar būdavo toks *statement'as*: „Jeigu taip ir toliau, toks „fiureris“ būsi, tai joks vyras su tavim nebus.“ Iš tiktųjų tai daug kam kyla klausimų, kaip ir man būdavo: „Bet tai kas negerai? Taigi graži, taigi protinga, nu kaip čia?“ Aš sakydavau, kad čia ir yra atsakymas. Nes dažnai nebūna ir gražių, ir protingų. (juokiasi) Čia, aišku, stereotipas, bet aš radau tokį atsakymą sau pačiai, kad „*It's a lot to handle*.“ Man toks jausmas, kad aš arba išsirenkau tokius *bičus*, arba taip ir yra, kad žmogus, ir ypač moteris, jeigu ji pati tai žino, kad ji faina, pati jaučiasi su savimi gerai, pasitiki savimi, ji jaučiasi graži, pilna, tada,

tas vyras turi būti arba lygiai toks pats, arba dar kietesnis, nes bet koks kitas tiesiog pradeda jausti kažkokią konkurenciją. Man tai yra atsakymas, nes aš žinau, kad tikrai nesu kažkokia nesukalbama. Kartais tiesiog lygioj vietoj supranti, kad tu per fainai padarei projektą arba per daug gražiai atrodai šiandien, arba pasakei geresnę *bajerį* nei tavo partneris. Tada tu pradedi taip gniaužtis ir nėra atsakymo. Tu tiesiog klausai *bičo* „Kodėl tu ne su manim?“ ir jis sako „Nežinau, nes nesijaučiu vyras.“ Na, tai... (juokiasi)

Jeigu reiktų nuoširdžiai atsakyti, ar tu dabar norėtum būti santykiuose?

Taip ir ne. Šiam momentui aš labai tiksliai žinau, kokiuose. Aš nenorėčiau to sproginėjančio įsimylėjimo, lygiai taip pat nenorėčiau tos pareigos, kad dabar mes imam paskolą ir gimdom vaikus arba kažkokių ten metrikacinių dalykų. Lygiai taip pat nenorėčiau būti kažkokiuose toksiškuose „mes visi su visais“ ir abu po septinis partnerius. Aš norėčiau būti paremtuose net ne meile, o pagarba. Tokiam labai pagarbiam, tolygiam santyki, kur nereiktų aiškintis, kas *krūtesnis*, kas labiau pasitikintis savimi, kas daugiau charizmos turi, kur „*it's ok*“ – mes vienas kitą papildom, bet neįkalinam. Tarsi nieko nereikalauji, bet esi tokiam sąmoningam susitarime, kodėl jūs kartu ir abiems yra gerai. Bet čia toks „*rare find*“. (juokiasi)

O tu dabar aktyviai ieškai to partnerio?

Ne, bet tokį variantą aš turėjau neseniai. Tik mes atsiskyrėm ir nusprendėm, kad esam draugai ir norėjom pažiūrėti, kas per laikai. Tai man anksčiau, atrodė, kad tai yra *impossible*, bet, pasirodo *possible*. Tik iškyla klausimas, gal tai vis tik yra draugai? Gal niekada kažkuo kitu ir negali būti? Bet šiuo momentu savo gyvenime man tai būtų tobulas santykis, bet kadangi tai užpildai kažkokiom draugystėm, tai tokio intensyvaus poreikio kaip ir nėra.

Per kokias identifikacijas, socialinius vaidmenis tu save apibrėži?

Jeigu manęs paprašo prisistatyti, visuomet noriu sakyti, kad esu žmogus. Po to, jog esu moteris. Tuomet prisistatau vardu — Viktorija. Tada pagal savo vertybes, nes turbūt aplink pagal tai irgi renkiesi žmones. Jeigu veikla, pomėgiai, tuomet sakyčiau darbas, bet visgi labiau iškelčiau aistrą, kas nebūtinai turi būti darbas. Paskui darbas, aišku.

Kokius tu žodžius vartoji, kai tau reikia įvardinti savo šeimyninę padėtį?

Hm, labai retai reikia įvardinti. Aš anketose žymiu „netekėjusi“, bet nesuprantu, kodėl reikia tai įvardinti. Galėčiau šiaip pasakyti, kad esu solo gyvenantis žmogus. Bet nesuprantu, kodėl čia toks įforminimas yra. Paprastai tai, niekada šnekant niekuomet nesu savęs taip įforminusi, bet, aišku, anketose žymiu, kad esu netekėjusi.

O koks tavo santykis su tokiu terminu kaip „vieniša“?

Kai ašėjau į tokią terapiją man davė užduotį aprašyti sąvokas vienišas ir vienas. Man jos ilgai tarpusavyje maišėsi, nesupratau, kuri yra kuri. Man labai liūdna, kai pasako „tu esi vieniša“. Aš nesu vieniša, aš esu pilna. Man gaila, kai žmogų įspraudžia į kažkokią savijautą. Vienišumas — tai yra savijauta. Jeigu vienas esi, man tai irgi kelią tokį klausimą. Aš nesijaučiu vienas, aš jaučiuosi aš tiesiog. Kodėl vienas, du, trys keturi? Mane tas vienišumas ir „vienas“ kaip žmogus visad *triggerina* ir aš galvoju, kodėl taip reikia apibrėžti. Tu negali pasakyti už kitą žmogų, kad jis vienišas. Kaip tu gali uždėti šią sąvoką, kai vienišumas iš tiesų yra sunkus ir sunkiai pakeliamas jausmas. Tai mane tas liūdina, kai iš kitų žmonių tai išgirstu. Bet ar aš pati kartais nesijaučiu vieniša, tai čia jau yra kitas klausimas, nes manau, kad daug mūsų visuomenėje turi daugiau ar mažiau tą jausmą, bent kažkuriuo savo gyvenimo periodu. Daug kas, matyt, esam patyrę. Tai kartais tu gali jaustis vienas, bet pilnas, ta prasme, tau gali būti labai gera. O vienišas, tai, kai jau jauties, tai tada jau sunku yra. Nes tai visgi yra jausmas, būsena, o ne jausmas, kurią išgyventi yra reikalinga. Kai pats sau tai įsivardini, tai viskas ok, bet kai kas nors iš šono tau uždeda tokią etiketę tai man būna toks „what?, kodėl tu taip sakai?“ „Ai, tai tu vienišas!“

Tas pats, kas sakytų „Na, vat, ta tai labai liūdna yra.“

„Ta tai liūdna“ arba „Ta tai tokia ir anokia“.

Kitas mano klausimas. Grįžkime į ankstyvą paauglystę, vaikystę, brandos laikotarpį. Ar tu gali atsiminti, ar tau iškyla kažkokie įvaizdžiai, kaip tu tuo metu matei tas vienas gyvenančias arba vienišas moteris, jei taip galima pasakyti? Kokie įvaizdžiai sklاندė aplinkui? Nuo filmų ir panašiai iki to, kad visi turi tą tetą „-aitę“. Kokie tie įvaizdžiai, su kuriais susidurdavai ir koks tas fonas buvo tuo metu?

Iš tikrųjų galiu pasakyti, kad negyvenau stereotipiškoje aplinkoje. Aišku, mano rate būdavo, kad žmonės sako „Oi, tai ta senmergė.“ Senmergė man pats baisiausias, jaučiu, žodis. Senmergė, tai kaip čia? Sena merga kažkokia. Tragedija išvis. „Ta tai senmergė.“ Aš galvoju, kodėl ji — senmergė, gal ji taip pasirinko, tiesiog, taip gyventi. Galbūt, jai taip daug fainiau toks gyvenimo būdas. Būdavo aplinkoj tokių žmonių, kurie taip sakydavo, bet šiaip nebuvo kažkaip labai toks stiprus mano galvojimas, kad tik taip ar anaip turi būti, kažkaip man atrodo, kad viskas yra gerai visaip gyventi — ir vienam, ir su tos pačios lyties atstovu. Viskas gerai. Tai, aišku, buvo tų senmergių pravardžiavimų, tarsi nepilnas, neįgalus žmogus, nes viena moteris gyvena. Tai būdavo to aplinkoje, galbūt, iš šeimos, kurie vyresni, kitoj aplinkoj augo, kur jau dvidešimties tikrai jau reikėdavo tuoktis ir vesti, o jau dvidešimt septynių, tai jau esi... Va, kaip mano močiutė sako: „Aš, kai dvidešimt septynių buvau ir susituokiau, tai jau buvau sena merga.“ Tai tada taip juokas paima. Mokykloj tai nebuvo taip, bet aš turėjau tokią svajonę (man faina, kai žmonės visaip gyvena, bet aš taip pati susigalvoju), kad aš iki dvidešimt ketverių metų aš turėsiu vyrą ir susituoksiu. Mano buvo tokia svajonė. Bet ne todėl, kad nebučiau viena ir man tai keltų kažkokį diskomfortą, bet aš vat buvau susikūrus tokią mergaitės svajonę, prisižiūrėjusi, matyt, kažkokių filmų. Kur, žinai, būni vienas ir netikėtai sutinki kokį prinčą, kurį vat įsimyli ir kitą dieną susituoki. Kai pagalvoji, ale, nestereotipiškai į viską žiūrėdavau, bet pati buvau tokį užsidėjus, kad vat iki to amžiaus aš noriu tą ir tą padaryt.

O ką šiandien tau reiškia tas gyvenimas solo, gyvenimas vienai? Koks tai yra krūvis, koks fonas, kokios asociacijos? Tau asmeniškai.

Visaip, žinok, būna. Kartais *kaifuoju* nuo to savo solo gyvenimo, nes supranti, kad gali dabar sėst, susikraut daiktus ir būt, kur nori. Iš kitos pusės, tada pagalvoji, jeigu esi su tinkamu žmogum, galbūt, lygiai taip pat sėstum, susikrautum daiktus ir kažkur išvyktum kartu. Galbūt, daug net ir visuomenėj, net, kur kalbam apie tą solo gyvenimą, daug tokių stereotipų atsiranda, kad, tarsi, kitas šalia esantis žmogus pasunkina viską. Čia jau grynai apie solo žmonių pasaulį kalbant. Tuo pačiu žmonių, kurie turi antras puses ir šeimas pasaulyje kalbant, viskas daug paprasčiau, nes

dalinasi į dvi dalis ties viskuo: ties finansais, turtu, maistu, bet kuo. Visa ta buitimi. Ir man visoks jausmas. Kartais tikrai malonu pačiai rinktis ir nesiderinti prie nieko vakarais ar kai esi vienas, bet tuo pačiu man atrodo labai gražu turėti santykį, žmogų, su kuriuo gali jaustis solo, būdamas ne solo. Tas gyvenimo būdas, jis dabar yra solo, bet aš ne nesakau, kad ilgoj perspektyvoj norėčiau gyventi solo. Ne, man labai gražu šeima, santykiai, bet aš neieškau partnerio vien tik dėl to, kad jį turėti.

Kaip, tu manai, tavo artimiausia aplinka tave apibūdintų šiandien?

Vakar man močiutė sako „Jėzau, tu negali sustoti. Tu prisėsk. Tau reikia nurimti“ Aš galvoju, kad dabar esu nurimusi, gebu balansuoti ties tuo ir ties anuo. Dabar atrodo, jei surinkčiau žodžius, kurie man pasakomi, bet aš ne visada juos priimu, nors kartais jie mane ir *sutriggerina*, tai, kai sako „visada geros nuotaikos, šviesi, veikli, viskuo besidominti“.

Koks yra tas emocinis, jausminis turinys, kurį tu gali sieti su gyvenimu vienai? Galbūt pastebi tam tikras tendencijas, kurios iššaukia tuos jausmus?

Mano aplinkoje šiaip labai daug solo moterų. Mano didžioji dauguma draugių yra solo gyvenatys žmonės. Vos keli turintys antras puses. Kai mes pasikalbam, iš esminės pusės tai atrodo labai kontastingai. Iš vienos pusės jautiesi nepriklausomas, galintis pats pasirinkti ir elgtis taip, kaip tu nori, kas atneša laisvės, lengvumo jausmą. Tuo pačiu ta kontrasto pusė yra, kad kartais vakare atsisėdi ir galvoji “Dieve, kaip man liūdna, kokia aš vieniša.“ Taip būna. Būna kartais pasikalbam su savo draugužem ir sako, kad kartais atsisėdi vakare ir toks apima liūdesys, kad atrodo, jog esi pats vienas šitam pasauly ir neturi žmogaus, su kuriuo galėtum pasidalinti. Tada pradedi galvoti, kas čia su manim ne taip, kodėl čia taip, kodėl anaip ir panašiai. Tai tas solo gyvenimas, man atrodo, iš tikrųjų turi labai daug kontaktų. Jis yra labai emociškai malonus ir saldus, kaip saldainis, bet tuo pačiu turi labai kartų, rūgštų įdarą.

O yra kažkokie dalykai, kurie tuos jausmus iššaukia?

Manau, kad aplinka daro tikrai daug įtakos. Užtenka atsidurti šeimoje. Pavyzdžiui, mano sesė dabar susirado antrą pusę, partnerį. Aišku, mano sesė yra jaunesnė už mane. Jau iškart aplinkoj, močiutė pavydžiuj: „Nu, Vikute, o tai kur tavo? Gal jau atsivesi? Ar turi kokį vaikiną? O gal šitas visai fainas?“ Nu, ir tu iškart gauni tokį spaudimą, kad tu esi kažkoks nepilnavertiškas, nes neturi to žmogaus, su kuriuo gyveni. Šeima, aplinka, nespaudžia pernelyg manęs, bet kai atsiranda šalia pavyzdys jau tos tradicinės šeimos, net tau nedaro spaudimo, bet taip susikoncentruoja į tą gražų formatą, kaip ten faina. Tai irgi priklauso nuo mūsų — jeigu tu nesijauti šimtu procentų puikiai

savo gyvenime, tau ioškart toks įvykis išjudina pamatą ir tu susimąstai. Tuo pačiu man anksčiau, gal dabar jau taip stipiriai nėra, kad jeigu būdavai tarp draugų, kur yra daug porų, šeimų, tai dažnai vienu metu buvau pradėjusi jausti gailėstį kažkokį, mane tai išmušdavo iš vėžių. Mes buvom kažkokiam naujametiniam vakarėly ir visi buvo, man atrodo, poros, o aš viena buvau be poros. Aš to nepastebėjau iki tol, kol tam vakarėly, kai pradėjom šokt, bernai tarsi, tai yra vyrai tarsi, gailėdami vos ne manęs atėjo vienas pašokt su manim, kitas. Ir aš žiūriu galvoju „*What the fuck?* Kas čia vyksta? Eikit jūs visi po velniais!“ Tiesiog taip suerzino. Aš galvoju, kad nereikia man gailėsčio. Negi aš čia kažkoks nepilnavertis žmogus? Ir tai buvo mano amžiaus žmonės. Ir jie patys visi beveik, kurių aplinkoj yra tikrai daug žmonių ir jie patys buvo praktiškai gal prieš metus, pusmetį lygiai tokie pat, kaip aš. Ta prasme, be antrų pusių. Ir kai tu turi staiga antrą pusę viskas apsiverčia kažkaip, tavo suvokimas pradeda išnykt, kad viskas *ok* būti ir be partnerio. Tau jo nesinori, nereikia ar tu jo tiesiog nerandi. Kartais neatsiranda jisai. Tai va, iš aplinkos nedaug spaudimo.

Čia toks iš tikro labai įdomus pavyzdys. Aš dabar pati, kai pagalvoju, iš tiktųjų man labai pažįstama yra šita situacija, kai merginos sako savo vaikinams „Eik, dar su šita pašok biškį.“

Taip, aš irgi, kai pamačiau, tai...(juokiasi). Aš dar iki šiandien prisimenu tą jausmą. Tai juk mano žmonės, mano draugai ir taip elgiasi... Aš tiesiog norėjau juos visus pasisodinti ir sakyti „Ką jūs darot?“

O ar yra kažkokių baimių, susijusių su gyvenimu vienai, kurios būtų kažkokios į perspektyvą?

Manau, kad taip, galbūt, net priimant kažkokius sprendimus. Tarkim, finansiniu, būstas. Atrodo, būtų daug paprasčiau įsigyt savo būstą, jeigu šalia dar būtų kitas žmogus. Na, tiesiog atrodo, kad stabilumo kažkokio tai duoda. Arba, net kiekvienos dienos kažkokių tai sprendimų priėmimuose, dažnai, man atrodo, norisi to pritarimo. Bet kas čia yra, irgi nėra gerai. Šitą dalyką reikia gydyti. Bent jau aš esu augusi taip, kad man dažnai reikėjo kažkokio pritarimo dalykams, pritarimo gyvenimui. Tarsi, kad tą saugumą kitas garantuotų. Bet niekas tau to saugumo negarantuos ir neturi taudėl nieko pritari, nes pats turi už tai atsakyt. Tai aš manau, kad man to nesaugumo yra iš tos pusės, bet kažkaip norėtusi pasakyt, kad net ir atsiradus tam žmogui nebus garantas, kad bus šitie dalykai, kad tu turi pats juos susidėlioti. tai dar aš tam etape, kur man atrodo, kad saugiau su antra puse, bet esu kely į tai, kad nebegalvočiau taip.

Kaip tu manai, ką šiandien reiškia būti solo gyvenančia moterimi ir kokiose aplinkose, kokiose temose tokios moterys gyvena? Ar keičiasi tas visuomenės požiūris, dialogai, kurie vyksta? Kaip tu matai tą mūsų globalią aplinką?

Čia labai didelė tema. Aš labai stebiu aplinką. Buvau „Tinder“ programėlę parsisiuntusi, nors negaliu jos pakęsti ir tokio žmogaus rinkimosi taip į kairę į dešinę, bet grynai dėl to kio socialinio sumetimo, kad nebepeikčiau tokio dalyko, bet tiesiog pasižiūrėčiau į visa tai. Nes iki tol aš tiesiog sakydavau, kad čia yra tragedija, bet niekada net nebuvau parsisiuntusi. Toksai aklas komentavimas, kad blogai, nors niekada nesi išbandęs. Sakai, kad neskanu, nors tu net neragavai. Čia labai daug minčių visokių ateina, bet, aš galvoju, kad tas solo gyvenimas, kalbant apie moteris, duoda tarsi daugiau erdvės veikti kažkokius savo dalykus. Čia aš kalbu apie save. Kad aš visą laiką galiu skirti savo malonumams: galiu dirbti, ką noriu, kiek noriu, galiu būti su žmonėmis, su kuriais būti ti aš noriu, galiu eit, kur noriu. Atrodo, kad tu pasidarei atsakingas tik už savo dalykus kasdienybę planuojant. Tuo pačiu tai aplinkiniams, vyrams, nes man patinka vyrai, sukuria toks solo moters vaizdas, kad „Ji tokia veikli, viską daro, jai viskas įdomu ir aš bijau tokios moters, nes ji neturės man laiko.“ Aš pastebėjau tai bendraujant su vyrais, nes man kartais užklįjuoja tą etitekę. Jiems pasidaro baisu. Jie tarsi išsigąsta žmogaus, kuris laisvai elgiasi ir daro tai, kas jam patinka. Tada tu čia susidusi su tokiu sunkumu. Tu pradedi tiesiog susimąžinti. Atrodo, gerai, gal man reikia kažko nedaryti? Mažiau rodyti kažką, mažiau pasakotis ir panašiai? Nes aš gąsdinu tą kitą žmogų savo kažkokiu būvimu. Tada ateina kita pusė: ar aš tikrai turiu susimąžinti, jeigu aš noriu būti tokia, kokia aš esu? Galbūt, nėra žmogaus, kuris priimtų mane tokią, koia aš noriu būti? Mano aplinkoj daug tokių moterų, kurios yra tarp to, kad nori tiesiog būti ir kurti save ir tarp spaudimo iš šono, na, kad turi mažiau būti, mažiau kalbėti, mažiau rodyti tam tikrus dalykus, nes tai gąsdina tavo potencialų partnerį. Man atrodo, šiandieninėj visuomenėj, kai pradeda lygintis moterų ir vyrų teisės atsiranda labai daug to, kad moterys pradeda nebeijot skleistis ir parodyti visą savo esybę. Tada atsiranda vyrams baimė tarsi būt su tokiu žmogum. Iš kitos pusės tuo savo skleidimusi mes užsiauginam kažkokius spyglius ir pradedam badyt tuos vyrus šalia esančius. Kartais aš iš jų pusės pasižiūriu. Ir man, aišku, būtų baisu prieit prie tam tikrų moterų. Man buvo tokia situacija, kad man atidarė duris ir tada atsiprašė, kad man atidarė duris. Sakau: „Kodėl jūs atsiprašėt manęs? “ Atsako: „Tai aš jau nebežinau, čia tos lygios teisės... Ar atidaryt tas duris moteriai ar neatidaryt...“ Ir aš galvoju, *Oh my God*, mes taip prastai komunikuojam, moterys, į išorę apie tas lygias teises. Ne per tuos dalykus, ne per durų atidarymą. Tai yra elementarus, gražus gestas. Tada man atėjo suvokimas, kad kartais mes, norėdami solo

kažkokios laisvės, galėjimo rinktis, mes kitaip iškomunikuojam nei pačios norėtumėm būti suprastos ir išgirstos. Žodžiu, taip išsiplėčiau, bet man toks minčių srautas. Labai plati tema šiaip.

Man įdomu, ar tu kadanors esi pagalvojusi, kad, tam tikra prasme, yra atsiradęs toks dalykas, kad, moteris, kuri gyvena solo, ji turi legitimuoti save per tam tikrus dalykus. Ir tada atsiranda didelis veiklumas, nepriklausomybė, kad paneigti tą „vieniša, liūdna“ sptereotipą.

Tai irgi kraštutinitumas. Dėl to, kai aš save apibūdinu tais žodžiais, kai man tai pasako, aš galvoju, negi tikrai taip žmonėms atrodo? Nes man patinka nieko neveikti. Tada aš pagalvoju, kad tie žmonės, kurie man taip sako, jie tiesiog nėra pabuvę su manim kasdienybėj. Jie mane temato iš šono. Tada pagalvoju, gerai, ne taip viską iškomunikuoju. Bet socialiniai tinklai tokie yra. Tu parodai tas puses, kuriomis tau malonu ir gera dalintis. Tikrai ne tuo, kai tu sėdi ir verki. Nesifilmuoji, man atrodo, kai tiesiog verki ir nieko neveiki. Irgi, man atrodo, dabar išpūstas tas burbulas, kad turi rodyti visą savo gyvenimą. Nu, neturi. Ką nori, tą rodai. Kaip anksčiau buvo kraštutinitumas rodyti tą visą gražią savo pusę, dabar kraštutinitumas rodyti visą savo tą ale natūralų gyvenimą. Kažkaip atrodo, kad čia irgi buvo nueita per stipriai į tą kraštutinę pusę.

O kaip tu galvoji, bendrai, visuomenė, keičiasi tie mitai, stereotipai, ar vis dėl to jie yra labai gajūs, tik mes jų taip garsiai nebeišreiškiame?

Aš tai tikrai gyvenu „burbule“. Tas burbulas yra labai geras ir gražus, bet va, užteko, kad mes pakabinome čia visur plakatus su MO muziejum, aišku, daug kas galvojo, kad mes čia *sufeikinom* ir eilinį kartą *PR'q* daromės, tai nesidarėm. Taip buvo iš tiesų, kad mums atsiuntė į „Messenger“ vienas žmogus plakatą aptaškatai raudonais dažais. Ir aš supratau, kad jis pakabintas fabijoniškėse ar tai karoliniškėse ir, kad nereikia toli važiuot, tik iš centro, naujamiesčio, viso šito kvartalo ir jau du vyrai yra ne ok, jau, ta prasme, tai nėra norma ir tai nėra kažkokia graži šeima, į kūrį malonu žiūrėt. Tada man rašo bičiuliai, kad čia fainai, papildo. Sakau, taip, papildo, tai atskleidžia mūsų visuomenę. Bet ar mes turim toleruoti šitus dalykus? Kodėl, pavyzdžiui, nenuėjo ir neaptaškė kokio Eidrigevičiaus veiduko arba nenuėjo ir neaptaškė kito kokio abstraktaus kūrinio? Jei juos visus būtų atrelioję, tai čia viskas būtų *ok*, kažkoks atsakas, į tai, ką tu matai. Apie tai mes ir kalbam MO muziejuj, kad apie viską turi turėti savo nuomonę, bet pasirinktas vienas kūrinys iš penkiasdešimt esančių visame mieste, kuris kalba būtant apie tą nestereotipinį buvimą. Tai tada aišku, kad skaudina. Tas burbulas yra labai ribotas, kuriame gražu gyventi. Ir net nebūtinai du vyrai, galbūt, ir tas tavo pasirinkimas solo gyvenimo yra jau nebe norma. Tai to daug yra ir, kuo toliau, tuo labiau pasimato, galbūt, ta askirtis. Anksčiau tas ale nestereotipinis gyvenimas buvo

toks užslėptas. Galbūt, žmonės ne tiek rodydavosi arba ne tiek kalbėdavo viešai. Dabar jau daug viešai apie tai kalbama, bet, visgi, man atrodo, kad daugiausiai tai vyksta mūsų burbuluose. Tie žmonės nemato mūsų *post'u*, pasisakymų ir panašiai. Kai išėjo straipsnis apie mūsų tą MO aptašytą plakata, tai tokių buvo komentarų, kad negali patikėt, jog žmonės šiais laikais taip galvoja. Dvidešimt pirmame amžiuje... Iš kokių jūs viduramžių? Atrodo, tiesiog... Tu nori priimti tą kiekvieną žmogų ir kiekvieną nuomonę, bet yra liūdna skaityt. Atrodo, tiek visko vyksta pasauly ir tu tokiam mažam burbulė užsidaręs... Tiek tas žmogus, kuris taip pasielgė, tiek tie kurie pritaria visam šitam dalykui. Visokių ten buvo: „Dievas mato, Dievas nuteis jus už tai, kad jūs priešinatės visai santvarkai, kokia turi būti.“ Mes buvom pakraupę visi čia, kiek daug dar to yra aplinkui. Bet, klausimui pasistumėjus, vien tai, kad yra kalbama, provokuojama pasisakyti šia tema, man, atrodo, jau yra žingsnis nuoto, kad tai būtų nutylima. Tik reikia išsirauti piktžoles, kad gėlės žydėtų. O piktžolių yra daug. Manau, kad prireiks laiko. Dar prieš kokius metus aš labai optimistiškai žiūrėjau, kad moterų klausimu viskas pjudėjo į priekį (nes man labai aktuali ta moterų tema). Kai vis išgirsti iš aplinkos kokias nors istorijas, tai supranti, kad viskas, ką aš maniau, tai yra apie tą mano burbulą. Ne apie fabijoniškes ir ne apie karoliniškes, kur biškį kitaip viskas dėliojasi. Tas pats miestas.

Ar tu galėtum identifikuoti laisvalaikio veiklas ar užsiėmimus, kurie būtų sunkesni gyvenant solo?

Nežinau. Jokios gal? Man tai jokia veikla nėra sudėtingesnė gyvenant solo. Aš tas pačias veiklas galėčiau daryti ir su kitu žmogumi. Ta prasme ar vienas ar du, jeigu tu gerai jautiesi, tai visas tas veiklas — ir keliones, ir kažkokius užsiėmimus, ir knygas gali kartu sedėt ir skaityt.

O ar yra dar kažkokių nepatogių socialinių aplinkų, temų ar ratų, kuriuose nepatogu, malonu būti? Kas iššaukia neigiamus, liūdnus jausmus?

Pastaruoju metu taip nebesijaučiu būdama tarp kitų porų, nes, manau, padirbėjau su savimi. Priklauso ir kokia ta pora šalia. Jeigu ji labai stereotipinė, jaučiasi nuolatos, kad daro tau tokį spaudimą „Nu, tai kada atsivesi tu kokį vaikiną čia?“ Tokie klausimėliai, kur tarsi neturiu jokios intensijos, bet vis tiek paklausiu. Tada, aišku, šeimoj, nors tai nėra nuolat klausinėjama ar daromas tas spaudimas, bet jeigu šalia atsiranda žmogus, kuris yra šeimoje arba poroje, tai jis jau yra iškart kažkoks puikesnis, geresnis arba pilnavertiškesnis. O daugiau... Anksčiau, atrodo, net jei ir vykdavai kur nors, prieš kokius penkis metus ir klausdavai, ar būsit dviese, ar keliese. Taip vat iškart tave vieneta imdavpo kaip porą. Dabar jau to nebėra labai. Mažėja tas dalykas. Suprantama, kad žmogus ir vienas gali keliauti, apsistoti viešbutyje. Ar keliese, ar tryse. Nebėra net

užsisakantto tokio stereotipizavimo, kad būtinai dviese turi būti. Tai anksčiau gal ir būdavo nepatogu, kai sakydavai „ne, aš vienas atvažiuosiu“. Bet dabart to nebėra. Priklauso labai ir nuo tavo jausmo.

O aplinkoje? Sakykime, iš močiutės ar šiaip aplinkos išgirsti klausimų, kodėl esi viena?

Taip! Žinai, koks dažniausias būna (juokiasi)? Aš tada noriu nueiti ir palikti tą žmogų. Uždeda ranką ant peties ir sako: „Nu tokia faina, bet neturi vaikino... Kas dabar čia yra?“ Anksčiau aš pykdavau, o dabar tiesiog nusijuokiu ir neturiu, ką pasakyti tam žmogui. Atrodo, negi tas žmogus neturi daugiau ko manęs paklausti? Ir dažnai girdžiu iš aplinkos, kad kitoms merginoms irgi taip sako. Čia jau kaip *bajeris*. Mes jau tarpusavy viena kitai sakom „tokia faina ir neturi vaikino“ (juokiasi).

O kokie dar klišiniai pastebėjimai tau pasitaiko, ką žmonės sau leidžia pasakyti?

Būna, kartais sako, kad jei aš taip reikšiuos, tai tikrai nesusirasiu vaikino. Kaip mano mama sako: „Jeigu taip darysi, tai čia niekas į tave nežiūrės.“ Tarsi mano kažkoks poelgis, kuris tiesiog yra mano natūralus elgesys jau iškart asocijuojasi su kitu žmogumi, kad kažkam tai bus netinkama. Žmogui, kurio net nėra.

O ką tu pati dažniausiai atsakai į tokius komentarus?

Dažniausiai padėkoju. Sakau: „Ačiū už tokius jūsų komentarus, bet kai atsiras žmogus, tai jis mane mylės ir tokią.“ Dažniausiai taip. Bet, aišku, viduj ten verda viskas. Norėčiau taip primušti tą žmogų (juokiasi).

O tu pati sau esi išreflektavusi šį klausimą, štai kodėl tu esi, vieniša, gyveni solo?

Aišku, kad aš pykstu ant šito klausimo, kai manęs paklausia „kodėl“. Bet taip tikriausiai yra todėl, kad aš pati ieškau atsakymo. Vadinasi, kad aš pati save iš dalies laikau nepilnavertiška šiuo atveju. Ta prasme, kad aš neturiu antros pusės. Tai kaip ir faina gyventi tą solo gyvenimą, bet, iš kitos pusės, tu visą laiką uždavinėji savy tą klausimą. Ir, man atrodo, kad tai yra normalu, natūralu, ir mes, daugelis, taip darom, nes tikrai yra tas stiprus spaudimas iš aplinkos su tuo „kodėl?“ ir su tuo, kad turėtų būt taip, bet ar aš esu atsakius? Na, aš darbar esu tokiam laikotarpy, kur, jei taip nuoširdžiai kalbant, mes su psichoterapeute tikrai analizuojam šitą dalyką ir aš suprantu, kad daug kas atėję iš vaikystės ir tų patyrimų, traumų, kurios sudėjo tave šiandien tokia, kokia esi ir, dažniausiai, tai vis tiek nutinka iš nesaugumo ar nepilnavertiškumo, neleidimo kitam žmogui tavęs mylėti, nes tu nesijauti vertas tos meilės. Tiesiog daug tokių psichologinių blokų, kurie yra iš tam

tikro laiko. Aš, matyt, esu tas atvejis, kur norėčiau, galbūt, būt daugiau ne solo, bet yra žmonės, kurie būdami solo jaučiasi šimtu procentų gerai. Aš visgi atsakinėju sau į tą klausimą „kodėl taip?“

Yra vienos moterys, kurios yra labiau linkusios sakyti, kad taip yra dėl vienokių ar kitokų aplinkybių, išorinių kažkokių dalykų, o kitos yra linkusios savyje ieškoti kažkokių priežasčių. Kuris variantas yra tavo?

Aš tai savyje ieškau priežasčių, nes manau, kad visą laiką visos priežastys yra mumyse. Taip, kad aš tikrai būčiau toje pusėje.

O tau, kaip stebėtojai, yra kilusios įžvalgos, žmonių tipai, ką tu pati pastebi iš šono?

Mano rate moterys (nesakau, kad tai yra gerai, gal net priešingai, tai problema, tas vadinamasis „candy shop“ sindromas) laukia ten kažkokio geriausio varianto. Laukia kažkokio stebuklo, kad jis tau nutiks ir atsiras. Iš kitos pusės, matyt, kaip santykiai yra darbas, taip ir žmogaus atsiradimas yra kažkoks tai įdirbis. Tai nereiškia, kad turi eiti prie kiekvieno vyro, kuris tau patinka, bet labiau gal tai labiau sąmoniniam lygmeny. Ne fiziniame buvime, bet vidiniuose dalykuose, sąmoniniam ir energetiniam ištransliavime į aplinką. Iš esmės tai, tikriausiai, mano aplinkoj yra daug tokio tipo, jei jau skirstom į tipus, žmonių, kurie laukia to kažkokio „prince“. Kad jis ims ir atsiras. Galvojant apie tai, kad tu pats turi truputuką padirbt su savim, kad iš tikrųjų atsirastų. Viskas gerai, gal iš tiktųjų ir atsiras tas žmogus, nebūtinai tu jį susirasi. Gal jis atsiras, bet tu turi kažkaip įdėt to įdirbio su savim ir, galbūt, su aplinka, kad tas žmogus nutiktų tau. Tai matyt daug to yra. Kaip tik kalbėjau savaitgalį su tokia viena drauge — ji turi vyrą, bet ji pasakojo apie kitą pusę, apie vyrų pusę. Kaip jos vienas draugas varinėjo po pasimatymus su visokiom merginom ir nei viena jam netiko: „ta tokia, ta anokia, ta dar kažkokia“. Tai čia, turbūt, kalbant ne tik apie moteris, bet ir apie vyrus, kad tu, tarsi, negali net užmegzt santykio ir jam duot laiko, nes tu visą laiką galvoji, kad rytoj bus geresnis žmogus kažkoks ir, jei tu jau su šituo žmogum leisiesi į kažkokį buvimą, tai, galbūt, tu praleisi progą dar gersnį žmogų sutikt. To labai daug yra visuomenėje mūsų. Galbūt, tai nutinka iš tos laisvės ir galėjimo rinktis tiesiog, kur tu jau nebežinai, ką pasirinkti. Ir ta mano draugė man papasakojo (nežinau, skaitė ar išgirdo *podcaste* kokiam) apie „candy shop“ sindromą. Ten buvo toks vyras, kuris atliko tokį tyrimą (man atrodo, čia ir vyrams, ir moterims tinkama): jis visą mėnesį kiekvieną dieną eidavo vis su kita moterim susitikti. Jam visos jos netiko „viena tokia, kita anokia“ ir, galiausiai, pabaigoj mėnesio jis nusprendė su viena iš tų moterų nueiti į penkis pasimatymus iš eilės, kad nekeisti vis kitos. Tai jam ta moteris labiausiai

ir patiko galų gale. Ta, kuriai jis skyrė laiko ir su kuria jis tą santykį truputį pavystė. Tai daug, man atrodo, pasako apie tą mūsų visuomenę šiandien ir, kad didelė dalis, matyt, šandienos žmonių, kurie, galbūt, yra solo gyvenantys, nebūtinai jie mėgaujasi tuo gyvenimu. Kartais jie tiesiog kitus kaip saldainiukus, vis galvoja, kad bus kažkoks geresnis, saldesnis. Tai aš tikrai neapipinčiau to solo gyvenimo kažkokiom rožinėm spalvom. Man atrodo, ten yra ir labai rožinių, ir labai tamsių spalvų. Kaip ir gyvenant su kitu žmogum — yra labai daug rožinių, yra ir labai tamsių spalvų. Viskas priklauso tikrai nuo mūsų požiūrio ir įdirbio.

Jeigu dabar turi pasirinkimą ar likti ir gyventi toliau solo ar būti romantiniuose santykiuose — ką dabar rinktumėsi ir su kokiomis sąlygomis?

Aš rinkčiausi būti santykiyje šiandien, bet tikrai dar padirbusi su savimi šiuo klausimu. Nes galbūt aš tiesiog sugriaučiau tą santykį. Tai, galbūt, tikrai rinkčiausi santykį, bet tikrai suderinant, kad kiekvienas iš mūsų turėtų tą savo solo dalį, nes, man atrodo, kad net ir santygy tu turi nepamest to savo individualumo ir savęs, neturi susitapatinti su kitu žmogumi. Bet, net ir renkantis tą santykį, vis tiek, manau, kad dar yra dalykų, kuriuos reikia išsiaiškinti ir padirbėti su pačiu savimi, kad tas santykis gražus atsirastų.

I¹¹

Kaip tu pati save pristatai ir su kokiomis socialinėmis kategorijomis, identifikacijomis tapatiniesi? Kas tau atrodo svarbiausia ir kas tave labiausiai apibrėžia kaip žmogų?

Na, turbūt galėčiau pasakyti dviem žodžiais: jauna moteris. Taip būtų turbūt tiksliausia.

O kalbant jau siauriau, apie vadinamą šeimyninę padėtį, kokius tu žodžius naudotum save apibūdindama?

Man nepatinka lietuviškas žodžio „single“ vertimas. Lietuviškas vertimas vienišius skamba liūdnei, tačiau angliškas žodis single tokio atspalvio neturi. Tiesiog yra du priešingi žodžiai „single“ ir „married“. Taigi aš lietuviškai sakyčiau, kad esu vieniša, bet ne liūdname kontekste.

Gal tu atsimeni kokius viešios moters įvaizdžius ar nuostatas ties tokia būseną tu galėtum atsiminti iš savo vaikystės arba paauglystės, tokio bręstamojo amžiaus – kaip tavo aplinkoje vienišos moterys buvo traktuojamos? Galbūt kažką esi išgirdusi arba tėvai, seneliai ką nors sakydavo? Galbūt tavo aplinkoje buvo vienišų moterų?

Aš manau, kad tai, dažnu atveju, irgi asocijuojasi su tuo kažkokiu liūdnumu, kad tai yra kažkoks neva nepasisekimas, jog ji viena, kai amžius eina link trisdešimt arba virš trisdešimt. Aš pati paauglystėje, galbūt ankstyvoje, manydavau, kad dvidešimt penkerių metų moteris yra, oho, kokia suaugusi ir brandi ir, kad aš pati tiek metų sulaukusi jau turėsiu ir šeimą, ir vaikų. Su metais tas keičiasi. Nes, man atrodo, kad tai apskritai visuomenėje keičiasi. Jeigu anksčiau turėjai susikurti šeimą, kad atitiktum tas visuomenės normas, iki trisdešimties, tai dabar tikrai nemažai šeimų pasirenka vaikus turėti po trisdešimties, nes skiria daugiau laiko savo asmeninei savirealizacijai. Asociacijos iš vaikystės – liūdna moteris su daug kačių. Toks tipinis įvaizdis. Ir aš pati turiu katiną. Kartais yra to pašėpimo ir iš aplinkos, bet jis nėra piktybinis. Čia, vėlgi, kiek tu pats tai priimi, kiek įsižeidi. Priklauso nuo tavęs, nes manęs tai nežeidžia.

O su kuo tu dabar sieji tą vienišumą ar neturėjimą romantinio partnerio?

Aš asmeniškai į tai žiūriu kaip š galimybę turėti laiko koncentruotis į save, nes, man atrodo, kad tu gali norėti santykių, bet tai ne visai yra tas dalykas, kuris nuo tavęs priklauso. Taip, tu gali būti atvira naujoms pažintims, gali daryti kažkokius veiksmus, kad sutiktum tų naujų žmonių, bet mes kalbame apie jausmus, nuo ko prasideda kažkokie santykiai, tad aš labai tikiu į tą chemiją ir man atrodo, kad tai yra toks dalykas... Jeigu, pavyzdžiui, palyginimui, karjera – ji yra tavo rankose, nuo tavęs priklauso. Jeigu tu dirbsi, darysi, tai ir turėsi. Bet su santykiais, man atrodo, taip nėra, kad tu nori ir tiesiog atsiras. Tai priklauso nuo aplinkybių.

Ar galima taip teigti, kaip tu sakai, kad tas vienišumas yra, tam tikra prasme, ne tavo kontrolėje?

Taip, likimui paliktas. Aš galvoju, kad šioje vietoje yra keli galimi požiūriai: ar tu sėdi ir liūdi, kad aplinkui yra poros, ir tu nesi su kažkuo poroje, ar tu galvoji, kad, na, ok, dabar nėra, tai ką aš galiu daryti vietoje to? Ir tu užsiimi kitais dalykais. Dar kitas momentas yra, jog tai labai priklauso nuo tavo socialinės aplinkos ir socialinio burbulo, kuriame tu gyveni, nes, jeigu būtų mano draugės visos, kurios išteka ir gimdo vaikus ir panašiai, tai manau, kad būtų tikrai psichologiškai sunkiau, bet, kuomet aplink mane yra tikrai mano tų artimų draugių, kurios lygiai taip pat vienišos, ir tu nesi vienas šitoj valty, ir tada gal apie tai taip jautriai negalvoji.

Jei taip mažiau racionaliai, bet labiau emociškai... Kaip tu pati jautiesi būdama vieniša? Kokius tu jausmus, emocijas išgyveni? Koks yra tas emocinis fonas?

Jis yra labai kintantis. Su visom tom moteriškom nuotaikom, tai vieną dieną tu gali atsikelti, kad, och, man nieko tikrai nereikia, aš susifokusuoju į savo karjerą, darbas smagus ir viskas fainai, bet kitą dieną bet kokia smulkmena tave gali išvesti iš tos būsenos ir kai pamatysi parduotuvėj kažką tokio faino, mielo... Aišku, dar reikia įvertinti ir karantiną. Aš pirmo karantino metu galvoju, nu, blemba, jeigu bus antras karantinas, tai būtų labai šaunu susirasti kažką, kad nebūtų taip liūdna (juokiasi), bet susiradau antrą darbą vietoj antros pusės, tai nėra taip liūdna. Ką aš noriu pasakyti, kad nuotaika labai svyruoja, tai, pavyzdžiui, jeigu būna kažkokia nauja pažintis su vaikinu, kuris gal būtų tau įdomus, tu pradėdi galvoti, kad o, ne, jeigu čia eitų iki santykių, tai galbūt aš visgi nenoriu santykių, gal visgi man fainai ir vienai būt, nes, turbūt, kuo ilgiau tu būni viena, tuo labiau su ta situacija tu esi susigyvenusi, ir darosi vis sunkiau taikytis prie kito žmogaus. Iš kitos pusės, aš galvoju, kad jeigu taip atsitiktų, kad vis dėl to kažkas pradėtų vystytis, kažkokie santykiai ir man tas žmogus tikrai patiktų, tai aš, turbūt, nebesvarstyčiau to. Ta prasme, ar man gaila atsisveikinti su savo vienišu gyvenimu, nes, turbūt, su juo gaila atsisveikinti tada, kai tu nesi iki galo tuo kitu žmogum susižavėjęs.

Arba gal yra dar tokių žmonių, kurie tai pasirenka labai sąmoningai. O kaip tu galvoji, taip globaliau, plačiau žiūrint, ką reikšia šiandien būti vieniša moterimi? Visuomenėje, socialiniuose ratuose, darbo aplinkoje? Kaip ta būseną yra matoma?

Šiaip jau darbo aplinkoje, manau, tai yra labiau plusas negu minusas. Aišku, aš džiaugiuosi, man pasisekė su darbdaviais, kiek esu dirbusi, aš niekada nepajutau jokios diskriminacijos tam tikru lygiu, bet aš žinau savo aplinkoj jaunų moterų, kurios darbinosi, kurios yra neseniai ištekėjusios ir tai, kad tu gali galbūt greitai susilaukti vaikų ir išeiti į dekretines, tai labiau žiūri kaip į neigiamą dalyką, nes jie juk negalėtų klausyti per darbo pokalbį ar jūs planuojat vaikus, nes tai būtų nekorektiškas klausimas, bet tiesiai per aplinkui duoda tai suprasti ir kartais būna, kad gali ir to darbo negauti dėl to. Tarkim, jei tu esi vieniša, nemaža dalis darbdavių žiūri teigiamai, kad nebus problemų, tu galėsi dirbti viršvalandžius, nereikės lėkti vaikų paimti iš darželio ar panašiai. Nors man tai čia *nonsensas*. Mes deklaruojam, kad norim, jog Lietuvoje būtų daugiau gyventojų, tai.. Bet čia gal kita problema jau. O šiaip vėl grįšiu prie to, kad tai priklauso nuo žmonių, kurie yra tavo rate. Jeigu tai yra sąmoningi žmonės, o aš savo draugus laikau sąmoningais žmonėmis, tai aš iš tiktųjų nepajaučiu jokio spaudimo. Prieš porą savaitių dar ir kalbėjau su tėvais, kad, va, pas mus šeimoj ir giminėj tai nėra tokio dalyko, kad, nu va, mes iš tavęs tikimės anūkų, kada čia tos

vestuvės, kada čia kaip kas, ne.. Kažkaip tėvai suvokia, kad arba bus arba nebus, bet jie irgi dėl to nieko negali padaryt ir to spaudimo neduoda.

O pastebi dar kažkokių, na, dar plačiau žiūrint, vis tiek yra tos vienišos moterys vaizduojamos populiariojoje kultūroje ar žiniasklaidoje, dabar dar turime tą influencerių kultą, ar yra kažkokie dalykai, kuriuos tu, vienu atveju, kaip kažkokius neigiamus, kitus, kaip tik, kaip gražų pavyzdį, kuris atkreipia dėmesį, suponuoja kažkokią kaitą požiūrio?

Nežinau net iš tikrųjų...Galvoju, kad, hm.. Kažkaip pastebiu, kad yra tos naujos kartos jaunosios šeimos, kurios duoda pavyzdį, kaip tai yra gražu ir faina, kad vaikas nėra kliūtis pilnavertiškai mėgautis gyvenimu, o kad yra kažkoks ypač neigiamas ar ypač teigiamas požiūris į vienišas moteris, nepasakyčiau, kad esu tai užfiksavusi, galbūt dėl to, kad tai manęs asmeniškai *ne'trigger'ina* ir aš dėl to ir nematau to medijose.

Ar yra kažkokios veiklos, pramogos, laisvalaikis, kurios yra sudėtingesnės arba tu jas matai sudėtingesnėmis, nes tu neturi antrosios pusės vadinamosios?

Gal galima sakyti ir taip. Aš turiu pusseserę, su kuria mes, jeigu keliaujam, tai keliaujam kartu. Nuo..., iki... Ta prasme, nuo kelionių į užsienį, kaip buvo galima, iki vietinių. Mes būna dviese pasijuokiam, kad mes esam dviese buvę maksimaliai romantiškiausiose situacijose, kiek tai įmanoma. Viena su kita būdamos, o ne su savo antrosiomis pusėmis. Mes buvome, pavyzdžiui, Maljorkoje, nuėjome į tokius urvus ar uolas, žodžiu, susėdom ant suoliukų ir tamsoje yra ežeras. Atplaukia valtys, kuriose groja klasikinė muzika ir žvakės ir viskas. Ta prasme, nors imk ir pirškis tokioje situacijoje. Bet, pavyzdžiui, jeigu nori išvažiuoti į namelį prie ežero, tai aišku, fainai, aš norėčiau, kad vairuotų vietoj manęs, nes mano draugės nevairuoja, tai aš visąlaik vairuoju. Ta prasme, būtų fainai, jog tavim pasirūpintų mainais, nes aš pilnai visą laiką galiu pasirūpinti savimi, tai yra, ir pasirūpinčiau, ir pasirūpinu, bet aš norėčiau turėt ir alternatyvą. Arba tiesiog elementariai – nuvažiuoji į namelį prie ežero, nori užsikurti židinį ir aš nežinau, kaip užkurti židinį, ir mano draugės tikrai nežinos, kaip užkurti židinį. Mes, galbūt, išsigūglinsim, bet, vėlgi, būtų fainai, kad nereikėtų dėl to sukti galvos. Tai būtent to romantiško laisvalaikio nėra, kuomet tu esi vienišas, o filmų, serialų, visko žiūri daug, tad natūralu, kad kartais būna, jog ir tu nori to savo gyvenime.

O kas yra paprasčiau, kai esi viena?

– Oho, daug kas! Beveik viskas (juokiasi). Realiai, paprasčiausia yra tai, kad tau niekuomet nereikia derintis prie kito žmogaus. Ką sugalvoji, tą ir darai. Vat tas man būtų keista – derinti savo

planus su kažkuo kitu ir dar pagalvoti, kaip tas kitas žmogus jaučiasi dėl kai kurių tavo planų. Na, nes jeigu kartu, tai kartu. O dabar aš taip įpratus, kad, ką aš susigalvoju, tą aš ir darau. Man nereikia nieko atsiklausti ir prie nieko derintis.

O yra kažkokios progos, socialinės aplinkos, įvykiai, kuriuose, dėl to, kad esi vieniša, ne taip malonu dalyvauti, nes esi vieniša, kuriuose, sąmoningai ar nesąmoningai bandai išventi tų susidūrimų?

Natūralu, manau, kad šventės yra toks momentas, kuomet būtų fainai būti su kažkuo, ta prasme, su antrąja puse. Sutikti tas pačias Kalėdas ar panašiai, bet vėlgi, tai yra požiūrio klausimas, ir kiek tu leidi, kad tai tave paveiktų. Jeigu tu randi alternatyvų, kaip tuos slogius jausmus įveikti, pavyzdžiui, man padeda susiplanuoti su draugais ar draugėmis susitikimus. Valentino diena – gali sėdėti ir verkėti, kad esi vienas (juokiasi), bet gali su savo vienišom draugėmis susiorganizuoti kokį *cool* vakarėlį karaokės ir puikiai praleisti laiką. Tai yra kiekvieną kartą didelis didelis darbas su savimi, bet, na, įmanoma.

O tas darbas su savimi, ar tau visą laiką tai buvo paprasta (būti ir išbūti su savimi) ar kažkada tai būdavo sudėtingiau ir keldavo daugiau kažkokių neigiamų jausmų, tas buvimas vienai?

Man atrodo, kad man tai visuomet būdavo gana paprasta, dėl to, kad aš, jeigu neturėčiau, ką veikti, būtų turbūt, sudėtingiau, bet aš visuomet būdavau veikli pati iš savęs. Mokykloje mano fokusas buvo nukreiptas į pamokas, užklasines veiklas, draugus, bet aš tada turėjau keturių metų draugystę nuo antro kurso. Bet aš šiaip džiaugiuosi labai šiuo laiku, kada esu ne santykiuose, nes tai laikas, kada aš suvokiau save kaip suaugusį žmogų, turėjau nemažai laiko gilintis į save bei suprasti, kokia aš esu, kas man patinka. Tad man šis momentas yra fainas ir aš juo džiaugiuosi.

O vis dėl to ar aplinkoje – darbinėje, draugų, šeimos – išgirsti kažkokių klausimų, kodėl esi vieniša?

Vienintelis, kas dar paklausia, kažką pasako – senelis, nes vis tiek tai yra senesnė karta. Bet jis irgi yra pasakęs, kad man nesvarbu, ar tu būsi su kažkuo ar ne, aš noriu dar anūkų (juokiasi). Bet va, pavyzdžiui, mano prosenelė, kai jai buvo virš devyniasdešimt, ji man pasakė (aš tuomet buvau tuose ilgesniuose santykiuose), „Tu neskubėk tekėti, tu geriau dar pamatyk pasaulį, pagyvenk dėl savęs.“ Irgi toks nestandartinis iš promočiutės pasakymas.

O būna tokių pasakymų (iš daug ko esu girdėjusi), kad „Tu tokia faina, kaip gali būti, kad tu esi vieniša?“

A, tai visuomet! Ta prasme, net vaikinai yra, kurie pasako. Pavyzdžiui, jie susigalvoja, kad jie žino, kaip aš jaučiuosi – ar aš noriu rimtų santykių ar nerimtų santykių manęs dar nepažinodami gerai, bet pasidaro savo išvadas kažkoku būdu ir tada sako „Na, vat, aš ieškau nerimtų santykių, santykių be įsipareigojimų, tai nenoriu tavęs apgaudinėti, tai aš pasakau, ką aš galvoju, bet tu esi nuostabi!“ (juokiasi). Tai, blemba, gerai, ačiū. Būna, aišku. Mes su draugėm viena kitai pasakom „Mes gi tokios fainos, tai kas negerai?“ Būna, kad nuskamba tokia frazė.

Gerai, o jeigu visgi kyla tokia diskusija aplinkoje, tai kokios yra išvados? Prie ko prieinat, kas atrodo tos prižastys?

Kad pritraukiam netinkamus žmones (juokiasi). Tai yra dažniausias pagrindimas. Kad kažkodėl, kažkoku būdu aplinkoj atsiranda būtent tie žmonės, kur aiškiai mums yra ne pakeliui, tik klausimas, kodėl mes jie mus traukia, kodėl mes juos prisitraukiam. Ir, aišku, mes labai daug svarstom apie visas įtakas technologijų ir socialinių medijų ir tų pačių *date'inimo* programėlių, nes mes priėjom, man atrodo, tokį visuomenėį momentą, kada pasirinkimas yra neribotas, atsakomybės nėra jokios prieš kitą žmogų. Dažniausiai. Vieną dieną tu gali širdį lieti, bendrauti ir panašiai, kitą dieną tau gal *susišvies*, kad tas žmogus gal tau nepatinka, kur šiaip bus kažkokie gal neesminiai dalykai ir tu sakysi, ai, nenoriu aš su tuo *deal'int*, bus kita. Arba negaunu iš tos, ko noriu, bus kita. Ir tiesiog vat žmones taip į kairę, į dešinę, kaip *apps'e*, ir mėtai. Bet daugiau aš tai pastebiu iš vaikinų perspektyvos, kad jie yra labiau linkę taip elgtis. O moterys, visgi, čia gal iš ankstesnių laikų ateina, kad jos yra atsakingesnės, išlaiko tą kultūrą, manierą, atsakingumą, kad visgi rečiau pradingsta nieko nepaaiškinusios. Man atrodo.

O tu pati esi aktyvi naudotoja visų tų *date'inimo apps'ų*?

Turiu, bet nepasakyčiau, kad pastaruojų metu labai naudojuosi, nes nelabai, iš tikrųjų, matau prasmės. Esu buvusi keliuose pasimatymuose. Tai į nieką gero neišsirutuliuojo. Tie pasimatymai buvo *ok*, nes, man atrodo, dar vienas momentas, kuris atsiranda su tais *date'inimo apps'ais*, kad tu pradeti gebēt identifikuot ir kažkokį psichologinį žmogaus profilį. Gali iš tam tikrų detalių susivokt ar tas žmogus galėtų potencialiai būti tau įdomus ir ar apskritai verta gaišt laiką. Ta prasme, yra tokie pusiau sąšmoningi, pusiau sąšmoningi atrankos kriterijai, kuriuos tu labai greitai žinai. Vien iš to, kokius tau klausimus užduoda, kaip rašo ir panašiai. Kaip save pozicionuoja, galų gale.

Kalbėjome, kas jūs su draugėmis pasišnekate, bet tu pati, jeigu atvirai, tau kyla viduje kažkokie klausimai ar atsakymai, vat „Kodėl aš vis dėl to esu vieniša?“, ar tai vis dėl to

susiveda į tai, kad tai ta aplinkos, galbūt, įtaka? Kad dabar netinkamas laikas ar netinkami žmonės... Bet ar yra dar kokių sluoksnių, į kuriuos tu pati kažkokioj savirefleksijoj eini?

Sakyčiau, gal labiau ne iš tos pusės, kodėl aš esu vieniša, man klausimas kyla, bet konkreti situacija būna su koku nors vaikinu ir tu galvoji, kodėl nutiko taip, kaip nutiko, o ne, kodėl tu esi vieniša, nes galiausiai vis tiek prieitum tą išvadą, kad pritrauki netinkamus žmones, bet aš čia labiau apie konkrečią situaciją, o ne visumoj.

Kokios yra tavo įžvalgos pastebint drauges, kurios yra vienišos? Man iki šiol kas įsiminė, ką vat aš pastebėjau ir girdėjau ne kartą, kad kai kurios tarkim stengiasi atrodyti stiprios ir emancipuotos, kitos atvirksčiai labai aiškiai išreiškia, kad nori ir ieško. Kaip tu pati pastebi kažkokias tendencijas aplinkiniuose pavyzdžiuose?

Yra ir tų, kurios bando būti stiprios arba kurios iš tikrųjų yra labai stiprios – tai nėra apsimestinė būseną. Turiu draugę, kuri iš tikrųjų labai gilinasi į feminizmo idėjas, bet tai nėra kažkoks negatyvus dalykas. Ji yra, mano akimis žiūrint, tikrai stipri ir stiprėjanti. Jau du metai, kaip ji nėra santykiuose, tai labai sustiprėjo kaip asmenybė per tą laiką, nors, kai skyrėsi, galvojo, kaip reikės pusę dalykų pačiai padaryti, tai dabar net nėra tokių klausimų. Bet yra kitų merginų, pavyzdžiui, viena mano draugė, ta prasme, net aklas pamatyti, kad jinai nori santykių. Ji tiesiai šviesiai sakė, kad nori, prašė supažindinti su kuo nors ir panašiai ir ji labai greitai susirado santykius ir po pusės metų susižadėjo, po dar metų susituokė. Vat norėjo, bandė, pavyko, bet čia taip ne visom būna. Yra vienos, kurios labai išreiškia tą, kitos, kurios labai neišreiškia, nešneka, bet vėlgi, ta mano aplinka yra labai aktyvios moterys, kurios iš tikrųjų turi labai daug veiklos ir toje veikloje save realizuoja, tai ne tiek jau daug laiko lieka klausti, kodėl aš viena, ar liūdėti dėl to.

Kaip tu manai, ar yra kažkaip susijęs veiklumas, aktyvumas su tuo, kad tam tikrais savo gyvenimo etapuose nesi santykiuose?

Nežinau ar galima susisieti, kad dėl to tu nesi santykiuose, bet, darbas ir užimtumas šimtu procentų gelbsti nuo bet kokių negatyvių minčių, ne tik nuo savo statuso, bet tai apskritai gali padėti labai susitvarkyti.

Jeigu tau dabar reikėtų įvardinti po vieną dalyką geriausią būnant viešini ir vieną, kuris tave labiausiai glumina, liūdina, didžiausią trūkumą, kas tai būtų?

Geriausias dalykas, aišku, yra laisvė. Tiesiog. Bet vėlgi, aišku, kai yra normalūs brandūs santykiai, tu nesijauti, kad tavo laisvė suvaržo, bet tu nepriimsi kažkokio spontaniško sprendimo dėl kelionės, kas susiję su kitais žmonėmis. Tai yra toks jaunystės atributas, kai laisvė pasijunta spontaniškume.

O tas blogiausias dalykas – tai emocinio ir fizinio artumo poreikis. Kartais aš norėčiau turėti tą savo žmogų, su kuriuo bet kada galėčiau kalbėtis apie bet ką ir būt kartu. Grįžtu prie to, kad mes visi gyvenime greitu tempu, nieko tas karantinas pernelyg dabar nestabdo, visi turi savo gyvenimus, planus. Nėra dažnas atvejis, kad parašai savo draugei ir dabar taip bus. Nu ne, nes visi mes kažką veikiame, kažką planuojame, esam užimti ganėtinai. Bet pagalvoji, kad, aha, tavo ištekėjusi draugė turi visados šalia savo vyrą.

Jeigu būtų galimybė dabar taip spragtelėti pirštu, ar rinktumėsi būti santykiuose?

Jeigu tai būtų tie santykiai, kur yra abipusis jausmas, pagarba, ta prasme, visi tie dalykai, kurių aš norėčiau, kad būtų, tai tada jo.

Bet jeigu ne, tai tada...

Ta prasme man iš dalies arba iš bėdos santykių tikrai nereikia. Aš tikrai neketinu tam skirti savo dėmesio. Arba „*all in*“ arba ne.

O kaip tu manai, mes susiduriame ir šio pokalbio, ir šiaip kontekste, tam tikroje problemoje su žodžiais. Nefaina būti vieniša moterimi, na, nes tu ja esi. Tu taip nesijauti. Kokie turėtų būti vartojami žodžiai, asociacijos naudojami, negu tai, kas dabar yra vartojama ir įsisenėję?

Nežinau, bet nemanau, kad tai turėtų eiti per šaknį „vienas“. Nes mūsų visuomenėje tas vienas lygu liūdesys. Taip yra. Juk gan dažnai tai yra pačių žmonių pasirinkimas, o jei ir ne, tai nebūtinai jie dėl tos susiklosčiusios situacijos liūdi. Reikėtų tikrai paieškoti kažkokių kitų žodžių, kurie galėtų apibūdinti, bet kokie tie žodžiai turėtų būti...

Nesukurti dar.

Nesukurti.

I12

Taip... Taip, taip, taip. Gerai tai gal pirmas klausimas, jis toks yra pakankamai platus, bet būtų įdomu išgirsti, kaip jūs apilai, ar ne, per kokius esminius dalykus savo gyvenime, per kažkokius esminius aspektus save identifikuojat, suprantat, pristatot, ar ne? Tai čia jeigu tokį pavyzdį pateikti, tai, galbūt, kažkas paminėtų ten darbą, karjerą, kažkam pirmoje vietoje žaidžia šeimyninė padėtis, kažkam pirmoj vietoj yra lietuviškė, ar ne? Bet kas yra tie esminiai aspektai, kurie apibrėžia jus? Jūs išsijungusi, man atrodo, mikrofoną. Ten toks *mute* yra mygtukas. O, yra viskas.

Man skambučių tik ir betruksta. Skambina čia man. Gerai. Man tai yra kaip ir... Taip, kadangi tu esi vienišas, tai tas yra dalykas kaip ir koncentruojasi į darbą ir savęs kažkokį realizavimą, lietuviškas aš esu lietuviškas bet kokiame atveju, aš dar esu lietuviškas birštonietė.

Vėl čia man, žinokit, išsijungė jūsų garsas.

Atsiprašau, nežinau, ar jūs girdėjot, jezus, čia turėjau žmonių. Justina?

Taip, taip dabar jau girdžiu.

Dabar jau viskas gerai, ar ne? Žmonės, giminės, artimieji. Aš esu ištikima šeimai, reiškia, sūnėnai, dukterėčios ir kaip pasakyti... Savo laisvės labai jau tokia normali saugotoja, va (juokiasi).

Koks gražus išsireiškimas!

Kaip sakant, kuo senyn tuo protyn.

O jeigu taip dabar siauriau, jūs kažkaip paminėjot – vieniša. Bet ar tai yra tas žodis, per kurį jūs apibrėžtumėt, jeigu taip siauriau einant, šeimyninę padėtį ar kažkoks žodis, terminas...

Tik šeimyninę padėtį, kaip sakant, oficialų tą dalyką. Kaip sakant... Ištekėjęs, neištekėjęs – šeimyninė padėtis. Tai skaitysim tai oficialiai – nesusituokusi ir nebuvo susituokusi. Tai va. Bet aš nesu vieniša, aš kartais išjungiu telefonus ir labai norėčiau pabūti labai vieniša (juokiasi). Aš turiu veiklos ir aš jos prisigalvoju, jeigu reikia, bet aš esu dar tuo labiau intravertė, tai aš nueinu, pasisklaidau, grįžtu namo – tai mano tvirtovė. Va taip, mano namai – mano tvirtovė.

Aha, o tada kokius to gyvenimo vienos, to vienišumo ne ta vienišumo vienišumo prasme, ar ne, bet šeimyninės padėties prasme, kokius jūs, nežinau, kažkokius įvaizdžius ar nuomones arba, nežinau, va, dar kažkokius tokius paminėjimus, galbūt, prisimenat iš vėlyvos tokios vaikystės arba ankstyvos paauglystės? Nu tokio brandos amžiaus, ar ne? Bet kokius, jeigu taip reikėtų pabandyti prisiminti, ar kaip šeimoj buvo matoma, vadinama, ar ne? Ar ten...

Tai tos moterys, kurios neištekėję, ane? Nu, išskyrus, kad ta sena merga, tai čia... Man to nelabai sako. Ta prasme, vat, kai eidavo, vat, sena merga, ar ne? Nu su vyrais visą laiką biškį būdavo mano miestely tokia, nu, manau, kiekvienam miestely, jeigu ką, kiekvienai moteriai vyriškio neužtekdavo, reiškia. Tai va. Tai galbūt vienintelį tą pasakymą sena merga būdavo. Tai čia yra kaimo žmonių, vis tiek aš esu iš Birštono, tai tie žmonės yra tokie suvažiavę skaitysim iš artimiausių, jeigu taip tas pats pagrindas, mano tėvų bendraamžiai. Nu tai yra didžiosios kaimo, tos tokios gilaus kaimo pasakymai, galbūt, sakykim, vis tiek toli nenubėgsi, bet va neištekėjus – tai yra sena merga, daugiau tokių ypatingai man vienodai būdavo asmeniškai.

O ką žmonės, vat, kaip jūs galvojat, ką, kokias prasmes kažkokias talpindavo į tą – sena merga? Ar čia, kad kuriai čia nepavyko, ar kuri liūdna, kokie tie... Ką simbolizuoja ta sena merga?

Aš supratau, jo, jo, jo, jo, jo, jo... Tai yra... Nu, vis dėl to, nu vat nesusirado vyro. Matote, pas mano... Mano tokia... Nu, aš turiu tokią skaitysim savybę, man pletkai neįdomūs. Net ir vaikystėj man tas buvo neįdomu, nes mūsų name, namuose nebūdavo, nu, šviesiai tiesiai pletkinama. Tai aš, ir man tas, aš net, kaip sakyti, kaip sako birštonietis, vat, ta pavardė, ana pavardė, man vienodai rodo. Aš pažiūriu į žmogų ir žinau, kad birštonietis, tai man iki to lygio būdavo. Galbūt tas biškį... Aš turėdavau ką veikti, man ir po šiai dienai tas yra neįdomu. Vadinamieji pletkai, kad tėvai arba taip aplinkinių, kad išgirsčiau, vat – nebuvo mano aplinkoj. Aš jums tokio detalaus dalyko negalėčiau pasakyti, kad dar būdavo atvirkščiai, kad va ta, žiūrėk, šleiva, kreiva vyrą susirado. Tai aš jum tuo klausimu jau lietuvių godonių tų tokių galėčiau pasakyti, nes... Ar aš buvau apsaugota, ar mano miestelis biškį turėjo ką veikti labiau, negu kiti miesteliai. O kas galbūt pletkindavo, mes galbūt nebendraudavom, mano tėvai, ta prasme, labiau nebendraudavo. Nebūdavo, bendravimo mes turėjome, matyt, ir kiti kad tiek to, visa kita yra šalia, tai aš jum apie tas senas mergas blogąja prasme, kad sako – smerkimas arba ji ten tokia anokia, galbūt kažkada, nu, negalėčiau pasakyti. Galbūt, ten nuskambėdavo – paleistuvė kokia nors, bet tos paleistuvės labai greitai ištekėdavo, vat kame reikalas (juokiasi). Tai va tas mūsų, mano, mano toks žinojimas yra.

Gerai. O tada taip jeigu į šiandieną keliaujant, ar ne? Ką aplamai dabar jum reiškia gyvenimas vienai? Kokios tos kažkokios, galbūt, būsenos, kas jums tai yra?

Aš labai, aš tai priimu kaip net dovaną tikrąja to žodžio prasme. Tą klausimą aš esu labai daug kartų tokio, kai jau užeidavo tokio pagodojimo, reiškia, kodėl man taip, o kodėl vat visi ten aplinkui ten reiškia ne taip, ir mano meditacijos mokytoja labai aš ją gerbiu, jau čia meditacijos trikdžiai mes nagrinėjam, sakau mes čia taip ir taip, aš čia taip ir taip. Viena einu per gyvenimą, tėvai seniai mirę, neturiu, kaip sakant, tokių – nei finansinio palaikymo, nei kažkokio ten tokio pagrindo ir tėvai ypatingai, nu, neruošė tam tokiam, ne tai kad savarankiškai, bet kažkokia tai, nu, jie patys turėjo savo reikalų. Vidinių, aš turiu omeny. Tai mokytoja sako, žinai, kuo toliau, tuo labiau, aš gerbiu žmones, kurie eina per gyvenimą vieni. Nes tai yra labai didelė stiprybė. Žiūrėjau tokiu sunkiu momentu, kartais galvoju, taip, Daiva, tu nenusigėrei (juokiasi) arba <...> nestovi, savo gyvenimo klaidas tu praėjai ir išėjai, nu kaip sakyti, priežastys... Ne, nenusigėrei, kiekvienas savo laiku, jeigu ką esu išgėrusi ir cisterną, ir iki žemės graibymo ir neatsiminimo, bet tokie momentai, kad tiesiog

viskas baigiasi. Atėjo meditacija, kuri mane labai, nu, to palaikymo, nes vis tiek tų tokių lūžio taškų, vis tiek yra visą laiką. Nes kodėl man? Ką aš čia tokia nelaiminga? Kaip čia... Tų minčių, kad, nu, teisingai, kodėl man, o kodėl reiškia, vat, o kodėl man čia taip, o kodėl aš čia nesusirandu, kodėl aš čia taip ir anaip? Tai va, tai tas pasižiūrėk į veidrodį labai kartais padeda (juokiasi). Dėl neprisileidimo, dėl dar kažką tai... Galbūt tas toks vidinis užsidarymas ir išorinis jumoro jausmas labai padėdavo vaikystėj. Galbūt tą užsinešimą dėl tų lengvų patyčių ir nepasitikėjimo savyje irgi prisidėjo prie žmonių, nu, tokio neprisileidimo labai arti. Ir labai draugų atsisijojimas. Bet dabar priimu tai labai, nu kaip pasakyt, tai didžiosios pamokos, aš nematau tame tragedijos ir nereikia prie nieko taikytis (juokiasi). Čia yra – darau, ką noriu tikraja to žodžio prasme.

O kas įeina, pasakėt, kad priimat kaip dovaną? Vat, kas į tą dovaną, kas ten supakuota yra?

Reikia tai įvertinti kaip pasakyti, pažiūrėti kame reikalas ir kokia tavo biškį vizija iš tavo, nu, bet tai Justina atėjo, galbūt, pradedam šnekėt, galbūt, penkiasdešimt, žinai.

Ai, mhm.

Kai paskutiniai tokie labai jau velniai bando išeiti, nu gal jau pradėkim surimtėti. Nu pažiūrėjus į pasą, prasideda didelis juokas, nes, nu, pasas tavo neatspindi tavo vidinio grožio (juokiasi). Ir taip, ir... Nežinau, kaip pasakyti, <...> aš esu palaikytoja, aš turiu tą šeimą, aš turiu tikrų dukterėčių, sūnėnus, kuriuos aš padėjau išauginti, aš turiu jų vaikus, tai yra anūkai, aš turiu šeimą. Itr aš esu tokia – aukoju kardinaliai aplinkui, kardinaliai tai yra tokia, šitą, kuri atlieka, kadangi mano seserys yra, nu, sakysim, mirę, aš esu tos bendroji mama. Tai kažin... Taip, yra tų vidinių, bet priešingybė, mano dabartinis, kaip aš sakau, dabar toks aukso amžius, aš nenorėčiau turėti, nu, kaip sakyti, man nepatinka pavyzdžiai aplinkui. O tokio žmogaus, kurį aš norėčiau turėti šalia, tai jis turi būti labai didelis draugas. Ir labai turėtų turėti savarankiškumą. Nu... Esam suaugę, kiekvienas turim pasirūpinti ir savimi, bendra šeima yra bendra šeima, bet, kaip sakant, neturiu būti aukle ir neturiu būti mama. Mamų vaidmenį aš turiu, aš užsiimu tokiu, nu, kaip sakyti, įgijau profesiją kaip naują mano, supratau kuo noriu būti užaugus, tai yra... Va tai leidžia išnaudoti nu skaitysim tą mano vienišumą, savo metų patirtį, savo patirtis, o visa kita šitai naujai specialybei ir aš tuo mėgaujuosi, ir nematau tame nu tiesiog, aš kaip tokia biškį mentorė, tai man vienišumas tiesiog šiuo momentu yra – *welcome*, noriu miegu, noriu šoku, noriu dainuoju.

Aha, o kaip jūs galvojat, galbūt, kaip jūs tą artimiausia aplinka, artimiausi draugai arba šeima kaip jus apibūdintų būtent va tie išoriniai žmonės, ar ne? Vat kokie tie būtų, galbūt, būdvardžiai?

Jeigu aš ką nors padarau nu tokio, nu, nepriima – čia gi Daiva. Čia viskas tiesiog, čia Daiva. Va tas va žodis, čia gi Daivos stilius, viskas tvarkoj ir tai yra net kartais... Nes aš kartais kažką tokio, nu, mestelnu arba šiaip. Aš save labiau kritiškai vertinu negu aplinkiniai, nes aplinkiniams kartais atrodo, nu kaip pasakyt, toks laisvės, kūrybiškumo, ką norėjimo, išsisukimo, va tokio va, kad mano esu kaip ir – žinokit, esu tikraja to žodžio, pavyzdys, kad yra viskas tvarkoje būti vienam. Galima, ne tai kad tvarkoj, biškį blogai. Galima būti vienam ir gyventi labai, kaip sakyt, rasti save ir nedaryti tragedijos dabar į mano gyvenimą atėjo kai kurie žmonės, aš užsiimu aromaterapija, diagnostika ir terapinių kvėpalų... Mano ta specialybė, kai aš suaugau, sugalvojau kuo aš noriu būti, tai aš va tokią *aroma* psichologiją, bet tokia kvėpaliukų gamyba pagal patį žmogų. Į mano gyvenimą man labai atėjo naujas mano etapas, žmonės, kurie vienos skyrybos, tai vyras, tai neskyrybos, tai vėl skyrybos, jau išsiskyrę ir dabar pirmieji antrieji metai, kada žmonės, nu, pradeda suprasti tą tokį... Nu, tikrąjį sakau paėmę rankas į kojas ir eini. Mano pirmieji naujieji metai – paimi rankas į kojas, važiuoji mašina, nusiperki malkų ir va, pas kaimynę sodyboj užsikuri laužą ir šokinėji. O! Ale tu čia gerai. Ta prasme, aš turiu galimybę žmogui kartais pasakyti paprastą išeitį. Tai va tokia, kad taip, tu susitiksi, tu ten reikia tų vyrų, tu ten stradalinį... Nu tas stradalinimas kartais mane biesina, nes nematau dėl ko ne tai, kad vyro apskritai, bet labai keistas pasirinkimas tų vyrų dėl kurių stradalinam, nes tai buvusio vyro kopija. Nu tiesiog vat tokia. O pas mane kartais tokiem dalykam kantrybės trūksta (juokiasi). Ir tada kartais žmonėm skaudu, nes tie rožiniai akiniai yra tiesiog baises dalykas. Tai, kad būnant vienai tai yra ne tragedija, tu gali daryti ir siekti savo tikslų, bet vienai tai yra, sakau, tu mane paklausk, aš pabandyčiau, mes pasišnekėsime ir tu rasi, tu rasi pati savo atsakymą, žinai. Tai vat galbūt ta tokia misija, nu ne misija, tiek to, čia nereikia tos karūnos didelės, esu gi aš čia ne šventa. Bet aš tuo mėgaujuosi. Bendravimu... Bendravimu ir aukso amžius, žinokite, Justina. Penkiasdešimt yra aukso amžius. Tik prasideda per dabartinį protą prie mano dvidešimt penkerių ar ten trisdešimt, trisdešimt penkerių, tai Dieve, Dieve! (juokiasi) Kaip būtų gerai.

OK. O kaip šiaip jūs žūrit į šeimos kūrimą ir tą santuokos institutą kažkokį, koks yra jūsų požiūris ir ar jis keitėsi per laiką? Kažkoks vyko vyksmas, santykio kažkokia kaita būtent su šituo aspektu?

Aš turiu pavyzdžių šeimų, kurios sutvertos šeimai. (juokiasi).

Taip.

Va (juokiasi). Šeima ten... Labai gerbiu. Nes tai yra žmogaus toks, nu, aš žiūriu į tai, tai yra žmogaus šio gyvenimo nu tikslas, va, šeima puoselėjimas, vaikų darymas, pratęsimas ir taip toliau. Aš matau šeimas, kur abudu kankinasi ir nežinau dėl ko kankinasi, kaip sakyti... Aš nu nežinau, ne tai kad nepateisinu, bet tai yra žmogaus sąmonės lygio išsivystymas. Čia irgi savi reikalai, prieš dvidešimt metų išmokau vieną... Vieną labai tiesiog įstrigo kaip gi ten nušvitimas atėjo, kai man pasakė: „Daiva, niekada neteisk“. Ir, Justina, mano gyvenime įvyko labai didelis šitas – aš atradau labai daug laisvo laiko. Tu nuteisi, tu negyveni kitų žmonių kažkoku smerkimu, analizavimu, kiekvienas mes tą nu kažkaip tai va tenai aš matyt buvau įpuolusi į kažkokį... Ir aš supratau, kad aš turiu labai daug laisvo laiko, nes aš neužsiimu tų žmonių teismu. Tai aš visiems tiesiog visiems siūlau, jūs neįsivaizduojat, kiek daug laiko atsiranda. Pamiegojimui (juokiasi). Nes miegas yra sveikata, dabar dar tas dalykas... Man miegant ligos praeina, man gerai išsimiegot reikia. Toliau ir... Kaip pasakyti... Aš žiūriu į viską tą iš šalies, man vat ačiū Dievui man tas sekasi, aš tik tai kaip priimu čia mano asmeninė, aš nu taip turiu problemą Dieve tu mano, taip gražu kitoj pusėj, kaip gražu, kaip malonu. Ar iš karto kyla klausimas? Taip, vat kad man iškildavo klausimas vat jeigu man būtų aš čia taip arba toks vyras, kuris vat čia <...> tai mušasi, tai geria. <...> ir čia taip va, tai sako Daiva, jeigu tau duotų į galvą, pakeltų ranką, tu taip vožteltum atgal ir išeitum pro duris. Taip iš karto. Tai yra, manau, dar biškį grįžčiau, pasiimčiau kočėlą, dar kartą atdubasinčiau ir tikrai tada išeičiau. Aš nesuprantu to, aš to nesuprantu, o tos šeimos, kurios nebūna šeimų be dūmų aišku, bet turiu tokių tikrai gražių pavyzdžių, kur nu sėkmės jiems.

Gerai. O tai grįžtant prie jūsų...

Aha.

Bet kažkaip kalbėjom prieš tai su kuo asocijuojasi tas gyvenimas vienai, o kaip jaučiasi, vat, kokie yra tie jausmai kažkokių kuriuos būtų galima priskirsti, kad jie galbūt yra labiau būdingi dėl to, kad gyvenate viena? Ir galbūt kadangi pasakojat, kad viskas keitėsi ir kito ir buvo visokiausių lūžių, ar vat kažkoks yra, nežinau, ar per metus ėjęs pokytis tam tikras? Nežinau, vidinės tam tikros būsenos ir galbūt kas jas iššaukdavo, tiek teigiamas, tiek neigiamas?

Noras būti kaip visos, nu. Gyvenimo moters, moteris reiškia yra gimdytoja, šeimos laužų kūrėja ir taip toliau. Aš tą laužą, tą židinį esu sukūrus savo išorinei šeimai, nu, skaitysim, aš jį palaikau. Aš

turėjau žmogų, kuris mane mylėjo. Ir aš, nu kaip sakyti, tos supratau, kad turėti, kad turėti tik kad turėti aš negaliu, aš noriu ne mažiau negu buvo. O kadangi nu kaip sakyti žvaigždės nesusiėjo, ane, su kažkuo, tai tas antra puselė ką žinau, gal ten Afrikoj ten kažkas gal ir bėgioja, žinai (juokiasi).

Visko gali būti.

Bet aš kažkaip iki tos Afrikos nenuvažiuoju, tai va. Tai kaip pasakyti, aš nenoriu turėti dar kartą kartoju, aš supratau, kad aš nenoriu turėti, kad turėti. Man tas turi būti, nu, jau kažkaip tai stipru ir emocieniu, ir pasitikėjimo klausimu. Nes ir matau, aš esu labai didelė stebėtoja, Justina, ir aš daug ką, nu, matau. Tai kartais jau gal geriau nieko. Tikrai, gal labai geriau nieko, negu turėt, užsikrauti sau kažkokių sau problemų svetimų, man ir savų užtenka gyvenimo sprendimų. Tai kad dar svetimų, tai kaip sakau, geri vyrai išgraibstyti, o tie, kurie palaidi, tai žinokit, kad reikia užduoti labai daug klausimų. Kodėl jie palaidi? (juokiasi) Tai va, tas kito požiūris, bet tas įsitikinimas, kad tai turi būti stiprus šalia manęs turi būti labai stiprus partneris. Aš gi suvalgysiu per dvi dienas jį, jeigu kas nors ne tokio... Aš tokia dominuojanti biškį, vadovauti, organizuoti, kažką nurodinėti, tai čia beveik mano. Jau mažiau, labai stengiuosi save gaudyti, bet žmogus labai turi būti adekvatus, labai adekvatus.

O kaip jūs sakot, kad, ar ne, kad tas norėjimas būt kaip kitos, kaip čia turi būt ta moteris, ar ne? Tai kažkokia programa vis tiek, ar ne, yra, buvo su kuria reikia..? Vat iš kur jinai, pavyzdžiui, pas jus, kaip jums atrodo yra atsiradus? Ar ji ten kažkaip šeimos?

Nu tai čia taip iš šeimos, taip iš šeimos ir aš esu ta balta varna, kuri biškį įrodo, kad atsiprašau, nu, tas Dieve, mes nelabai seniai nuo to žagrės reiškia, nuo kuino nulipę esam bendrąją to žodžio prasme lietuviai. Mano tėvai yra iš labai tokio to gilaus kaimo, kurie persikėlė gyventi į miestą. Tai tas labai ir to jų santykio matydavosi, tai aš jau taip suprantu, suvedė žmones, o apie kokią ten... Nu vienu žodžiu. Ačiū Dievui, nesimušė ir nesibarė. Tai čia dar kažkaip tai matyt man buvo skirta taip gimti tokioj. Gal, jeigu aš matyčiau kitą padėtį, kitaip, gal kitaip dainuočiau, ar kitaip išsiversčiau. Tos visos šeimyninės, aplinkinės nu tokio labai gi duoda mums tą užsikrovimą, ir kai aš išvažiavau mokytis po mokyklos, į institutą, tiek mane kas nors matė. Tai yra absoliuti mano laisvės buvo tokia išvažiavimas, nauji žmonės ir tu gali prisistatyti tuo, kuo tu nori. Kuo tu tikrai esi, o ne tas kur ten ta pati mokykla, klasiokai tau, žinai, užspaudžia – tokia anokia, tu ten negraži, tos patyčios. Bet kadangi aš turėjau labai stiprią dešinę ranką, aš juos lupdavau, nu tuo klausimu, ir aš ten buvau pirmūnė ir aš buvau labai jiems naudinga, tai mane dar toleravo. Nu, turiu omeny, tuo dalyku

nesileisdavau. Tai, kad vadindavo, taip, tas viskas duota. O tu ten turi ištekėti, tai tėtis va grįždavau
aš ten jį aplankyti po mokslo ar ten iš Vilniaus, jau po to persikėliau, klausimas – nu tai vaikelį, gal
ką nors turi? Tai jeigu tu pasigimdysi vaikelį, aš nieko prieš būsiu ir be vyro. Vat kažkaip tai

Bet vaikas dar svarbiau negu net vyras?

Nu va taip, taip, tai jau tau leidžia, kaip ir nieko tokio, kaip sakant, tai mama pavyzdžiui, mirdama,
matyt labai pergyveno, nes aš esu jauniausia. Ten šešiolikos metų skirtumas tarp seserų, tarp manęs
ir seserų. Tai, matyt, aš čia toks pagrandukas, toks kažkoks ten buvo reikalas netyčinis. Tai kaip tu
vaikelį liksi, vai, vai, vai, kad tik tai gerą vyrą susirastum! Tai čia ir savo patirtį tą tokią ir jau tada
kažkaip tai, va, būsi aprūpinta. Tai, kad moteris, nu, tai dabartinių barakudų dar kitas iškreipimas
vadinasi turėsi vyrą turtingą, būsi aprūpinta. Tai, jei ištekėsi anksčiau už vyro, tai čia kažkaip tai bus
gerai. Tai, kad tie tokie pavyzdžiai man tuo metu buvo – ištekėsi už vyro – nelabai pasiteisino.
Žinokit, tų nematydavau. Nes tai taip, tai anaip, tai vyrai prisigeria, žmonas prie bendro stalo ant
keturių raidžių, ant trijų raidžių, dviejų ten kur nors siunčia. Tai, kad tekdavo, tikrai prisimenu,
klausiau: „Ar man to reikia?“. Nu tai, matyt, ten kažkur kažkas taip, va, formavosi. Bet tas
nusistatymas – moteris turi tekėti. Čia... čia... O kad moteris yra aukščiausia dievybė! (juokiasi)
Vyrai tik šiaip turėtų bėgiot laimingi aplink mumis. Tai vat, viskas tas susiveda į tai, kad man biškį
kitų reikalų yra.

O kaip, vat, ar yra kažkokios šiandien baimės, vat, susijusios su tuo, kad gyvenat viena?

Taip. Jeigu atgulsiu ant patalo, tai kas mane žiūrės? Tai va, tai čia tas toks – jeigu tai įvyktų
sveikatos klausimu, tai taip, tas yra truputį kutena, kai mėnulio koks užtemimas, galbūt, kutena
biškį daugiau. Tai yra klausimas. Tai daryti viską, kad jau taip labai smarkiai atitolinti tą dalyką.
Tvarkyk mintis pirmiausia. Tvarkyk mintis pirmiausia, mes nesam nė vienas nuo to atsiriboję, o
kaip bus – žiūrėsime.

O ką bendrai, jeigu taip nu va jeigu plačiau žiūrėt...

Kada bus reikalai, tada...

Aha.

Ką sakėt?

Čia gal trupučiuoką trūko ryšys sekundėlę, aš tiesiog norėjau paklausti, o kaip jūs galvojat, taip net plačiau pasižiūrėjus, ką aš aplamai šiandien reiškia būti vieniša moterimi, ar šita būseną ji kažkaip keičiasi, ar keičiasi visuomenės požiūris, žmonių, galbūt, jūs esat kaip sakoma, savo kailiu patyrusi tą kaitą per, per metus, galbūt kažkokios temos atsirado...

Aš jus pajuokinsiu truputį dabar. Kaip pasakyti, esu sveika, normali moteris, viskas tvarkoj. Kaip sakyti, seksas yra gerai, bet va tas kaip man būdavo, esu susidūrusi porą kartų su tokia situacija iš kurios aš tiesiog mano akys didelės ir man tik tai juokas, bet jau jeigu taip tiksliai pasakyti, žvengas jau ima. Nueini į kokį balių, poroj vestuvių tokių buvau ir va čia faina, grupiokai, ar ne. Va, nuostabi grupiokė Daiva, krūta moteris, bus juoko, bus faina, viskas tvarkoj, ji vestuvėse būtinai turi būti, ir Daiva atvažiuoja į vestuves, grupiokas nuostabus kaip visa čia ir chebra ir paskui man pašnekinti svetimą net nepaflirtuoti, aš bandau apjungti, pabendrauti – „Labas“, nu ir čia kokie nors svetimi vyrai labai greitai atsišaukia. Aš mintyse to neturiu, reiškia. Paskui prieina koks bendras stalo juokas, bendras bendravimas. Paskui ten, reiškia, matau tik žmona tą vyrą jau į kitą stalo galą pasisodino, reiškia, vieną kartą. Paskui galvoju, kas čia, gal pakalbėti nori su kuo nors. Paskui pažiūriu, žmona į mane tik, galvoju „Dieve tu mano, moteriške!“. Po to tik tai suvedu, ji manęs nežino, svetimi vyrai vedę man yra *tabu* bet koku klausimu. Tiesiog, kad net nei jis man gražus, nei jis ką, jis mane domina kaip pašnekovas bet koku atveju. Jeigu tu, reiškia, tai yra vyro problema, jeigu jis pasiduoda, jis mato tame... Ir galvoju, Dieve, kaip durna, tu net mintyse to neturi, bendrauji, o tave pripaišo tą tokiu – aš vieniša ir čia medžiotaja. Tai sakau, paskui jau ten juokiesi, tikrąja prasme žvengas ima, nes tu net mintyse neturi. Paskui, pavyzdžiui, klasiokai jie paskui gi vedė... Kodėl pas mane tas yra – klasiokai, grupiokai – mes turim tokią... Nu, mes susitikinėjam dažnai, mes palaikom santykius ir mes tokia bendruomenė. Pavyzdžiui, su klasiokais būna klasių susitikimai, tiems aktyviausiems būna proga išbėgti iš namų ir legaliai pagerti, nu jau reiškia, jeigu ką. Dvejetukininkai, kurie patys linksmiausi žmonės, bet esu ne vieną kartą girdėjęs... Bet ne tai kad, bet jau po kiek metų, ne tai kad man aštuoniolika, dvidešimt, bet aš turėjau trisdešimt, keturiasdešimt metų. Aš pasakiau – aš einu pas <...>, žmona sakė – gerai, tvarkoj, nėra jokių problemų. Reiškia į kairę nenueis, namo bus parvestas, jeigu blogai bus – bus paguldytas. Daiva geria paskutinė, kaip sakant. Yra tas pasitikėjimas, kurio aš specialiai, nu kaip sakyti, nesiekiu. Mane pripažįsta kaip vienišą, kaip ir medžiotąją, bet mane klasiokų žmonos, kurių aš gal net iš veido nepažįstu, tik iš nuogirdų... Ai, pas Daiva, vat kažkokie tai, reiškia, gal nebuvo kad nieko. Gal aš ten kaip sakant, tą pletkų... Nei aš su jais, kažkas tai neišsivystė, to nebuvo. Ir tas viskas žinau, kad su mano vardu, tai tik humoras. Įvykiai kokie nors durni, vienu žodžiu, įvykiai kokie nors durni

ir tai yra bendras kolektyvinis darbas būna, suprantate. Bet dar vienoje vestuvėse, ir dar sakau susitikus – žmonos žiūri, kurios nepažįsta, kadangi aš, nu, esu iš karto matoma, reiškia ten *cha cha cha, chu chu chu*, anekdotą pataikau, pasijuokti į vietą pataikau dar kažkas tai, jeigu gerai yra, tai dar ir užpakalį pakraipau šokių aikštelėj taip jau plastiškai. Reiškia, aš esu matoma, bet tai esu aš ir man vienodai rodo, bet vat reakcija kai kurių neužtikrintų savo šeimoj reiškia tų vertybių ir pasitikėjimo tarpusavy, aš matau reakciją. *Tipo*, gal aš toliau savo vyrą, reiškia, paslinksiu, nes vyras pamatęs linksmą, be kompleksų, nu yra tų kompleksų, bet skaitysim taip, moteriškaitę, tai jis su malonumu pašoks. Nes jo boba tik tai gali, vienas vyras pasakė: „Mano boba gali tik – *Tylėk! Negerk! Sėdėk! Kairės! Į kairę, į dešinę! Kur eini?*“. O tu, sako, vat... Reiškia, žmonės pasiilgsta to, reiškia žmonės, nu kaip sakyti, čia yra sakau, jų šeimyniniai reikalai, bet matosi tas viskas. Baigiasi džiaugsmas, baigiasi polėkiai, vat tas, tie dalykai. Tai va, tai esu, kaip pasakyti, tą esu pajutus, bet tai man kelia juoką. Man daug kas kelia juoką. O dabartės tas vienišumas vos ne mada, aš išsiskyriau, susigražinau mergautinę pavardę, ir aš dar tokia visa net nesuprasi, kaip aš, ar aš buvau ištekėjęs, ar aš nebuvo ištekėjęs. Visa taip – yra mada tuo klausimu, ir tos moterys, su kuriom susidūriau, kurios kokios fotografės, gidės, šiaip kurios, va, bet matosi, kad jau vaikai išaugę ir jie tie vaikai jau nesėdi ant sprando, ir jos tada atranda tokį kaip sakyti, kur noriu, ten einu. Ir aš matau, kad jos mėgaujasi, reiškia, nu ne kokie santykiai buvę, nu va taip, kad dabar aš galiu. Mano draugė, nu, vienu žodžiu, aš tą stebiu, labai stebiuosi, kad ji rado kažkokį tokį penkių šešių metų didžioji krizė šeimyninio suvokimo ir panašiai, ji atrado kažką tai, ji atrado fotografiją, bet tai yra pasislėpimas, išėjimas iš to rato. Ir aš vat, ir kažkada aš – ar tu norėtum? Ir ji sako, aš su juo gyvenu, nes aš negalėčiau išlaikyti to ūkio. Tai yra namai, kurie tikrai nemažai, nu, vienu žodžiu. Sako, nu ką, parduočiau, ten nu kažkaip. Bet sako, ar jis ar be jo, sako, aš susitvarkyčiau. Jeigu tai <...> susimažėtų tas ūkis vadinamasis, plotai, žolė ir taip toliau, tai va. Galėtų gyventi ir gyventų labai, nes irgi į kairę į dešinę, važinėja ten, tokia labai aktyvi, yra niuansų. Ir kaip sakau, žmonės labai bijo būti vieni. Aš nebijau būti viena, o žmonės, kurie, vat tas, man karantinas yra šventė (juokiasi). Viskas, man aš nematau tame. Tiesiog nematau. Aš turiu ką veikti.

O ar jūs susiduriat su kažkokiais vis dar, ar gyvenime esat susidūrus su kažkokiais mitais apie vienišas moteris, kur jausdavot, kad čia į jus projektuoja kažkokius?

Taip, sakau, jeigu tais jaunesniais laikais, tai yra ne mitas, iš karto – o kodėl?

Kažkas, turi būti priežastis, ar ne?

Kažkas blogai, reiškia, jo, jo, jo, jo... Kas per moteris, jeigu vyro nesusiranda.

Aha.

Tai yra, tas smerkimas. Ir nu tokio tiesioginio, sakau, aš stebiu ir aš matau, nu kaip pasakyti, smerkimas ir iš karto tikėti – ieško. Tas galbūt, kadangi ji vieniša, tai ji labai ieško. Ir tai yra nu pavojus. Vyrams žalia šviesa, o moterims pavojus. Nes vyrams, jei vieniša, tai yra labai patogu. Nu, kaip pasakyti, gal užeisim, reiškia, arbatos, o moterims ta prasme yra pavojus vyrams, jų vyrams, va tas, va, yra. Tai yra labai ir mitas kaip pasakyti, labai jau tokių vienišų draugijų, aki atsiranda šeima, tai visi žmonės kaip sakant, labai atsiriboja, šeima prasideda, ir paksui šeimas tas galbūt jau jungia tik vaikai. Ta prasme, šeimų tarpusavio bendravimo jau antras etapas yra, ne bendri vaikai, bet vaikai kaip tavo ar ten serga, lopšeliai darželiai, tai yra kita interesų grupė visiškai, Ir tas vienišas žmogus lieka biškį už borto tame bendravime. Ir tokiu tikrai tas yra. Ir kaip sakyti, vedus jų interesai, vienišo žmogaus interesai biškį kitokie yra. Nu, man nereikia vaikų iš darželio paimti, į mokyklą nuvežti, pampersų pakeisti, į dekretines, nu, skaitysim taip. Tas labai atsisioja ir tas vienišas žmogus gaunasi taip truputį už borto. Kaip pasakyti, anksčiau už borto tame bendravime, šeimyniniam bendravime. Todėl tas yra tų reikalų įsipaišyti į tą porų, nu, skaitysim, kitų šeimų šeimyninį gyvenimą, va kame reikalas,. Tikrai... Mane gelbsti tuo, kad aš tokia vienišė, va vėl tas žodis vienišė – aš turiu ką veikti, va kame reikalas. Tai man tas bendravimą aš kitaip galiu, aš tą bendravimą galiu paskambinti, vienąkart į metus įsiprašyti, nu kaip, net aš neįsiprašinėju, susiskambini – *davai* susibėgam, *davai* ateik pas mus į svečius. Kada? Tvarkoj, vėl ir vėl susibėgam, tai nesėdėjimas, kad aš vieniša ir aš dabar jūs mane turite linksminti, nes jūs čia susiporavot, o aš čia tokia nelaiminga viena. Nu, pas mane to nebuvo. Tikrai. Galbūt momentais užeidavo tas klausimas, kodėl taip? Tai reiškia, pamąstyk, kodėl taip, pafilosofuoki. Tai va. Reiškia, reiškia yra kita misija, tik tai tiek.

O yra, vat, kažkaip, pati paminėjot, tai norėjau paklausti, dar kažkokių, nežinau, tokių nepatogių tų aplinkų, progų, įvykių, ratų, kuriuose, galbūt, nėra labai malonu dalyvauti dėl to, kad esat vieniša? Nu va, kažkokios tai socialinės aplinkos tam tikros, kur atrodytų, lyg ir prisivengiat?

Dabar, Justina, taip. Nusipirkti bilietą vienai į teatrą man yra normalu, net nesimąstau, aš viena į kiną galiu nueiti, jeigu aš noriu, aplinkiniai va taip, taigi, aš neturiu su kuo eiti. Aš tą labai dažnai girdžiu iš vienišų žmonių, ta prasme, kurie gyvena po vieną, ypatingai iš moterų. Aš neturiu su kuo

eiti, *vajei, vajei*, čia į teatrą, nes aš ten siūlau, vienos ten nenori, kitos ten neina, sakau o kame problema tu viena paėmei ir eini. Nu tai kaip čia dabar viena atrodysi? Viena atrodysi. Tai aš esu kitokia, nu, aš turiu priešingybę, man reikia – aš einu. Įeiti, jeigu tu bijai įeiti, tai įeik garsiai, nu (juokiasi). Arba jeigu tu nežinai, kur tu ateini, tu įeini, pasižiūri, kas vyksta, ir prie ko nors prisikabini. Aš turiu omeny, prie įvykio, prie šito, jeigu nėra su kuo, tai tu ateini to, ko to atėjai ir išėjai, ir eini toliau. Ta prasme, aš girdžiu iš kitų, va tai mane labai *biesina, biesina* tikraja to žodžio prasme. Žmonės praleidžia tuos momentus, aš negaliu, nes neturiu su kuo nueiti. Įsėdai į *taksą, į trūliką*, automobilį ir nuvažiavai ir pasižiūrėjai. Ir turiu tokių pavyzdžių, kur, va ten buvau, ten dar kažką, ten dar kažkur tai, va ten buvau nuėjus. Tai va, o tas va neturiu su kuo mane ypatingai tai liečia vyresnio amžiaus žmonės. Moterys, tikrai. Tikrai va čia, taip, sakau, turiu bilietą vos ne *papigiai*, puse kainos į ten, į ten, į ten. „Tai aš, o kas eis daugiau? Tai aš nepažįstu, tai aš neisiu“. Nu, kadangi aš biškį, man tik lieka, nu, aš tau pasiūliau, tavo reikalas. Tavo reikalas. Čia įkalbinėti... Taip, kartais pastumi, bet taip esam suaugę, kaip aš sakau – pasižiūrėkim į pasus.

Aha. O ar yra, vat, jau minėjot, kad vis dėl to susidurdavot su tuo klausimu, kodėl esat vieniša. O kokie dar yra tie tokie, nu va tokie klišiniai komentarai, pastebėjimai, kuriuos žmonės sau leidžia iškomunikuoti, ar ne, nu va kažkurie, kurie įstrigę vis tiek, turbūt, kažkokie yra susiję su jūsų buvimu viena, ten nežinau... Tai kaip čia taip gavosi?

Ai, pavyzdžiui, vienas iš tų atsimenu va dabar tėtis – taigi, nuoga, basa, nieko neturi. Jo, nuoga, basa nieko neturi. Toliau gerai dabar čia, pokalbiai, čia manau, tie atsakymai ateis tada, kada mes baigsim pokalbį.

Visada taip būna (juokiasi).

Čia kalbėti pradedi tą pokalbį, reiškia, komunikuoti... Ką iš jos paimsi? Nieko neturi. Tai va, tai va tas va ir dabartinis yra, kad nieko neturi, nei savo būsto, nei savo ten pinigų, tai ko tu nori?

O buvo...?

Taip, su ta tokia, žinokit, jūs, nu, kaip sakyti, vyrą galima susirasti. Žinokit, yra keli, vienas paprastas niuansas. Parodyk, kad turi pinigų – vyrą susirasi. Elementariai. Galėsi dar pasirinkti, nes dabar vyrai eina į tą tokį, nu, čia tokį kalinių kategorija, *alfonsų* kategorija, ir labai tas yra, tu turėk pinigų, tu turėsi, galėsi keisti kas savaitę. Ir tai yra aktualu, nes pavyzdžiui, mano draugė, kuri man čia dabar skambina visą laiką, dabar turėtumėm čia susitikti, gyvena, nusipirko trijų kambarių butą,

atsiremontavo, Liudoviko keturiolikto stiliumi, įkišo pinigų tris kartus daugiau negu butas, tai ateinantys santechnikai, staliai, elektrikai, kur tokius reikalus reikėjo daryti, vyrai, kuriems virš šešiasdešimt, pilvas toliau Berlyno, reiškia, tokie gražuoliai, kurie neadekvatūs ir va su ja taip diskutuojam, iš karto – tai tu viena gyveni? Tai kam tau to reikia, tai su kuo dalinsiesi, kam paliksi? Tai aš tau rytoj paskambinsiu, gal užėsiu rytoj kavos pagerti. Tai aš dar ne viską padariau, tai aš dar pas tave porą kartų ateisiu. Ir tokių kaip pasakyti, ji gyvena, vieniša, ji kažkada buvo ištekėjus, bet čia jaunystės, vaikystės tėvų išmesti va jos pavyzdžiu, ištekinti, kad nueitų nuo galvos. Čia yra tas, ir tai buvo tokia, tokia teroristinė sakykim, akcija tėvų – *davai*, ir eik tu iš čia ir nei kraičio dalį, nei dar kažką, ir paskui dar tyčia šitą... Tai ji ten su juo alkoholikas, gal taip ir nieko, bet jau su gėrimu buvo kažkoks, kiek ji man pasakojo, tai tų reikalų... O dabar ji yra *kem penki* metai, *kem septyni* bus tuoj jaučiu, ir taip toliau, turi ten tų... Ne milijonierė, bet viską dabar biškį kiša į tą gerbūvį, savarankiška, uždirba, darosi remontus. Ne pati, samdosi, ir gali sau vien *pyst pyst* ir tas biškį, net ir kuris užpylęs akis jis mato, kad tas remontas *jabyštvai trekšt* kaip brangus... Grigiškių daugiabutyje, nušnerkštoj laiptinėj su baltom durim, plius seifinėm, man irgi tas biškį keista, bet čia yra jos pasirinkimas, žinai. Tai va iš jos pavyzdžių, galima disertaciją parašyt, žinokite. Tai jos ten to, kaip tas yra... Nes ji vieniša, turi pinigų, trijų kambarių, viskas gatava. Nieko atėjus vyrui daryti nereikia. O jeigu reikia, tai ji suorganizuos visą.

Tai čia kažkaip apsiverčia, ar ne? Atrodo, moteris...

Taip, taip, taip. Tai aš šneku, tik turėk pinigų ir taip panašiai ir viskas. *Chana*. Būsi geidžiamiausia. Ir svarbiausia, kažkodėl tai tokie *lochai* aplink ją, sakau tau – taip, tai kadangi tu pats nu čia grubiau, tu nieko neturi ir gyvenime nepasiekei, tu dirbdamas net santechniku, elektriku, *pinigingiausia* specialybė, ar ne? Tu nesugebi tą, kaip sakyti, nu grubiai – susitvarkyti ir tu matai moterį ir dar graži, ir viskas padaryta, atėjai ir atsisėdai ant sofos. Tik tai kad Vida tave iš karto išmes po maždaug po dviejų minučių, tai čia kitas klausimas. Tai va, bet va tų dalykų apsvertimas ir šalia tų – opa – gatava, Gatava! Vieniša, nu nuostabu. Šeimoj ten šitą, ateinu, pagyvenu, jeigu ką – viskas. Tas vienišumo reiškia kaip tas tai kurortas, visi vieniši ir nevedę. Čia anksčiau, sovietiniais laikais, Birštone ten irgi buvo turizmo bazė, taigi, aš mačiau, kas ten darosi. Visi nevedę ir visos vienišos. Pasakai – ne, aš neištekėjus, *chana*, viskas, ten *bachūrai* aplinkui opa, opa, nu tai *davai* mes ten šiandien su tavim pamiegosim, tipo, romanas vienos dienos. Prašau, žodis – vieniša. Aš tokių Birštone tokių dėl to pavyzdžiui bernai Birštono, nu va, mano sesers tai penkiasdešimt antrų metų gimimo, penkiasdešimt antrų – penkiasdešimt penktų, reiškia, vidurinėsios arba šitie, tai jie vedė būdami penkiasdešimties, nes atsiprašau už tą žodį, jie atsidulkino dvidešimtmečiais toj

turizmo bazėj, tai *nařik* jiem ta boba, kurią tu gali kiekvieną dieną keisti, nu, jeigu ne šiandien tai rytoj tikrai tu turėsi, nes atvažiuos nauja partija. Ir šokuose, <...> reiškia, mes susipažinsim per tuos šokius. Nu tai, nu gražiausi vyrai, bet jie, nu, už tą žodį atsiprašau – dulkintojai, bet tai yra – *it is for* realybė, kaip sakant. Tai va. Tai viskas tas yra, sakau, tu turi dabar pinigų, tu nebūsi vieniša, būsi aptarnaujančia. Tas ir yra dabar – pirkimo, pardavimo tie sandoriai.

O kas šiaip yra vat...

Man šešiasdešimt, tau keturiasdešimt... Taip?

Aha. O aš dabar taip norėjau paklausti, o jeigu taip prisiminti, kokios vat tos grupės žmonių būdavo tokie didžiausi etatiniai komentuotojai jūsų vienišumo? Arba klausinėtojai, arba savos nuomonės *norėtojai* išreikšti, ar ne?

Nelaimingi žmonės. Nelaimingi žmonės. Šeimyniniam gyvenime nelaimingi žmonės.

Labai daug patarimų turi, ar ne, visada?

Jie būdavo nelaimingi, jie nelaimingoj santuokoj ir jie įsikabinę į tą santuoką kaip pasakyti, iki paskutinio.

Aha, man čia išsijungė jūsų garsas, matau kamera... O!

Tuoj, dabar vėl turėtume girdėtis.

Girdim, girdim.

Gerai, einu, įleisiu draugę. Tai va, tuoj persijungti turėčiau į mobilų. Tai nelaimingi žmonės, nepasitiki vienas kitu... Kaip pasakyti, per balių priešais sėdintį šiaip vieniša moteris, suprantate, čia bet koku atveju. Ateina čia va tokios ir sugadina, reiškia, nuvilioja vyrą.

Gerai.

Jeigu čia būtų viskas tvarkinga toj šeimoj, tai nereikėtų nei to vyro nuvilioti, ir būtų visi laimingi prie to stalo besėdėdami. Džiaugsmingai švėsdami, tai va. Čia yra nepasitikėjimas, nelaimingi žmonės, tikrai nelaimingi žmonės.

Nu gerai, aš dar paskutinį klausimą, nes jau matau čia spaudžia reikalai, tiesiog tokį, ar ne, kaip ir minėjom, kad visą laiką atrodo, kad turi būti kažkokia priežastis, kodėl tu esi vieniša?

Tai man įdomu, ar jūs esat pati sau viduj į šitą klausimą atsakius, ar čia kažkokios aplinkybės, ar taip susidėliojo, ar pati taip nusprendėt? Vat, jeigu taip atsakyti į tą kodėl, vis dėl to?

Tai yra kompleksinis dalykas. Tai yra kompleksinis dalykas, nes pirmiausia iš namų laisvė kaip sakant šeini, gal aš norėjau kai kurių žmonių, bet tie žmonės manęs nenorėjo. Komplexai, labai žaidė kompleksai, ir aš labai tada nesupratau, kad yra kaukės tam tikrus dalykus, kurias užsidedi ir neprisileidi žmogaus, nes tu jais netiki. Kad aš kažkodėl taip galvojau, kad mane nėra už ką mylėti. Tai čia ilgai tas dalykas, nu kaip pasakyti, ten tie patys – tu neturi pinigų, tu nesi gražuolė, kad bent jau save ten perduoti kaip modelį, žinai, tas labai, tai yra sakau, tas buvo toks įsišaknijęs tas dalykas ilgai, kol aš kaip sakant, tas ilgas mano kelias, ne šiaip sau viskas rožėmis klota. Ir mes tas kaukes visi turime bet koku atveju, tik tai ar jos daug sluoksnių, ar tik proginės, žinai. Tai va, tai sakau, turėjau kaip ir žmogų, kuris mane labai mylėjau, bet aš vis labai jį, toks jausmas, jeigu jis mirė, bet aš galvoju, aš vis matyt, būčiau tikrinus, ar tu tikrai mane myli kuo nors, nežinau, kokiais būdais. Tai va, tai čia tas, o po to labai daug nesusiklostė, nes visą laiką būdavo gyvenimas kad išgyventi, atlyginimas, ten tie visi laukiniai devyniasdešimtieji, atsimeni, už ką gyvensi, ir tada tu bent jau aš reiškia nekreipdavau, nu... Fokuso į išorę nebūdavo, būdavo tai kaip išgyventi, kaip save aprūpinti, ką tu valgysi, ką tu darysi ir taip toliau, tai va. Ir tie fokusai labai daug laiko atėmė, nes labai jau tokiais šiaip sau laikais gyvendavau, tai sakau – tu neturi pagrindo, neturi namų, tu nuomoji, tu dar kažką tai reikalai truputį būdavo.

Taip.

Ir aš galvodavau, gerai, turėsi vaiką, tai už ką tu gyvensi? Gali tą vaiką pasidaryti, partnerį išsirinkti, pasidaryti vaiką, kas čia tau senatvėj, žinai, stiklinę paduos. Bet ta atsakomybė, palauk, palauk, vaikas brangiai kainuoja, tu save neišaugini, tu dar tą vaiką, nu tipo, va, pasidarysiu užgaidą. Ta užgaida į spintą nepasidės. Kaip sakant, diedukui savaitgaliui tu jo savaitgaliui neatiduosi, tai yra viskas. Tai toks palyginus, nu tiesiog... Ir žmogaus nebuvo, tikrai nebuvo, kad ten kažką tai jau, tipo, meilė, patinka dar kažką tai – *nicht, nicht*. Tai gyveni tą, ką turi, stengiesi turėti kažką geriau. Tai va.

Gerai, tai ačiū labai.

I¹³

Tai va, tai sakau, labai laisvai galima į šitą žiūrėti. Aš iš karto tokį *disclaimerį* iš karto gal pasakysiu, kad nu kadangi tas visas žodynas šitos temos jis yra, nu, toks keistas ir sudėtingas, kai pardedi su tuo dirbti. Tai visokios tokios sąvokos kaip viena moteris, vieniša ir panašiai aš su jomis nesutinku, bet aš jas naudosiu vardan, vardan tokio...

Nes sakau, lygiai taip pat čia tik susitarti, ką mes apibrėžiam, nes man buvo įdomus tas paskaitymas apie solo ar kažkas, bet aš niekada apie tai negalvojau, ta prasme, aš tokio žodžio net nenaudoju, tai, ta prasme, gal dėl bendro apsibrėžimo naudosim... Ta prasme, reikėtų vis susitarti apie ką kalbam.

Taip.

Taip, aš juokauju, gal čia tiesiog sutapimas.

Tai jo, jo. Realiai kalbėsime apie *solo* gyvenančias moteris, ar ne, kurios nėra romantiniuose kažkokiuose santykiuose. Taigi, galbūt, kai kur panaudosiu tą vieniša ar viena gyvenanti, nu, iš to, kaip įprastai mes kažkaip komunikuojam arba, ar ne, kokias tas pirmines kažkokias prasmes priskiriam. Tai tik tai iš to.

O kontekstas, ta prasme, svarbus? Nes, jeigu Laura minėjo, aš ne Lietuvoj iš esmės gyvenu ir dirbu, tai mano...

Jo, minėjo.

Mano tas kontekstas, aš įsivaizduoju, yra truputėlį skirtingas nuo to, kas vyksta Lietuvoj.

Taip, taip, tai minėjo, čia ne vieną tokį atvejį turiu, tai viskas, viskas su tuo yra, yra *okay*.

Aš kadangi, mano aplinkoj yra, beje, nemažai tokių merginų ir moterų panašaus amžiaus ir netekėjusių, ir niekad nebuvusių tekėjusių, tai aš suprantu, kad mūsų pokalbis ir mano situacija, sakysim, aš įsivaizduoju, yra skirtinga nuo tų žmonių, kurie gyvena ir dirba Lietuvoje.

Tai nu viskas okay, nu tai taip kontekstine, kontekstinis šiek tiek toksai...

Nukrypimas.

Nukrypimas, jo. Tai gerai, aš galvoju, aš norėčiau pradėti nuo tokio labai bendrinio klausimo, iš tikrųjų, kurį visi labai skirtingai interpretuoja, bet dėl to jis toks ir yra... Kaip aplamai, ar ne, jeigu, jeigu paprašyčiau save pristatyti keliais kažkokiais žodžiais ar sakiniiais, ar ne, kas yra tie esminiai, vat, kažkokie saviidentifikacijos elementai, kurie, vat, jums atrodo svarbiausi, per kuriuos jūs save matot, norit, kad ir jus matytų, ar ne? Vat, kas yra tie, kas yra tie dalykai, kurie susideda, iš kurių susideda, vat, jūsų ta tapatybė, galima taip irgi pavadinti?

Tai aš visą laiką vis tiek pradėčiau – aš esu Edita, gimiau, užaugau Lietuvoje. Penkiolika metų gyvenu Briuselyje ir dirbu. Ir tikriausiai vis tiek reikėtų referuoti į tą *backgroundą* akademinį, kad esu baigusi politikos mokslus ir taip pat ir Europos studijas. Ypač domėjausi visą laiką Europos Sąjungos plėtros temom, šiuo metu dirbu energetikos srityje ir... Panašiai. Ta prasme, iš tikrųjų, vat, aš dabar pati galvoju, ar aš turėčiau kažką sakyti, turėčiau šeimą, turbūt, kalbėčiau apie šeimą, o man nėra šiuo atveju jokio reikalo apsibrėžti jokių kitų dalykų.

Okay. Jo. O kaip, o jeigu vis dėlto, nu, būna tam tikros situacijos, aš visą laiką panaudoju, nu ten, nuo anketų kokių nors tenai, kai tu, atrodo, kažkur save turi kažkaip užvadinti, ar ne, toj visoj struktūroj ir sistemoj, tai vat, jeigu kažkas paklaustų arba prašytų identifikuoti tą šeimyninę padėtį, tai kaip, vat, tada apibrėžtumėt, kokiais žodžiais, nežinau, sąvokom?

Single dažniausiai. Nu standartinis, kad pabrauki single, reiškiasi. Lietuvoj, na, netekėjusi, turbūt, taip reikėtų vadinti. Gal net dažniau man labiau išskyla klausimas, kai reikia pasirinkinėti tarp tu Mrs., Ms. ir ta prasme, tu visą laiką galvoji, kaip čia užsivadinti, kad nebūtum ta ponia ištekėjusi, bet kita vertus ir panelė. Nu ta prasme, čia šitą kartais susimąstai, kurį ten...

Okay, aha. Okay. Gerai. O jeigu mes dabar va taip šiek tiek retrospektyviai grįžtume atgal, nu vat, į vėlyvą vaikystę, į gal tokią ankstyvą paauglystę, nu tokį brandos, brendimo, formavimosi laikotarpį, ar aiplamai atsimenat savo kažkokius ar savo nuomonę, ar savo matymą, ar savo aplinkos nuomonę, va kaip tada, tuo metu, tais laikais buvo matoma tas *solo gyvenanti, pavadinkime, ar ne, vieniša moteris? Aš nežinau, galbūt, kažkokie įvaizdžiai iš tuometinių...*

Puikiai atsimenu, mano aplinkoj buvo nemažai, nes mano tetos beveik visos buvo, na, netekėjusios. Ir tai buvo mano mylimiausios tetos, man, ta prasme, absoliučiai buvo normaliai, smagu, gražu, miela, niekas ten jokių, sakau, mūsų aplinkoj to nebuvo. Kai dar jaunesnė buvau, kai vaikas, tai aš bandydavau jom vyrus surasti. Ta prasme, įvairiausius, nes man atrodė, kad reikia, bet kai tu esi toj, nu, paauglystėj, tu normaliai supranti, kad žmonės gyvena skirtingai. Pas mus nebuvo apskritai jokio jautrumo, ta prasme, nei į vieną, nei į kitą pusę. Nei tai, kad labai reikia, nei tai, kad yra kažkokie yra žmonės nelaimingi ar panašiai. Tai čia, bet sakysim, gal jeigu iš mokyklos prisimenu, mes turėjom mokytoją ten pavarde –aitė, tai buvo netekėjusi ir jos, aš nežinau, įsivaizduoju, kad iš dabartinės perspektyvos žiūrint, tai jai, turbūt, kokie trisdešimt su trupučiu buvo. Ta prasme, nebuvo labai daug, trisdešimt gal metų? Bet jo, mes tarpusavyje senmerge vadindavom, nes nu šiaip ji piktoka tokia buvo ir tai, nu mes, va, šitą stereotipą, bet mokykloje paaugliai, mes jai užkabindavom. Tai va, aš tiek... Mano asmeninėj aplinkoj ir, ta prasme, aš čia įsivaizduoju, kad gal labiau irgi žmogaus susijęs su tavo santykiu su tuo žmogum ir, ta prasme, gal su charakteriu ar kažkuo. Ir labiau gal čia va būtent masių dalykas, bet kadangi aš visiškai užaugau aplinkoj, kurioj buvo daug tokių moterų... Nu kaip daug, kelios. Tai man tas absoliučiai buvo natūraliai ir aš neturiu jokių tokių prisiminimų akcentuotų.

O kaip dabar, ar ne, vat, ką dabar tas gyvenimas *solo* reiškia jums? Kokios yra tos asociacijos, reikšmės, nežinau, kažkokie požiūriai? Bet, vat, būtent jum asmeniškai, kaip matot?

Man asmeniškai tiesiog, kadangi aš iš esmės praktiškai visą gyvenimą taip gyvenau, nu, išskyrus trumpus etapus ir, ta prasme, tokius labiau, kaip aš juokauju, ten gal atostogos ar kažkokie tokie, tai iš principo aš niekada labai rimtai nesusimąščiau. Gal dabar, ta prasme, pajuokauji kartais, kad tu supranti, kad tiesą pasakius, jeigu reikėtų priimti kitą žmogų į namus, koks jis bebūtų, ta prasme,

ten vietos nėra. Ta prasme, suvoki staiga, kaip aš pajuokauju dabar, turbūt, aš dabar tikra senmergė, aš pirma pagalvoju, kad man būtų didelis diskomfortas čia viską patraukti ir suorganizuoti vietos spintoje ir visur kitur kitam žmogui. Na, aišku, čia juokais. Bet šiaip, iš principo, aš gal jeigu taip rimtai manęs kažkas klausia, nu, labiau gal, kai su artimais žmonėm labai kalbėsi ir apie tokius – kaip, ta prasme, gal mes net su kitom merginom, kurios irgi yra panašioj situacijoje, mes kartais pasidalinam. Tai aš, sakysim, šiuo atveju visą laiką galvoju apie tai, kad man vienai gyventi yra labai neblogai, aš labai patogiai susidariusi buitį ir visa kita ir ta prasme, jeigu man reikėtų šalimais arba aš norėčiau turėti kitą žmogų, na, kad turėtų būt man lygiai minimum taip pat gerai kaip man yra vienai. Ta prasme, arba ta prasme, turi būt iš tikrųjų tas pasiryžimas, tikrai jausmas labai didelis, kad tu nuspręstum apskritai, reiškia, realiai, taip radikaliai keisti savo gyvenimo būdą. Kitu atveju, sakysim, mane visiškai tenkina bendravimas ir atvykimas, lankymas ir panašiai. Bet sakau, čia dar gali būti ir tai, kad aš gyvenu ne Lietuvoj daug laiko, o sakysim, jeigu aš ir turiu kažkaip tai, sakysim, nu tie santykiai, vis dėlto, jie buvo išlikę per atstumą. Ta prasme, tas bendravimas vis tiek aš labai pripratau prie tokio bendravimo, kai du žmonės dirba netgi skirtingose valstybėse ir toks yra kaip susitarimas tų bendrų kelionių vienur arba kitur ir susitikimas Lietuvoje arba, ta prasme, mes turim daug vietų, kur turim susitikti, bet tai nereiškia, kad mes kuriam bendrus namus.

Okay, okay. O kaip, kaip vat šiandien, kaip manot, kaip jūs šiandien apibūdintų jūsų nu tokie artimiausia aplinka, sakau, ten kolegos, su kuriais kasdien susitinkat, ar ne, arba ten draugai, su kuriais dažnai bendraujat. Vat kokius jie žodžius naudotų, kad apibrėžtų jus?

Ta prasme, charakterį ar bendrai?

Nu taip, taip.

Labai bendraujanti, draugiška, linksma... Linkusi kitiem padėti, linkusi, reiškia, ką žinau... Gal net irgi būti truputį grupės siela, lyderė, kai reikia. Vėlgi, labai atsakinga. Manau ir esu tikra, kad iš tikrųjų, jeigu kolegos, jie labai daug pridėtų apie mano protą, bet... Bet, sakysim, visiškai aš turėčiau net pastebėti, kad turbūt dauguma iš jų mano statuso nežino. Tarkim, nu aišku, gal dėl to tai, kad aš ne taip seniai pakeitus esu darbą. Buvę kolegos gal labiau žinojo, nes aš penkis su puse metų su jais pradirbau. Tai galėjo išeiti, bet šiaip iš principo tokių klausimų nieks neužduoda beveik. Labai retai, gal kartais, ar turi vaikų gali paklaust, jeigu kalba apie mokyklą, bet šiaip iš principo mano kokio nors statuso ir kaip, ir su kuo ir kur aš gyvenu, nelabai žino.

O kodėl, ar dėl to, kad tiesiog, nu, nėra tokių socialinių kažkokių aplinkų, kur žmonėm taip, ar yra taip kultūriškai kažkaip įprasta taip yra labiau asmeniška?

Jo, gal ir kultūriškai, ta prasme, nėra tokių klausimų. Nu tai yra jau, nu, žmonės tokiais atvejais, kai jau labai gerai pažįstami ir labai artimi apie tai klausia. Arba sakau, tiesiog, jeigu išrinka kažkokios diskusijos, nes aš įsivaizduoju, kad po penketo metų, va, pradirbus maždaug ir ganėtinai toj aplinkoj, na, jau pakankamai tokioj, nu, mes tikrai jau buvom mažas, mažas tas bendruomenė, mūsų dvylika gal žmonių skyriuj buvo, tai nemažai lietuvių, ir ta prasme man pažįstamų dar iš tų laikų, kur Lietuvoje, kurie tikrai žinojo mano ir praeitį, ir situaciją, ir panašiai. Ir tai tokios diskusijos išskildavo retai ir labiau pajuokaujant. Nu, ta prasme, išduok vis tik tai. Ar yra kažkas, ta prasme. Bet tai jau yra, kaip sakau, po trečios taurės šampano ir kokiam nors vakarėlyje, ta prasme. Bet šiaip, iš principo ta dimensija tavo statuso – kaip, su kuo - visiškai neegzistuoja.

Okay. O koks yra jūsų, vat, šiandien požiūris į šeimos kūrimą, santuoką ir ar jis keitėsi? Nu va taip per laiką?

Galvoju, aš pradėjau galvot nuo to, ar keitėsi. Ta prasme, mano požiūris yra pakankamai, sakysim, nu kaip... Man tai yra labai gražu ir aš tai manau, kad tai yra labai stipru ir tvirta, kai du žmonės nori tą daryti, susitaria ir jie abu yra, na, vienodai ir sakysim mano aplinkoj tikrai lygiai taip pat yra stiprių santuokų, mano sesė turi keturis vaikus ir gyvena su tuo pačiu vyru ir ta prasme, turi labai gražią ir stiprią šeimą, tai aš sakyčiau, man tai yra tikrai, nu, toks labai, labai rimtas dalykas. Vėlgi, aš kartais galvoju, kad tokius dalykus reikia gyvenime daryti tam tikru metu. Ta prasme, natūraliai aš nesakau, kad mūsų amžiuje šeimos nebesikuria. Bet mano aplinkoj aš daugiau matau žmones, kurie, vis dėlto, turi įvairias partnerystes, net jeigu vaikus bendrus augina ar panašiai. Aišku, gal tai sąlygoja dar ir tai, kad daug kam jau ir antra santuoka gali būti, reiškiasi. Arba net ir tie, kurie kuria pirmą santuoką, sakysim, na, ne tiek daug aš jau matau tų tokių. Aš įsivaizduoju, kad santuoka iki trisdešimties, bent jau mano toj kartoje. Ta prasme, žmonės dažniausiai darė tai po studijų baigimo, panašiai arba ten, reiškiasi, galbūt, dar ten pirmo darbo eigoje. O, tarkim, sakau, tuo metu, kai mes pradėjom išvažinėt visi po pasaulį, galbūt, aš kaip tik išvažiavau į Briuselį dirbti ir gyventi, buvo man ką tik trisdešimt suėję. Tai va tas momentas yra, kai sakau, aš vis tiek dabar įsivaizduoju, kad tam tikrus dalykus reikia daryti tada, kada juos reikia daryti. Ir, ta prasme, aš vis dėl to manau, kad tai pakankamai sąmoningi sprendimai. Tau, kai gal aštuoniolika ar dvidešimt tas gali būti padiktuota tų emocijų ir jausmų, o vėliau tai, manau, kad yra žmonių apsisprendimas labai sąmoningas tuos santykius įdėti į tą vietą ir juos taip auginti. Ir ta prasme, dabar jau žiūrint sakau, man lygiai tas pats požiūris į santuoką, kai tą daro kiti žmonės ir man apie save, man dabar tikrai nuoširdžiai sunku susigalvoti santuoką. Kaip po tokią. Nu tiesiog, sakau, aš, galbūt, dėl to, kad aš nesu iš tų labai didelių svajotojų. Aš, ta prasme, nekuriu gyvenimo, kaip čia turėtų būt ir kaip gražiai atrodytų, bet...

Aš, aišku, neatmetu to, bet aš įsivaizduoju, gal pernelyg mažai atsiranda, na, tų tokių, kad du žmonės taip sueitų, kuriems abiem lygiai taip pat tos santuokos reikėtų ir... Jie, ta prasme, kad tas turėtų patenkinti kažkokius kitus dalykus. Gal, vėlgi, dar ir tas dalykas, gal skambys kaip cinizmas, bet mes jau visi jau pakankamai stipriai susikūrę savo ekonominį pagrindą, ar ne? Ir santuoka visus šituos dalykus ji nepalengvina, tada visokios atsiranda natūraliai sutartys ir panašūs dalykai. Tai sakau, aš mūsų aplinkoj matau daugiau registruojama ekonominių tokių partnerysčių dėl visokių objektyvių priežasčių. Na, tu turi turėti bendrą ūkį, ar ne, vaikus gali vienodai prižiūrėti ar ten, nežinau, sveikatos būklėm domėtis, tai ta prasme, yra krūva dalykų. Bet aš tos tokios, na, santuokos, tikros ir ypačėjimo į Bažnyčią, aš jau praktiškai mūsų kartoj nebelabai matau.

Okay. O kas šiaip, nu vat, kas labiausiai per laiką, va čia gal net visai įdomu būtų paklausti, vėlgi grįžtant šiek tiek į tą paauglystę, vaikystę vėlyvą. Ar tuo metu ta santuoka kažkokia, nu va, ta visa tos santuokos, ar ne, ideologija, kuri mus labai kažkaip pakankamai yra apsupusi ir, ar ne, visi ten pasakos ir visi kiti reikalai, ar tuo metu tai imponavo kažkaip? Nu va, kaip vaikui, kaip paauglei? Ar irgi labai panašus buvo požiūris?

Ne, aš gal ir turėjau, ta prasme, aš net prisimenu, kad turėjau suknelės modelį susiradusi, išsikirpusi, kuri man graži būtų. Aš, ta prasme, dabar pačiai juokinga, nes aš, ta prasme, man gal tikrai mačiau suknelę labiau, ta prasme tokius dalykus.

Atributus kažkokius.

Kažkaip tai jo, o kitas dalykas galbūt realiai tol paauglystėj vėlgi yra tas momentas, kad vaikystėj gal tų vestuvių esi matęs tokių, tėvų, draugų ar kažkokių tai artimų giminaičių. Tai ta prasme, aš sakau, aš pasakojau ir gal irgi mačiau, bet aš nežinau, aš įsivaizdavau, kad taip turi būti, ar ne. Juolab, kad mano sesė yra truputį metais, metais ir trupučiu vyresnė ir, sakysime, ji pirma jau ten turėjo tą jau tokį. Nes jinai iš esmės su savo vyru yra nuo praktiškai pirmo ar antro kurso, nuo jos antro, nuo jo pirmo. Esmė yra tame, kad jinai labai anksti turėjo tą jau tokį praktiškai pirmą ir labai rimtą draugą ir aš mačiau tą spaudimą tėvų, praktiškai, kad, nu, jeigu norit gyvent kartu, reikia ženyti. Čia prieš kaimynus, ta prasme... Nu kad tas buvo reiškiasi praktiškai ir man tuo metu dar atrodė, nu ne, aštuoniolikos metų ženyti tai čia nėra, nu, ta prasme, vis tiek yra krūva tau labai įdomių dalykų. Nu aš irgi galiu pasisakyti, aš pirmoj kartoj TPSMI esu, tai reiskias mes tikrai atėjom į tą pasaulį su daugybe labai įdomių kursiojų, su daugybe labai įdomių dėstytojų, su įvairiom kelionėm, aš išvažiavau mokytis devyniolikos metų į Angliją, ta prasme tais laikais, tai mes, nu, tas buvo noro labai pasaulį žiūrėti, važinėti, daryti, net ir ta mūsų draugystės buvo tos tokios, sakau, pasaulio žiūrėti. Ir tu nemąstei, kad ko iš tikrųjų, tai norėtum apsiženyti, sėsti kartu ir

ta prasme, bendrą ūkį vystyti. Tai aš tą turbūt prisimenu labiau, ir sesės variantas, kur ji ten buvo... Nedurniuok, turi čia. Arba mano pusbroliis anksti irgi vedė labai, kelintam kurse, nes buvo tas šiek tiek šeimos spaudimas, ypač berniukams, vyrui mūsų šeimoj, kad tu čia negali čia tos mergaitės vedžiot už nosies, nes jeigu jau porą metų draugauji, žiūrėk rimtai, nes toks, vat, yra momentas, kad vis tik tai tas spaudimas tom vedybom buvo. Manęs tiesą pasakius asmeniškai nu niekad nespaudė. Labiau mama per dantį patraukdavo, nes jinai buvo įsitikinusi, kad aš ištekėsiu pirmam kurse. Nes tik išvarysiu į Vilnių ir, nu, ir išėisiu laukais. Tai aš ją dabar labai erzinu. Bet šiaip, principe sakau, aš vėlgi manyčiau psichologiškai niekad nesigilinu į tai, ir aš negaliu įsivaizduoti, ar kitų žmonių buvo kitokie suvokimai, ar tai kaip nors lemia, nes aš tikrai niekada negalvoju, o kodėl mano gyvenime taip nutiko. Ir neieškoju, ta prasme, ar aš turiu kažkokių tai ten traumų. Mano tėvai po šiai dienai kartu gyvena. Nu, ten visokių santykių, bet taip mūsų šeimoj yra tėvai gyvena kartu jau praktiškai kiek - keturiasdešimt septyni metai. Ta prasme, tos šeimos, kurios pas mus yra, aš skyrybų aplink neturiu. Arba aštuoniolikos tekėjusios, arba visą gyvenimą.

Ekstremumai šiek tiek, ar ne? Okay. Gerai, o tai bet aš tiesiog dar prisiminiau tas tetas, ar ne, kurios nu šiaip dažnai žmonės pamini, kad visą laiką yra teta. Ten pas visokius žmones yra netekėjusi teta. Ir kažkaip, ir va dabar, kaip pasakoja, šiaip šeimoje tai labai tas kultas santuokos, šeimos kūrimo ir panašiai, ar ne, o tai vat, tas pačias, nu vat, tetas ar tetą, kurios gyvena *solo*, gyvena vienos, tai tada vat, kaip tas santykis, ar tai visiškai natūralu ir priimama buvo, ar nu, vat, kažkoks toks, kaip pasakyt?

Pas mane buvo trys tetos netekėjusios, mamos trys seserys. Iš esmės mano mama iš šeimos penkių vaikų ištekėjusi yra viena. Nes dėdė yra, iš tikrųjų, jis neįgalus ir panašiai, tai čia kitas. Viena teta tikriausiai dar ir dėl to, kad ji visą laiką prižiūrėjo ir tą dėdę, ir tėvus, nu ji labiau buvo ta šeimos moteris, kuri prižiūrėjo. Tai va... O kita teta buvo visų mūsų, nu, nuostabioji. Ji buvo... Nu kaip, ji plaukiojo į jūras, ta prasme, jinai dirbo laivuose meteorologe, ta prasme. Tais laikais sovietiniais, ta prasme, gražiausiai rengėsi, turėjo lėšas, nes iš principo, nu, gaudavo atlyginimą užsienietiškais pinigais ir panašiai. O kita teta mirė apie trisdešimt du metus, jinai mirė, ta prasme, jai trisdešimt du gal buvo. Bet tais laikais trisdešimt du metai jau buvo galėjai sakyt, nu kaip ir sunku, netekėjusi vis tiek buvo. Bet ji irgi dirbo restorane Metropolio Kaune, buvo labai aukšto lygio šefė, labai skaniai gamindavo valgyti. Ta prasme, moteris vis tiek buvo šeimos, kad nu... Ne, ne naminės, kažkokios ten, gražios moterys. Bet mes niekada labai nediskutavom, pavyzdžiui, kodėl jos netekėjusios ar kažkaip, ta prasme, aš galvoju, nu sakau, tokių pokalbių tiesiog labai nebuvo. Kol vaikystė tai sakau, dar mes paieškodavom, nu bet visi pasijuokdavo iš to, kaip tu vyro ieškai, bet aš suprantu,

kad irgi iš to gal irgi toks ir pasirinkimas buvo, kad gal ten buvo kokių tai kaime, kurie tenai norėjo, bet, nu... Sakau, mano tos visos tetos tikrai buvo... Pakankamai tiems laikams tikrai prašmatnios.

Okay. Gerai, o nu vat dar aš pradžioj klausiau, ar ne, su kuo asocijuojasi tas gyvenimas *solo*. O ar yra kažkoks nu toks neracionalus, o labiau emocinis, jausminis fonas, vat, kurį galėtumėte priskirti, kad nu šitie galbūt nežinau, kažkokias ten jausmai, emocijos, būsenos yra nu vat, tokie yra susisieję su tuo, kad gyvenat *solo*?

Man toks labiausiai ir jisai visiškai toks nu net nežinau, jisai kaip toks tinginystė. Man patinka tai, kad aš darau, kada noriu ir ką noriu. Ta prasme, ir kad aš jeigu pavargstu, aš galiu būti viena, jeigu aš esu geroj nuotaikoj ir emocijoj, noriu matyt žmones, jie pas mane... Ta prasme, pas mane žmonės labai dažnai ateina į svečius, ar ne. Nu dabar su corona... Taip, mano namai yra gražūs, yra būna daug vakarėlių, vakarienių, renginių netgi. Tai ta prasme, tas, bet aš pati tą kontroliuoju. Man ta emocija tai, kad aš esu visiška šeimininkė, ir netgi būna tas, kad noriu tvarkos, dažnai, aišku, valytoja tvarko, ne aš tai, ar ne, bet šiaip iš principo, kad tu iš principo gali pasilikti neklotą lovą, gali klotis lovą. Gali nežinau, man yra tas momentas, kad aš absoliučiai gal net labiau lyginant su sakysim, kai aš grįžtu į Lietuvą. Čia aš irgi turiu savo namus Vilniuje, bet aš, nu vis tiek dažnai, kai grįžti, būni pas tėvus daug arba pas sesę ir aš tiesą pasakius, nu, aš turiu pripažinti, man ten labai smagu ir labai gera, bet po savaitės aš pradėdau norėti pabūti viena. Emocija, kad aš kai būnu viena ir aš darau, ką noriu, aš galiu... Nu, ta prasme, žiūrėti savo filmus, skaityti savo knygas ir daryti, ir man tas labai patinka. Man emocija yra... Aš sakysim, tokių absoliučiai neigiamų emocijų, susijusių su savo vienišumo namais aš neturiu jų visai, aš labiau turiu tokiais atvejais, jeigu aš sugalvoju, jeigu man kažkaip kažko trūksta, aš labiau turiu atostogom, kelionėm, va, tokiems dalykam.

Okay. Nu jo, prie šito irgi prieisim.

Tai vat, o sakau, tai, kad man buvimas namuose vienai net ir per karantiną, tiesą pasakius, <...> karantiną pragyvenę. Mes į darbą neinam nuo keturioliktos kovo, ta prasme, ir čia yra su vasaros pertrauka. Ir netgi man to karantino metu tiesą pasakius, aš daug geresnėj psichologinėj būsenoj buvau ir jaučiausi negu dalis mano žmonių aplinkui, kurie, vis dėlto, labai stipriai apsitrynė, kurie yra namuose ir taip toliau. Ir, sakykim, kurie norėjo bėgti iš namų ir eiti į svečius ir kažkas, o aš taip sakyčiau, kad man labai kažkaip dėl buvimo vienai tikrai aš neturėjau problemų. Gal ten dėl kitų dalykų kaip ir visi, kad tu esi uždarytas ir negali vaikščiot, čia kitas. Bet dėl to, kad aš esu viena...

O yra kažkokios baimės, susijusios su gyvenimu *solo*?

Aš kol kas tokio neturiu, gal dėl to, kad... Nu aš sakau, labai suprantu, kas yra. Aš kartais pagalvoju, jeigu kažkas nutiktų, nu, pavyzdžiui, tarkim, nu gerai per tą laiką, penkiolika metų sakysim aš gyvenu, gyvenu viena, penkiolika metų netgi Briuselyje, tai yra dar kita šalis. Ir yra, aišku, buvę, kai aš jau kviečiausi greitąją ir jeigu aš būčiau buvusi ne viena, gal aš jos būčiau nesikvietusi, nes nu kaip ir nebuvo tikra, ar man reikia, bet kadangi galvoju – gerai, vienuolika nakties, aš esu viena ir ta prasme, o kai kvietiesi, geriau ten pasižiūri, nors ten gal buvo kažkoks panikos priepuoliukas. Yra tie momentai, kad tu kartais galvoji – okay, o jeigu kažkas atsitiks? Ar ten nudribsi, ar nusivartysi, sakysim, aš net kartais atsargiau elgiuosi, nes buvo, jeigu aš dabar čia nusibaladosiu ir nugriūsiu, tai dar kol mane kas nors... Tiek gal man gerai, kad aš gyvenu, sakysim, na, bendram kieme yra žmonės, kur penkiolika metų, kur aš nuomojuosi... Ta prasme, yra šeima, jie mes matom vieni kitus, galiausiai mano draugai, aš visą laiką žinau, kad, ta prasme, aš ten nespėčiau dingti, manęs jau labai pasigestų. Tai aš tą turiu jausmą, kad yra žmonės, kurie yra tikrai žmonės, kurie manęs tikrai pasigestų. Bet aš girdžiu savo drauges, kurios pusiau pasako, kad, nu, ten kažkas nutiks, vilkšuniai sugrauš ir niekas manęs neras. Tai aš tos baimės neturiu, bet aš apie tai pagalvoju. Ta prasme, kartais, ypač dabar su coronom, su viskuo, ta prasme, ir aš jaučiu, kad kiti žmonės irgi apie tai pagalvoja. Nes pasiskambina ir pasiklausia, nu šiaip, vat pakalbėti, paklaust... Sakau, jeigu tokių baimių, kad pavyzdžiui ateis įsilauš ar kažkas, kažkur – šitų visiškai neturiu, ta prasme, dauguma aš turiu pilna. Labiau to, kad jeigu kažkur, nu va, nugriūsi, pasidarysi, nežinau. Vadinasi, nu, toki būna gyvenimo atvejai, kai tu pagalvoji, blemba, vienas esi, nu niekas net greitosios neiškvies.

O dėl ateities yra kažkokių baimių, nu vat, kažkaip aš čia tiesiog referuoju dėl to, dėl to, ką dažnai kažkaip tai atrodo išgirsti. Nu va, ten nežinau, pavyzdžiui, senatvė ir, o gal iš jūsų nėra visiškai to? Tai čia irgi...

Aš jaučiu, aš jaučiu iš savo tokių tetų. Mano tėvai, tėtis tai šiaip pajuokauja, mama labiau kaip tik mano mama netgi tai šneka, kad toks gyvenimo būdas, va, kokį tu turi, labai daug kas tau pavydėtų, nes tu po pasaulį keliauji, tu pakankamai turi gerą finansinį pagrindą, ar ne, tu leidi pinigus sau, tu darai daugybę... Nu atseit, kad, nu, ta prasme, tai yra, net mano amžiną atilsį babytė, kuri yra mano tėčio mama, tai reiškia, kad man visą laiką sakydavo, kad vyro nereikia, bet vaikų reikia. Ir net ji sakydavo, kad, vat, tokį kaip nu apie savo sūnų turėti, tai koks vardas? Mano babytė labiau referuodavo, kad vyrą turėti yra vargas. Nors aš jau buvau trisdešimtmetė kokia, tai nereikia kad... Ir dar sakydavo, kad vyrai protingų moterų bijo. Tai vat, tokias <...> Bet vaikus. Lygiai taip pat aš jaučiu iš savo tų tokių tetų, vyresnių iš tėčio pusės labiau toks irgi... Kad atseit, va, ir duoda iš

šeimos pavyzdžius, nes tarkim yra mano pusseserė, kuri viena gyvena, bet turi mergytę ir yra dar, vat, viena iš tetų, kuri vėliau, nors ne vėlai pasigimdė vaiką. Ir viena augino iš tų netekėjusių tetų. Tai jos man duoda pavyzdžius, kad vaikas yra labai gerai ir ta prasme, tu būsi labai laiminga ir senatvėje, vat, būtent, nes dabar taip - jie, mano sesė turi keturis vaikus. Ir ta pati Laura mano krikšto dukra yra, ar ne? Nors tarp mūsų keturiolikos metų skirtumas, aš ją labai daug auginau, ir tiesą pasakius, tikrai, vat, aš tiesiog buvau tas, kur į ją investuoja, ta prasme, visom prasmėm. Ir pamokom ir butas kaip buvo, jinai gyveno, kiek čia jai reikėjo ir panašiai. Ir, ta prasme, aš lygiai taip pat su sesės vaikais elgiuosi, ar ne. Bet tai visiškai nesusiję su tuo, kad aš tikiuosi, kad kai man jau reikės, kad jie nu, per kažkokią prievartą turės jausti man atsakomybę. Tai va, ką mano tetos cituoja, jos sako, kad, nu va, tie vaikai jie vis tiek turės savo, jie tavęs neprižiūrės senatvėj. Bet man atrodo, jie iš savo patirties šneka, nes mano, pavyzdžiui, pozicija yra – aš labai norėčiau, kad senatvėj aš galėčiau leisti sau, sakysim, gyventi kokiuose nors kad ir prabangiuose senelių namuose, ir su tom pačiom babytėm ir diedukais lošti kortom, ir, ta prasme, turėti gyvenimą su savo bendraamžiais, ta prasme. Nes aš matau savo aplinkoj ir matau tose vakarų valstybėse, kaip tos babytės visos sugarbiniuotos, pridažytom lūpom, reiškia, su tais diedukais ir ten vyną geria nuo pietų. Tai, ta prasme, aš kažkaip sau įsivaizduoju, kad mūsų, mano bent jau gal, aš nežinau, ar mano kartos visos, bet mano jau yra suvokimas, kad va tas gyvenimas kai tu matai, kaip mano mama, sakysim, su babyte penkis metus ant lovos ir, ta prasme, kiekvieną dieną, aš nenorėčiau, kad mano nei vaikai, nei artimi žmonės taip dėl manęs aukotųsi. Nes aš manau, kad turėti finansus ir turėti, kad tie vaikai galėtų ateiti pas tave kaip į šventę, ar ne ir kad tu su jais... O ne tai, kad jie, nu atsiprašau, nuo ryto iki vakaro tavo užpakalį valyti ir va tą visą... Aš kažkaip sakau, aš matau save tame, o jeigu... Nežinau, aš įsivaizduoju, kad jeigu šeimoj kaip mūsų santykiai yra, taip, tai užtai čia sėdžiu dabar atvažiavus ir sėdžiu savarankiškam karantine, nes aš noriu važiuoti valgyti Kūčių į tuos namus, kur mano pas tetą yra, dėdė ir kur mano tėvai, ir kur aš nuo vaikystės kiekvienais metais valgiau Kūčias. Tai, ta prasme, ten mano, sakau, čia tas kai aš savo šeimos modelį matau, kad mes vis tiek turim tą visą... Renkamės pas tas tetas ir lekiam kada bepanorėję ir visi mes ten. Ir mūsų net, mano sesės vaikai ten mėgsta važiuoti, tai esmė yra tame, kad mes, aš neįsivaizduoju, kaip turėtų būti, kad vienas. Aš labiau matau draugus savo, kurie turi vaikus ir jie yra vieni per šventes. Nes tie vaikai yra tokie, jie paprastai nevažiuoja namo. Tai aš nesuvedu, aš niekaip nesuvedu to su...

Okay.

Ir dar paskutinis, aš gal net liūdėčiau, ta prasme, jeigu aš įsivaizduočiau, tarkim, to tėvuko ir tos yra, kad, va, vaikus užaugina ir iš jų reikalauja, nori išlaikytų, atvažiuotų, darytų. Aš, man atrodo, kad tai yra labai, labai nesąžininga vaikų atžvilgiu. Ir, ta prasme, vadinasi, kažkas negerai, jeigu vaikai savo noru nevažiuoja, ar ne? Jeigu to vat. Tai vat, aš sakyčiau, aš nenorėčiau į tokią situaciją pakliūti, nes vėlgi man atrodo, kad sakau, čia vaiką tiesiog egoistiškai, šiaip jeigu gyvenimas taip pasitaikytų, tai aš ten džiaugčiausi. Bet vaiką egoistiškai planuoti tam, kad tau kažkur senatvėj būtų geriau. Tai va, manau, čia... Mano tokios sakau – ilga diskusija ir sakau...

Okay. O kaip aplanai, jeigu taip plačiau dabar pasižiūrėjus, ar ne, ką išvis šiandien reiškia vieniša moterimi? Nu, išsilavinusiose vakarų valstybėse, aš taip kadangi bendriau žiūrint, ar ne? Ar, jeigu dabar taip pažiūrėt per visus tuos metus, ar ne, ar... Ar pastebėjot, kad keičiasi tas visuomenės požiūris? Galbūt jisai nesikeičia? Galbūt jis kažkokios kitokias formas įgauna, bet, vat, kokios tos temos, koki yra dinamika matymo išorės *solo, solo* gyvenančios moters?

Nu, man tai atrodo labai akivaizdžiai, jeigu aš du kraštutinumus paimsiu, nu ta prasme, vis tiek to daugiau pasaulio ir dar turint ypač, vis tiek mes iš rytų kilę, mes turim tą kitą krūvį mes lyginant, bet visiškai vakarų vakarų, kur vedybos irgi nėra, nu, dažnai... Gyvenančių žmonių po vieną yra labai, labai daug, netgi žmonės, kurie yra santuokoje formaliai, jie atskirai gyvena labai, labai ilgai, ta prasme, net nesirūpina ten susitvarkyti popierių. Tai įsivaizduoju, kad tas klausimas gyvenimo vienai, ta prasme, nu, tai yra absoliučiai nebe klausimas netgi. Netgi užtai aš galvoju, kad prasideda diskusijos apie, sakysim, na, kai kuriose šalyse ir apie mokesčių mokėjimą ir panašiai, nu, ta prasme, kad lygtai tie žmonės turėtų kitaip prisidėti prie ekonomikos, nes vis tik tai jie gyvena pakankamai prašmatnų gyvenimą, ta prasme jie, nu ta prasme, daugybė dalykų, ar ne. Tai nuo to kraštutinumo. Kitas kraštutinumasis vis dėlto aš manau, Lietuvoj, nu ne tik Lietuvoj, čia imant visą Rytų Europą, kuo toliau eini, tuo dar labiau gajus yra. Kad vis tik tai, nuvis tiek tas senmergės... Stereotipas ir tas visas, na, kad tu ten arba turi eiti kaip davatka į bažnyčią ir, ta prasme, atlikti visuomenėj funkciją tokią, nežinau, prižiūrėti ligonius ten, daryti kažką. Arba jos nežinau, sakau, šiaip, nežinau, patarnaut kunigam ar dar kažką, ta tokia... Arba jau tada iš esmės sėdi ir, vat, būtent rūpiniesi gal, aš nežinau, kitais vaikais arba darai, ta prasme, kad ta iš tos tokios ateina, nu iš funkcijos, kad visi turi kažką atlikti ir būtent to dar viso suvokimo, beje aš iš vyriškos lietuviškos giminės, pusės <...> su vyru aš pastebiu – o kaip tau, vat, nereikia vyro? Kaip tau nereikia vyro? Nu, nei man reikia, nei nereikia. Čia tas momentas, kad nu mes išaugom į kitus ekonominius santykius, nes, nu, man baziniam poreikiam patenkinti, nu ta prasme, ekonominiam, saugumo ir visiem kitiem, man tikrai, nu ta prasme, ir galiausiai aš galiu meistrą nusisamdyt, kad man viską

sutaisyty. Ta prasme, aš iš to... O santykiams, ta prasme, čia tas modelis vėl kitoks yra ir jis priklauso. Tai sakysime man tas stereotipai tie yra labai radikalūs, bet per vidurį vis tiek tai yra tokie, kad, na, vėlgi vyras turi uždirbti pinigus, ar ne? Tai tas, va, gal yra vienas dalykas, kurį aš prijaučiu. Kad kai tu pati esi pakankama, sakysim, aukštam statuse, uždirbi normaliai pinigus, aš netgi vengiu gyvenime šitus dalykus, sakysim, demonstruoti kaip nors apskritai. Su žmonėmis, kurie nėra man labai artimi, ypač su vyriškos giminės, nes iš principo reakcija būna iš karto – karjeristė, darai karjerą specialiai ten tų vyro, ten visai kitaip, kartelė užkelta, nežinai ko nori. Ta prasme... Bet, iš tikrųjų, kad, nu kaip, gali visai ten kaip nori, arba tai bus tas, kuris tau gulės ant sofos ir iš principo iš tavęs uždirbinės ir pinigus ir, ta prasme, aš nė kiek nedidinu, aš nesakau, kad aš daug patirčių turiu, bet aš matau ir savo draugių aplinkoj, ypač tos, kurios gyvena Briuselyje, taip, turi mano draugių vyrus, kurie yra, nu... Grubiai pasakysiu, bet išlaikytiniai. Ir, nu ta prasme, tai aš, vat, tokio varianto ne visiškai norėjau, ir aš tada įsivaizdavau, taip buvo, kad nusprendžia, ir nori, ir ta prasme, tada kaip aš sakau – apsižiūri rinkoje, kas tuo metu yra, išsirenki ir imi. Tai vat, aš niekada iki to nedaėjau, nes man visą laiką atrodė, kad arba aš turiu kažką, kas man yra geriausia ir ko man tikrai reikia ir ko aš noriu. O ne tai, kad – okay, aš dabar nusprendžiu, tai aš renkuosi iš to, kas guli aplinkui.

O kaip tas ekonominis visas šitas efektas, ar ne? Nu va toks, kurį kažkaip ryškiai, ryškiai matosi ir išryškėja, tai vat, kokie iš to peršasi išvada, kad, nu, tarkim ypatingai žiūrint čia ta Lietuvos, rytų visa pusė, kad tiesiog labai daug yra to, nu, baimės pas moteris, kad jos, nu vat, pačios negali išsilaikyt? Baimės pas tėvus, kad jų dukros pačios neišsilaikys? Ir tas kažkoks įvyniojama į meilės, šeimos kūrimo pakuotę? Kaip, kaip tai veikia?

Įsivaizduoju, kad vis dėlto nu mūsų bent jau karta tai, aš galvoju, kad nu taip yra auginta, ar ne? Vis dėlto rolės šeimoje ir santuokoje, vis dėlto, yra dar ganėtinai nu sudėliotos pagal tėvų supratimą ir pagal jų truputėlį tą išėjimą, kaip aš sakau, iš kolūkio, ar ne? Nu ta prasme, kai tu, iš principo, santuoka buvo labiau kad kitaip tu iš tėvų negali išeiti. Tai, nu ta prasme, tu turi išeiti iš tėvų ir gyventi kažkur ir tais laikais negalėjai susimetęs, ar ne? Tai va, tas toksai išėjimas kad ekonomiškai reikėjo kurti šeimą. Ir vyro, aš manau, kad mamos berniukus taip ir auklėjo, kad vyro vaidmuo būti stipriam, uždirbti pinigus. Pasižiūrėkit, net ir darbo rinkoj labai stipru yra, čia, kad vyras turi uždirbt, nes jam reikia išlaikyt šeimą. Moteris tam pačiam darbe gali ir neuždirbt, nes vyras ją išlaiko. Tai, ta prasme, tas dalykas, kad tu turi turėti kažką, kuris tave išlaikytų, kuris tau sudarytų sąlygas, sakysime, nu... Vėlgi, Lietuvoj gal nėra jau taip stipru, kad tu namie sėdėsi. Čia vėlgi gal labiau ateina tos, nu gal aš neįsivaizduoju, turtingesnio segmento, nes pajamom vienas niekada

šėimos neišlaikys. Tai vat, man toks jausmas, kad, vis dėlto, yra berniukai išauklėti tokie, kad jie turi būti galva, uždirbti, atnešti, o moteris turi kūrenti židinį, daryti... Net jeigu ji ir dirba, vis tiek ji turi būti namie, negerti, nerūkyti, nežinau, ko nedaryti. Ta prasme, sėdėti namie, laukti vyro pareinančio iš bet kur. Ta prasme, tas modelis šėimos dar toks labai stiprus suformuotas, na tas... Kaip aš sakau dvidešimto amžiaus vidurio. Ir būtent kad moteris priklausytų nuo vyro finansiškai... Nu ir tam tikra prasme yra tiesos, kad tai yra pakankamai geras pagrindas santuokai ir tada jos išlieka ganėtinai, nes priklausomybės jausmas, kai tu negali niekur išeiti, jįsai išlaiko santuoką. Kitu atveju, tavęs jeigu riša tiktai, sakysim, jausmai, emocijos ir jautimasis gerai, tai čia šitie dalykai labai kinta, gal todėl skyrybų daugėja. Nes nu tie dalykai, kad jeigu tau santuoka yra tam, kad tu būtum laimingas ir patenkintas, ir... Tai tokie dalykai ilgai neišlaiko. Aš manau, kad būtent arba vertybės grynai ir nu tas grynas pasižadėjimas ten sakykim prieš Dievą ir tie žmonės, nu, kurie apie tai galvoja ir rimtai daro, aš manau, kad tas išlaiko. Arba ekonominiai dalykai.

Bet tada jūsų atveju, ar ne, nu vat, uždirbi, dirbi, esi užsiėmus, tai kaip tada gaunasi, kad ar ne perėmei kažkokį jeigu žiūrint į tą modelį, perėmei kažkokį vyro vaidmenį?

Pati užsidirbu, ta prasme. Tai tuo metu negalvoju, kad vyro vaidmenį. Aš tiesiog galvojau, kad tėvams neriekia manęs išlaikyti, ar ne? Tada mano tas – aš niekada neturėjau praktiškai gyvenime statuso, kad man, aš ta prasme juolab kad nuo devyniolikos metų aš pradėjau dirbti. Ta prasme, reikalų ministerijos tokiam, ta prasme, aš uždirbdavau nemažai, aš visą laiką buvau, tai aš turiu omeny, kad aš niekada neturėjau tokio poreikio, kad man kažkaip reikėtų, nu su kažkuo dėl ekonominių dalykų, ar ne susisieti. Vėl kita vertus, ar buvau, visą laiką aš turėjau ambicijų, aš norėjau daryti, aš vėl kai tu dirbi, vėlgi, bet čia mano visiškai spėjimas ir čia nežinau, įsirašysit, po to ištrinkit, bet aš sakiau, kad dirbau valstybės tarnyboj. Valstybės tarnyboj, ir kai tu užimi vis tiek pareigas, net ir pareigų nereikia, bet esi su statusu, vyrai su tavim konkuruoja. Ten porų, man atrodo, sunkiai gaunasi, nes yra konkurencijos santykiai negu sakysim, net jeigu būdavo ir romantiški santykiai, jie atsirasdavo, sakysim, jie netgi mano gal sakysim vieni rimti santykiai, kur turėjau, ir tada reikėjo kurt šeimą, mes turbūt per konkurenciją, nes mes vienoj srity buvom, mes viską darėm vienu metu ir, ta prasme... Nu va tas konkurencinis gal dalykas, kur pradeda su tavim labiau konkuruoti kaip su, nu sakysim, grynai konkurencijos modelyje, o ne toj... Ta prasme, tai aš įsivaizduoju, kad šitas buvo sunku ir mums nu nepadėjo tie dalykai. Aš tada įsivaizduoju, būtų geriau visai skirtingose srityse, nes... O vienoj darbovietėj, valstybės tarnyboj, sakau, ypač tie vyrai, kurie pakankamai greitai neužauga iki vadovaujančių pareigų, aš manau, kad, ta prasme, tai nepadeda va dalykams ir viskas. Tiesiog tas momentas, kad nepilnavertiškumo kompleksai

atsiranda, tada aš galiu prisipažinti, man irgi galbūt tai nėra pakankamas, na, santykis, jeigu vyras pats jaučiasi nesaugiai ir blogai, ir ten kažkokie, nu, ta prasme, aš gal santykyje nenoriu nei mama, nei tėtis, nei kažkas, ta prasme, aš neturiu to jausmo, kad aš turėčiau kažką globoti, prižiūrėti, kaip nors ten... Ta prasme, aš noriu tą daryti, bet aš tą darau su vaikais ar su silpnesniais žmonėm, bet tai nėra mano partneris. Tai vat, man šita dalis jinai yra, versle aš kitaip pastebėjau, bet tas visas gyvenimo periodas dvidešimt <...> valstybės tarnyboj ir tokioj, nu, konkurencinėj, manau, kad nepadedą sukurti.

Aha. O kaip šiandien, vat, šeima mato tie artimiausi žmonės, ar kyla šita tema apie tą gyvenimą *solo* arba ten dar kažką ar jau nebe? Nu vat ir kaip jinai, ar ji, kokia yra ta dinamika kažko šitam lauke per laiką?

Mano artimiausia šeima niekada dėl to, nu kaip, niekada nesakau nestūmė, <...> aš sakau, aš matau labai didelį skirtumą tarp savo kai kurių kitų draugių, ar ne, kurioms ten kiekvieną dieną gauna skambutį, nu tai vos ne ta prasme, turi išeit ir susirast. Tą vyrą, nes nu ta prasme suprask, reiškias, neieškai, eikit, eikit, eikit, mergaitės ten į kur nors į miestą, eikit į kavinę, kitą. Nu vat, yra tėvų, kad išei ir susirask. Man niekada šito nebuvo. Man buvo labiau – tėtis sakau, tėtis per dantį, bet taip gal juokais labiau patraukia, gal jau kokį atveši kada nors tenai, ar panašiai? Na, arba bet koks galbūt momentas, kur bet koks, sakysim, vyriškis, kuris šalia tavęs atsiranda, kartais parveždavo namo ar panašiai, mano tėtis jau per langą – gal jau čia šitas? Gal jis taip truputėlį... Turėjo. Mama kaip tik sakau, aš labiau gal turėdavau tą, kad gal – ne, tai nereikia, čia pasižiūrėk, kaip ten. Jai buvo tas, kad nu pažiūrėk, kokia tu laiminga ir kaip viskas gerai, tai kam čia tau reikia tų problemų? Tai va, toks va, sakyčiau labai dabar nežinau, aš tiesą pasakius, sakau, pajuokauja, nelenda. Mama, jos gal toks charakteris, kaip ir su sesėm, gal turėjo, aš nežinau, ką jinai, aš niekada taip *padušam* nepasišnekėjau. Nu rusiškai pasakiau, apie tą, bet aš įsivaizduoju, kad mama ji netgi yra mano ta prasme, jeigu ji norėtų, bet ji nelenda, kad tai yra privatu, ir neduok Dieve mane įskaudins, ar ne? Manau, kad jinai... Bet, tiesą pasakius, jinai ir su sese apie tai, nes nu kartais būna, nes, nu, gali sakyt, su sese mama ten sesei ten brūžinti ir sakyti – o klausyk, nežinai, kaip jinai, nes vis tiek, mes su sese labai artimos, amžiaus labai artima. Bet man sesė sakė – ne, niekada mama ir su ja tokių dalykų nediskutuoja. Tai aš įsivaizduoju <...> aš neturiu spaudimo, išskyrus, sakau, tas ratas būna, kai būna giminės tokios didelės kartais, kai jau susirenka tos tokios tetos, kurios matai kartą per penkis metus, tai va, tada jos ten – nu ten ateina, kur jau ten, žinai. Aptaria, ar ten pakūdėjai, ar pastorėjai, reiškiasi, kokia ten tas, kas paseno, kas pajaunėjo ir kur jau čia... Bet ir tos, sakau, pas mane yra labiau jau, kad reikia vaikų, o ne vyro. Kaip vaikai, arba išsiskyre jau yra, arba po antrą

santuoką, arba mano, va, kita pusseserė, sukuria mes užaugom visiškai, jinai augina viena vaiką. Ir ten su pakankamai didelėm problemom su tėvu, tai matyt gal yra tas asmeninės patirties šeimos irgi.

Taip, taip, aha. Okay. O kaip na pavyzdžiui va dabar kalbant apie draugų ratą ir kolegų, darbo aplinkas, ar vis dar susiduriat su kažkokiom, nu vat, tokios, kartais galbūt labai nesąmoningos, ko žmonės, kažkokios asociacijos užsilikusios, ar kažkokie mitai, ar vat kažkokios nuostatos tam tikros, ar būna, kad vat, pagaunat kitus dar yra tam ore, sklando apie, nu vat, kaip ar ne –aitė, tai pikta bus ar pikta, nes vieniša?

Yra, yra, yra. Labai yra, bet čia, sakyčiau, tarp tų draugų, kurie vis tiek vienaip ar kitaip yra artimesni ir panašiai. Gal labiau yra tas momentas, kad nu užteks, nu, lakstyt, susitupėk, va pasižiūrėk, žinai, bet čia aš nekalbu, yra tokių žmonių, kuriuos geranoriškai, bet sako, žiūrėk, va šita nuleido biškį kartelę, ir visai nieko gyvena, ar ne? Nu tai, tipo, tu toks fainas žmogus, nu taigi tu biškį nusileisk, pasižiūrėk, viskas čia normaliai, ar ne. Nu tai va, tokių pavyzdžių, bet čia iš tų tokių gal geranoriškų tokių, kurie linkę patarti, padėti. Arba vat, pavyzdžiui, nu kad ir draugės yra, jų vaikai, aš labai gerai su vaikais sutariu. Jie prie manęs limpa, reiškias, ir panašiai Ten sako, žiūrėk, tu taip gerai su vaikais, nu *davai* susirask vyrą, vaiką pasidaryt, nu vis tiek tau reikia, vat. Faina bus, labai tau vaikai tinka, ar ne. Tai aš tokių gal tik turiu. Bet čia Lietuvoj aš pavyzdžiui man tai yra, vat, ypač tas politinis žanras ir man tas yra labai įdomu, aš tą stebiu ir aš netgi kaip tik paerzinu kai kurias savo drauges, kai kurios yra netekėjusios, kai kurios ištekėjusios, bet pavardės nekeitusios. Ta prasme, vat pavyzdžiui, vat tarkim Šimonytė kaip ir visi žino, jinai viena, ar ne, ir ji neturi šeimos. Bet yra tokių moterų, gerai žinomos valstybėj jos ir jas vat irgi – senmergėm, tom bobom, visokiom kitokiom, tu suvoki, kad daryti karjeras politikoj reikia turėt to <...> Lietuvoj, nes visų pirma tave aptars, kad tavo pavardė yra ne su tokia galūne. O jeigu pasikeisi pavardę, kaip ir jūsų su ta –ė, čia jūs geriau žinot, bet vat mano aplinkoj, reiškias, jau visai išdurnėjot, reiškias, reiškias mūsų kartoj bus praktiškai jau, jau geriau tada būtų su –aitė, nes –ė blogiau negu –aitė. Ir gal sakau, tokios labiau mūsų kartos, ir mūsų tėvų kartos, ar ne, nes kiekvienas iš statusų, kad jeigu eini už vyro, tai tu vyro pavardę imi ir čia taip sakant vyro giminės nežemini.

Neišsikalbinėji.

Jo, jo, jo. Bet, sakysim, Laura irgi pas mus <...>. Negaliu sakyt, kad negirdėjau, kad tėvai neaptaria – aptaria šitą Pupinės pasivadiniimą, bet, aišku, kadangi mylimiausias šeimos vaikas, nes tai vat taip vis tiek ji už mus daug jaunesnė, mes buvom su sese tiktai, o jinai trečia. Tai va tas yra, aišku, pašnekėjo kur nors, ten gavo per kuprą kur nors tėvas ir viskas pas mus, kaip sakant, moterų daugiau. Tai va, o... Į politiką eiti, tai tu žinai, kad aptarinės daugiau tavo pavardes, statusą, su kuo,

ne su kuo, kodėl tu senmergė, ir aišku, jeigu senmergė, tai tu nieko nesupranti apie šeimas, apie vaikus, apie mokyklas, nes nu nu ir aišku dar kitas dalykas, beje, man labai įdomus šitas variantas, kur niekad nesu nei truputėliausio girdėjęs net užuominos – jeigu ne Lietuvoj, o čia vis pralenda, kad lesbietė. Matyt, esi pakankamai dar normaliai atro dai, esi protinga ir visa kita, tai neturi, tai tikriausiai dėl to, kad... Tai vat šita dalis irgi labai, labai keista, kad tau, vat, užlipdo iš karto.

Kažkokia turi būt priežastis, turi būt kažkas...

Kažkas negerai yra.

Aha. Okay. Aha, nu jo, tiesa. Okay, dabar šiek tiek į kitą pusę paklausiu. Bet ar yra kažkokie, kažkokios veiklos, ar ne, kažkokie pomėgiai, hobiai, kurie atrodo, kad yra sudėtingesni lyginant su žmonėm, kurie gyvena porose, šeimose ar panašiai. Dabar kažkokie tokie, ar ne, vat taip ar ne? Nu vat, kelionės gal, gal vat iš to, ką minėjot, ar dar yra kažkas?

Kad visai smagu kompanijoje būtų turėti, ar ne? Aš gal irgi šitą laiką ir čia nėra, nėra vein su metais susiję, labiau su aplinka susiję, ar ne? Iki kokių trisdešimt penkių ten tikrai gyvenimas, juokauju, pionierių stovyklos. Gal tiesiog dėl to, kad daugiau netekėjusių buvo ir aš turėjau visą laiką, pavyzdžiui, savo artimoj aplinkoj labai, labai artimų draugų vyrų. Ar ne? Mes tikrai ir keliaudavom, nu gal tai buvo grupės daugiau, sakykim, keturiese, šešiese ir panašiai, bet... Tai nebuvo visiškai romantiniai santykiai, bet buvo tai labai artimi santykiai, kurie yra palaikomi kelis metus, ar ne?

Taip.

Ir atostogauji, ir važiuoji, vėlgi, visokie vakarėliai. Ta prasme, bet paskui pradeda natūraliai kurtis šeimos, ar ne? Kaip taisyklė, vyriškiai gal vėliau vedė ir panašiai. Tada tu šituos dalykus tu kaip ir praktiškai išlaikai gal tą draugystę, bet natūralu, ta prasme, nu, aš irgi suprantu moterys šeimose, jeigu ypač, jos tikrai dažnu atveju, galbūt, ne iš mūsų rato ir jaunesnės. Nu, ta prasme, jau šitų tokių pokštų nebūna, kad, ta prasme, susirenki šmutkes ir keliauji, ir eini į renginius ir visur kitur. Tai tas toks ratas, kaip aš juokauju, vienišų draugų, vyrų apmažėjo, merginos kaip buvo taip ir liko. Lygiai kaip ir mano draugės, kurios ištekėjo. Mano, pavyzdžiui, artimiausia draugė yra ištekėjusi, augina vaiką, bet mūsų santykiai niekaip nepasikeitė. Ta prasme, mes turim savo bendras atostogas netgi, mes turim toliau, tarkim, kiekvieną penktadienį *drinką*. Ir, ta prasme, aš netgi kartais juokauju, kad aš su savo ištekėjusiom draugėmis nespėju, nes aš gal turiu kitur tą savo laisvalaikio leidimo formų ir panašiai. O jūs norit, nu, ir ta prasme dar ta mano, kaip aš juokauju trečiadienį ir penktadienį sudeda. Tai va, tai man kur dar trūksta, aš taip galvoja, čia irgi toks visiškai neįtikėtinas buvo, pavyzdžiui, kai mes turim kokius nors bendrus, ar ne, dalykus, tarkim, nežinau, keliones, ar ne, ir tu

vienas, kiti porom, ar ne. Nežinau, pavyzdžiui, ėjimas į kažkokius rimtesnius gimtadienius ar, tarkim, vestuves, ar ne. Aš, pavyzdžiui, finansiškai vis tiek nuo šeimos dedasi, o tu vienas tą patį moki, ar ne?

Taip.

Nuomojamės mašiną ar taip vat yra tas momentas, kad vis galvoji, kad tu... Aš nesu labai jautri tam, bet aš kartais pagalvoju, kad būtent, jo, du suaugę žmonės, kurie turi dvigubą biudžetą ir tam tikra prasme nu... Aš čia įsivaizduoju, mums gal ne taip skausminga, Lietuvoj tai turėtų būti skausmingiau, nes vis tiek, viena moteris su vienu uždarbiu ir turint paskolą, tai yra... Nu, nėra lengva iš tokių, tarkim, išlaviruot. Su dviem kartais, nepaisant, kad tu turi vaikų, vis tiek vieną ūkį išlaikyti, visa kita yra paprasčiau. Tai va, tas momentas, kad dar tu turi, nu, vis dėlto atstovauti namų ūkį ir šeimą, yra tas dalykas. Nu ir aišku tokie dar dalykai, dabar dar labai įdomu man yra, nes, pavyzdžiui, Belgijoje pagal taisykles, kadangi aš gyvenu viena, aš galiu turėti du žmones, su kuriais aš susitinku, ar ne? Reiškiasi, du vienu metu, bet mėnesį galiu su tais pačiais, bet su dviem skirtingais. Jeigu yra šeima, jie gali tik vieną turėti. Jie kaip ir numato, kad vienišam žmogui, nes aš dabar labai laikiu čia tų, tiksliau nelaukiu draudimų, bet aš suprantu, kad jie bus, ir aš labai, labai įsiskaudinsiu, jeigu man uždraus nuvažiuoti pas tėvus. Nes aš specialiai laikausi, bet būtent aš suprantu, kad šeima yra, bet jeigu mane pasodins švęsti vieną Kūčių ir dar nesant... Ir įsivaizduoju, kad tas namų ūkių, kai tu esi vienišas namų ūkis, ta prasme, tai tau yra, krūva kitų dalykų. Tai va, ta va šitiek.

Okay. O yra kažkokios, nu, mes palietėm, pavyzdžiui, vestuvės ir panašiai, ar bendrai?

Kur labai aš juokauju, kad iš tikrųjų tas, bet čia labai juokingas, tu galvoji kartais, nu vat, irgi reikia remontu kartais užsiimti, nu žinai. Aš kartais galvoju – turėčiau vyrą, velnias, kaip jis turėtų visą šitą tvarkyti, nes statybininkai ateina pas tave, jie kitaip. Ypač, kai lietuvius statybininkus aš turėjau, Dieve mano, ta prasme, aš turėjau konfliktų labiau dėl to, kad visų pirma, po kažkiek laiko jie nusprendė, kad gal man tinkamas vyras būtų? Kai tu vieniša moteris, tai vat, mano konfliktas buvo, kai aš jam pasakiau, kad aš samdžiausi statybininką, o ne kitiem reikalui, ta prasme. Nes jeigu man reikėtų kitiem reikalui, aš susirasčiau kitaip. Tai ta prasme, aš turėjau tą konfliktą, kur man reikėjo, tai va, tie visi dalykai, kai tu reiškiasi, esi vieniša moteris, ta prasme, ir reikia daryti tokius tam tikrus darbus, kurie kaip taisyklė, aš įsivaizduoju, pasiūstų vyrą – su vyrais geriau susitartų. Tai man va šiti dalykai, aš matau, kad arba reikia kartais didelio ką nors parsinešti, parsivežti dėl vieno daikto, ir galvoji, vėl tu turi kokiam draugui, bičiuliui skambinti, nu, nes bet kol sutvarkai – okay, bet va taip pagalvoji, kad katrais va tokiem dalykam, juokingai skamba, aišku, bet... Bet va čia man

kartais pritrūksta. Arba, sakau, lemputė – ką pati gali pasidaryti, bet yra tokių dalykų, nu, velnias – nėra vyriškų rankų. Paskui aš suvokiu, kad nebe tiek daug gyvenime vyrų, kurie tą gali padaryti. Čia mūsų tėvai ir broliai taip darė. O dabar, kad tau krūva dalykų, kur aš pati greičiau pasidarysiu. Negu man koks nors, vat. Nu tai vat, aš <...> išeina, kad tu turi tėtį, kuris viską darė, turėjo padaryti, ir tau batą sutaisyti ir tu galvoji, kaip gerai būtų taip pačiai, tokį turėti.

Okay. Jo, o yra kažkokios dar socialinės aplinkos arba temos, arba nu žmonių ratai tokie labiau ne kažkokios veiklos, bet nu vat, vat vestuvės kažkokios, ar ten dar kažkas, ar ten nežinau, krikštynos, ar ne, ar nu vat kažkokie, vat, jo tokie labiau socialinės aplinkos, temos, kuriose atrodo, kad nelabai norisi dalyvauti, arba jaučiat, kad taip kažkaip per laiką sąmoningai vengiat, vengėt, ta prasme?

Iš esmės, pastaruoju metu nesusiduriu, esu kažkaip vat. Bet vėl, kažkaip pačiai nefaina, bet aš kai grįžtu į lietuvišką kontekstą, atrodo, kad aš Lietuvos daugiau gal esu turėjusi, nes, pavyzdžiui, mes ir esam turėję tokią diskusiją su labai artimom draugėm, kad vis dėlto, nu tarkime mes buvom nuo universiteto draugėm, labai artimos ir panašiai, ir mes susitinkam ir mes norim lyg tai išlaikyti mergaičių, o mano buvo pora draugių, kurios buvo pradėję vyrus vestis. Tuos draugus. Ir buvo lyg tai ta diskusija, klausykit, nu, tai aš suprantu, kad ne visada – davai, nu kartais galim pabėgti vienos, nes pavyzdžiui, nu kaip... Visai kitaip elgiesi tas būrelis yra kitoks, juolab kad suprantu, kad tu artimai draugauji, ir tavo geriausia draugė, ir paskui tu įeini. Bet tai yra, jeigu... tai man šitas ir diskusijos tokios, kad pavyzdžiui, ir mano draugė buvo net labai radikaliai, kad negali būt, pavyzdžiui, jokių darbe vakarėlių, kur antros pusės nevedamos, kad negali būti, reiškiasi, jeigu turi, tai turi visur kartu eiti, visur kartu viską daryti, ir, ta prasme, jau, vat, jai va tokie dalykai, kad vyras eina į darbo vakarėlį vienas ar jinai, arba pas draugus ir panašiai, nu, ta prasme, netgi ir tokia diskusija, pavyzdžiui, kai mes turim, kad mes, aš darau vakarėlį, ar ne, ir yra draugų būrys, kurie buvę kolegos yra, ar ne? Man labai normalu yra, ir, ta prasme, parašai, kad ok, po vieną. Nes nėra, nėra Belgijoje to socialinio statuso kviestis, nu, visus ir dar su visais vaikais. Ypač, kas liečia penktadienio arba šeštadienio vakarą – mes labai okay, čia ne vaikų laikas. Ir tas yra labai priimtina, Lietuvoj tu taip sužaist negalėtum, nes nu, ta prasme, nu kaip. Tai va tas man dalykas yra, temos gal ar tai privalu yra lygiai taip pat, pavyzdžiui... Ai, dar vieną temą turiu, bet turėjom tą ir Belgijoje, bet Belgijoje nėra ką diskutuoti, į restoranus su vaikais praktiškai dauguma neleidžia vakare. Ir, ta prasme, ten niekas... Nes paprastai pas juos jau miego laikas vaikam yra nuo aštuonių, būtų kad tėvai kokią nors ten nelabai socialūs, jeigu vaiką į restoraną atsiveža. Buvo irgi diskusijos, ar, vis dėlto, gali restoranai turėti, nu vat, tas be vaikų ir buvo tokios, ir mes esam turėję visokių diskusijų,

kad kaip taip, reiškiasi, parašyti kokiam vyno klube, kad tu be vaikų. Arba nežinau, tai man tai yra toks pat biznio modelis kaip vaikų kavinė, ar ne? Su karusele, aš į ją neinu, tarkim, jeigu be vaikų esu, nes nelabai man įdomiau eiti ten, kur aš turiu kitą aplinką. Sakykim, Belgijoje yra tokie modeliai, kad sporto klubai yra pavyzdžiui, yra laikas, vat kur aš lankau, tai nuo septynių vakaro vaikai nebegali būt baseine ir nebegali būt sporto klube. Ir, ta prasme, yra dar vienas jų sporto klubas, kuris absoliučiai yra tik suaugusiems, tai man tai yra visiškai ekonominės veiklos modeliai, kur žmonės... Verslas orientuojasi į tai, iš kur jie gauna pinigus, ar ne, ir koks jų yra, o Lietuvoj va šitas, va, dalykas, kad, nu, apskritai, ta prasme... Vaikų, reiškiasi, jeigu tu turi, kad be vaikų ar kažkur tai, tai kad tu pati neturi, tai tu nesupranti, nes tėvai su vaikais irgi nori eiti į restoraną, nu tai vat.

Mes labai jautriai į šitus, labai sunkiai.

Jo, tai ta prasme, ir va tas momentas, yra lygiai tas mano, vat, mano labai artima draugė, jinai čia, jinai kartais net bijo. Sesė jos turi tris vaikus ir visa kita, kartais jinai, nu, lyg tai bijo pasakyti kai kuriuos dalykus, nes nu maždaug, iš tikrųjų, žino reakciją, kad tu neturi vaikų savo turėtum, tai žinotum, kaip bus. Tai va tas momentas, kad vaikų neturėjimas reiškia, kad tu negali net pasakyti.

Pasakyti kažką.

Taip, nes ta prasme, nu... Vaikai vėlgi nėra aš juos irgi labai myliu, bet jie nėra pasaulio bambos, ta prasme, ne aplink juos turi suktis, ar ne? Tai vat man šitas, sakau, kažkaip... Ir kai galbūt ateinu iš tos, sakau, prancūziškos kultūros, kur vaikai yra, nu jie vis tiek visą laiką vietą padėtą. Ta prasme, ten nėra tokių jokių klausimų, ta prasme, sakau, ten yra daug, kur vaikai gali būt, kur vaikai negali būt. Tikrai daug yra veiklos, kur netgi sakau, samdosi auklę, jeigu eina į restoraną, samdosi, jeigu eina, nes iš esmės viskas tas yra vakarinės veiklos, tai nėra vaikų veiklos. Mes tarpusavy, sakysim, lietuviškam rately, tai turim įvairių modelių, nes pavyzdžiui, pas mus yra viena, kuri viena mergaitę augina, nu natūralu, ji neturės kur padėt, tada kvieti, tada kvieti gal ir kitą su dukra, nes kad tos žaistų, tai mes turim tą biškį modelį laikyti... Bet čia yra labiau susitarimo reikalas negu... Tai va, tai man...

Okay. O dar aplamai, vat, dar šiandien, ar išgirstat tų klausimų, tai kodėl vieniša?

Labiau juokingiausia, kad aš gal dabar dažniau išgirstu iš vyrų. Jų pusės, kad nu tai ir netgi tai gali būti visiškai, na, vat sakau, atvežė eglutę ir panašiai ir aš sakau, o tai ar aš ją pasikelsiu? Ne, sako, ji sunki, sako, ar vyras negali ateit? Tai sakau – ne, neturiu vyro. Nu ir ta prasme, pajuokauja, nu vat, tokia –avi dama, visa kita ir kaip be vyro? Nu, ta prasme <...> tokį, kur aš praleidžiu pro ausis, man

ten neskausminga yra, bet aš net iš tokių sakau vat, iš vyrų tikrai, su kuriais jeigu susipažįsti, vat, aplinkoj gali būt ir panašiai, jo, tas klausimas būna dažnai. Ma-ždaug – kas nutiko, ar ne? Arba nu tai labai išranki?

O buvo kažkada gyvenime, kur vat, nežinau, kažkokio amžiaus periodą, kur labai jautriai ta aplinka reagavo, arba jautėsi, kad labai daug to tokio spaudimo? Ar yra kažkokia šita amžiaus reakcija kažkokia, požiūriai aplinkos?

Realiai, kad gal matai, vėl, čia labai sudėtinga, nes vėl, tas amžius jsi nelabai matomas, ar ne, ypač, kaip mes juokaujame, mes <...> esam, tu gali būti, tarkim, nuo trimpenkių iki kempenkių, nu, sunku atskirt, ar ne? Dabar gal jau trupučiuką, kur jau vis tiek, tu jau matai, kad nebe dvimpenki, ne trisdešimt, ar ne? Tai aš negaliu pasakyti, kad labai tai būtų. Pagal save gal tu kitaip matai, nes gal dabar labiau juokinga, nes nu iš tikrųjų man labiau, man tikrai dabar pradeda darytis juokinga, kai dar man kas nors pasiūlo ar paklausia, ar aš vaikų norėčiau, ar aš ten, nu, ta prasme. Aš suprantu, teoriškai aš gal dar galėčiau kažkokiu tai būdu, ta prasme, nu bet... Nu, čia jau tu pereini tam tikrą ribą, kur pats tu supranti, kad nebesi jau toj rinkoj, kur svajonių nuotakos išrikiuotos, reiškiasi, ir jau ten vyrai renkasi, ar ne? Ta prasme, kitas santykis yra, dabar čia supratau toks momentas, kad dabar yra, matyt, tavo santykiai su žmonėmis ir gal labiau jie išlieka su tais, kuriuos, nu ta prasme, jie yra kolegialesni, arba susitinki dėl pomėgių, dėl kažkokių dalykų arba kartais net ir susitinki ir gali sakyti, o kaip mes einam į kiną, ar ne, nes mes tik tokį norą turim. Tai vat, tas momentas, bet sakau, aš turiu gal vis tiek, gal mano tas ir yra, kad aš turiu keletą labai artimų draugų, ta prasme, iš senų laikų, kurie yra mane pažįsta, žino, nu ir mes taip gyvenam, gyvenam ir aš čia neturiu jokių dalykų aiškintis. Aš suprantu, kad juos žiauriai sudomintų ir visą laiką sudomina, jeigu netyčia nujaučia, kad sakysim, aš turiu kitų reikalų ir tai yra susiję su vyrais. Ta prasme, tikrai žinau, kad merginos greitai padaro posėdį ir aptaria, bet pavyzdžiui tas sakau faktas, kad gal tos vestuvės kaip ir vėl, kad tos vestuvės mūsų draugų išsitęsia nuo dvidešimt iki ten keturiasdešimt. Ta prasme, tai aš tokio neturiu, kad būtų kažkoks metas, kai visi ženijasi. Nebuvo, ne taip.. Tai va, užtai aš sakau, aš tokio amžiaus nejaučiu, aš labiau pagal save jaučiu, kad sakau, kažkurioj vietoj ir aš galvoju, kada tas ištiko, gal... kokie man keturiasdešimt kokie gal trys keturi buvo. Ne gal, nežinau, gal keturi? Ne, prieš dabar, tai vadinasi nu kokie keturiasdešimt du, keturiasdešimt trys gal, kai buvo, tai tu pradedi realiai suvokti, kad nu gali taip ištikti, kad tu gyvensi vienas.

O iki tol? Nu lyg tai kažkoks, ar ne čia dar...

Jo, ji, čia visą laiką, čia dar ne vėlu. Kažkoks, reiškiasi, vis tiek ištinka, kaip aš sakau. Man tai gal visiškai buvo labiau svarbu kad vat, pavyzdžiui, ima ir atsitinka, kad, vat, įsisvaigsti ir nu kažkoki

turi emocinį ryšį su, man labai patinka gal tas jausmas, kad man gal kartais ištinka tas, vat, nu kad aš sutinku žavų vyrą, kuris man įdomus ir kur aš bent jau įsivaizduoju, kad, vat, su tokiu vyru aš galėčiau gyventi, ar ne? Manau, kad kitokių priežasčių tai nebūtinai šiam gyvenimo etape netunka, nes daugybė sakau, mes visi gi su bagažais ir su visais gi dalykais. Bet man tas atsitinka retai ir aš save pažįstu, man tas tikrai retai atsitinka, tai aš vat, man sakysim, jeigu ištinka toks dalykas ten kartą per penkis metus ar ne ar vienaip, nu tai man tas smagu yra. Bet va tas suvokimas, sakau, ateina, kad tu tikrai nesi toj rinkoj, kur nu pasirinkimas svajonių, kur, vat, kur, kur jeigu vyriškis nori ženytis, tai va čia ne, nebent pas tuos, kur šešiasdešimt. Ir kur jau reikia jau praktiškai, tai va ten galėčiau, turbūt, eiti.

Nu. Nu tai gerai, jeigu bet, turbūt, yra kitų klausimai, kodėl, kodėl vieniša? Bet ar pati sau esat kažkaip nežinau, išsikėlus tą klausimą? Ar jis yra, nu vat, kažkada, nežinau, tokioj savirefleksijoje, nu vat, kodėl aš esu vieniša? Ar niekada jis net nekilo ir..?

Yra, aišku, ir tas vat, kodėl, kodėl taip yra atsitikę kaip atsitikę, sakau, tas, kad pats pagalvoji, bet dažniau dėl to, kad sakau, aš turiu aplinkoj drauges tokias, ar ne, ir ta prasme, tos draugės yra... Mes draugaujam nuo, nu nuo studentiškų laikų, ar ne, po dvidešimt, dar nuo mokyklos mano geriausia draugė, ar ne? Ir mes natūraliai, ta prasme, taip vat sakau net nepaisant to, kad ji Lietuvoj, aš Briusely ir kaip aš visą laiką sakau, tos visos kaip taisyklė yra išsilavinusios ir gražios moterys. Ir panašiai, ir vat mano ta draugė gal daugiau kelia, nes sakau, ji gyvena Lietuvoj, turi spaudimo daugiau iš tėvų. Jinai užima pakankamai aukštas pareigas, todėl ji turi visą tą, ką mes kalbėjom, reiškiasi, su šitais dalykais, ar ne, kad nu gal jeigu kažkoks ten tarkim emocija yra kitokia, tai gal žinai, gal, kad vyro trūksta, ar ne? Nu ten sakysim, jau senmergė, reiškiasi. Nu jeigu, tai va šitai, sakysim, aš to gal neturiu, bet mes diskutuojam ir aš vis dėl to sau pasisakiau ir jai pasakiau, žiūrėk, matyt, mūsų gyvenime buvo kiti dalykai svarbesni, nes jei labai. Nes žiūrėk, jeigu kažko nori, tu visą laiką padarai ir pasieki. Ar karjeroj, ar darbe, ar ten kažkur, ar nukeliauti ar kažkokį, nu vat, butą nusipirkti. Nu, ta prasme, jeigu tau yra noras, tu randi būdą. Tai aš įsivaizduoju, kad sakau būtų svarbiausias dalykas ir turim pavyzdžius, mes turim bendrų draugų, sakau, kai ištinka, vat, kai ateina dalykas, kad tu vis dėlto nori susikurti šeimą, ar ne, matyt, tą ir padarytum. O aš galvoju, gal tiesiog visą gyvenimą kiti dalykai svarbesni buvo. Ta prasme, svarbesni, negali lyginti, gal tiesiog man vienas žmogus labai protingas yra pasakęs, kad yra žmonės, kurie yra, vėlgi, lietuviškai sunkiai šitas žodis, kurie, kaip čia, patys sau pakankami. Kurie gali būti su savim, gerai jaučiasi ir panašiai, nes yra žmonės, kaip pastebi, kad visiškai negali būti vieni ir jeigu jie iš vienu santykių išsina, jie iš karto, nu, ta prasme, eina į kitus, kaip mes juokaujam, sakom tai yra mūsų amžiaus trečia santuoka,

turi nes ir visada ir nebūtinai kažkas. Tai aš vat galvoju, gal čia yra tas momentas, kad tiesiog aš esu iš tų žmonių, kurie neturi stipraus poreikio gyventi su kažkuo, ar ne, ir būti tam kasdieniniam ryšy. Nu, kasdieniniam, turiu omeny, nuo ryto iki vakaro. Tiesiog gal man taip neišėjo. Tai man toks klausimas, arba aš galvoju, gal aš kažko nemoku ar ne, nes aš kad sakysim, aš nuoširdžiai tikrai visą gyvenimą turėjau daug dėmesio iš vyrų ir aš turėjau, nu, ta prasme, tikrai neturėjau niekad problemų... Su vyrišku dėmesiu ir su... Ir tie santykiai kažkokie, sakau, gal kurie yra... Nežinau... Ar aš, kaip mes renkamės, gal aš nemoku, gal aš jų nemoku tiesiog iki santuokos priversti, ar ne?

Konvertuot (juokiasi).

Tada nelieka <...>, ta prasme, nu aš niekada nestačiau, kad nu davai čia... Tai sakau, va tas momentas tai yra, tai aš tik tokius klausimus galiu užsiduoti, ta prasme... Bet sakau, man labiau yra momentas tas, kad aš laiku to nedariau, ar ne? Ir mes kartais net pagalvojam, kad, vat, yra gyvenime vyrai, ar ne, kur tu įsivaizduoji ir matai, kad, turbūt, ten reikėjo, nes ten, turbūt buvo. Bet tuo metu reikėjo kažką kita daryti, ar ne, nes reikėjo nežinau, lėkti dirbti į Briuselį reiškiasi, nes matyti... Arba, nu, aš nesakau, kad tai dėl karjeros, aš tiesiog manau, kad aš visą laiką gyvenime pati sprendžiau, ką aš darysiu.

Dabar kaip tik norėjau paklausti, bet va dabar taip retrospektyviai, jeigu nuoširdžiai, va taip, paklausčiau, ar ne, ar vat kalbant apie šitą temą, va tą *solo* gyvenimą, ne *solo* gyvenimą, ar būtų kažką darius kitaip?

Aš dabar galvoju, kad gal reikėjo daryti, bet žiūrint atgal, bet pagalvojau, ką žinau, kur aš būčiau buvus, gal reiškiasi ir auginusi vaikus, o gal, nu ta prasme, va tas gal būčiau nežinau, sėdėjus Lietuvoj ir nelaiminga savo darbe, kankinčiausi ir pavydėčiau draugėm, kurios bastosi po pasaulį kada užsimaniosios, ir nežinau, sakau, aš vat nu lygiai tą patį aš irgi turiu diskusijas sakysim, kad, vat nu, aš nu nežinau, aš tikrai neapsimetu, aš neįsivaizduoju, mano draugė gal iš dalies jaučia, kad ypač per karantiną, kad vat nu arba jeigu jai darbe labai sunku ir visa kita, kad turėtų vyrą, tai nu spjautų, mestų, išeitų iš darbo. Dabar ji negali išeiti iš darbo, nes ji turi paskolą, ji turi tą ir ji negali sau leisti net, aš visą laiką sakau, kad tu įsivaizduoji, kad turėtum tokį vyrą, kuris tave labai palaikytų, reiškiasi, ir visa kita, uždirbtų daug pinigų ir tu galėtum – tai aš sakau, taip, aš suprantu, sakau, bet gali būt visai kitaip. Gali būt, kad nu tu dar būtum išsiskyrus, turėtum du vaikus ir tu dėl to negalėtum išeiti iš darbo, nes turėtum dar, nu, man sakau, aš niekada neįsivaizdavau jokio aiškaus modelio, kaip tai turėtų būti nuostabu ir kaip aš gerai gyvensiu. Nes dar neperpratau žmogaus ir, matyt, ar aš su tuo, tai aš dabar kai grįžtu atgal aš galvoju, kad gal mano gyvenime buvo žmogus, kur aš gal turėjau kitaip pasielgti, ar ne? Galvoti tuo metu, o ir, ta prasme, tai nėra niekaip susiję

sakau su jokiais dalykais, kad aš kažko gailiuosi. Tai vat aš galvoju, kad vat, jeigu tuo laiku reikėtų daryti, tai būtų visai buvę apsisukę kitaip, nes tiesiog tam reikėjo tą daryt. O taip, bet sakau, nėra gailėsčio ir nėra, aš negaliu sakyti, kad aš būčiau padarius kitaip. Man būtų įdomu gyventi tą kitą gyvenimą, būtų įdomu. Taip, labai įdomu, bet aš niekada negaliu pasakyti, kad jis būtų geresnis negu kad dabar yra. Nes nu šiaip aš tikrai gyvenu neblogai. Tai ką man, tai aš vat turiu, sakau, aš gal tiesiog man būtų įdomu patikrinti, koks būtų kitas gyvenimas.

Aha, o kaip vat dabar šiaip pagalvojau, įdomu, ar šiaip manot, kad kitaip, kitaip yra žiūrima į moteris, kurios niekada nebuvo ištekėjusios? Ten neturi vaikų ir į tas, kurios yra išsiskyrusios, kurios dabar yra nu kaip ir vienos, bet jos yra ten išsiskyrusios ar su vaikais ir panašiai, ar vis dėl to yra kažkoks skirtumas?

Tikrai taip, yra, tikrai. Nu reikia pripažinti, kad mes ir į vyrus skirtingai žiūrim. Kur vyras yra išsiskyręs ir visa kita, nu neišėjo gyvent, pavyzdžiui, aš irgi turiu pažįstu vyrų, kuriam ten irgi kokie keturiasdešimt keturi, jis niekada nevedęs. Ir žavus, normalus, visa kita ir kaip ir ne gėjus, aš nelinkusi prikabinti tų etikečių. Manau, kad tikrai ne, nes yra buvę... Ir tada tu žinai, vėlgi, aš pripažįstu sau vis tiek kažkas, nu... Nors paskui galvoji, nu tai aš nemanau, kad man kažkas ne taip, ir jam gal kažkaip, mano nuomone, juolab, kad, žinai, gali būt irgi gyvenimo būdas tarkim, jeigu jis jūroj plaukioja, ta prasme ir grįžta ten, bet vat tas kad jeigu tu jau ištekėjus, turi vaikų, gali iš moterų pusės gali net ir užuojautos susilaukti, nes nu... Tokių daug yra, kurios išsiskyrusios augina vaikus, ar ne. Manau, kad nukrenta tas iš karto senmergės, visi tiek jau nukrenta, nes tu esi išsiskyrus moteris. Nukrenta tas kažkokios, nu, visas tas surround, kad gal tu kokia lesbietė vis tik tai, ta prasme, nu va tas dalykas nukrenta.

O moteris, kuri niekada nebuvo, nu niekada netekėjusi ir vyras – ar yra skirtumas?

Aš manau, kad yra, nes vyras – nu kaip. Vyras tai gali vat žinai, nu vėjavaikis, nu nesubrendęs, nu kažkas, o moteris tai matyt kažkas negerai arba jau visai tokia fyfa pasikėlus ir ten, ta prasme, nu karjeristė. Ir visokia kitokia. Sakau, Grybauskaitė, Šimonytė – va du pavyzdžiai, ar ne?

Taip, taip.

Ten moteriškės su kiaušais ir visa kita. Nu ta prasme, taip jau yra. Įsivaizduoju, yra labai skirtumas didelis, ir sakau, tas toks vis tiek vyras, jis vis tiek turi, nu, o dar jeigu sėkmingas, tai jis kietas vyras ir svajonių jaunikis visą laiką. Svajonių jaunikis, o moteris jau senmergė ganėtinai anksti ir tokia, vat, nu, boba, senmergė, lesbietė, pikta. Ta prasme, tas taip, labiau į šitą pusę.

Kaip juokingai, aš dabar susimąščiau, kad jaunikis tai būna svajonė ir penkiasdešimties ir šešiasdešimties. Visada jaunas.

Nu taip, būtent. Aš pasakysiu, vadinama, kur aš naudoju jau nuo seniai, nuo tos vietoj senmergės yra prailgintos jaunystės mergina. Nes aš visad pati kažkada, kai paklausia ir ypač irgi, kai su užsienio amerikiečiais, bet su užsienio lietuviais kažkada bendravom ir pas juos tas žodynas yra ganėtinai lietuviškas, ribotas ir dažniausiai jis užsikonservavęs tam kariniam, prieškariniam. Tai yra, vienam vakarėly manęs vienas tiesiai paklausė – o, tai tu, sako, sena merga? Bet tas buvo prieš kokius aštuonis metus ar dešimt, tai man ne keturiasdešimt, tikrai, man kokie trisdešimt šeši buvo. Sakau – ne, pas mus Lietuvoj dabar vadinama prailgintos jaunystės mergina, ir tas terminas prigijo, beje. Nes man, sakau, svajonių nuotaka tai apskritai gal būna iki dvidešimt metų tiktai. O svajonių jaunikiai tai gali būti ir jau išsiskyre, ir vėl dar svajonių jaunikis tada patapai. O vat sakau, tai čia šitas yra radikalus, čia yra senmergė, lesbietė, boba su kiaušais, o čia yra...

Okay. Nu gerai, tai tada paskutinis klausimas, nebekankinsiu. Tai vat jeigu mes dabar paspekuliuotume, ar ne, kad taip *click* ir, vat, yra pasirinkimas – ar gyventi santuokoje dabar, ar ne, ar vis dėlto gyventi taip, kaip iki šiol gyvenot? Gal, nežinau, kažkokia tarpinė būseną ideali yra. Tai bet ką rinktumėtės, aš be visokiausių aplinkybių, bet vat koks tas pirminis kažkoks impulsas?

Man tai yra labai susiję su... Aš iš vis esu žmogus, kuris gyvenime, kuris... Aš sakau, aš turiu labai gerą galvą ir labai protinga, ir darbe aš naudojuosi protu ir visa kita. Gyvenime aš manau, kad aš gyvenu biškį susiję, aš turiu šeštą jausmą, manau, gerą, aš emociją turiu, ar ne. Ir aš esu tikra, kad kai aš noriu su žmogum būti ir gyventi, aš tikrai tą jaučiu. Ir pajausiu, čia yra tik tas susitarimo klausimas, ir reikalas, nes nu, ta prasme, turėtume būt kartu, jis turėtų, nu, ta prasme, jis tiesiog turėtų neerzinti, nekelti jokių klausimų ir ta prasme, nu va tokių va dalykų. Kai tu nori, netgi su draugėm – važiuoji, atostogauji, neturi jokių problemų, su kai kuria gali – žinai, kad kelionėse yra sunku. Tai vat, aš įsivaizduoju, kad buvimas su žmogum kartu, jis turėtų, na, jis turėtų ateiti aiškiai ir abiems, kad ar ne, nu, o davai padarom taip, nes taip yra faina, nes, pavyzdžiui, kokio bieso ten mums vienas pas kitą trunkytis ir panašiai. Nors aš, vis dėlto, ir po šiai dienai manau, jau mano amžiuje, tam tikri dalykai apsprendžia kartais ir tarp patogumo dalykai ar netgi ir ekonominiai dalykai, nes jeigu tu, ta prasme, jeigu tu leidi laiką pas vieną arba pas kitą, tai kokia prasmė tuos nu du butus, tarkim, didžiulius butus nuomotis ar daryti, ar ne? Arba sakysim kitas dalykas gali būti va tas paprasčiausias, kad sakysim, gal mano patirtis dažnai būna atstumai, ar ne. Ir tada sugalvoji, kad reikia rinktis vieną vietą, kurioje gyventi. Tai va, čia nebent tokie dalykai labiau apspręstų. O ne

tokie dalykai, kad tu čia sveri, ar patogų, ar nepatogų. O kitas dalykas, kuris man dar buvau pagalvojęs, bet nu sakau, tuoj prisiminsiu. Labai, labai vienas, nu gal ir pamečiau, mintį. Nu, bet sakau, buvo dar išlindęs, kad... Ai, va. Žodžiu, irgi ten vat tokios mergaitiškos, ar ne, penktadieninio vyno diskusijos, nu, tarkim, mes irgi turim vieną draugę, kuri praktiškai turėjo šią vasarą tekėti, bet jai irgi metų kokia keturiasdešimt trys – keturi, bet ji su prancūzų, reiškiasi, jie ten porą, trejetą metų, bet jų santuoka gal labiau išėjo dėl to, kad jie išvažiavo dirbti į diplomatinę atstovybę, į Afriką ir, nu, čia irgi tam tikri dalykai, kad reikia statuso tada labiau. Nu, ta prasme, tiesiog... Ten neapsimoka būti nesusituokus dėl visokių kitų... Ir dėl ekonominių, ir dėl atlyginimo, ir dėl draudimo ir dėl visko. Dėl ko <...> nepaklausėm, ar ten formaliai susirašė. Tai turbūt partnerystė. Tai va tas momentas, kad mes pajuokaujam, kad ji sako – negaliu, ypač per karantiną, atseit, kai sėdėjo namie ir juokiuosi – jūs dar neapsiženijot, o tave erzina kaip jis kramto pusryčius, ar ne? Nes ji – negaliu pernešt, nes trum, trum, trum. Kita pasiskundžia, ar ne, koku nors apie dantų pastą, ir man tas va momentas yra niekaip nesuprantamas arba ten sakysim. Kad vyras ten, eina miegot kitur, nes vyras šiugždina paklodes naktį. Nu, ta prasme, man tas visas mergaitiški reikalai, kurie aš suprantu, gal gali atsitikt, kai tu gyveni penkiolika metų, bet kai tu dar... Aš irgi galvoju, kad su žmogum arba turėtum tokių dalykų nepastebėti, arba jie turėtų būti juokingi arba jie nu... Nes aš, man tas suvokimas, kad ta prasme, tu apsigyveni ir tokie paprasti buitiniai dalykai, kurie man juokingi, tai aš galvoju – kaip jūs sugebat, nežinau, gal ir mane erzintų.

Gal kažkur giliau bėda dažniausiai yra negu kramtyme.

Pusryčius kramto, sakau, ir man atrodo, kad sutaria ilgai, bet sakau, man tie visi dalykai, kad tu įsivaizduoji vis dėlto, kad taip, su žmogum, net jeigu tau atrodo, kad tau labai miela ir labai gera, ir panašiai, čia irgi gal tam tikra prasme, irgi, vat, labai įdomi diskusija. Pavyzdžiui, kartais mes nu, mes į detales ten nelendam, bet, pavyzdžiui, diskusija yra tarp tų netekėjusių merginų ar panašiai, nes kai tu pas mus, nu nes daug kas miega su vyrais, pavyzdžiui, atskirai arba ten... Jų tikrai dvi atskiros kaldros ir dvi paklodės, ir jokių ten, ir geriau du čiužinius nusipirkti, kad nejudintų, kai kitas vartosi, ar ne. O pavyzdžiui netekėjus, tai ne, nes kaip taip – jeigu su vyru, tai tu tikrai miegi kartu. Nes matai, tos kitos patirties neturi. Nes kai tu su vyru, nu tai ta prasme, tu su vyru, jeigu susitinki. Tu nesusitinki tam, kad eitum miegot kažkur. Ta prasme, turiu omeny, kad tas man labai domus suvokimas, sakau, jisai tas sakau, čia, vat, dėl gyvenimo kartu, bet tas gyvenimas kartu, jisai irgi vėlgi yra labai nu su daug apsibrėžimų, su tuo ūkiu, su tuo visu kitu dalyku, o man jis kol kas vis tiek kad tai turėtų būti nu toks, nežinau... Man vis tiek labiau taip dvasingai. Tiesiog tu esi su žmogum dėl to, kad tu be jo gyvent negali. Nu, sorry, gal čia taip skamba, bet taip yra.

Ne dėl to, kad patogiau, ar ne? Apsimoka labiau.

Nu, kitas variantas – kartu auginti, tai čia irgi tas, sakau, vaikas. Ir suprantu, kad vaikas, reiškiasi, prisiėmimas atsakomybės ir gyvenimas kartu ir auginimas bendro vaiko, čia irgi yra čia tas pats, kad... Čia yra kelios priežastys, dėl ko tai yra natūralu ir tai nebūtinai dėl to, kad jeigu nebūtų vaiko, gal kai kurie žmonės ir negyventų kartu. Yra tokių šeimų, ir jos, galbūt, labai tvarios paskui yra ir viskas tvarkoj, bet vaikas yra tas, kuris buvo tas lemiamas, kai... Tai va, tai čia, gal irgi kartais galvoji, kad kartais kažkada gyvenime nenutiko tokių siurprizų. Butų nutikę, tai irgi būtum gyvenęs kitaip.

Nu gerai. Tai ačiū!

I¹⁴

Gerai, tai pradedam. Tai, iš tikrųjų, gal aš nuo tokio klausimo pakankamai plataus norėčiau pradėt. Tai kaip aplamai, jeigu yra reikalinga kažkokiose aplinkose tam tikrose, kaip jūs pati save pristatot? Kas yra tie esminiai dalykai, ar ne, turbūt, kiekvienam labai skirtingai: kažkas gal per profesinę pusę, kažkas per šeimyninę, kažkas per dar kažkokią. Bet kas yra tie esminiai atributai, per kuriuos, vat, save apibrėžiat ir norit, kad jus... Kad jus matytų gal, ar ne, pažintų per tą trumpą kažkokį laiką?

Šiaip, daugiausiai tenka prisistatinėti darbinėj sferoje, nes dirbu ir savo verslo turiu dalį, ir standartinį mūsų suvokiamą darbą. Tai daugiau iš profesinės srities ką darau, kaip tvarkausi. Ir, tiesą sakant, dabar užminėt gerą mįslę, aš labai retai prisistatinėju turėdama tą šeimyninę, šeimyninį kampą, nes iš esmės, ar tu turi šeimą, ar tu neturi šeimos, dažniausiai vis tiek įdomu, kuo tu gyveni arba ką tu veiki, arba kur yra tavo kažkokia tai savybių paketai tam tikri, ar ne,

kombinacijos, kurios žmonėms daro įspūdį. Šeima tada ant viršaus, jeigu taip nelietuviškai kalbant. Tai aš daugiau kalbu apie tai, ką aš veikiu, kokie mano, kokios mano pramogos, kuo aš gyvenu tuo momentu.

Okay. O kaip jeigu, visgi, reikalinga yra kažkokiose kontekstuose arba gal nesusiduriat, bet tarkim įsivaizduokit, kad reikalingi kažkokioje situacijoje, tai kaip tokiu būdu, kokius žodžius, terminus apibūdinimus naudojate būtent tai šeimyninei kaip vadinamai, ar ne, padėčiai, kažkaip nurodyti?

Tiesą sakant, aš neatsimenu tokios situacijos, kur man labai reikėtų šitą nurodyti ir dabar bandau taip, vat, greitai praskanuoti... Nebent būna... Būna, kad maždaug prisistato daugiau moteriškasis kolektyvas, ar ne, tai ten paklausia, ar, sakau, tiesiog, šeimos tos standartinės neturiu, tarkim, vat, vaikų, galbūt, neturiu... Bet, tai vat, tai tik tiek.

Okay. O jeigu... O, vat, pačią save, savo būseną kokie žodžiai tau atrodo, kad nežinau neutraliausi, artimiausi? Ar tai yra, kad aš gyvenu viena, ar kad aš esu vieniša, ar kad esu netekėjusi? Vat, iš to, vat, to tokio žodyno, nes šiuo atveju, man atrodo, labai yra svarbus mums kalbant, ar ne ir suvokiant dalykus.

Niekada nenaudoju, kad esu vieniša, gyvenu viena tiesiog... Tiesiog... Pirmas tas žodis, kurį jūs pasakėte, jis gal labiausiai galbūt koreliuoja. Gal anksčiau aš labiau pabrėždavau, ta prasme, kad tas *solo* tai nereiškia, kad esi vienas, tu tiesiog neturi tos standartinės šeimos, nes tų žmonių... Antros pusės bendravimui jų yra daug, ta prasme, aš tų, tarkim, vyriškių kaip bendravimui turiu nemažai, tarkim, susitikti kavos išgerti, šiaip apie gyvenimą... Tai todėl aš visiškai nesijaučiu, kad aš esu vieniša, nes gaunu netgi daugiau, galbūt, netgi skirtingos informacijos arba to tokio požiūrio, tai man kažkaip kaip tik labiau pilnatviškesnis gaunasi bendravimas.

Okay, aha. O kaip, nu, aš dabar panaudosiu, šiaip, šiaip, klausiant naudosisi tą, ar ne, vienišumo, bet jokia prasme neturiu jokių neigiamų kontekstų, bet tiesiog šita sąvoka toks yra įdomus dalykas, bet vardan supratimo... Jeigu taip dabar retrospektyviai šiek tiek grįžtant į vaikystę, paauglystę... Kokius vienišumo tos sąvokos, ar ne, kažkokius įvaizdžius, galbūt, atsimenat iš vaikystės? Ar, ar gal kaip tik, sakau, iš paauglystės, ar ne? Nu vat, priklausomai, bet kalbant apie tai, kokie, galbūt, sklandė kažkokie pastebėjimai, ar komentarai, ar matymai šeimoje, aplinkoje, nežinau, mokykloje ar dar kažkur. Nu vat, jeigu reikėtų atgaminti, kas yra tie... Tie kažkokie atributai.

Aš dar truputėlį esu ragavus tos, nu... Kaip čia vadinti, tos senesnės kartos, ar ne, to sovietinio šiek tiek mokyklos. Tai tuo metu tas vat vienišumas ir buvo, kad moteris ar vyras tarkime, ypač vienas, tai jis baisiai nelaimingas. Nes jį, tarkime, jisai ir neturi kompanijos, ir ypatingai neturi daug galimybių gyvenime realizuotis, ir apskritai kažkas su juo yra ne taip. Tai va, tie pagrindiniai aspektai kažkaip būdavo – Dieve, Dieve, man taip nebus. Bet kažkaip per gyvenimą labai nemažai esu sutikus tų, tarkime, moterų, kurios niekada nesukūrusios šeimos buvo. Jos buvo tokios specifinės, aš turiu pripažinti, ne gerąją prasme, kurias atsimenu. Tai... Bet šiuo metu, šiame kontekste aš kažkaip... Aš randu daugiau privalumų, ta prasme, aš nesakau, kad būti *solo* moteriai čia yra, tarkime, jau išsipildymo viršūnė. Bet jeigu tu renkiesi, ar tau geriau kažkokią tai dalį prarasti, kuri tau svarbi būnant šeimoje su tiesiog kažkokiu žmogumi dėl to, kad ją užpildyti, tai tikrai ne. Tai va, tai aš tikrai nesijaučiu tais trim aspektais, kur įvardinau, šiuo metu kažkaip... Negerai.

O kaip, o tarkim, va, šeimoje, ar ne, aš nežinau, čia juokiuosi kažkaip labai išryškėjo, per interviu, kad visi kaip nors turėjo ten kokią nors tetą –aitę, ar ne?

Aha, taip, taip. Tą vienintelę. (juokiasi)

Aha (juokiasi). Jo, jo, jo. Nu buvo ta teta –ytė, –aitė ir dar visi kiti reikalai, tai vat, o kaip šeimoj, ar, pavyzdžiui, ten nežinau, tėtis, mama ar ten seneliai ar, va, ten tetos, dėdės ir panašiai, ar, vat, buvo kažkokiai, nežinau, kažkokios nuomonės arba... Nežinau, apibūdinimai, nuotaikos būtent, ties atžvilgiu, ar ne, kažkokių žmonių, kur arba moterų, ypatingai kurios buvo vienišos toje aplinkoje.

Mūsų, aš dabar bandau prisiminti, mūsų giminėj kažkaip neatsimenu, kad būtų, nes visi turėjo pakankamai šeimas. Greitai sukūrė. Bet atsimenu tiesiog mokyklinėj tokioj, pažįstamų bendruomenėj, tai... Nelabai galiu ir reflektuoti, aš tiesiog atsimenu tokį negatyvų leitmotyvą šiek tiek, kad žmogus, kuris vienišas, jis truputėlį kažkoks yra... Vat, psichologiškai ar psichiškai kažkiek paveikslas tos tokios nepilnatvės arba žmonių požiūrio, bet tai buvo senesni tie laikai, ar ne, kad ten kažko tau trūksta, kad tu vienas su savim, nes tais laikais gi ir interneto nebuvo, tai tie žmonės šiek tiek atskirti, nu tai tas toks – ai čia toji, kuri, žodžiu, nežino, ko nori gyvenime, arba čia per daug išranki buvo, arba, nu vat, iš tos srities komentarai.

Bet čia kažkoks kaip trūkumas, ar ne?

Absoliučiai, absoliučiai, kad kažkas yra su žmogum negerai, jeigu jis nesusirado arba jis neturi, tai vat tas pagrindinis būdavo minusas, kad „što ta mi chorošo“.

Aha. O jum pačiai vat iš vaikystės arba paauglystės, ar buvo tas sukurtas ir įdiegtas visos tos šeimos, vestuvių ideologijos, ar ne, kažkokio romantizmo, kaip aš noriu matyti savo ateitį ir kažkokios romantinius santykius, ar tai nebuvo kažkaip labai smarkiai propaguojama ir daug ant to dedama akcento?

Man propaguoja to labai nebuvo, aš tiesiog pati kaip vaikas arba paauglė matydavau tas vestuves ir man būdavo labai gražu, ir kažkaip įsivaizduodavau tos visos pasakos – princesės ir taip toliau, ar ne? O gal tėvai man labiau akcentuodavo, ką aš dabar pagalvoju, ne tą tokį kaip šeimyninį modelį, kaip kūrimą šeimos kaip esminį dalyką, bet aš kiek atsimenu daugiau į tą tokią mano kaip žmogaus, asmenybės vystymąsi, į savo gebėjimų lavinimą, į, tarkime, tokį labiau išsilavinimą, ar ne, gavimą, kad tu būtum pati ant savo kojų stovinti moteris, kad nebūtum priklausoma, ta prasme, kad ne namų šeiminkė, aš jau dabar taip suprimityvinu šiek tiek labiau.

Taip, taip.

Be jokio blogo, blogos emocijos. Tai aš galvoju, kad matyt tas truputėlį irgi davė, kad tu eini, sieki, dalyvauji ir tu matai daugiau žmonių, daugiau galimybių ir tada ta šeima atsitinka kaip ne pats pagrindinis, bet kaip papildinys viso to tavo gyvenimo, tarkime, kurį tu gyveni. Tai va.

Okay. O tai ką vat šiandien tas gyvenimas *solo* reiškia jums? Su kuo tai jum asmeniškai asocijuojasi?

Man asocijuojasi su daugiau galimybių, tiesą pasakius, ir antras svarbus momentas tas toks vat laisvės pasirinkimo turėjimo... Aš galvoju, kad aš esu tiesiog žiauriai pripratusi būti pati sau šeiminkė ir noriu nusprendžiu einu dabar čia, noriu nusprendžiu ten, ir kai, vat, gauni kažkokį santykį, į kurį bandai įeiti ir tiek atsitinka tų derinimūsi, negalėjimų, nebedarymo tai, ką tu padarytum dėl to, kad kažkam kitam nepatogu. Tai mane, pavyzdžiui, tas labai, labai traukia žemyn ir emociškai, ir visom kitom prasmėm. Tai... Pamečiau mintį, nežinau, ar atsakiau.

Tai galimybės ir laisvė, ar ne, tokie turbūt pagrindiniai dalykai... Aha. O kaip, nu vat, taip paspekuliuojant, ar ne, kaip jūs galvojat, kaip jūsų artimiausiai draugai, jeigu, vat, turėtų jus apibūdinti, tai ką jie saktų? Tai, jeigu pradžioje klausiau, ką jūs išdėliotumėte, save apibūdintumėt, bet kaip ta jūsų artimiausia socialinė aplinka, kokiais žodžiais, kažkokiais atributais, bruožais apibrėžtu jus?

Mane kaip žmogų?

Mhm.

Tai dažniausiai aš... Ko susilaukiu ir, vat, kokio, kokių esminių pastabų tai, kad aš iš tikrųjų gyvenu labai įdomų gyvenimą, va čia tu tas žmogus, kuris tiek daug veikia, tiek daug, tarkim, ir čia mačius, ir čia mačius i tiek pakeliavusi, ir ten nuvykusi, ir verslui – visus, vat, būtent tai žavi ir, tarkime, ta tam tikra pozityvumo, galbūt, ta emocinė kita. Bet būtent su tuo ir susiję, nes nėra žmogaus, nėra šeimos, kuriai tu dedikuoji daug dalies savo, ar ne? Ar čia labai gerai tas mano gyvenimas į vieną pusę, tarkime, akcentuotas, jau čia kitas klausimas. Bet... Bet, vat, tas ir pasistebi žmonėm.

Okay. O su, o su kokiais, vat, irgi minėjot, ar ne, kad galimybės, laisvė ir panašiai... Ar tai yra tie dalykai, kurie, tam tikra prasme, yra šiuo atveju yra svarbiausi gyvenime, ar ne? Ar tai yra labiau, kaip pasakyti... Ar tai yra labiau pasekmė, ar ne, ar tai labiau priežastis, tiesiog, kad visą laiką, vat, šitie dalykai buvo svarbesni, ar ne, kažkaip ir... Ir visą laiką juos norėjosi turėti, ar yra labiau, vat, tokia, nu vat būtent, to gyvenimo *solo* tokia pasekmė, kad nu aš gyvenu ten viena, tai tada reiškia, aš galiu sau tą ir tą leisti, ir rasti kažkokį savo, savo nežinau, kampa, ar ne, ar tą buvimo modelį?

Labai geras klausimas, bet dabar taip greitai pagalvoju, kad aš manau, kad tai yra vis tiek pirmiausia pasirinkimo klausimas, nes tų santykių, retrospektyviai žiūrint, santykius, kuriuos turėjau ir kurie ten, tarkim, nesibaigė šeima, vat, vienas tas dalykas, kad tu iš esmės turi savo tokį vertybinį... Vertybinį paketą ir poreikį, vat, laisvam pasirinkimui, kūrybai ir džiaugsmui gyvenime ir, jeigu tu matai, kad tave slopina, tai tada tu renkiesi, aš renkuosi šitą galimybę vietoj to, kad yra žmogus, šeima. Nes man atsitinka toks momentas, kad tu pradedi gyventi ne savo gyvenimą. Ta prasme, man šeima turi būti džiaugsmas, ta prasme, arba tada žmogus yra ne tas, kuriam ne tos pačios vertybės yra svarbios ir tada jau tu matai, kad nebus nieko gero bendraujant kartu. Ir tada tu grįžti prie savo to pasirinkimo. Tai aš, galbūt, sakyčiau, kad čia jo, mano asmenybiniai, galbūt, dalykai.

O kaip, vat, kalbant apie tą šeimą, ar ne, bet gal net ne bendrai apie šeimą, o apie santuoką, ar ne, kaip apie tokį institutą, tą ritualą, čia kaip kam tai suprantama ir matoma, bet kaip, vat, jūs žiūrit šiandien į santuoką? Čia iš labai skirtingų, aišku, perspektyvų galima žiūrėti. Galbūt keitėsi ir kaip keitėsi per laiką tas požiūris būtent šitą, vat?

Man santuoka arba šeima yra gražu. Aš nesu, galbūt, tas žmogus, kuris sako – man ten antspaudas nesvarbu, kam to reikia, ta prasme, gyvenam kartu ir taip toliau. Man tai yra gražu.

Tam tikra prasme, iš tikrųjų, kažkoks tai įsipareigojimas, tai yra kažkoks tai apibrėžta, apibrėžtas *unit'as* nelietuviškai kalbant. Ir toks savęs įprasminimas, čia man su tuo viskas gerai. O ar tai yra... Ar to reikia ir tai skatina dabartinei, tarkime, visi valdžios, ar ne, tarkim, reguliavimai, pagalba kažkokia, tai čia kitas klausimas, žiūrint iš tos racionalaus mąstymo, tai nelabai padeda apart to, kad jeigu tau kažkas atsitiks ligoninėj, tavęs neįleis, dėl to, kad pavardė ne ta pati arba ten neįleis arba namo neparduosi čia, jeigu suprimityvinant.

Taip, taip.

Tai ta prasme aš sakyčiau, kad jeigu nesi tikras arba tiesiog nėra prasmės, tarkime, ar ne, tokio bendro kūrimo, tai tada ta partnerystė irgi yra viskas tvarkoj, nes iš esmės čia moterys skirtingai nori, matyt, to saugumo, arba to įsipareigojimo. Man kol kas užtektų ir partnerystės, tai aš tikrai norėčiau susilaukti vaikų, šeimos, tai tada galbūt aš tikrai pagalvočiau, nes, vis dėlto, norėtusi to standartinio, kuris pakankamai gražus paveiksliukas. Pasakos motyvais.

Tai reiškia, kad, ar ne, tam tikra prasme, jūsų manymu, ta santuoka labiau graži ir tokia jauki iš tokios ritualinės, turbūt, pusės, ar ne, simbolinės? Pats toksai kaip kažkoks įstatymine, įstatymu įforminta santykių būseną, jina nėra tokia, nu, kažkokia labai galbūt reikšminga ar ten...

Visą laiką anksčiau, kiek aš, tarkime, augdavau, ar ne, ir būdavo, kad va, čia tai yra moteriai saugumo garantas, iš tikrųjų, ten tėvai, vaikai ir taip toliau, ir panašiai. Gyvenimas rodo, kad nėra velnio čia nėra jokio saugumo garanto, skiriasi ir, iš tikrųjų, nori, išsiskiria, nieko ten nepadedi ir ten, ir pajamų nerodai, ir vaikų neprižiūri, tai aš kažkaip to, būtent, nebesu įtikėjusi, tai... Tai čia arba tau kaip žmogų reikia to va, tarkime, to tokio popierinio dalyko ir tai gal iš tikro morališkai malonu, ar ne? Tai man būtų gražu. Bet tai tiktai tiek.

Okay. Aha. Tai gerai, dabar žiūrėk, taip pakalbėjom iš tokios racionalios pusės, bet kaip, iš tokios, galbūt, labiau emocinės, jausminės, ar ne, bet vat kaip jūs šiaip jaučiatės būdama vieniša gyvendama *solo*? Koks yra tas kažkoks emocinis fonas ir, galbūt vėl, jis keitėsi priklausomai nuo laiko kažkokio, ar ne? Ar situacijų? Ar yra, nežinau, kažkokios baimės, o gal tik tai džiaugsmas, ar ne? Bet vat, kas yra tas toks?

Banguoja, žinokit, banguoja, ta prasme, šiandieną vienaip galėčiau sakyti, prieš penkis metus vėl kitaip, ta prasme, tarpuose tarp santykių. Tai... Šiais, šiais koroniniais metais šiek tiek pasijuto, kad, iš tikrųjų, kai tu sėdi visiškai uždarytas ir tu nebeturi to draugų rato, su kuriais tu susitinki ir tu gali atsverti tą, tarkime, žmogiškąjį kontaktą, pabendravimą, padalyvavimą. Ir nėra to, su kuo

tu gali pasidalinti namie, tarkime, arbatos puodelį visada pats pasidarai. Tai labai pasijautė to vienišumo jausmo, ta prasme, ne svarbumas, bet egzistavimas, ar ne. Kad aha, brač, kažkaip, vat, visi į šeimas, namie, ir čia dabar visiškai vienas. Kažkaip labai susihiperbolizavo. Tai truputėlį trūko, nes norisi kaip ir visiem to žmogiško kontakto, kažkokio pasidalinimo, nes internetu vis tiek yra ne tas pats, kas gyvai. Tas labai pasijautė. Bet kai, kai truputėlį pralaisvėji ir tu vėl bendrauji, tai kažkaip labai aš, matyt, tiek žmonių turiu, kad man, iš tikrųjų, nereikia užpildyti kažkokiu vienu žmogum. Man netgi patinka truputėlį skirtingų kampų žmonės, kurie vieną padengia emociją, kitą dieną kitą, tarkime kažkokį tai pojūtį. Bet bendraja prasme aš taip dabar sėdžiu ir galvoju, aš viena būti nenorėčiau visą gyvenimą, čia dabar tiesiog taip susiklostė ir čia nėra, kad jau visiškai mano pasirinkimas – ne, aš gyvensiu vienas, dėl to, kad man taip patinka. Tai yra... Tiesiog neatėjo galbūt tinkamas žmogus, su kuriuo aš norėčiau tą savo vienišumą iškeisti į tą tokį truputėlį bendradarbiavimą.

Aha, o tai va dabar, turint omenyje, vat, grynai reflektuojant tai, ką dabar sakėt, žiūrint į ateitį, visgi, ar yra kažkokios, vat, sakau, galbūt, baimės į ateitį, ar ne? Nu, reflektuojant dabartinę kažkokią būseną, ar yra kažkokie, vat, iškyla, kur, nu vat... Nu, nežinau, ten kažkam, kad net stiklinės nepaduos ar ten dar kažką, bet... (juokiasi).

Dėl stiklinės mes esame, čia juokas juokais, bet su kai kuriom draugėm, kurios panašaus likimo, arba tiesiog, kurios turi šeimas, susitariam avansu – po dvidešimties metų nusipirksime dabar visi, dabar čia visi investuoja Latvijos pajūryje namelį, viena kitai ir neškim į kambarį stiklinę, žodžiu (juokiasi).

Okay.

Dėl to, žodžiu, mes eliminuojam šitą baimę. Gal ir gerti nebesinorės, kaip sako anekdotas.

Nebereikės gal.

Nebereikės, tiesiog troškulio nebebus. Tai... Pamečiau mintį. Koks buvo klausimas?

Dėl baimių kažkokių.

Ai. Neturiu kažkaip tokių labai. Gal, gal baimės tos tokios apie prarastą galimybę, vat, jeigu dar norisi turėti, susilaukti šeimos, ar ne, atžalų. Nežinau, gal ta baimė tokia va dabar arba niekada, ji tokia dar nežinai pats, ar čia dėl to, kad jau paskutinės valandos skaičiuojasi, ar čia dėl to, kad iš tikrųjų tu nori, tai va, galbūt tas toks, kad nelieka vienos opcijas. Bet daugiau baimių nėra, nes aš pati esu vienas šeimoj augęs vaikas, aš labai gerai su savim jaučiuosi, ir man net reikia pabūti

vienai, kai kitiems tai galbūt nelabai suprantama, man tai yra labai natūralu. Tai dėl to kažkaip, gal daugiau tas finansinis, reikia kažkaip – ai, esu kažkada galvojusi, kiek aš galiu dirbti? Vat, norėčiau irgi turėti kažką, kas žodžiu, sakytų – va, žiūrėk, tu pailsėk, aš čia pasidaruosiu, tu pabūk namie, vat, kartais, va, tokių minčių. Kad gerai būtų, kad kažkas paglobotų. Ta baimė, kad tu nenori būti ant savęs, ant savo kojos stovėti, nes moteris yra moteris, ar ne, norisi pabūt tiesiog... Ne kažkokiai tokiai visą laiką, ta prasme, kaip vyrui, veržliai, atsakingai, darančiai, nes norisi ir pabūt silpnai. Tai va, to silpnumo kažkaip pasiilgsti.

Tada nepriklausomybė, ar ne, ji turi irgi tam tikrą kainą.

Turi kainą savo, taip. Ta prasme, nėra lengva, nėra, ta prasme, tu visada gyveni tikrai besiremdamas savo kojomis, o kartais norisi... Iš tikrųjų, tu gali susirgti, pavargti, tai tas yra, jo, jo, yra.

Okay. O ką bendrai, netgi žiūrint taip ne tik į save, ar ne, bet plačiau, gal vis tiek yra kažkoks draugių, pažįstamų ratas, arba šiaip toks pastebėjimas aplinkos, ar ne, ką aplanai šiandien reiškia būti mūsų visuomenėj, mūsų aplinkoj, ar ne, ta vieniša, *solo* gyvenančia moterimi? Ar kažkaip tas fonas, nuomonės, matymai aplinkos gal netgi, ar ne, kažkokios, ar jie keičiasi per laiką, ar jie iš viso nėra aktualūs ir nematomi kažkaip, ar ne? Nu vat, kaip ta vieniša, *solo* gyvenanti moteris, ar ne, dabar gyvena mūsų visuomenėje?

Aš sakyčiau, kad labai lengvai ir paprastai. Nėra to tokio... Čia klausimas, matyt, su kokiais žmonėm susiduri. Ypač, kai bendrauji su užsienio atstovais, ypač, ar ne, kur ir šeimos vėliau kuriamos, ir jie labai, labai į tai žiūri normaliai, žmogiškai, net ir patys nemažai specialiai sako, mes nenorim kurti šeimos, arba kuria partnerystes kažkokias, ar ne. Tai yra taip suprantama kaip kad ir šeimą turėti, tai dėl to visiškai kažkokių nėra, net nežinau, ką papildomai pridėti. Tiesiog normalaus žmogaus pasirinkimas, kad jis gyvena va tokį gyvenimą.

O, vat, pati per savo patirtį ar esat susidūrus su kažkokiais, nu tokiais, galbūt, kažkokiais stereotipizavimais, kategorizavimais iš aplinkos? Nežinau, nebūtinai gal ten jie verbalūs, neverbalūs, galbūt, tai yra kažkokių, ar ne, institucijų tam tikras ten stigmatizavimas ar panašiai. Bet va, su tokiu kažkokiu, ar ne... Nežinau... Skirtingu matymu, atsižvelgiant į tai, kad gyvenat viena?

Esu... Ne tai kad viena, bet esu pastebėjus iš gydytojų, ypač pas kokį ginekologą, kai eini, tai požiūrio tokia – dar neturėjote vaikų? Tai čia dabar, nu jau, nu vat, dar paskutinė ir kažkoks toks netgi, kai nieko nepasako blogo, bet tu jauti, kad tvyro ore <...> tarkim, va toks momentas. Gal,

sakyčiau, yra dalis žmonių, kurie tavęs gaili netgi. Va ta vyresnė karta, kur dar sovietinė truputėlį, tokia tarybinio netgi požiūrio. Na, čia galbūt nebūtinai tarybinio, bet sakau, kur grynai šeima buvo vienas esminių dalykų, apibrėžiančių ar tu sėkmingas, ar ne. Yra tokių, maždaug, man tavęs gaila, kad čia taip pasirinkai, tai nu... Nu ką padarysi, jeigu jam taip patogiu, jo vertybinė skalė tokia, galbūt, ne viską visada malonu, bet... Bet kažkaip daugiau nieko tokio labai specifinio. Gal tvyro ore šiek tiek, jeigu susipažįsti su vyrais kokiais nors naujesniais, kurie yra turėję šeimas, kurie ne patys gyvenę, sakykim, vieni, bet, vat, išsiskyrė, vat taip jie taip kažkaip nepatikliai gal žiūri, maždaug, kažkas čia yra užslėpto, nu tai va tas yra momentas, ir galvot pradedi pats galvot, čia tikrai yra – kurioj vietoj, vat, yra su tavim negerai? Bet supranti, kad, kad tas, vat, tavo kaip žmogaus reiklumas yra šiek tiek padidėjęs tikraja to žodžio prasme, nes matęs daugiau, važinėjęs daugiau, daugiau nuveikęs, ir turi tiesiog mažesnę toleranciją neveiklumui, zyzimui arba ten kažkokiem kitiem dalykam ir – taip, su tavim sunku, nes kokia prasmė nuleisti kartele, gali, galbūt, dėl tam tikrų niuansų, kurie gal ir svarbūs kažkam.

O, vat, kalbant ar ne apie šeimą, arba kažkokią artimą aplinką, ar dar būna, kad susilaukiate, nu vat, klausimų, vat, o kodėl, ar ne, kodėl gyvenat *solo*? O čia kaip čia taip?

Ne, ta prasme, tėvai mano kažkaip šito neklausinėja, truputėlį padalyvauja gyvenime, aš pasidalinu, kokie žmonės yra ir jie patys supranta, kad jeigu būtų kažkoks toks vat grynai tai čia gi nieks specialiai nesakytų „ne“... Tai galbūt labiau apie vaikus mini, nes, matyt, norisi, tai kartais drioksteli kažką. Žodžiu, tas truputėlį biesina, aišku, bet... Bet labai nedaug.

O iš draugų, ar kažkokių socialinių aplinkų, nežinau, kolegų ar ten dar kažko?

Ne, kažkaip... Matyt tiek esam susibendravę, kad žinom vienas kito tam tikrus niuansus, ten pajuokaujam, pasidalinam paskutiniaisiais ten įspūdžiais, tai... Tai kažkaip visiškai jokių ten kažkokių klausimų.

O, vat, kažkaip nes, vat vis, ar ne, paminit tuos vaikus. Ir atrodo, ar ne, kad čia gal yra ta vieta, turbūt, tokia labiau skaudi kažko visuomenės, ar ne, ir aplinkos tos šeimyninės artimiausios. Tai vat, kaip su šitu, ar ne, kada tai atėjo, ar padėjo manot, ar patiko, gal jaučiat, nu vat, kodėl tas išlenda kažkoks tas leitmotyvas, motyvas, kad net ne tiek to ten vyro, ar dar kažko, partnerio, bet dar labiau, ar ne, vaikų kažkoks yra tas momentas?

Nu, iš esmės, tai vienas toks gyvenimo, matyt, prasmė... Vienas prasmingiausių dalykų, ką žmonės, iš tikrųjų, visi žmonės tikėtume, galėtų padaryti, ar ne, ir gyvenimas iš esmės iš to ir susideda, kad galėtum kartą, mes ją auginam, savęs dalelę įdedam ir čia kažkoks toks palikimas.

Tai tikriausiai pastatyta troba nebus labai didelis palikimas po mirties kažkam tai, ar ne... Aš manau, tai yra natūralus toks dalykas. Tik aš galvoju, kad kartais mes neįvertinam, kad žmogaus gyvenime įsiprasminimas jisai gali būti ženkliai platesnis, tai čia, matyt, žmonių pačių, galbūt, domėjimosi, skaitymo arba tokio akiračio plėtimo prasme. Tarp kitko, yra gera knyga, Livingstone, man atrodo – „Gyvenimas bėga greitai, išmintis ateina lėtai“. Kur labai gražiai aprašo, kad būtent vaikai ir šeima yra tik viena dalis, iš kurios tu gali kažką nuveikt. Nes aš visada ir sakydavau, tai jeigu aš negalėsiu turėt savo vaikų ir aš tikrai norėsiu kažkada, tai aš, galbūt, įsivaikinsiu, padaryti, suteikti gyvenimą žmogui, atiduoti dalį tai yra dar sudėtingiau negu savąjį auginti, ar ne, ta prasme. Čia jau reikalauja pastangų. Galbūt, aš, iš tikrųjų, daug mentoriauju. Pavyzdys, ar ne, arba padedu ten kokiom nors maltiečių bobutėm, ar ne? Ten... Ne kad per Kalėdas, bet tai yra mano prasmė – kažkam pakeisti gyvenimą, įkvėpti viltį, ar ne, tai aš manau, kad, galbūt, netgi padariau kaip žmogus ženkliai daugiau kartais daugiau žmonių negu tą vieną žmogų augindama, kaip pavyzdys. Tai čia tokių dalykų aš kažkaip taip... Aš sakyčiau nematau, kad aš labai daug prarandu, nu taip, galbūt prarandu tą savo dalį, bet... Kai sveri su kažkuo kitu, tai kaip ir...

Okay, aha. O kokios yra tada, vat, jeigu dar grįžtant prie to tokio matymo visuotinio ar kažkokių, galbūt, kad sakau – kategorizacijų, taip galim pavadint... Ar pastebit nebūtinai jūsų, į jus nutaikytus kažkokius klausimas ar ten, nežinau, stereotipizavimus, bet aplamai populiarioj kultūroj ar yra dar pas mus likę, ar mes jau galim sakyt, kad esam išsivalę nuo kažkokių tokių, ar ne, mitų, įvardijimų, užvadinių, kad ten, ar ne, viena tai reiškia, kažkas negerai, kad turi būt priešastis, ten kokia nors, ten dar pavadinimas koks nors, ar ne, sugalvojamas... Ar susiduriat, ar tiesiog nepastebit kažkaip, vat tokių, nežinau, išsišokimų?

Aš galbūt nelabai susiduriu, nelabai gal pastebiu, bet aš taip, vat, pasąmonės lygmeny, galiu pasakyt, kad vis tiek dar egzistuoja. Nežinau, iš kur man tai ateina, galbūt, iš... Tiesiog seki tam tikrą neverbalinę kalbą žmonių, gal tau ir nesako, bet tu matai, kaip ten akį kokią primerkia ir taip toliau. Tai, manau, kad yra dar, ir manau, kad vis tiek bus kažkurį laiko tarpą, nes vis tiek tos kartos dar jos yra sumiksiotos, ar ne, senosios kartos mes turime nemažai. Nors ir tos pačios senosios kartos, šnekuosi su aštuoniasdešimties plus moteriške, kuri buvo labai aktyvi savo laikais ir turi du vaikus ir ten kiek tai anūkų, bet vis tiek jaučiasi vieniša. Arba sako – kas iš to, grįžčiau atgal, negimdyčiau ir neturėčiau šeimos lygiai taip pat. Tai čia yra žmogaus patirties labai priklauso, nuo daugelio dalykų. Tai klausimas, matyt...

Tas ar ne turėjimas kokio nors partnerio, visiškai, šiuo atveju, vienišumo kaip po tokio jisai, turbūt, neišsprendžia?

Ne, ne. Nes aš, vat, esu turėjusi, vat, žmogų, kur lyg tai atrodo, kad ir šiaip kaip vyras atrodo fainas, kaip mūras būtų ar ne ir padėtų, bet bendraujant tu jautiesi visiškai vienas, ta prasme, nėra dialogo, arba nėra to džiaugsmo, nėra tos bendrystės ir tada tu galvoji, vardan ko? Ir vaikai nelaimingi bus šalia, taip kad aš manau, kad čia nėra vienareikšmiško atsakymo.

Aha, okay. O tada kalbant iš tokios, kaip čia pasakyt, mūsų infrostruktūros gyvenimo, tokių netgi funkcinių, techninių dalykų, ar esat pajutusi, kad yra kažkokios veiklos arba ten, nežinau, aplinkos, kurios yra sudėtingesnės arba kaip tik paprastesnės, kai gyveni *solo*, tai čia turiu omeny, nu nežinau, nuo, turbūt, tokių pavyzdžių, kaip ten baidarės, kur po du reikia sėst iki ten kažkokių išsidalinimų, važiavimų, ar ten kelionių atostogų ir taip toliau. Ar susiduriat kažkaip su tokiais dalykais? Kad, nu va, tas dviems, dviems, dviems kažkaip būtų įgyvendintas įvairiai.

Dabar bandau prisimint, nes aš esu linkusi ir viena keliauti, ir dviese. Šiaip, kad būtų, tarkime, orientacija daugiau į tuos du žmones, arba šeimą, arba kažkokią – aš nesu patyrus, kad dėl to aš kažkurioj vietoj negalėjau kažko veikti. Tai arba yra tokie normalūs, standartiniai dalykai, kaip kažkoks žaidimas dviese, kur tu turi turėti, bet tu visada gali pasiimti kažką kitą, ar ne? Nu okay, negalėčiau gal, arabų šalys nuvažiuot ir gulėti, gulėti kartu viešbutyje nebūdama tos pačios šeimos narė. Tada kaip vienintelis kažkoks tai niuansas. Bet labai dažnai, galbūt, vienam būnant finansiškai ne visada, iš tikrųjų, yra lengva. Tai čia ta pusė labiau, kur tarkim vienas pats nuomojiesi vieną kambarį, vis tiek yra brangiau, keliauji, arba maistas, arba mašina, nu žodžiu, kas tik nori. Tai tas yra, bet kad mane ribotų, tai negaliu pasakyti.

O kaip, kalbant apie kažkokias tokias socialines aplinkas ir įvykius? Nu, kažkokias ten šventes, ar ne, ar ten dar kažkokias kurios tokios yra išreiškiančios tą *ilgai ir laimingai* šeimos kažkokią ideologiją? Ar yra kažkada buvę sudėtingų galbūt tokių socialinių aplinkų, ar kažkada esat save pagavusi, kad gal šiek tiek ir vengiat ar kažkokių ratų žmonių, ar ne, kuriuos sieja vieni ar kiti dalykai? Ar, vat, yra tokių dalykų, ar buvo jau anksčiau?

Yra buvę, bet čia jau anksčiau, kai, tarkime, į vestuves kviesdavo dažniausiai poromis, ir aš šiaip tuo momentu, mano pora nenorėjo važiuoti, manęs nepakvietė, nes, žodžiu, kažkodėl, nežinau, nu galvoju – čia dabar, sėkmės. Bet buvo va tas, užstrigo, kaip čia taip dabar. Galbūt labiau būna

tokių momentų, kad ne dėl to, kad tave, tavęs nekviečia, arba aš nenoriu eiti, bet jautiesi šiek tiek vienišas, kai susirenka daug porų kartu ir tu toks vienas, ir jeigu nėra kažko šalia, irgi vieno žmogaus, galbūt, tada toks, galbūt, iš tikrųjų, norėtusi turėti atramą, kur tau nereikia gaudyti tokių žmonių, su kuriais pabendrauti, nes tada sėdi, tarkime, kažką kirbini iš dešinės, iš kairės. Tai nėra to tokio saugaus būrelio dviese žmonių, su kuriuo tu ten gali aptarti kažką. Tai... Vet čia daugiau mano asmeninis toks pasirinkimas, ne dėl to, kad, tarkime, neičiau viena. Gal esu kokį vieną kartą, bet jau čia seniau.

Okay, aha. O dabar kalbant irgi apie dar biškį prieš tai paliečiau tą klausimą, bet jeigu, visgi, išgirstat kažkokį klausimą arba komentarą, arba pastebėjimą, tai va, o kodėl čia vieniša, ar ne? Tai ką dažniausiai tokiais atvejais atsakot, arba atsakytumėt?

Mane tiesą sakant visada nustebina tas klausimas, jeigu jau taip atvirai. Ir ką tada žmogus nori tuo sužinoti? Nes... Yra tam tikros priežastys ir yra begalybė, ar ne, kažkas nutiko, santykiai nepavyko, tiesiog dabar galbūt ne tas laikas, galbūt nesutinki, galbūt sveikata, galbūt tiesiog... Nu ta prasme, yra tiek daug galimybių, ir gyvenimas labai banguoja, tai aš... Nu tai yra kaip yra sakau. Sakau, gyvenimas taip sudėlioja, ką tu gali žmogui atsakyti, nes aš kaip ir minėjau, jeigu aš sakyčiau, kad aš specialiai noriu taip būti ir aš nematau prasmės, ten tarkime, šeiminiam santykiui, tada, galbūt, aš kitaip tai transliuočiau, sakyčiau, čia mano pasirinkimas ir viso gera, ta prasme. Bet kai aš ir tam, ir tam esu atvira, tai tiesiog sakau, kaip gyvenimas sudėliojo, taip, vat, ir yra. Nepradedu labai detalizuoti, aiškinti, tarkim.

O jum pačiai asmeniškai, aš suprantu, kad tai yra labai toks personalus klausimas, bet... Bet ar kyla klausimas, kodėl aš esu vieniša, ar kodėl aš gyvenu viena? Ta prasme, ar jis aplamai, nu, kažkur ne tenai sklando, ar labiau tiesiog, ar ne, nežinau, gyvenat ir kaip yra, taip yra?

Net sunku klausti, ar ne? (juokiasi).

Nu jo.

Ta prasme, pagalvoji kartais, pažiūri retrospektyviai, kas įvyko, arba kodėl, vat, esi tokioj gyvenimo situacijoje dabar. Ir kokius sprendimus, galbūt, priėmei, kad pasirinkai va tą arba kas galėjo būti negerai. Tiesą sakant, kai pagalvoji, labai skirtingi dalykai, kodėl išsivaikščiojau iš santykių, tai nėra tokio vieno leitmotyvo, kuris yra esminis. Ar ne, kad noriu būtinai laisvės, man visi neduoda, vat, todėl aš ir esu tokia – tikrai nėra ot vieno, ta prasme, tai yra su kiekvienu žmogum kažkaip tai yra skirtingi dalykai. Aš manau, kad, galbūt, yra toks labai aukšta kartelė,

vat, kaip įsivaizduoji tą gyvenimą. Ir jeigu, iš esmės, jeigu tuo momentu tau, vat, kažkas, kas tau yra svarbu, vienu momentu laisvė, kitu momentu, galbūt, kad tave paglobotų, nežinau, čia milijonas variantų... Tavęs netenkina, tai vat, tada... Bet čia jau žmogaus niuansai. Aš nenoriu gyventi dėl to, kad tiesiog gyventi, ai, nu maždaug, reikia šeimos, sukurkim, nesvarbu, kad blogai jaučiuosi. Tai tada aš sakau, ne. Aš drąsos turiu pasakyti ne, ir aš nebijau būti viena, ar ne. Po to, vat kaip žiūriu, į priekį ir tai yra atgal, ar ne, dabar galbūt iš dabartinės, tarkime, gyvenimo patirties, galbūt, aš taip nedaryčiau, bet tuo metu priėmiau tą sprendimą, vadinasi, man taip reikėjo. Tai čia toks, vat, toks ir atsakymas.

Bet šiuo atveju, aš tiesiog aš taip užfiksuoju, nes kaip ir jau girdėjau tą atsakymą, bet nėra taip, kad jūs, ar ne, nu vat, pasirinkot, kad aš dabar būsiu viena, čia mano pasirinkimas? Čia yra labiau dabartinė būseną, ar ne, jei kažkas atsirastų, galbūt, kažkas atsirastų. Ar ne?

Taip, taip. Bet realiai natūraliai pasiekiau su tam tikrais sprendimais gyvenimo situacijom va tą lygmenį, kuriam dabar esu. Kad esu tikrai ne pati fantastiškiausia moteris čia dėl kurios visi čia griūtų, tai irgi akivaizdu, nes... Tai tą aš irgi suprantu. Tai... Tai toks vat.

O ar buvo kažkoks dabar taip irgi taip žiūrint, taip perverčiant metus atgal, ar ne, ar buvo kažkoks amžius ar etapas, kuomet buvo sunkiausia būti, vat, gyventi *solo*?

Aš manau, kad tai buvo sunkiausia tada, kai buvo pati... Kai mano visi draugai kažkaip susirasdavo poras ir dingdavo iš akiračio, nes atsiranda žmogus ir tada tu tiesiog nebetenki to žmogaus, nu iš esmės. Ir kai vienas po kito, ir tada tu brač, o tai čia dabar kaip aš, tai dabar vėl naujų draugų, ar čia su manim kažkas negerai? Buvo tie momentai, arba kai pradėjo gimdyti vaikus irgi toks buvo toks etapas iš tų kažkokių laikotarpių. Taip labai tada tu pats pradedi rezonuoti į save, kas čia vyksta su tavim, ar čia tu irgi nori, ar čia neturi ir, va, tokie niuansai. Dabar sakyčiau jau keletą metų jau visiškai apie tai negalvoju, kad aš čia, nes nebėra žmonių, kurie, vat, kažkaip keistų iš esmės savo gyvenimo būdą.

O vat tuo momentu, kai sunkiausia buvo, ir dabar lyginant su dabar, ar ne, kaip visgi jeigu taip kažkokį tokį algoritmą išvesti, bendrą *paterną*, ar į kur labiau atrodo, kad, ar ne, kažkaip, nežinau, fokusuojasi dalykai. Ar jūs svarstot labiau apie tai, kad, ar ne, kas su manim yra? Vat, kaip aš savo gyvenime priėmiau kažkokius sprendimus ar dar kažką, ar, visgi, tai, kad gyvenat viena, vėl atrodo, kad yra labiau toks išorinis toks dalykas, kuris nepriklauso. Nu, nes būna žmonių, ar ne, kurie sako, nu tai vat, neatsirado tinkamas

žmogus, kažkur nes ten nesusiėjo keliai ir panašiai. Tai vat, kur pas jus yra labiau tai nukreipta. Ar į išorę, ar į vidinius kažkokius dalykus, sprendimus? Nežinau, ar...

Na kažkur, sakyčiau, aš labiau linkusi į vidinį sprendimo priėmimą. Nes, vis dėlto, kad net jeigu ir buvo tie žmonės, vis tiek daug sprendimų buvo priimta viduj, nepratęsti arba... Tarkime, gavosi kaip gavosi dėl tam tikrų dalykų.

Okay. O kaip galvojat dabar kalbėjom apie moteris, moteris, moteris. Bet kaip yra su vyrais, kurie gyvena *solo* nu ir kurie jau turi tą patirtį *solo*, ar ne, nu ne... Ar jiems yra kitaip, ar jie matomi yra kitaip, ar jie susiduria su kitokiais kažkokiais, vat, įvaizdžiais iš išorės, ar tai pakankamai panašu?

Aš, vat, vienintelį skirtumą esu pamačiusi iš kitų žmonių, kaip vertina vyrą, ar ne, kad jeigu vyras neturi moters, vadinasi jis pats kaltas. Nes iš esmės dar visuomenėj gaju, kad vyras daro pirmą žingsnį arba tarkime, bando pakviesti moterį ir jeigu jisai, arba jisai nenori, čia jau jo pasirinkimas, arba su juo, iš tikrųjų, kažkas psichologine prasme yra negerai, kad jis to žingsnio nežengia. Tai vyrui daugiau gaunasi atsakomybės, tarkime, už šitą pasirinkimą. Ir nelaimingumą būti vienam, anot jų.

O moterys tada, kaip kontraste? Nu vat, būtent šitu aspektu.

O moterys ir taip, ir taip. Jos turi galimybę, galbūt, nenorėjo su kažkuo būti arba turi bėdų – va du tokie.

Neėmė kažkas, ar ne? (juokiasi)

Jo, jie daugiau, jo, neėmė. Galima ir taip išsireikšti. Bet vyrui daugiau permeta atsakomybės, kad jis pats kaltas, vyrai turi inicijuoti, jie turi, žodžiu, bus savo spalvom moterį, ar ne, prijaukinti. Kaip, nežinau, povas.

Aha, gerai. Ir gal toks paskutinis klausimas... Vėl grįžtu prie to, ko pradėjau, turbūt, kalbant apie tą patį žodyną, ar ne, nes jis pakankamai komplikotas, ypatingai lietuvių kalboj. Nu, mes ten anglų kalboj bent jau turim *single* ir panašiai – tokie neutralūs pakankamai terminai, ar ne, lietuvių kalboj mes turim ten vienišas, vieniša, viena, kas turi labai tokias jau automatiškai konotacijas neigiamai įkrautas. Ar ten netekėjusi, ne kažkokia... Kaip, vat, jum atrodo, tiesiog dabar taip pasvarstant, koks tas terminas ir kaip mes turėtume įvardinti šitą buvimą, galbūt jiems iš viso nereikia jokio įvardijimo... Vat, kas yra tie žodžiai, kurias norėtusi, kad tai būtų, ar ne, reflektuojama kažkaip kalboje?

Nu šiaip geras klausimas, niekada apie tai negalvojau, bet kad jaučiu, būna anketų, kai reikia pildyti, ar ten vieniša, ar netekėjusi... Bet tai... Ir aš kažkaip galvoju, kai visas pasaulis eina link tos partnerystės, tai koks skirtumas, kad netekėjusi, ar ne? Ta prasme, nieks neklausia, ar tu, žodžiu, turi, tarkime, žmogų ar bendravimui, tarkime, kažką, kas yra iš esmės ir svarbiausia. Tai... Aš galvoju, lietuviškai, ar ne, čia dabar įvardinti.

Taip, taip.

Džiaugiuosi savimi, maždaug. Džiaugiuosi drauge su savimi (juokiasi).

Aha.

Brač, reikia pagalvot, dabar taip staigiai neįeina į galvą, nes norisi lygtai, kad tai yra tavo pasirinkimas būtų, taip, arba kad tu turi kažkokią kitokią alternatyvą negu ten, tarkime, oficiali šeima arba oficiali partnerystė, ar ne, kažkokio tokio...

Ne, nes šiuo atveju, turbūt yra, kad norma yra kažkokia, o tu esi ne norma, nes net tas priešdėlis, ar ne? Ne kažkokia.

Jo, nes... Kas kvailiausia čia man skamba, tai arba vienišas, arba šeimoje, tarkime. Vienišas, neištekejusi ir šeimoje. Tai, ta prasme, čia klausimas, kažkokia skalė labai keista. Nes tada daugiau opcijų tiesiog turėtų būt, aš nieko prieš, kad ten vienišas arba vieniša, bet tada daugiau papildomų opcijų turėtų atsitikti, vienišas iš esmės iš esmės skirtingai, vienišas neturi žmonių ar ten, tarkime, ar tu gyveni partnerystėje ir tiesiog ištekėjęs, tai daugiau praplėsti, aš nematau baimės užpildyt tuos atskirus momentus, bet man tada pilno paveikslo nesimato. Pavadinkim taip.

Ačiū!

I15

Gerai, tai aš manau, kad mes galim pradėti. Taip, tai pirmas, iš tikrųjų klausimas, jis toks labai, labai, labai platus ir bendras, bet jeigu ir kai tau reikia, arba jeigu reikėtų save pristatyti, nu vat kažkokiais keliais tam tikrais terminais, ar ne, tai vat su kokiom tom kažkokiom socialinėm identifikacijom, kurios, aišku, jų labai platus spektras yra, bet kokios jos yra pirminės, su kuriomis tu tapatiniesi ir per kurias save, vat, kažkaip identifikuoji, gali pristatyti, ar ne ir taip toliau?

O kas yra socialinės identifikacijos, kad čia mes suprastumėm?

Jo, tai yra, jo, jo, jo, tai čia labai plačiai, ar ne? Vieniems tai yra save kažkaip per, per kažkokius socialinius ratus arba darbą, arba sritį, kurioje dirba. Kiti, galbūt, per tai, kad aš ten esu lietuvė, ar ne, visų pirma, ir po to visa kita... Tai, vat kas yra tie pagrindiniai aspektai, ar ne? Būna moterų sako, nu aš esu tiesiog laisva moteris ir viskas, arba ten nepriklausoma...

Man tokia pirma ir mintis yra, kad tokia nepriklausoma, neturinti baimių didelių ir neįrėminta į socialinius standartus galų gale, ta prasme, ir į kažkieno ten lūkesčius, kurie yra kažkieno susikurti kažkokiose smegenyse, tai...

Okay. O jeigu, o jeigu taip einant siauriau į tą vadinamąją, nu aš čia daug žodžių panaudosiu, su kuriais aš nesutinku, bet tiesiog nėra pakeitimui lietuviškai, bet jeigu kalbant apie tą identifikaciją per kažkokią šeimyninę padėtį, ar ne, tai vat, kas yra tie žodžiai, kaip tu tada įvardintum savo, savo būsenai, jeigu taip galima pavadint?

Nu jo, čia tas angliškas, turbūt, yra *single*. Yra, žinai, buvo toksai mano srity vyko tokia, *a la* bajoriai vaikščiojo, ta prasme, buvo: *Who are you? Single, married, tour leader?* Tai – *tour leader* tai yra, nu, tas, kuris ne ir dar kai man reikėdavo Pietų Amerikoje sakyti, tai aš sakydavau, kad aš kaip jūreivis, kiekvienam uoste po nuosavą vyrą, tarkime. Tai va, tai...

Okay.

Kitokio apibūdinimo, turbūt, ir nėra.

Okay, aha. Okay. O kaip yra su tuo dabar čia taip pradėdant nuo pradžių, taip retrospektyviai grįžtant atgal, kokius vienišos moters arba *solo* gyvenančios moters čia, aišku, kaip pavadinsi nepagadinsi, bet... Kokius tu atsimeni kažkokius įvaizdžius ar asociacijas iš vaikystės? Nu vat jeigu taip reikėtų prisimint, nu gal iš paauglystės, bet jeigu taip reikėtų prisiminti, ar ne, vat, kas tuo metu kažkaip vyravo kaip matymas, tai kas būtų tie tokie pirmi kažkokie įspūdžiai?

Matai, jie jeigu ir buvo, tai jie, vat, kažkodėl mano smegenyse tai nebuvo ten, žinai, ten tos *a la* senmergių ir net ir nežinau, ten... Nu turbūt čia šitoj vietoj senmergių statusai, jie kažkaip mano smegenyse nenugulė normaliai, ta prasme, aš juos girdėdavau, taip, bet aš neturėjau jokio sutapatinimo, kas tas per žmogus ir kodėl jis turėtų taip vadintis. Tai... Tai tas posakis, tai jisai buvo mano aplinkoj girdėtas, bet kad kažkam tai, va čia šitam žmogui tai tikrai ir taip ir vadinti tai niekada nebuvo.

O su tuo pačiu žodžiu senmergė, ar ne, ar nu vat kažkokie, nu nežinau, kažkokie įvaizdžiai ar tokie...

Va tas ir yra, mano sakau, mano smegeninėj, jis nu...

Neutralus.

Nesutapatino su kažkokiu žmogum, apart to, kad tai yra netekėjusi moteris ar tai yra blogai, ar tai gerai, tai man niekada tai nekilo klausimas. Aš negalėčiau pasakyti žmogui ir sakyti – nu va šita tai jau senmergė. Nu ta prasme gal ten smegenyse pas žmones ten tas senmergizmas ar senbernizmas būna labiau negu kad statuse. Jo, tai aš ta prasme taip jisai buvo, jisai yra , bet jisai... Aš išgirdusi, kad ta moteris yra netekėjusi, man nėra pirmas mintis, nebūdavo niekada atvejų - ji yra senmergė. Ta prasme, tos asociacijos aš niekada neturėjau gyvenime.

Okay. O tai kaip tada nu dabar ,šokant jau į dabar, ar ne, taip asmeniškai, ar ne, į save žiūrint, ką tau reiškia buvimas viena? Nu ir čia labai plačiai aš turiu omeny, bet vat kas yra tie kažkokie esminiai aspektai, per kuriuos tu gali apibūdinti buvimą, buvimą viena? Net ne vienišumą, bet tokį bendrai.

Nu tas jo, *solo, single* kažkaip angliškai geriau skamba.

Nu, ne *lonely*!

Jo, jo, nes tas, kai esi vienas, bet ne vienišas. Nu ta prasme, vienas nereiškia vienišas.

Taip.

Tai man asmeniškai, nu ką reiškia... Tai, kad man su niekuo nereikia nieko derinti. Aš turiu savo tvarką, savo gyvenimo įsivaizdavimus, savo planus, kuriuos aš galiu keisti tada, kada noriu ir kaip noriu. Prie nieko neprisitaikant. Tai čia iš tos gerosios pusės, iš blogosios pusės gal kartais, žinai, ir norisi kažką su kažkuo nuveikti, pabendrauti ir tada, kai čia šiais laikais, kai viskas yra izoliuota, tai tada, nu tau dingsta tas galimybė turėti ten, kad ir trumpalaikį ar bet kokį kažkokį kitą tą partneriškumą. Trečias dalykas, kaip tai šita... Kaip čia, šabloniškai besikambėtų, bet kartais reikia tos vyriškos rankos kažkokiems tokiems fiziniams dalykams. Tai, kad pavyzdžiui, išvežti padangas iš rūsio, nu tai va, tiems atvejais, nu tai tada skambutis broliui arba skambutis draugams, kurie galėtų tai padėti. Tai vat, nu, ir kai įvertini, kas yra svarbiau, nu tai visada yra svarbiau brolis arba draugai, kurie tuos fizinius dalykus gali padėti padaryti, o laisvė, jinai, nu jinai yra ir aš ją moku džiaugtis ir mėgautis. Tai va, tai...

O nu kažkaip nežinau, ar pati taip atgal pažvelgusi... Ar tu nežinau, stebėjai pati kaip tavo tas keitėsi santykis su buvimu viena, gyvenimu *solo*, ar jis visą laiką buvo panašus? Nu, ar kažkokios tendencijos?

Matai, tos galbūt jaunystės tos *a le* gražiausius metus aštuonis tai aš nugyvenau poroje, partnerystėje galima taip pavadinti. Tai tą patirtį, kas yra gyventi poroje žinau, turėjau... Ir po viso to tada pas mane ir įvyko, kai mes išsiskyrėm, visi didžiausi mano atradimai gyventi vienai ir gebėjimai džiaugtis tuo, kas yra ir kaip tai vyksta. Tai aš esu, žinai, man yra vieną kart sakęs Pieteris psichologas, kas ten, *treineris*, kuris sakė, kad aš esu kaip lapė, kuri nu ta prasme, nepasiekia vynuogių, tai sako – ir nenoriu aš tų vynuogių. Ta prasme, nėra ir nereikia. Vadinasi, taip ir turi būti, ir ta prasme, aš nesėdžiu kamputy ir neverkiu – o Dieve mano, kaip man čia dabar nepasisekė, kad aš čia neturiu vyro, penkių vaikų ir sėslaus gyvenimo. Kokį turiu, kokį susikūriau, tokį ir gyvenu, ir tokiu džiaugiuosi.

Okay. O kaip tu, nu vat, dabar mes taip ar ne iš tokios racionalios pusės aptariam tą buvimą viena, ar ne... Jeigu kalbant iš tokios emocinės, nu tokios visiškai jausminės, ar ne, tai vat kaip jaučiasi tas buvimas viena? Vat kokios tos pirmos kažkokios tendencingos, nežinau, emocijos suskamba arba kas jas iššaukia vienokias arba kitokias? Ar tai turi kažkokią įtaką išorės ten, nežinau, reakcijos, matymai, mąstymai arba kaip tik - neturi ir neturėjo?

Man žinai tai ne, nes aš kaip žąsis... Nu kaip vanduo nuo žąsies, man gali kas nors ir šnekėti, nu ta prasme, svarbu, kaip aš jaučiuosi ir ką aš galvoju. Nu, mano asmeninių dalykų priklauso. Ir kaip kitiems atrodo, kas čia man pasisekė ar nepasisekė, tai yra jų problemos, o ne mano. Tai šitoj vietoj aš su savimi esu susitvarkius šituo klausimu, o kas liečia visas kitas emocines dalis, nu, nu tikrai yra tų dalykų, kaip kad ir pavyzdžiui, žinai, tas pats darbo keitimas, kur tu dar negali į išorę pasakyti, nu o su kažkuo pasidalinti tai norisi. Tai va, tai neturėjimo to pasidalinti su kažkuo, nu tai gal ir būtų faina, kad, nu, būtų kažkas šalia, su kuo tu galėtum pasidalinti. Iš kitos pusės, nu... Nu nėra tai nėra. Tai ta prasme, daliniesi su tuo kas yra kitas šalia, su kuriuo gali dalintis. Tai randi tą alternatyvą. O šiaip tai, žinai, kartais, man atrodo, kad to streso gyvenant poroje tai irgi atsiranda va tiek, vat ir kartais gal ir to erzino atsiranda, ir tada galvoji, ai, gal geriau čia aš ir mano tvarka, ir... Tai va. Tai, nu, nežinau.

Okay. O kaip ta bendrai, dabar jau taip, žiūrėk, taip ne iš savęs išeinant, bet kaip tu manai, ką aplamai šiandien reiškia, nu vat, mūsų laikais, šiandien, ką reiškia būti vieniša moterimi?

Nu, su moterim aš taip įsivaizduoju, kad gal taip biškį lengviau negu su vyrais. Nes jeigu vyras yra vienišas, tai jis iškarto bus, nu, gėjus arba homoseksualus, moteriai tai dar ne iš karto užpiešia šitos etiketės... Tai... Ta prasme, o iš kitos pusės, žinok, va tiesą pasakius, aš niekad su tuo ir nesusidūriau, net nepagalvojau, kodėl, ta prasme, ką galvoja kiti, nes kaip ir man nelabai svarbu gal,

nežinau. Nes, nu, kaip ir sakiau, man mano svarbiau, ką aš galvoju ir žinau priežastis viso to, o ką kiti galvoja, tai jeigu žinai, man atrodo kad jeigu tu atrodysi prieš tuos kitus, kurie turėtų galvoti - visada nelaiminga ir nuolat ieškanti, čia dabar kokio vyro ir ten, ar piniginės, ar nepiniginės ar ten staliaus namuose reikia, tai tada kiti tą ir galvos. Jeigu tu esi tokioj pozicijoj, kad tu neatrodai tas nuolat ieškantis vyro šalia ar kito partnerio šalia gyvenant, tai tada žmonės ir nu gal mažiau ir galvoja apie tave. Šituo aspektu, ir tada galvoja kitais aspektais apie ką galėtų, ką tu rodai, ir apie ką tu šneki.

Bet ar nėra tada kad, nu čia šiaip galvoju, kad ar nėra taip, kad tam tikra prasme, nu, sunku būti nežinau... Silpna, pasirodyti, ar ne, nu kad neuždėtų kokios nors tam tikros etiketės arba nepateisinti kažkieno, nežinau, nuostatų ar dar kažko? Ar tenka su tuo susidurt? Aš nežinau, gal aplinkoj matai arba nematai? Tas moterų kažkoks norėjimas legitimuoti tą savo buvimą, buvimą viena, vien dėl to, kad nu tai kažkaip, va, nepateisintų kitų nuostatų.

Nu, net ir nežinau. Gal yra kažkiek to, bet gal tai yra taip giliai, kad niekada apie tai negalvoji. Gal nu... Gali ir būti tokių, kad tu tada turi pateisint tą savo buvimą vienai kaip, nu, tokios *al la* vos ne nepasiekiamos ir nepriklausomos ir niekam ta prasme, niekas čia man nieko nenurodinės gyvenime ir aš čia gyvenu savo tvarkomis. Statusą gal, bet aš matai, sakau, aš kai tai negalvoju apie tai labai smarkiai, tai ta prasme, dėl to ir nesuki sau galvos, ką ten kiti apie tai galvoja. Nes šitoj vietoj aš neturiu baubų, sakau, tų visų visuomenės ten standartų ir kitų dalykų. Kažkaip dar pradžioj mano šeima dar bandydavo kažką lyg ir šnekėti, o paskui po vieno pokalbio pasakiau, tai baigėsi ir ta prasme, šita tema niekada nėra paliečiama, nes... Yra kaip yra ir viskas.

O vat kaip paminėjai, ir norėjau klaust, kaip yra su šeima? Kadangi paminėjai, kažkaip galvoju, kad visai gerai apie šitą klausimą pakalbėti, ar ne, tai kokie tie esminiai kažkokie klausimai būdavo ar nežinau, komentarai ar dar kažkas, ar ne, ir ko...

Matai, komentarai gal buvo tada, kai dar, kai aš toj buvau *a la* partnerystėj ir ten – tai kada bus tos vestuvės? Pas mus visas tas santykis visada buvo toksai ant... Visus tuos aštuonerius metus ant ribos, tai lyg ir viskas gerai, jau tuoj, tuoj, o paskui viskas atgal. Tai ir skyrybos, tai ta prasme po tokio, *kada, tada* aš jau pasakiau, kad arba jūs neliečiat šitos temos, arba aš nebevažiuoju pas jus čia čionais, nes šita tema aš nenoriu kalbėti, ir po tų skyrybų kaip ir tėvams kažkiek tai laiko lyg ir buvo nu taip, nu tai gaila, kad nebeliko tų santykių ir tada visgi kažkas kažkur yra ir paskui viskas nutilo, nurimo ir... Ypač kai išvažiavau keliauti, nu tai tada jie supranta, kad nu ta prasme... Dar pirmais metais jie gal galvojo, kad aš kokį nors lotyną čia atsivešiu, ta prasme, gal čia bus tokie reikalai su

tokia baime biškį gal, galvoju, o paskui viskas baigėsi taip, kad nu... ta prasme, neliečiama šita tema, apie tai nekalbama.

Okay, okay. O kaip bendrai, nu vat, suprantu, jau minėjai, kad labai nereflektuoji kas ten ką kur galvoja ir čia yra jų reikalas. Bet jeigu taip pasižiūrėt, ar nežinau, ar pastebi šiaip gal per metus arba keičiantis tiem laikam ir vykstant kažkokioms skirtingim ar šiaip keičiasi visuomenės požiūris, ar vyksta, nežinau, kažkokie, kažkokios temos pradedamos kelti, ką tu pastebi, gal kaip tik, ar ne mes kai kur esam dar labai kažkaip archajiniuose tokiuose požiūriuose, nu vat būtent į vienišą moterį?

Nu supranti, kaip man labai čia taip mano šitu atveju labai sunku apie tai kalbėt... Kadangi matai, aš šešis metus nebuvo Lietuvoj, taip realiai, tuos laikotarpius, kuriuos būdavau, tai tas trumpas toks periodas ir viskas, ir ten nespėdavau aš ten visuomenės reflektavimą reaguoti ir žiūrėti, ir jinai nespėdavo susižiūrėti, kaip čia pas mane viskas vyksta. Tai va, tai man kažkaip, nu, sunku dabar ir įsivardinti, kaip čia ta visuomenė žiūri. O dabar išvis gi esam uždaryti, tai išvis nematau aš tos visuomenės.

Nieks nemato.

O realiai...

O nu tai gerai, ten ne Lietuvoj, bet vis tiek kelionėse susitinki, net toj pačioj Lotynų Amerikoj, nu vis tiek...

Nu jo, vat kai su turistais, galbūt, pašneki, žinai, tai turistų būna tokios... Nu, mintys ir klausimai, žinai, nu tai gal čia kokį vietinį turi, nu tai va vienintelis toks dalykas. O daugiau tai... Nu nelabai liečiamos tos būna temos, tai aš asmeniškai gal dėl to aš apie tai ir negalvoju, kad aš nesusiduriu arba aš nesusiduriu todėl, kad aš apie tai negalvoju. Tai čia gali būt, kad yra į abi puses, nu ta prasme, kiekvienam... Kiekvienam dalykui atsiranda priežastis ir pasekmė. Nu tai va, tai... Tai aš įtariu, aš taip galvoju, kad taip atsitikę todėl, kad nu aš... Gal dar gal žmonės ir kalba ir galvoja, bet aš kadangi man neįdomu, aš negirdžiu apie tai.

Okay, okay. O kaip nu vat šiaip, kalbant apie veiklas tam tikras laisvalaikį, galima tokia platesne kategorija... Nu vat, nežinau, ar esi kada nors pastebėjusi, kad tam tikros veiklos yra sudėtingesnės dėl to, kad tu gyveni viena?

Nu yra. Galbūt. Bet kažkaip išsisuku aš. Nu nežinau, tarkim, va, lygiai paprastas dalykas, nu, reikia plaukt baidarėmis. Nu va, tai ta prasme, plaukiam baidarėmis, aš susirandu tada mano brolis plaukia su dukra, aš plaukiu su jo žmona, nu va ir taip susipakuojam, susipaketuojam. Tai tas atvejis, galbūt, kartais nuvažiuom dabar vasarą į Kretą. Pavyko šią vasarą man išvykti į užsienį! Važiuom į mano draugų, kurių liudininkė vestuvėse aš buvau, penkių metų jubiliejus. Nu tai gerai, važiavo pora, tada važiavo liudininkas su savo drauge, nu tai kita pora, nu ir ta prasme aš kaip ir viena, tada gaunasi mokėti už kambarį dvigubai daugiau reikia negu kad ten dviese važiuoji. Nu, bet aš pasiėmiau draugę ir mes išvažiuom šešiese. Nu, ta prasme, kažkaip nori ir randi būdų, kaip tai įgyvendinti, jeigu nu ne baisiai yra to noro, nu tai tada... Nežinau, ten galbūt, vat, tikrai su visokiom atostogom ir visu kitu, bet, nu, aš kažkaip radau sprendimų kaip tai galima padaryti.

O kas yra paprasčiau, ką veikti ir kuo užsiimti yra paprasčiau... Nu, čia tavo darbo specifika irgi turbūt labai yra tinkanti, bet vat kas yra, kokios veiklos yra paprastesnės gyvenant vienai?

Nu tai... Nu ką žinau, bet kas, kas liečia laisvalaikio planavimą ir laisvą laiką, ten norą kažkur išvažiuoti ar toliau... Galų gale, ta prasme, finansinė valdymą, kai tu esi vienas, tai tu žinai, kad niekuo kitu pasikliauti negalėsi ir turi pasikliauti savo finansiniais dalykais. Ir jeigu tu matai, kad tau kažkur kažkas nesiseka, tai tada ieškai sprendimų, kaip... Kad sektųsi. Nes būnant dviese tai kažkada tai gali ta prasme, tu dengti, kažkada kažką tas tavo partneris gali dengti tam tikrus dalykus, tai va, tai čia šitoj vietoj jau kaip ir nėra kuo pasikliauti, vienas pats sau ir tvarkaisi, tai...

O ar yra kažkokios... Ne tiek, kiek veiklos, bet nu vat tam tikros gal nežinau socialinės aplinkos, progos, įvykiai, va tokie kažkokie dalykai, ar ne, kur, galbūt, kurie, kuriuose dalyvavimas, nu vat, nėra itin malonus dėl to, dėl to, kad esi viena? Aš nežinau, gal dabar jau, gal dabar nėra, gal anksčiau buvo, bet taip pasižiūrėjus, ar nėra kažkokių tokių situacijų tam tikrų, kurių lyg ir norisi vengti arba kurios yra šiek tiek nepatogios?

Nu aš su tokiom nesucidūriau. Gal, gal nu tokia, vat, detalė, bet kadangi ta situacija dažnai nepasitaikanti, nu tai, tarkim, ten brolio vestuvės. Nu tai gal, gal ir fainiau ten eiti būtų su porom, kai ten visi porom, bet nu kadangi ne visi porom, tai kaip ir jokio skirtumo, ten tu su pora, ar tu ne su pora. Tai va, o daugiau tai aš tiesą pasakius, tai... Dabar galvoju. Gal pašokti, pavyzdžiui, ar ten... Nežinau, aš mokiausi salsą šokti, nu tai todėl, kad vienas mano draugas labai norėjo, tai aš su juo ėjau tos salsos mokyti. Tai tarkim, jeigu aš norėčiau mokytis šokti tango, nu tai ten ar kitus tokius biškį labiau emocinius šokius, ten bačiatą kokią, jiems reikia partnerio, kuriam tu kažką jaustum.

Nu ta prasme, tu negali ateiti ir gauti ten kažkokį partnerį iš gatvės, nes tie šokiai nu yra nebūtinai tinkantys su tuo partneriu iš gatvės šokti. Bet daugiau, tai...

Okay. O dar ir nežinau išgirsti klausimų kažkokių, vat, ir jeigu išgirsti, ar ne, kodėl, kodėl esi viena? Ir vat kas yra tie tokie nu vis tiek yra tas repertuaro klasika, ar ne, kažkokių tam tikrų pastebėjimų išorinių ar ten klausimų, ar kažkokių komentarų tam tikrų, tai vat, jeigu kažkokių tokių atsimeni, ar ne, aplinkos reakcijų, tai va, ką tu galėtum?

Aš tai galiu pasakyti, kad lietuviai yra per daug, nu, kuklūs ir bailūs ir greičiausiai bijantys šito klausimą užduoti. Ta prasme, Lietuvoj aš neprisimenu kada aš esu girdėjęs šitą klausimą. Lotynų Amerikoje šitas klausimas yra labai dažnas. Tai, ta prasme, aš niekada į jį rimtai tenais ir neatsakinėju, nes, nu, įsivelsi į bereikalingas diskusijas, tai aš tada pateikiu jiems tą pavyzdį, kad esi ar *single*, ar *married* ar *tour leader* ir tada sakau, kad aš esu kaip jūreivis su savo uostu, ir kiekvienam uoste po savą žmogų. Tai va tai šitoj vietoj ir jie tada nurimsta, nes kitaip tai ten ilgam gali užsivelti ir ten, ta prasme, nesupras jie galų gale. Nes jų visuomenėje turbūt labiau yra įsigalėjęs visas tas standartų ir socialinių statusų reikalas, lyginant su Lietuva. Lietuvoj aš manau, kad jis irgi yra pakankamai gilus gal provincijoje. Bet aš iki provincijos nenuvažiuoju, o... O mano aplinkoj, kurioje aš gyvenu, tai tiesą pasakius labai daug tokių žmonių, kurie yra netekėję, nevedę arba ten išsiskyrę ir gyvena po vieną. Tai kažkaip tai, sakau, lietuviai turbūt yra per daug...

Jiem lyg ir rūpi, bet jie neklausia, ar ne? Lyg ir ciekava būtų, bet...

Manau, kad taip, o kitas dalykas, greičiausiai jie žinodami mane, jie žino, kad jie negaus normalaus atsakymo, tai nėra ir prasmės ir klaust. Aš tikrai kiekvienam nepulsiu čia dabar aiškinti, kaip čia, kas čia man susidėlioja, nesusidėliojo, tiko, netiko, vyko, nepavyko... Tai va, tai aš... Aš ir nesiveliu į tas diskusijas. Yra kaip yra ir viskas.

Okay. O kaip tu, vat, kadangi paminėjai, ar ne, kad artimam rate irgi kažkokių draugų, ar ne, ar pažįstamų yra nemažai po vieną gyvenančių žmonių, tai ar tau, vat, nežinau, ar kažkokios tokios kaip stebint kitus žmones, ar ne, kaip jie save nu kažkokį tą savo naratyvą kurią, savo įvaizdį tam tikrą, ar tu pastebi, nežinau, kažkokias tendencijas, įžvalgas ar dar kažką, vat, kaip kiti žmonės tavo aplinkoje, kurie gyvena vieni, vat, kažkaip save, nežinau, pozicionuoja, ar tai yra labai panašu, ką ir minėjai?

Nu... Kas liečia moteris, tai gal panašiai kažkaip tai arba bent taip pateikia. Kas liečia vyrus, nes, nu, tokių irgi yra, tai jie labiau gal tokie tie, kurie ieško ir bando vis kažką tai... Ten tuos santykius

užkurti, sukurti, surasti. Tai va, tai jie nėra iš tų, bent jau mano tų pažįstamų, kuriuos aš turiu, nėra iš tų, kurie atsistoja ir pasako, aš ten esu nepriklausomas ir nieko man nereikia. Ne, jie stato namą, ten... Perka mašinas, perkasi šunį ir galvoja, kur čia dabar tą moterį aš susirasiu. Nu ta prasme. Ir atsivesiu paskui štai į tą namą gyventi, tai pas juos labiau gal į tai yra sukoncentruota, į to ieškančiojo bent jau, tuos mano turimus pažįstamus.

Okay. O vat šiaip labai keista, nes aš net nebūčiau taip pagalvojus... Atrodo, dar turbūt šiaip mąstytum, kad nu, vat, moteris yra ta, nu vat, tokiu labai stereotipiniu, kur čia reikia globėjo ar ten dar kažko. O kodėl tu manai, yra tokia bent jau tavo aplinkoj, kokia galėtų būti to priešastis, kad nu taip pakankamai netradiciškai atrodo pagal kažkokį visuomenines normas, galbūt?

Gal dėl to, kad mano aplinkoj moterys tokios, kurios jau nu turi tą savo užgyventą statusą, nu... Ta prasme, turi kažkokį pagrindą po kojom ir kurios, nu, nebijo būdamos vienos būti vienos. Ta prasme, kad jos, kad jeigu kažkas atsitiks, nu, ta prasme galų gale turi kažkokį kitokį užnugarį, nebūtinai vyrą, nu yra ten šeima, gali būt, pavyzdžiui ten buvęs vyras vienos mano draugės, nu tai ta prasme yra kažkokie tokie dalykai. O vyrai tai jie, matai, tikėtina, kad jiems to statuso užsidirbimas tai reiškia, kad reikia susirasti, kur tą statusą padalinti, nežinau. Ta prasme, su kuo pasidalinti ir kam parodyti visą tą statusą, gal čia vat man kaip tik atrodo ta, žina, i standartinė yra, kad vyrai tai jie turi kažką pagloboti ir kažką. O moteris, jeigu yra nepriklausoma, jai tuo labiau, nu, jai labiau nereikia to globėjo net. Negu vyrui kokio statuso jis bebūtų, yra vieni vyrai, kuriems reikia moters, kad jinai jį globotų, kitas vyras, kuriam reikia... Vis tiek visada, mano suvokimu vyrai dažniau būna silpnesni...

Okay. O kuria prasme, silpnesni?

Nu va ta, kuria, kuri jiems tas būti priklausomiems nuo kažko, jiems atrodo, kad yra... Nu, jiems jie bijo tą pripažinti, bet jiems to reikia. Man taip atrodo, bet čia aš manau, nebūtinai toksai.

Okay. O kaip tu manai, ar... Ar skirtingai yra matomos moterys, kurios niekada nebuvo susituokusios, nu čia taip, tarkim, vestuvės, nu kažkokios kaip *benchmarkas*... Ir kurios neturi vaikų, ir tos, kurios yra išsiskyrusios arba jau ten turėjo anksčiau šeimą, turi vaikų, bet, nu, šiuo metu tiktai gyvena vienos? Ar yra kažkoks skirtumas tarp šitų dviejų grupių?

Tikėtina, kad yra. Kadangi aš, nu, asmenišką patirties negaliu palyginti, kaip būtų, jeigu būtų... Bet aš galvoju, aš taip manau, kad yra skirtumas kažkoks tai... Bet ten kurios geriau, kurios blogiau

vertinamos, tai, turbūt, ne apie tai, tai yra tiesiog, kad nu šiek tiek kitaip žiūrима, gal kartais labiau netgi, jeigu ypač tas vaikas nelabai didelis, pavyzdžiui, tai kad ta vieniša mama, jinai tokia biškį net ir nuskriaustos labiau yra pozicijoje, paliktos tokios, nes tada atrodo, kad moterį visada palieka, tai va, tai... Tai va, manau, kad matymas yra, kad kuo jis labai skiriasi, tai negalėčiau aš įsivardinti.

Okay. O kaip bendrai, vat, aš nežinau, gal niekada ir nekilo šito klausimo, ar ne, bet jeigu taip, nežinau, atvirai pasakyt... Tai vat tavo atveju, ar ne, kodėl tu esi vieniša? Ar tai yra tavo tas ne vieniša, o viena, vieniša labai blogas žodis, bet ar tai yra tavo kažkoks pasirinkimas, ar tai yra nu tiesiog, vat yra kaip yra, ar ne? Bet jeigu tau reikėtų pasakyti priežastį ne todėl, kad ji turi būt, bet reikėtų ją kažkokią identifikuoti ir bandyti apibrėžti, tai ką tu sakytum?

Visada priežastis yra žmoguje kažkokia tai, ta prasme, aš nemanau, kad aplinką reikia kaltinti dėl kažko, kaip tu gyveni, ta prasme. Tai, kaip tu gyveni, tai tu pats esi ir kaltas. Ta prasme, tu pats taip ir gyveni. Jeigu taip žiūrėt, nu, dalis yra to, kad be to, kad tu esi dar yra ir aplinkybės kai kurios. Nu tai tarkim, jeigu mano konkrečiu atveju žiūrint, tai aš toje poroje gyvenau nuo dvidešimt šešerių iki trisdešimt ketverių. Tai yra tie metai, kai yra ir kuriamos poros, taip žiūrint, daugiau mažiau kuriamos šeimos, ten susilaukiami vaikai ir panašiai. Tai va, tai pas mus neįvyko tas vestuvių, kaip čia pasakyt, rezultatas ir po to jau kai aš , kai visa tai pasibaigė, tada aš pasileidau plaukus ir pradėjau gyventi nu tą linksmą... Tokį gyvenimą, išvažiavau po Pietų Ameriką keliauti ir ten, ta prasme, nuotyčiai, visa ką, tai tiesiog nu arba aš jau savo smegeninėj jau buvau kažkaip užsiprogramavus, kad, nu, tiem santykiams aš jau pragyvenau tuos santykius, kuriuos turėjau, viskas, aš jau jiems daugiau nebe, ta prasme, nebeturiu laiko, nežinau... Aš čia dabar improvizuoju, o gal tiesiog tokie ir standartai atsirado, tada kai tu esi jaunas, tu tų reikalavimų kažkokių tai antrai pusei, nu, yra arba mažiau jie yra, jie yra labai gali save pakeisti, prisiderinti... Ir tas vyras, tarkim, gali tave matyti kaip dar galimą pajtakoti ir pakeisti. Galų gale tai tas laikas, kai pažinčių daug atsiranda įvairiose srityse, nes tu keiti darbus, keiti veiklą ir taip toliau. Paskui tas amžius jau ateina, kai tau naujos pažintys pradeda ribotis, daugiau ten viskas apsiriboja gal ten kažkokia profesine darbine veikla, ten kažkokiose kelionėse gal nu ir tada taip jau vat ir susiklostė. Tai..

O tau, aha, būnant, ar ne, dar santykiuose arba ten pradžioj, nu vat tarkim tas dvidešimt, trisdešimt tarpas, ar ne, dvidešimt penki – trisdešimt penki... Ar tu jautei šiaip spaudimą, nu, būti santykiuose, ar tu jautei kažkokią tokią išorės įtaką, nu vat nežinau, kur čia reikėtų eiti tą ten ir tą santuoką ir čia turi pavykti, ir visa kita.

Tai va, nu ką aš ir sakiau iš pradžių, šeimoje tai ir buvo tas spaudimas, kad, nu, ta prasme... Tai davai. Nes tuo metu, kaip tik tuokėsi ir mano brolis, kuris yra už mane penkiais metais jaunesnis ir, nu ta prasme, jis jau veda, ta prasme, o Jurga tu kur? Nu, o mes ten poroj, ten viskas tvarkoj, tai vat. Tai... Tai tas spaudimas buvo ir tas spaudimas, galbūt, buvo... Galbūt privertė mus ir išbūti tuos aštuonerius metus, o ne mažiau, nes mes iš tikrųjų jau anksčiau planavom ta prasme tas skyrybas, tik jos vis neįvykdavo. Dėl vienokių ar kitokių priežasčių. Tai ta prasme ten tikėtina, kad būtų buvę viskas žymiai greičiau, jeigu ne visuomenės tas, galbūt, ne garsus, o tylus spaudimas. Ten tokios... Visi matymai, ką visuomenė pagalvotų, tai...

Okay. O kaip čia toks gal šiek tiek ekskursas, bet pagalvojau, ar ne, labai kažkaip aš pati pastebiu, kad kalbant, nu vat, tas žodynas, kurį mes turim, žodžius duotus kalbėti apie buvimą vienu, ten vienišu ar nesvarbu, jis toks labai ribojantis ir turintis labai daug visokiausių prasmių, man atrodo, kad sustato, kaip čia dabar turėtų būti toj mūsų kalboj ir tose prasmėse. Kaip tu manai, ar ne, nu vat, kas tave, vat, iš šitos pusės labiausiai, galbūt, nežinau glumina, kokie žodžiai labiausiai nepatinka, arba kaip tu manai, kad, nu, tai kokius tu manai, kad reikėtų naudot žodžius, net nežinau, nėra ir reikėtų juos sukurti tą žodyną, bet apie tai... Apie tai kalbėti?

Nu negalvojau niekada prisipažinsiu, nes kaip ir nėra poreikio apie tai kalbėti, gal tas, žinai, žodis netekėjusi kaip ir okay, bet vieniša man asmeniškai tai nu neatitinka man mano suvokimu tos realybės. Tai turbūt netekėjusi yra labiau, kas atitinka. O daugiau, matai, šitas žodynas, nu, jisai nelabai mano kalboje dalyvauja. Ir šita tema, tai nėra ji labai smarkiai diskutuojama, nei ten gal kartais su draugėm pasišnekam, tai tada labiau vartojamas žodis yra viena, ta prasme, ar nėra nieko šalia, nu ta prasme, ta prasme galbūt tu ir teisi to žodžio tokio konkretaus, kuris apibūdintų šią statusą Lietuvių kalboj ir trūksta ir dėl to... Dėl to mes jo ir nevartojam gal, nežinau.

Okay. Bet jeigu tau dabar reikėtų, jau einam į galą, ar ne, identifikuoti, vat kas yra nežinau kokie keli dalykai, vienas arba du, kas labiausiai erzina arba glumina būnant, gyvenant viena? Nu arba liūdina? Nu, bet kuriuo atveju neigiama tam tikra, nežinau potekstė ar emocija.

Nu tai gal, tai va tas, kad... Kažkokios pagalbos kažkurioj vietoj tiek emocinės, tiek fizinės tikėtina, čia ir dabar, pavyzdžiui, jeigu jos prireikia. Nu galų gale, ta prasme, tai irgi ne paslaptis ir ne, nebe antraeilis dalykas gyvenime tai yra tas pats seksualinis gyvenimas. Tai va, turbūt šitie dalykai.

O bet ar yra kažkokie, ar ne, nu va čia man kažkaip labai įstrigo tas pavyzdys, kai kalbuosi su moterim, merginom apie santykius, ar ne, vis išeina toks dalykas, kad nu realiai kai kur tu tuos santykius gali pakeist? Tai nebūtinai ar ne turi būt kažkokia antra pusė ar ten vyras ar dar kažkas. Tai bet kas tau gyvenime, kalbant apie šitus dalykus yra, vat tokie, nu, kuo tu esi užkeitus ir kažkaip užpildžius tas, tas spragas jeigu taip galima pasakyti?

Nu kuo... Draugais. Nekalbant apie tą seksualinį gyvenimą.

Okay. Tą santykio kažkokio, ar ne, artumo, išsipasakojimo, ar ne...

Jo, jo, jo, jo, jo. Nu ta prasme, yra žmonės, su kuriais ten ir daliniesi tuo, kuo reikia arba kuo norisi tam kartui. Gal netgi sakyčiau, kas taip pakankamai keista net taip darosi, kad kuo labiau, tai tuo santykis su tais draugais arba su tom draugėm net labiau jis dar labiau artėja ir artimėja, ta prasme, jeigu anksčiau kartą per savaitę arba netgi kartais per mėnesį užtekdamo pasiskambint, susitikt, aišku, visada yra apie ką pakalbėt, tai dabar ta prasme kas antrą dieną kaip minimum, dažniausiai kiekvieną susitikt kartą per savaitę, ta prasme tampa nbu tokia norma, kas yra faina, kad yra tie draugai, kurie galų gale, va, čia buvo mano gimtadienis nelabai seniai, vidury savaitės, čia visas karantinas, nu tai akivaizdu, kad niekur negali nei eiti, nei išvažiuoti. Tai jie paėmė ir atvažiavo pas mane su gėlėm ir ten šampanu, nu ta prasme, tai yra draugai, kurie pakeičia, turbūt, tą...

Gerai, toks paskutinis klausimas. O vat jeigu, ar ne, vat dabar taip, ar ne, op ir būtų? Tai ar tu rinktumėisi dabar būti santykiuose, ar ne, jeigu būtų toks pasirinkimas aiškus, ar vis dėlto, ar vis dėlto gyventum viena ir savo laisvėm, o gal kažkoks tarpinė būseną būtų ideali?

Nu aš nespjaučiau į santykių buvimą, ta prasme, tik tai turbūt reikėtų, nu, šitam jau etape, nu kaip paaiškinus, statyti ribas ir lūkesčius. Nu ta prasme, kur čia mes ką veikiam ir jau čia tas atvejis, kai taip, aš galiu prisitaikyti ir aš nebijau prisitaikyti, bet su tam tikrom savo taisyklėm ir išlygom aš galiu prisitaikyt, ta prasme, su sąlyga, kad ir tu prisitaikysi prie tam tikrų mano ten tų poreikių, norų ir pretenzijų jau galų gale. Tai, ta prasme, aš tikrai nesu ta užkietėjusi čia ta prasme, mano rūmai, mano tvirtovė, nieko į juos neįsileisiu, ta prasme, tikrai ne ir pabandymų buvo ir yra ir ta prasme, gal kartais labiau kaip žaidimai kitą kartą. Labiau šiaip kaip pabandymai, tai va, tai aš ta prasme šitų rūmų, šitų durų neuždarau, bet kad aš sakau čia ten desperatiškai kažko labai ieškočiau, tai ne.

Okay. Tai ką, ačiū tau tada.

Nėra už ką.

jeigu jums reikėtų va tokiais keliais sakiniiais ar keliais žodžiais, ar keliais teiginiais save pristatyti? Šiaip, kaip žmogų, kaip asmenybę, ar ne? Tai vat, kas būtų tie esminiai dalykai, per kuriuos jūs asmeniškai jaučiat, kad, ar ne, save identifikuojat, save apibrėžiat ir panašiai?

Tai čia ir vėl, iš tikrųjų, labai, labai toks klausimas, jis yra platus. Tai viena yra prisistatyti privačiai kažkokiam žmogui, visai kitaip pristatyčiau darbinantis arba kažkur visuomenėj – vėl kitaip. Tada pabrėžtum, galbūt, savo kokį, nežinau, ar išsilavinimą, ar kur dirbi, ar kaip, žiūrint kur prisistatai. Bet, aišku, visai kas kita, va, tarp draugų kažkur ar susipažįsti, vėl tada kitaip kalbi apie save. Labai, taigi, daug visokių sluoksnių ir... Net ir darbinantis taigi nerūpi ten kažkokie asmeniškiesni dalykai. Žinoma, ten viskas rūpi, bet vis tiek taip jau nekalbėtum kaip va susipažindamas su žmogumi. Tai aš nežinau, kaip aš čia prisistatyčiau, labai, tikrai labai skirtingai.

O jeigu taip, gal pakeisiu žodį. Ne tiek prisistatyti kažkam, bet, vat, save apibrėžti per tam tikrus dalykus susijusius su savimi. Taip, galbūt net sau, sau viduj identifikuojant. Tai vat, kas būtų tie esminiai aspektai?

Kaip keista, niekada kažkaip labai ir nesusimąsčiau, kaip aš čia galėčiau taip jau – kas aš tokia esu? Labai taip viskas platu, kad kažkaip, nu, niekada savęs į jokus rėmus nestačiau, va, taip tikrai. Net ir nežinočiau nuo ko pradėti, va dabar, va, pavyzdžiui kalbant. Mes viena kitos nepažįstam ir kas aš tokia esu? Nežinau. Tai, aišku, sakyčiau vardą, jau žinom vardais, o kas daugiau? Kas toliau? Nes mes viena kitos nepažįstam, tai ir vėl – vis tiek tai yra tam tikri rėmai, save prisistatyti. Jau save spraudi į kažkokius rėmus. Tai tie rėmus jie irgi yra ir platūs, ir siauresni, ir... Kaip ir...

Gerai, galim nestatyt į rėmus, bet vis dėl to, turbūt, nežinau, gal jum netenka, bet vis tiek, ar ne turbūt atsiranda tokios tam tikros situacijos arba kartais save reikia kažkaip identifikuoti tą šeimyninę padėtį, kas man asmeniškai yra aktualu. Kokie yra tie žodžiai, terminai, per kuriuos jūs būtent apibrėžiate tada tą savo šeimyninę padėtį? Jeigu taip labai jau konkrečiai.

Aš esu netekėjusi, šiaip nu ką – netekėjusi, o ką, ką daugiau? Tai vat, tokia ir šeimyninė padėtis. Šeiminė iš tikrųjų turėtų būt, aš gi lituanistė. Aš redaguoju tekstus (juokiasi).

Aš dabar labai atsargiai kalbėsiu.

Ne, šiaip tai gal ir gerai, aš pasakysiu darbe pavartoti tam tikrus teiktinus žodžius, nors aš šiaip nesikišu, labai nemėgstu ten, tikrai, manęs prašo draugai – „taisyk!“, jie nori taisyklingai kalbėti, ir man tikrai nepatinka būt čia tokiai taisytojai, tai čia visus. Irgi visi gąsdinasi, oi, tai baisu čia kalbėti, ne aš pati vartoju, man visai linksma kažką va tokio – *davai*, pavyzdžiui.

Nu gerai, tada *davai* prie kito klausimo. Aha, tai gerai. Kokios aplamai, vat, jeigu taip, dabar taip atgal, grįžtant retrospektyviai atgal, į tokią, galbūt, vėlyvą vaikystę, ankstyvą paauglystę, toks formavimosi laikotarpį, ar jūs aplamai atsimenat, ar teko susidurti, ar kažkas iškyla iš atminties, kokius, vat, tuo metu su kokiais tais to vienišumo, pavadinkime taip, ar ne, vienišų moterų įvaizdžiais tekdavo susidurti? Nes čia labai plačiai, nuo to, ar ne, kaip jau būtent tėvai kažką vadino iki kaip galbūt draugai ten vadino, ar ten mokykloj...

Nežinau, šeimoj tai tikrai tėvai niekada nevadino nei aplinkinių, ten va tos senmergės ar senberniai. Kažkaip anais laikais ir mažiau jų buvo. Dabar mano vos ne du trečdaliai draugių, pusė tai tikrai netekėjusių, o kita pusė išsiskyrusių, tai mes visos juokiamės – grįžom į savo jaunystę. Tos jau išsiskyrusios daugiau. O šiaip, tėvai irgi nei skatino tekėti, nei kažkaip... Mama labai tolerantiška, labai išmintinga. Nežinau, tėvas irgi nieko niekada nesakydavo. Kažkaip aš neturėjau tokios programos būtinai ištekėt, jeigu tai rūpi, apie tai mes kalbam. Ir man, man visada buvo svarbiausia, svarbiausia susirast įdomų darbą, dirbti, draugų. Aš iki šiol turiu nepaprastai daug draugų, ir tikrai, nu, kad ir tam pačiam Vilniuje, o jūs kaunietė esat?

Ne, aš iš Vilniaus.

Irgi Vilniuje. Nes čia per kaunietę, per mano kursiokę.

Taip, aha.

Ir kad ir tam pačiam Vilniuje, aš nežinau, nu dešimt kokia šeimų ar ten, ar draugių, su kuriom nepaprastai artimi santykiai, ir, vat, kartais savaitgaliais, tik aišku dabar čia tas – karantinai visi... Bet šiaip tai tiesiog dėlioji, su kuo susitikti, nes jau kai paskambina per vėlai, tai jau čia, jau nepavyks, nes jau susitarta. Iki šiol aš turiu ką veikti. Šiaip, ką žinau, toks tikrai labai, toks ir tas grafikas labai užimtas, kol dirbu. Nes man jau penkiasdešimt devyneri metai. Lankau *Impulsą*, dabar aišku nelankau. Visokie teatrai, koncertai, knygom dalijamės, na šiaip aš aktyvi kol kas aš esi aktyvi, nežinau kaip bus. Šiandien, šiandien gyvenu, gyvenu šiandiena. Tai kaip ir viskas, ką žinau, viskas kol kas viskas gerai. Turiu seserį irgi netekėjusią, irgi panašią. Draugai mūsų skirtingi, bet ir kartais susikryžiuojam, sueinam, pabūnam kažkaip irgi, vat.

O tai ką dabar, vat, jeigu taip paklausčiau, kokios pirmos asociacijos kyla, vat, ką tas, nu aš vadinsiu taip – *solo* gyvenimas, man labai nepatinka tas vienišumas žodis, labai implikuoja daug.

Gerai, kaip norit galit vadint, manęs tikrai tai nežeidžia, nes aš tikrai, tikrai nežinau, kaip čia pasakyt. Niekada nebuvo užsiprogramavus, kad ten tikrai reikia ištekėti, kad reikia šeimą turėt, ko gero, manęs visi visą gyvenimą klausinėjo, kodėl aš neištekėjau. Labai visiems smalsu ir įdomu. Ir aš visada skirtingai kalbu, ir aš pati jau net nežinau, ką kalbėt, ir aš pati nežinau. Bet labai gerai pasakė viena, kadangi aš spaudoj visą gyvenimą dirbu, viena žurnalistė. Vat, irgi kažkada likom po darbo taip įsiplepėjom prie vyno, sako, nu kodėl tu neištekėjai? Sakau – nežinau. Aš sakau – nežinau, šiaip aš labai nemėgstu puodų, nemėgstu valgyti daryti, nemėgstu buities, galbūt, ir tai dar lėmė kažkiek. Ir apskritai man iki trisdešimties metų gimdyt vaikus irgi atrodė – uojai, dar čia per anksti. Be to, draugavau su tokiu tais laikais žydu. Tai čia, nežinau, jaunam žmogui ar čia ką sako, ar ne? Tais laikais, aštuoniasdešimtais metais – aštuoniasdešimt penktais metais ilgaplaukiu, su visišku visuomenės tokiu pozicionieriumi. Na, tai buvo toks iššūkis, tiesiog turėti tokį draugą ir šiaip ir nuo jo ir prasidėjo budizmais visokiais domėjimasis, Lietuvos istorija. Mes gi nesimokėm, nieko nežinojom, ir *Amerikos balso* klausymasis. Tai vat, ką žinau, šiaip, vat, tokie...

Bet vat, o kaip dabar yra, pavadinkim tas *solo* gyvenimas, tas vienišumas, ką jis reiškia jums?

Aš kol kas nesijaučiu vieniša. Nesijaučiu vieniša. Sakau, turiu daug draugų, gyvenu tam pačiam name, mama gyvena tam pačiam name, skirtinguose butuose. Sesuo. Mes kažkaip, va, arti gyvenam, sakau, su tais draugais nuolat susitinkam. Na, tikrai nesijaučiu vieniša. Aš nežinau, kaip bus kai aš nedirbsiu, kai aš pasirinksiu nedirbti, arba taip jau atsitiks – irgi nežinau. Nežinau, kaip tada jausiuosi. Bet dabar tai aš visiškai nesijaučiu vieniša. Aš sakau, aš vos spėju visur dalyvauti. Ir po darbo ten jau, darbo metu tikrai daug yra darbo, daug dirbam, po darbo ir tai sakau jau dabar telefonu, jau dabar ir tai mane erzina, kad aš per daug šneku telefonu, tai tas, tai tas, tai vis su kažkuo paplepėt ir tiesiog neišeinant. Man jau gaila laiko tiek va šnekėti. Tai vieniša aš tikrai nesijaučiu. Ir man čia nėra net ko slėpti, aš apskritai, aš visą gyvenimą gana gerai jaučiausi būdama... Turėjau ir draugų, visokių laikotarpių buvo, vyrų draugų, bet ir viena, kur dalyvaudavau. Aš niekada nejaučiau jokio, nežinau, tikrai man niekada nebuvo nejauku. Nėra taip buvę. Aš visai kažkaip, aš normaliai jaučiuosi ir galbūt jau dabar šita na jau ir anksčiau galbūt Vilniuj nebuvo tokio nei spaudimo. Giminės, tiesa, ten klausdavo iki kokių keturiasdešimties metų dar vis, aš juokdavausi: „Na gal jau užtenka, gal jau užtenka? Jau kažin, ar čia dabar kai bus jau tikrai, jau

jeigu iki šiol nesusiradau, neišsirinkau, tai jau dabar tikrai neišsirinksiu“. Tai, va, tie dar, bet šiaip tai nei draugai, nei ką. Visada būdavo tikrai nesijausdavau tokia balta varna, o dabar tai ir apskritai. Nu, tai... Tikrai dėl vienišumo man, man tai visiškai kol kas svetima. Niekada nežinai, kas bus ateity, bet kol kas tai visai nesijaučiu vieniša ir netgi, man netgi linksma, man viskas gerai.

O tai tas, vat, gyvenimas vienai? Dar net ne apie vienišumą, bet bendrai, ar ne, kokios, vat, kas yra, su kuo jum asocijuojasi tas gyvenimas? Ar tai yra, nu tokia įgalinanti būseną, tai yra, vat, kokios tos asociacijos kažkokios?

O ką reiškia įgalinanti būseną? Kaip tai suprasti?

Nežinau, pavyzdžiui, labai dažnai, nu vat iš interviu tiesiog, kas labai išryškėjo, ar ne, moterys sako, kad nu jos jaučiasi labai nepriklausančios, jos gali pačios, jos būtent tas gyvenimas viena labai įkvepia imtis būti drąsiomis, ieškoti, atrasti ir panašiai. Tai čia gal tokiam kontekste, bet čia kaip pavyzdys, nebūtinai...

Tiesiog aš visą gyvenimą galvojau, kad žmogus turi pats susikurti sau viską. Aš taip ir susikūriau, kiek aš čia susikūriau, tai tiek. Bet jau šiek tiek kažką turiu. Kažkaip esu įsikūrusi, man visada buvo keista, kai moterys nori priklausyt, ne tai kad nori, galbūt, kaip čia pasakyt, tiesiog kuriasi laimę per kitą žmogų. Absoliučiai priklausomos tampa nuo kito žmogaus. Taigi taip negalima. Reikia būti pačiam sau save susikurti, sau pagrindą kažkokį susikurti. Ir va tada galima su kitu žmogumi. Nežinau, man visada taip atrodė, pirmiausia taip. Man visada buvo prioritetai – darbas, paskui butą turėti sau, aš nesakau, kad aš gerai elgiuosi, taip dabar užaugo kitų draugų vaikai, jeigu jie yra geri ir žavūs, yra tokių ir nemažai. Tai tikrai dabar labai smagu į juos žiūrėti, pagalvoju, gal reikėjo pasigimdyti? Bet tikrai depresijos nejaučiu, aš tiesiog pasirinkau šitą tokį savo gyvenimą, na, kol kas man neliūdna. Mieste daug visko, jeigu kaime, bet tai kaime, tikriausiai, taip ir neatsitiktų, reikėtų jau kažkaip su kažkuo gyvent, nes ten tikrai būtų sunku viena ir pagaliau... Na ir, bet dabar kiti visai laikai. Aš savarankiška esu, ekonomiškai nepriklausoma ir man kažkaip, man visko užtenka. Man užtenka.

O yra kažkokių, jeigu yra, ar yra kažkokių baimių? Nu, vat, gyvenant vienai? Ir aš čia, čia, galbūt, netgi labai toki techniniai gali būt, ar ne, atsakymai.

Aš nežinau, kartais pagalvoju, kaip bus senatvėj. Kartais. Gal paskui dar dažniau dar dažniau pagalvosiu, kažkaip, vat, taip dabar jau, vat, kai penkiasdešimt devyneri metai, tai jau ir pagalvoji. Anksčiau visiškai negalvodavau. Aš gal dar prieš kokią, galbūt, penkiolika metų visai negalvojau

apie senatvę. Kažkaip savaime viskas atrodė, visada turėsi sveikatos ir bus, dabar pagalvoju – ką žinau. Bet ir vėl, jeigu taip jau pradedi mąstyti, galima butą kažkam palikti ir kad tave prižiūrėtų. Tai va tokia baimė kažkokia, kaip bus senatvėj, visiškai senatvėj, jeigu tu jos sulauksi, jeigu būsi ligota kokia? Nežinau, bet aš, pavyzdžiui, pažįstu tris moterėles, kurios gyvena vienam bute dideliam. Čia per Čiurlionio fondą mes važinėjom ir aš dabar net neatsimenu, čia prieš kokią dešimt metų, kažkur čia Vilniaus priemiestyje, gal Grigiškėse. Kur mes čia buvom? Nu nesvarbu. Ir jos, aš net neatsimenu, ar jos draugės, ar... Dvi tai tikrai draugės, o gal kita trečia tai kokia giminaitė. Ir jos trys gyvena, dabar net neatsimenu, ar visos trys našlės, ar ten išsiskyrusi kuri, ten jų ta šeimyninė padėtis irgi nesvarbu. Bet man tas labai žavu, ir aš čia papasakojau savo draugėms, ir mes juokaujam, kad mes taip gyvensim irgi. Ateity, kada nors senatvėj. Na tos, kurios turi savo vaikus, jos žinoma nenori trukdyt savo vaikams, vaikai irgi ten bus užsiėmę kažkaip tai, kažką. Taip jau šnekam. Ir jos va taip va taip gyvena, viena, pavyzdžiui, vienos kojos stiprios. Man tas labai įstrigo, tai ta vaikšto į parduotuvę, kitos kojos visai silpnos ten, trečia labai skaniai valgyt daro. Ir vat, kažkaip vat, irgi vat, pasakojo apie save ir tikrai taip šviesiai, taip džiugiai, taip šviesiai, jos puikiai atrodė. Tai visokių galima, ką žinau, visokių yra formų, galbūt, praleist tą senatvę. Tai, o jeigu iš tų baimių, tai vat, gal vienintelė tokia, bet tai dar kol kas ne baimė. Tiesiog pagalvojimas, kaip čia, vat, gali būti. Nežinau, žiūrėsime. Ką čia gali išvis gyventi taip į ateitį, kažkur toli, kol esi sveika, kol viskas gerai ir kažko bijoti, tai irgi yra, na, gal ir kvaila graužtis ko nėra ir neaišku visiškai, kaip čia – bus, nebus.

Tiesa.

Tai va.

Tikrai gražus paveikslas trijų moterėlių nusitapė galvoje.

Man labai patiko.

Aha, o kaip, vat, jūs šiaip galvojat, ką reiškia aplamai šiandien būti vieniša moterim? Ar tai kažkaip kito, ar keičiasi tas visuomenės požiūris, ar gal, pavyzdžiui, jūsų atžvilgiu, kadangi minėjot, kad nei kažkada buvo spaudimo, nei dabar jo, nu, nėra kažkokio, tai gal, gal vat kokia jūsų yra ta pati patirtis per metus kaip kilo tas, kaip kito tas kažkoks požiūris, galbūt, jeigu jį kažkaip pastebėdavot?

Nežinau, aš kažkaip asmeniškai nejaučiau nei kažkokio kitimo, nei kad ten ar jaunystėj, ar ką, man sakau, jaunystėj tai visada atrodė – jau iki trisdešimties tai tikrai netekėsiu, nes jau šito jungo ant

savęs ten nevilksiu, ir sakau, ta buitis ir viskas, bet visada galvoju – nu gi teks ištekėt, tai jau po trisdešimties metų, tada jau, nu kur jau dėsies, jau vis tiek reikės. Bet, bet va, žiūriu, kad ir neištekėjau taip, kažkaip viskas savaime. Bet kad jausčiau kažkokį, nežinau, kad... Bet, be abejo, kad pasikeitė. Tai va, kai man buvo kokios dvidešimt metų ir aš galvoju, tada pasigimdyti vaiką, jeigu vienai ir buvo tokia, vat tokia situacija, kai tiesiog nenorėjau tekėt už to vyro, bet ir ten va tokių visokių buvo dalykų, tai tada, pavyzdžiui, kai man buvo dvidešimt metų, tai čia prieš kiek... Čia Dieve, prieš trisdešimt metų pasigimdyt vienai visiškai, tada jau būtų ir giminė, tarp giminių ir gal apskirtai visuomenėj dar toks kažkoks nelabai toks vertinimas būtų. Bet šiais laikais, aš manau, pavyzdžiui, mano draugė atkalbėjo savo dukrą, kad ji tekėtų, kai ji pastojė, nes jai nepatiko tas vadinamasis būsimasis žentas ir jie tikrai išsiskyrė po kokių dviejų metų ir... Tai kita irgi atkalbėjo savo dukrą, šiais laikais jau pasigimdyti vienai tai tikrai, tikrai nieko. Nu ne taip, kaip prieš penkiasdešimt metų tai apskirtai, paskenduolės laikai kaip būdavo. Tai gal, vat, šitas, tai tikrai keičiasi gana sparčiai, ypač va miestuose. Aš nežinau, kaip kaime, miesteliuose gal daugiau. Bet šiaip, į tą netekėjusį žmogų, nevedusį, tai nežinau, jau man atrodo, mano laikais jau pamažu taip kažkaip viskas mieste ypač... Be to, mano aplinkoj, mano ta aplinka, nežinau, gal ką sakau, kur kaimas ten gal kokių giminių, nežinau, bet aš savo aplinkoj tikrai to nejaučiau nei kažkokio pokyčio, nei anksčiau ten kažkaip prastai jaučiausi, nei ką.

O jūs kažkaip minėjot, ar ne, ir santuoka, tas juokais – jungas. O koks, vat, jūsų yra tas požiūris, matymas aplamai į tą šeimos kūrimą, santuoką, gal jie skirtingi šitų dviejų dalykų?

Ne, viskas labai gerai iš tikrųjų, daug kas ir iš mano draugių ir to siekia ir sąmoningai, ir susikūrė. Tai aš tiesiog žaviuosi. Aš pavydžiu netgi, aš pavydžiu to tokio noro... Nu nežinau, vat, aš neturėjau kažkaip kaip, va, ta žurnalistė viena pasakė, aš tikriausiai nebaigiau ten. Sako, žinau, kodėl tu neištekėjai. Sakau: kodėl? Sako, tu neturėjai tokios programos, neužsiprogramavai. Tai galvoju, gal iš tikrųjų, toks labai talpus žodis – užsiprogramuoti, neužsiprogramuoti. Taip kaip va kitos draugės va kiek mes esam šnekėjusios, tai tiesiog įsivaizdavo, kaip jos ištekės, pagimdys, kaip tą šeimą turės, vat viską labai įsivaizdavo ir labai to siekė, ir troško. Vat, aš neturėjau šito troškimo neturėjau. Be to, mano tas pirmasis, pirmasis tas mano, ta mano meilė pirmoji tikrai tas... Vat, tas... Tas hipis jis tikras hipis buvo. Tai toks visai ne šeimos žmogus ir tie visi budizmai, viskas mane kažkaip gal nunešė į šoną, gal ir tai, aš manau, kažkokią įtaką padarė, Nes ten su juo kurti šeimą būtų visai... Bet mes gana ilgai draugavom ir... Ir šiaip, nežinau, jis norėjo kartu gyventi, bet aš nenorėjau, kas juokingiausia. Nors aš juo, nežinau, na taip žavėjausi, čia tikriausiai, mylėjau, man net dabar sunku pasakyti. Bet gal kažkoks, vat spragtelėjo, nugalėjo kažkokia logika, kad rinktis vis tiek toki

gyvenimo būdą, važinėti... Aš pavyzdžiui kai mokiausi aukštajam, jis ten važiavo į hipių suvažiavimą, į Aziją ir mane kvietėsi. Sakau – tai kaip čia dabar aš viską mesiu? Negaliu, dviem mėnesiams kokiems. O jisai juokiasi, sako tu mažai kaip kokio pensininkė, sako. Vis tiek, jeigu tikras hipis, jam nerūpi tokie, tarytum, kažkokie... Mūsų tos žaidimo taisyklės, tos gyvenimo taisyklės. Man tai rūpi, bet visada nepaprastai žavėjausi tokiais visiškai laisvai žmonėmis, kurie savęs nei kiek nevaržo. Aš to neturiu, žinoma. Ir, galbūt, dėl to, vat paskui. Paskui kiti vyrai man buvo kažkokie, nežinau... Tokie palyginti su juo, jis buvo nepaprastai įdomus žmogus. Labai išsilavinęs, labai toks tikrai eruditas. Ir vat visiškai, sakau, ta opozicija tai sovietinei santvarkai visai – tikrai labai žavu. O lietuvninkė tai aš buvau vos ne nuo vaikystės savo. Gal va, tai pakreipė mane, nežinau. Ir kažkaip jo ten irgi toj tokioj aplinkoj irgi ten nežinau tos šeimos ir tas šeimų kūrimas irgi visiškai nebuvo akcentuojamas ir tai buvo nesvarbu. Tiesiog kažkaip savaime viskas, vat ir...

O vat, jūs kaip paminėjęt gražiai tą pavyzdį programos kažkokios gyvenimiškos, kur vieniems vienaip užsidegė, kitiems kitaip. Kaip iš jūsų patirties, labai taip asmeninės nuomonės klausiu, iš kur tos programos atsiranda? Nežinau, ir kaip įsigyvena žmonėse, ypatingai kalbant apie va tą, nu kažkokį nutapytą paveikslą, ar ne? Kaip čia turi atrodyt mano tas gyvenimas?

Nežinau, aš tiesiog man sunku pasakyti, nežinau, čia tikrai labai mačiau visokių ir šeimų, mačiau visokių vyrų. Mačiau ir geriančių, ir smurtaujančių. Ir kažkaip visada va to, gal kažkokia tokia pagalvojau, ir šiaip visada galvoji, nu jau jeigu tekėti, tai turi taip mylėti, na nežinau, nu žemė ten turi suktis, viskas ten – kojų nejausti. Aš visokių romanų prisiskaičius, gal tai, sakau, nežinau. Priežasčių gali galvot, kalbėt ir net nežinai, kas iš tikrųjų, kokia yra tiesa, nežinau. Nebent mane užhipnotizuotų ir aš pradėčiau šnekėt, ten sąmonė, galbūt, žino, tik aš...

Srautą.

Nežinau, neįvardinsiu. Neįsivaizduoju, tikrai man sunku pasakyti, vat, kažkokia visokie <...> kelyje gal irgi, vat, paauglė perskaičiau ten jau irgi mane sukrėtė, visokie budizmai, tie karminiai dalykai kažkokie, kažkur ten viskas įdomu, visai kitoks gyvenimas negu čia, tam sovietiniam lagery buvo. Aš nežinau, gal kažkokie, kažkoks maištingumas vidinis. Nežinau, sunku pasakyti, bet ir sakau, aš niekada buities nemėgau, valgyt daryt, aš taip ir įsivaizdavau, kad jeigu jau ten ištekėsiu, turėsiu per puodus suktis, vaikus auginti, vienu žodžius, čia tik keturis kampus laikyti. Tai nežinau, nežinau. Labai negalvojau apie tai, bet kažkaip savaime vat man toks kažkodėl dėliojasi.

O kaip, vat, minėjot, ar ne, pradžioj klausiau, kad iš šeimos kažkokio nebuvo visiškai tokio, ar ne, nu vat, spaudimo, klausimo.

Ne, absoliučiai. Nė karto, nė žodeliu. Nieko neišgirdau, kažkaip man taip labai laisvę suteikė, net ir kai matydavo tą mano draugą ilgaplaukį tais laikais. Dabar tikrai čia aš bendraamžiams galiu papasakoti ir jie supras iš karto žinos, apie ką aš kalbu, nes tais laikais net ilgaplaukiam jau būti buvo blogai. Jau kažkoks tu esi jau užribyje, vadinasi, kažkoks įtartinas. Niekada nėra net žodžio pasakę, nė suabejoję, kad gal tu čia ne visai tinkamai pasirinkai. Bet po to mane labai erzindavo tvarkingi. Tokie, vat, tvarkingi, kurie daro ką karjerą, kurie nes man jie būdavo neįdomūs po jo, kai mes... Išsiskyrėm, o išsiskyrėme irgi kažkaip jau teko rinktis arba, arba. Nes šešerius metus draugavom ir gal tas iš tikrųjų paskui nors vis tiek aš dar tada tikėjau, kad gi įmanoma būti nuolat tokiais, vat, draugais išlikti. Bet vis tiek, kažkaip ateina tas laikas, kai galbūt prasideda reikalavimai vienas kitam, pretenzijos kažkoks nepasitenkinimas, kažką jau reikia keisti, arba gimdyt vaikus kartu ir auginti, arba kažkaip kažkokį modelį vis tiek sunku. Na, pavyzdžiui, kad vyras ir moteris draugautų tik draugautų visą gyvenimą, nežinau, čia tikriausiai gal ir yra kur išimčių, bet tai yra išimtys. Nors aš dar tuo metu šventai tikėjau, kad taip gali būti.

O kaip, vat, kita aplinka, galbūt, ne šeima, bet vis tiek ten darbo aplinkos, kolegos, kažkokie draugai, pažįstami? Ar, vat, iš šitos, šitų grupių sulaukdavot kažkokių, aš nežinau, ar tokio subtilaus spaudimo, ar subtilių klausimų?

Ne, spaudimo nesusilaukdavau, nes aš dirbdavau tarp žurnalistų, ir dabar dirbu tarp žurnalistų. Žurnalistai tai yra tokia, tokia vėl atskira, atskira kasta, atskiras sluoksnis, labai laisvas, daug visokių įspūdžių, naujienų, jų vaikomasi, jos aprašomos, visi aštrialiežuviai, visi kokie ten tarp jų tai tikrai nebuvo jokių, kad nežinau, aš gi nebuvo kokia mokykloj mokytoja, va ten galbūt ta aplinka daugiau toks, vat, spaudimas būtų, kažkokie ten etiketės būtų lipdomos, o redakcijose, vat, leidiniuose labai daug dirbau, na, ištiesai vis kokiam nors leidiny, tai tikrai nieko panašaus, nieko panašaus nebuvo. Mišrios kompanijos, visi būdavom linksmi, mėgdavom išgerti, baliukus, visur važinėjimai, komandiruotės. Ir sakau, visada tas toks stilius – džinsai, maikutės, jokio etiketo, nieko. Viskas iš tikrųjų tai linksma buvo, labai. Tai vat, gal tiesiog mano aplinka tokia. Tokia meniška gal kažkokia, bohemiška.

Kažkaip lyg ir niekada taip nebuvo, ar ne, kad ten – netekėjusi, kad kažkoks, kažkam kiltų klausimų ar kažkaip čia būtų tai, ar ne, ten nežinau...

Ne, ne! Čia gal daugiau stebėdavosi, galbūt, kodėl netekėjus. Nes aš visai tokia ir plepi ir sakau, ir visur dalyvauju, ir daug, ir mėgstu labai šventes, baliukus, renginius visokius. Ir aš puikiai jaučiuosi ir su draugais ateidama, ir viena ateidama. Ir kai kam, galbūt, atrodė keista. Iš tikrųjų, na, kodėl aš neištekėjau? Kodėl aš net nebuvau ištekėjusi?

Čia toks ekskursas, bet aš jau kiek kartų girdėjau, kad kai paprašau pasakyti, vat koks yra tas ta įprasta klišinė frazė, ką girdi iš aplinkos, dažniausiai yra tas – nu kokia faina, kaip tu čia neištekėjai? Nu tokia faina.

Taip, man taip dažniausiai manęs ir klausia, būtent taip, tokie vat, tokia forma. Tai vat, atrodo, jeigu tu esi ten ką žinau, normaliai atrodai, viskas normaliai, tai kaip tu gali būt neištekėjusi? Tai buvo jau visai kiti laikai, tai gal dėl to. Žinoma, ten tikrai prieš šimtą metų, galbūt, jeigu viska gerai moteriai, tai ir ji išteka, kitaip ir būt negali. Nes tiesiog gal ir neišgyventų toj tokioj patriarchalinėj visuomenėj, o dabar, dabar viskas keičiasi. Nežinau. Aišku, nėra gal čia labai gerai ir tas susvetimėjimas, ir va, ir Skandinavijoje kiek va čia ta statistika daug tokių vienišų, tikrai mes egoistiškėjam ir gal, gal tas mano toks nenoras, nežinau, ištekėti. Man, aš galvoju, gal aš neišsirinkau tiesiog, man vis atrodė ne tas, ne tas, ne tas... Jau kad taip tekėčiau, turi būti nežinau, koks, neišsivaizduoju. Neišsivaizdavau, koks tai galėtų būti. Bet tai gal tai yra egoizmas. Ir aš to visai neatmetu, aš tikriausiai esu egoistė. Tiesiog ir tingėjau, nes tai reikėtų jau kažkaip, taip, taip, jau reikėtų tikrai atsiverti kitam žmogui ir kaip čia pasakyti – atsiduoti. Tiesiog gyventi jau visą save reikėtų atiduoti. Nežinau, aš ko gero, egoistiškai elgiuosi.

Bet tai turbūt, toks, ar ne, ir yra, nu kažkoks, jei... Nes kaip tik ir norėjau paklausti, ar ne, kaip sau viduj reflektuoju ar galvoju, va tai kodėl aš esu vieniša? Tai turbūt tas ir yra, kažkoks tas atsakymas, kad lyg ir nesinori savim dalintis, nesinorėjo?

Tikriausiai. Man patinka draugauti su vyrais, man labai patinka. Ir bendrauti su jais, ir iš tikrųjų aš jų nebijau ir tikrai yra fainų, bet kad taip. Nežinau, aš galbūt aš taip neišsimylėjau, arba aš taip įsivaizduoju, bet pirmiausia reikia pačiai pamilti, man taip atrodo, ir visiškai atsiduoti, sakau, pasitikėti kažkaip, atsiverti tam žmogui. Ir tada norėti jau kartu gyventi, ir tada savaime vaikai, viskas. Kažkaip aš tikriausiai iki to neprieidavau, mano pirmoji ta meilė tai, na, buvo tikrai gana netinkamas kaip šeimos va tokiam, šeimos vyro, tikrai visiškai ne tas žmogus. Gal tai, bet tai nebūtinai, tai tikriausiai viskas kažkaip... O kiek jum metų?

Dvidešimt šeši.

Dvidešimt šeši. Tai jo, dar viskas prieš akis, dar čia viskas visai neaišku. O gal jūs jau ir ištekėjusi?

Aš ištekėjus esu.

Aaa, aš čia galvoju!

Bet aš tai manau, kad niekada nėra aišku, aš tai irgi esu labai, labai atvira. Kaip?

O vaikų turit?

Pakeliui vieną.

Ooo, tai sveikinu! Tai šiaip viskas labai gražu, nes viena bendradarbė prieš kokius šešerius metus, ji atvažiavusi iš miestelio buvo ir gyveno čia pas vilnietį draugą kokius trejus metus ir jis ją labiau mylėjo, ir vis dėl to, jis ją tiesiog privertė tekėti ir jau čia surengė vestuves, organizavo, sukviėtė svečius, liko dvi savaitės ir jos nuotaika tiesiog akyse niuro, niuro, krito, krito ta nuotaika ir manęs vienąkart klausia, tiesiog pradėjo verkėti po darbo. Išėjom parūkyti ir ji manęs klausia – ką man daryt? Sako, vis dėl to aš jo nemyliu. Bet ji nebuvo nėščia, viskas, bet dvi savaitės liko iki vestuvių. Sakau, ką aš tau galiu patarti, čia tokiais dalykais niekada nepatarsi. Sakau, aš viena, sakau, bet tai sakau tikrai nei čia, čia tikrai nėra geriau. Tekėt už to, kurio tu nemyli – nežinau, ar tai geriau. Man tai neatrodo geriau. O kai kam atrodo geriau. Geriau už nemylimo, negu visai neištekėt. Tai čia kiek žmonių, tiek nuomonių. Bet ji ištekėjo, ji neišdrįso, vis dėlto atšaukti. Bet išsiskyrė dabar. Išsiskyrė. Tai va, čia tokie, arba tos kurios anksti ištekėjusios irgi jos neįsivaizduoju, kaip tu apskirtai sako, kaip tu drįsti gyventi viena? Vis tiek tokie klausimai, taigi sako geriau vis tiek su kažkuo, negu vienai. Bent jau su kažkuo. Arba sako, vat, pavyzdžiui, kurios dar neišsiskyrusios kelios, va, viena arba darbe ten irgi. Sako, jeigu žinočiau, kad susitikčiau geresnį, išsiskirčiau. Tai man čia absoliučiai nesuprantami tokie dalykai, bet kažkaip baimė būti vienai. Ypač tu, vat sakau, anksti ištekėjusios, jos tikriausiai tada sunkiai ir įsivaizduoja kaip galima tvarkytis vienai, viską spręsti vienai, o man tai yra visiškai natūralu. Kitaip ir nebuvo.

O jūs kažkokį, kadangi minėjot, kad turit savo aplinkoj ir moterų, kurios, vat, buvo ar yra vienos netekėjusios, ir tokių, kurios yra išsiskyrusios, ar tos temos ir šitų moterų santykis su pačiais santykiais, ar ne, ar pastebit, kad turi kažkokių tendencijų? Nežinau, tos dvi grupės. Čia tiesiog įdomu, ar va tos moterys skiriasi jų santykis kažkaip su tuo vienišumu, jų būtis, buvimas? Nežinau, būseną? Ar tai yra labai, labai panašu?

Nežinau, man tai bent mano aplinkoje, tarp mano draugių tikrai nėra tokio. Nematau nė vienos kažkaip mes ir keliaujam, ir toli, ir nežinau, labai senos draugės ir kažkokio skirtumo ar charakterio, ar kaip net nematau, kad ten būtų labai egoistiškesnės tos netekėjusios taip kad akivaizdžiai egoistiškesnės. Yra ir ištekėjusių gana egoistiškų ir gana <...>, nežinau. Nepasakyčiau, kad čia taip vat, čia taip yra, o čia jau ta grupė kitokia. Tikrai ir žavios, ir išsilavinusios, protingos ir nežinau, ir iki šiol žavi vyrus, va, mano amžiaus. Ir tikrai nėra tokio kažkokio, nepasakytum, vat, bendraujant, pamačius kažkur ten, nežinau, kokiam renginy ar kur, niekaip neatskirtum ir niekaip nepasakytum, kad ten ar labiau susikausčius, ar kokia nors, nežinau, drovesnė. Na, visai kiti laikai tikriausiai, gal anksčiau taip ir galėjo būti, bet dabar nežinau.

O kaip yra, čia šiek tiek į kitą pusę klausimą, bet ar esat šiaip, nežinau, pastebėjus, kada nors, ar atkreipus dėmesį, kad yra tam tikros, o gal nėra, veiklos ar kažkokie laisvalaikio užsiėmimai, hobiai, kurie yra sudėtingesni arba kaip tik – paprastesni, kai gyvenimi viena?

Na, kokie mano hobiai? Teatras, knygos, koncertai, kelionės. Sportuoju. Tai man kažkaip niekur nebūtina turėti kaip vyro, antrosios pusės vyro. Tai va šitose vietose, o daugiau aš nežinau, kažkaip aš gal neįlindau, kur reikėtų vyrų, gal savaime manęs ten nenunešė, nežinau.

O jūs dar kažkaip minėjot, kad niekada nesijaučiat ten kažkaip nepatogiai ar dar kažkaip, bet vis dėl to paklausu – ar yra kažkokios, na, galbūt anksčiau, nebūtinai dabar, jeigu taip prasukti, ar yra kažkokios tos socialinės aplinkos, ar įvykiai, ar temos, ar ratai žmonių, kuriuose būdavo arba yra nelabai malonu arba nesinori dalyvauti dėl to, kad gyvenat viena, esat vieniša?

Na, galvoju, kad kaip ir nėra tikriausiai. Nežinau, darbuose ten yra renginių visokių, irgi įvairiai sueina. Net ir ar su poromis, ar be porų. Tai patys pasirenka ir tie vedę ateina be savo porų. Nebūtinai, visai būna ir daug kas ir po vieną susirenka, arba mes kažkokia grupė susirenkam prieš tai, tada nueinam į tam tikrą renginį. Nežinau, va, kur dar čia galėtų būti kažkieno, vat, draugų, vaikų vestuvės ten, kiek buvo, kiek dalyvavau irgi. Ką žinau, pažįstu. Aš puikiai jaučiuosi, normaliai jaučiuosi, tikrai. Dabar galvoju, nu nebuvo tokio, kad man būtų nepatogu, nes lyg ir reikėtų antros pusės. Kažkokie vat renginiai, naujametiniai dabar mes turėjom visą kompanija dalyvauti filharmonijoje koncerte. Irgi ne viena, mūsų ten daug būtų buvę susirinkę, vėl aš visai gerai jaučiuosi, mane visi pažįsta. Nežinau, kur čia dar galėtų...

Gal ir nėra, viskas gerai, kad nėra.

Kol kas aš nematau, nejaučiu. Kaip ir...

O kaip jūs galvojat, dabar kažkaip irgi norėjau paklausti, ar yra, kai, vat, klausiau, ar yra kažkokie skirtumai ir panašumai tarp netekėjusių ir išsiskyrusių moterų, o ar yra kažkokie skirtumai tarp to, ką reiškia būti šiandien netekėjusia moterimi ir niekada nevedusiu vyru? Ar kažkokius galėtumėt išskirti ar iš savo asmeninio pastebėjimo, kuo tos būsenos yra skirtingos, galbūt jų matymas yra skirtingas, ar labai, labai panašus?

Ta prasme, jų matymas tarp ištekėjusios ir netekėjusios moterų?

Ne, ne, ne, tarp niekada nevedusių vyrų ir niekada netekėjusių moterų, ar yra kažkoks skirtumas, kaip šitie žmonės yra matomi, priimami, suvokiami arba jie patys kaip jaučiasi?

Na, gerai, paimkim pavyzdį, toks vat, Rolandas Maskoliūnas ar pažįstat?

Ne.

Tai yra laidų vedėjas..

Ai, žinau, žinau.

Tai va, aš jį pažįstu, nu ką žinau, ar čia labai jau jaučiasi tas skirtumas, ar yra skirtumas, aš nematau. Viskas kaip ir normaliai atrodo. Nežinau, svarbu žmogaus išmintis, vis dėl to. O ten, ar jis turi tą antrą pusę, ar ne... Jo gerumas, išmintis, tai vis tiek yra labai svarbūs dalykai, ir nebūtinai, jeigu tu išaugini vaiką, tu esi geresnis. Tikrai nebūtinai.

Tikrai ne.

Tai va.

Gerai, tai aš gal prie paskutinio klausimo prieisiu. O vat dabar, ar ne, šiandien, jeigu taip paspekuliuot, va, ar jeigu va dabar taip *spragt* ir būtumėt santykiuose, ar ne, ar kitas *spragt* ir liekat taip, kaip dabar – tiesio taip negalvojant ir labai nemąstant, ką vis dėl to, o gal iš viso nė vieno nepasirinktumėt ir yra kokia nors tarpinė būseną tobuloji.

Priklauso... Turi būt žmogus, turi būt nežinau, turi būt, jis man turi patikti, mes turim įdomūs vienas kitam, aš turiu būti savimi šalia jo, aš turiu būti žavi, jaustis žavi, vat, jo akimis žiūrint, kad man būtų gera su juo būti. Tai tada ką žinau, aš tikrai neatmetu, aš niekada gyvenime neatmečiau, kad tikrai ne. Bet vat tiesiog žiūriu, kad jau ir pralėkė tas gyvenimas. Jeigu pasitaikytų, tikrai nesakau,

kad ne, bet jau tikriausiai nepasitaikys, nes tų vyrų apskritai yra mažai. Mažiau tokio amžiaus ir ypač vienų vyrų jau mažai. O šiaip aš niekada neieškojau, kad taip specialiai. Galima ir per *feisbukus* gal, bet man kažkaip, man tai netinka kaip kokį stalą išsirinkt. Nors galima, tikrai ir yra, va, žinau ir atvejų ir girdėjus, ir pažįstu netgi, bet nežinau, aš nieko nedarau. Bet taip iš anksto pasakyti, tai ką čia gali iš anksto pasakyti.

Bet žodžiu nėra, kad užtrenkėt duris ir viskas jau.

Ne, niekada to nebuvo, kad taip jau kategoriškai būčiau nusiteikusi, tikrai. Tikrai yra, sakau, fainų ir nežinau, čia taip sakyti kažką, teigti kategoriškai, tiesiog kažkaip gyvenu šiandien, kaip yra taip yra, be jokių tokių, tokių, vat, išankstinių nuostatų, niekada neturėjau. Tai va.

Gerai. Tai ačiū jum labai už pokalbį!

I¹⁷

Kaip jūs save pristatote keliais žodžiais?

Taip seniai reikėjo kam nors prisistatinėti... Žinai, dažniausiai žmonės kai prisistato, tai būna: „Tas ir tas, dirbu ten ir ten, ištekėjus, turiu vaikų.“ ir taip toliau. Mano istorijoje to nėra, tai tiesiog ateini ir: „Lina, gyvenu ten ir ten.“ ir nueinu nuo to. Buvo toks laikas, kai aš studijavau Psichologijos akademijoje ir mes visi stovėjome rateliu, ten buvo daug žmonių ir buvo tas, būtent, „vyras“, „vaikai“ ir panašiai. Mano eilė artėjo (viena iš paskutiniųjų buvau) ir mane toks juokas ėmė, galvoju, *blyn*, tai ką dabar aš turiu pasakyti? Tai aš pasisakiau taip, kad – žinai, kai daug kas prisistato, jų neatsimena - mane atsiminė iškart visi ir iš tų pirmų minučių. Visi ten domisi psichologija, atėjo mokytis, buvo įvairių pasakojimų, tokių labai rimtų. O aš nelabai turiu daug ką pasakyti, tai aš pasakiau, kad esu Lina, ieškau vyro, todėl esu čia. (*juokiasi*) „Išlūžo“ visi, tada tas dėstytojas sako: „Bet matai, čia vyrų mažai yra.“ Sakau: „Ne, jūs mane neteisingai supratot – aš noriu persprasti vyrų psichologiją, kodėl aš viena.“ Ir vat taip, toks mano vienintelis prisistatymas, kur apie šeimą ir tą. Tai mane visi iškart atsiminė ir mano vardą žinojo, iškart supuolė šnekėti ir viskas. O šiaip tas prisistatymas, tai tu tiesiog pasakai, kas esi ir, pagal situaciją, kur dirbi ir viskas, daugiau nepasakoji jokių ten savo istorijų. Mažai tenka.

Jeigu reiktų anketoje užpildyti laukelį apie savo šeimyninę padėtį, kas yra tas žodis, žodynas, kuris jus apibūdina?

Netekėjusi. Ir viskas.

Grižtam retrospektyviai atgal: jeigu pagalvojus apie vaikystę, paauglystę, brandos laikotarpį, ar atsimenat, kaip jums tada atrodė, su kuo asocijavosi vieniša, viena moteris?

Tiesa, kai sakoma, kad mintys materializuojasi, ar ne? Aš labai puikiai prisimenu, kai mokykloj ar jau studijų metais, kai visos ištekės, vaikų turės, o aš buvau *sovieticus* vaikas – mes tikrai jau tų sovietinių laikų. Ir man moteris... Aš nesakau, kad tai buvo svajonė – dar tas laikais tikrai mažai kas mašinas turėjo, tikrai nevažinėjo nuo aštuoniolikos metų su mašinom – ir vat tada mano buvo mintis, aš žiūrėdavau į moteris, kurios gyvena vienos, turi namus arba butą ir turi mašiną man tai buvo kažkas tai tokio. Kai visos kalbėdavo apie tai, kaip ištekės, aš niekada – vaikystėj, paauglystėj ar jau studijų metais – aš niekad nekalbėjau apie savo šeimą, vyrą ir vaikus, bet man mintyse buvo, kad „O čia tai moteris, tvirta, sugebanti, padaranti.“ Ir matomai kažkoks užprogramavimas gal įvyko smegenyse ar kažkaip tos mintys materializavosi ir aš būtent tą ir turiu.

O kaip aplinkoje, tuo labiau, kad sovietinėje, kas sklandė? Gal šeimoj kaip tai buvo matoma?

Labai keista, kai aš girdžiu iš aplinkos, jog tos, kurios yra neištekėjusios, jom užduoda klausimus „Kodėl tu neturi vyro?“ Aš niekada nejaučiau jokio spaudimo. Niekad manęs nėra kas spaudė: „Nu, tai klausyk, jau laikas susirasti vyrą.“, „O tai kada tu čia ištekėsi?“ arba „O kodėl?“ Niekad nei tėvai manęs, nei brolis, niekas. Žinai, galvojau, kai man buvo gajus tas pasakymas „senmerg“ė, niekad, nors, gal mano aplinka tokia. Nors iš tikrųjų pas mus giminėj, pagrinde, visi ištekėję, vedę, turi šeimas. Niekada pas mane to spaudimo, tų klausimų nekilo. Tai labai keista, bet kažkodėl nedrįso manęs to klausti. (*juokiasi*) Ir sakyti. Tai va, aš tikrai niekad nejaučiau spaudimo. Meluočiau, jei sakyčiau, kad visą laiką labai gerai jautiesi, aišku, kur ateinu į kompanija ir visi su šeimom, tada pajauti diskomfortą, nes esi vienas, bet spaudimo niekad nejaučiau.

Labai sveika aplinka. Ne visiems ir dabar taip pasiseka. O kaip dabar buvimas vienai, gyvenimas vienai asocijuojasi? Būseną, būdas gyvenimo. Kokios tos asociacijos – racionalios, jausminės, emocinės. Kaip yra šiandien?

Matai, kai esi visą gyvenimą pripratęs gyventi vienas, aš iš tikrųjų dabar jau neįsivaizduoju, kad... Man tai yra labai gerai. Aš *kaičiuoju*, ypač darbo dienom. Taip, jei būna blogai, tai per tas šeimynines

šventes, išeigines, kur ten susirenka šeima, vaikai. Tada jauti diskomfortą. Tada pradedi galvot „Nu, tai va, o jei būtų...“ Aš ir juokiuos: aš vyro pasigendu ir norėčiau per šventes, išeigines ir atostogas (*juokiasi*). O dabarbo dienom ne, nes, iš tikrųjų, nu pripratęs prie to. Atsikeli, tau niekas galvos nekvaršina, ir vėlgi, gal tu pats sau tai įteigi. Aš matau tai iš savo draugių aplinkos, nes iš tikrųjų, masė jų dabar jau yra išsiskyrusių, ir kurios turėjo šeimą ir dabar liko vienos, joms iš tikrųjų problema. Dar kai jos turėdavo, man sakydavo: „Lina, o tai kaip tu gali? Kaip tu atsikeli viena taip, ar tau neliūdna?“ „Ne, —saku, – nes aš kitaip neturėjau.“ Tai man viskas kuo puikiausiai. O, kad taip, kad norisi, na, kaip, norisi – pajauti tą diskomfortą, tai kaip ir sakiau – vetuvės, gimtadienis, šventė kažkokia, kur susirenka poros ir tu esi vienas. Tada visi kažkaip tai... Tiek, kad aš esu iš tų žmonių, kur aš mokanti, mėgstanti bendrauti, tai man gal ne. Bet dūšioj taip, tu pajauti tada tokį diskomfortą, kad tu durnelis, va, vienas, kaip čia žinai, kas apie tave ką pagalvoja „Vargšėlė, neištekėjus, tai kaip čia?“ Bet, kad jau sakyčiau „Oi oi oi, kaip man blogai.“ tai ne, nes aš prie to pripratus ir man tai – mano gyvenimo būdas toks. Nieko nėra. Dabar jau keisti nieko ir nenorėčiau. Jau ne laikas, tikriausiai (*juokiasi*). Tai vat. Aš dirbu jaunoje aplinkoje – jie ženkliai jaunesni, apie dvidešimt metų. Mano draugės irgi visos jaunesnės. Tai ir šitame darbe (aš dirbu televizijoje) mano draugai, kolegos, su kuriais aš bendrauju, yra vyrai, vaikinai. Tai vat iš jų gal pora vyrų yra uždavę man klausimą: „Lina, kaip tu tokia *faina* ir esi dar neištekėjus? Nesuprantam, kaip tu dar neturi vyro?“ Tada turi jiems aiškintis, kodėl tu to vyro neturi. Bet tai ne joks spaudimas, tiesiog jiems įdomu, vyrams.

Paminėjote santykį, kaip žmonės mus mato arba kaip norėtumėme, kaip mus matytų, jeigu galėtumėme pasirinkti. Jeigu reiktų nupiešti paveiklą, kaip jums norėtusi, kad žmonės jus suvoktų, suprastų, per ką jus pažintų?

Aš, ko gero, džiaugiuosi, kaip dabar mane iš tikrųjų ir mato, nes iš aplinkos su kuriais kalbuosi, tai jie visi sako „*Šakės*, nu tu *kieta*, tu stipri.“ Taip, manyje mato stiprų žmogų, priimančią už save visus sprendimus. Esu susikūrusi normalų, gerą gyvenimą ir, iš tikrųjų, mane *biesina* kartais draugės, tos, kur ištekėjusios. Žinai, kaip viską darai pati, o jos: „O, dieve, kaip čia dabar bus?“ Dabar jos kai išsiskiria, tai *šakės*, pasaulio pabaiga, nes tada jau jos nieko nemoka, nieko nesugeba. Jeigu jau vyro nėra šalia, tai jos prapuls. Aš tokia ir esu, nes aš viską turėjau pati, man niekas nieko nedavė. Neturėjau į kokį petį atsiremti. Taip, kai susiduri su problemom, tada dažnai pagalvoji, kad, blemba, būtų gerai vyras – patartų, padėtų. Bet šiaip, aš manau, kad esu visai patenkinta, kokią mane mato ir aš nenorėčiau būti gležna – tokia ir nemokėčiau būti. Nenorėčiau, kad mane matytų kaip gležną

vištelę, kuriai vyras nupirko, atnešė, padarė, padavė. Mano mato stiprią, susikūrusią savo gerbūvį ir net ir neįsivaizdavau, kad galėtų kitaip būti. Net ir nenorėčiau, kad kitaip būtų.

O koks yra jūsų požiūris į šeimos kūrimą ir santuoką?

Kaip matai dabar visą šitą situaciją – nežinau, kiek ten tų procentų būna skyrybų, tai, sakykim, mano metuose, ant vienos rankos pirštų galėčiau suskaičiuoti, į kurias šeimas aš pasižiūrėjus, sakyčiau, kad ir aš norėčiau turėti tokią šeimą. Kai matai masę ir draugų, ir draugų, kurie skiriasi, su kuriais turėjau praeiti ne vieną jų etapą, tada pagalvoji, Dieve brangus, kaip gerai, man nereikia šitos peklos. Nes, kaip sako, skyrybos, po mirties yra antra trauma, kurią *perneša* žmogus. Gal net ir pirma. Tada pagalvoju, kad nesusituokdama, nesukurdama šeimos aš turiu ramų gyvenimą. Taip, viskas gerai – šeima, vaikai – super gražu. Bet aš žiūriu iš laiko perspektyvos. Kai esi netekėjusi, matai, kaip pasakius, daug vyrų nukrypimų „į šoną“ ir tu daugiau junti, žinai ir matai. Pagalvoji, nu *šakės* – dabar turėčiau vyrą, sedėčiau ir net nepagalvočiau, kad jis kažką tokio daro, taip dabar elgiasi. Tokie dvilypiai jausmai. Taip, *faina* šeima, bet yra vos kelios šeimos, į kurias pasižiūrėjus, man pačiai tokią norėtusi turėti. Niekas nėra garantuotas, kokia ta šeima bus, ir, kaip tas gyvenimas pasisuks. Taip, aš už santuoką, bet, kad ji laiminga būtų. O realybėje tokių ne tiek ir daug. Na, gal ir daug, gal, tikriausiai, aš mažiau pažįstu...

O kaip manot, kodėl, netgi turint tokią statistiką, turint tiek neigiamų pavyzdžių savo aplinkoje, vis dar yra toks idealizuojamas šitas gyvenimo aspektas, tokia siekiamybė? Iš kur tai ateina?

Aš vėlgi galvoju, kad yra daug moterų, kurios nėra stiprios. Finansiškai, fiziškai. Ir supranti, joms atrodo, kad gyventi šeimoje yra *super* gerai. Nesvarbu, kad toje šeimoje santykio nėra ir ten nieko nėra gero. Aš manau, kad dar ir mentalitetas prisideda. Vien tik tas pasakymas, kad va, aš ištekėjusi, turiu vyrą ir vaikų – jau tai pridėtinę vertę joms duoda. Taip pat daugelis jų neįsivaizduoja, kad jos pačios gali savo gyvenimą kurtis, kad gali kažką padaryti ir, kad be vyro jau viskas, *šakės*, aš prapuolusi. Ir taip, ne paslaptis, kad vyrai finansiškai stipresni. Sakykime, gyvena šeimoje, gal ir norėtų skirtis, nes mato, kad tai beprasmiškas gyvenimas, na, bet, galvoja, o kur aš išeisiu, kur gyvensiu, kaip butą nusipirksiu? Tad finansinės galimybės labai varžo ir, manau, psichologija. Nes daugeliui, kai pasakai, kad esi „-ienė“ arba ištekėjusi, tai yra kokybės ženklas. O mano supratimu, dažnai pasižiūri, kad tai yra kažkokia tai vergovė ir ta moteris tikrai gali išsiskyrusi laimingesnė būti. Ko ji nedrįsta daryti. Nėra, kad aš už skyrybas, bet aš esu už laimingą šeimą. Bet daugelis moterų to bijo – nežinomybės.

Kaip jaučiatės būdama viena? Galbūt tai kito per gyvenimą?

Darbo dienomis to vienišumo mažai. Dabar yra sunku, kai sėdi viena visą dieną namuose. Bet, kita vertus, daugeliui taip. Ir gerai. Paklausau kolegų, kurie visą dieną sėdi keturiese tokiame bute, kaip aš, tai jiems blogiau. Tuo labiau, darbo dienomis prisigalvoji visokių veiklų, ką daryti, kad, grįžus namo, eini tik miegoti. Taip, savaitgaliais, išseiginėmis ilgesnėmis, ypač jei jų daugiau, taip, ta emocia kartais *prasimuša*. Tada pradedi galvot, gal pas ką į svečius? Na, bet ten su šeima, tu gal trukdysi... Ir iš tikrųjų, taip sumažėja draugų ratas, nes yra šeimos, jos atsiskiria, nes savaitgalį nori pabūti vienos. Taip, sumažėja su kuo išeiti, pas ką gali nuvažiuoti. Turi labai gerai pagalvoti. Taip, tada, būna, išlenda tas blogumas. Ryte atsikėlus *faina* – tvarkaisi, daraisi viską, bet kai jau viską pasidarai ir lieki vienas... Dar stipriai tai jaučiasi švenčių metu. Gerai, yra mano mama, mano brolio šeima, aš ten nuvažiuoju, bet, vėlgi, važiuodama aš visą laiką pagalvoju, kad va, galėtų būti šeima, mes kartu važiuotumėm. Gal dar irgi įdomus momentas: grįžti viena pas mamą ir ateina brolis, kuris kasdien pas ją vaikšto, gyvena tame pačiame mieste ir jis ateina su šeima. Tai šiaip aš, atvažiavusi į svečius iš Vilniaus, bet gal, kad dukra, būnu ta tokia „paduok, nueik, pastumk“. Ten štai visa šeima atvažiavo, o tu vienai tai, hiperbolizuotai pasakysiu, tarnaitė. Ne svečias. Ir dažnai pagalvoju, kad jeigu aš grįžčiau su šeima, būtų vyras, vaikas, tas santykis ir reakcija būtų truputėlį kitokia. Taip pat problema prasideda per atostogas, kai reikia kur nors keliauti, važiuoti. Nes važiuoja dažniausiai šeimos, o tu turi rinktis – arba važiuoji vienas (dar neišmokau to), arba turi susirasti draugę, ką jau mano metuose padaryti nėra lengva. Turėjau draugę, su kuria labai keliavom, bet ir ji susirado draugą ir dabar vėl likau viena. Tai labai apriboja galimybes. Labai pykstu ir sakau, kad vienišiai pas mus yra diskriminuojami, nes jei tu vienas, visur moki daug daugiau. Dvigubai. Negali vienas nuvažiavęs į viešbutį mokėti kaip už vieną. Tu už du moki. Diskriminacija. Aš tikrai nesakau: „Oi, oi, tik netekėk, lik gyventi vienas – tai fantastika.“ Visą laik sakau, kad taip, reikia tai daryti, bet matomai reikia labai labai norėti ištekėti ir dirbti ta linkme. Aš niekada ta linkme nedirbau. Būna paklausių pažįstamų, kaip jos susituokė, tai paaiškėja, kad taip, jos labai sunkiai dirba, kad susirastų per tuos puslapius – eina į šimtus pasimatymų. Aš galvoju, kaip reikia norėti susituokti, kad į tiek pasimatymų eiti, tiek durnių pamatyti, o, Jezau... Aš gal tinginė, bet aš neturėjau to tikslo, kad būtinai ištekėti ir ties tuo nedirbau. O kad antrą pusę susirasti tai irgi juk niekas neateina ir į duris nepasibeldžia: „Laba diena, aš noriu būti jūsų antra pusė“. Aš už tai visgi, kad nelikti vienam. Nes kuo toliau, tuo labiau ta panika, baimė ima. Taip, aš dabar aktyvi, yra draugai, kažkokių žmonių aplinkui, bet, o kas ateis po dešimt metų? Niekas nežino. Kas baugina, tai senatvė vienumoje. Nes neaišku, kaip tu gyvensi, kur gyvensi. Neišvystyta pas mus ta globa, senelių namai, kur sau

laimingas eitum ir gyventum. Tai jau pagalvoju apie tai. Bet vėlgi, net turint šeimą su vaikais, vis tiek gali būti vienas, vienišas ir išbrauktas kažkur.

O per laiką kito tas santykis su buvimu viena?

Panašus tas santykis, niekas nepasikeitė. Tas matymas visą laiką buvo toks vienodas, tik dabar jau daugiau susimąstai apie ateitį, kas bus, kai ateis tas garbesnis amžius.

O jeigu žiūrint globaliai, į tą vienišą, vieną moterį – ką šiandien reikia būti viena moterimi? Ar keičiasi visuomenės požiūris, o gal jums jis visiškai nesvarbus? Kaip ji vaizduojama, ar tai keičiasi?

Šiaip aš į tai tikrai neatkreipiu dėmesio. Bet manau, kad taip, jis pasikeitęs nuo sovietinių laikų, kai turėjai baigti mokyklą, baigti aukštąjį, ištekėti, susilaukti vaikų, „po vyro sparneliu“ sedėti. Viskas taip turėjo būti. Dabar anaipol, situacija pasikeitūsi. Dabar pilna stiprių vienišų moterų ir niekas į jas pirštais nebedo. Požiūris į netekėjusią moterį yra pasikeitęs. Jeigu anais laikais senmėrgė buvo labai normalus žodis kažkam pašiepti, tai dabar nelabai girdžiu, nebent man už nugaros kažkas taip sako. Ir manau, kad vienišų moterų (statistikos nežinau) yra ženkliai padaugėję. Tuo labiau, kad anksčiau dvidešimt penkerių metų netekėjusi mergina jau buvo blogai, o dabar, man atrodo, kurios nepuola tokių metų tekėti, o vyrai – vesti. Taigi, labai pasikeitė.

O kokie galėtų būti išlikę iš anksčiau susikūrę mitai apie vienišas moteris?

Jeigu tu netekėjusi – tu *britki*. Niekas tavęs tokios nenorėjo, pakęsti negali, tu jau esi raganų ragana. Kaip žinia, jaunų vaikinų požiūris į mane darbe pradžioje gal irgi toks buvo, bet pabendrauja, pamato, kaip yra ir nustemba. Dar kitas pasakymas būna: „Tu labai rinkaisi, tau niekas neįtiko.“ Atseit, kad išranki. Sakau, kad man niekas ir nesiūlė tekėti. Tai vat tokie mitai. Manau, ir buvo, ir yra.

O kokios yra veiklos, kurios yra sudėtingesnės, kai esi viena?

Bet kuriam pobūvy tu jautiesi blogai. Kolega pakvietė į vestuves, nuvažiuom į vestuves. Tai gerai, kad buvo kolegos, mane pašokdino. Nes prasidėjo šokiai, vyrai šoka su žmonomis, o aš išėjau parūkyt. Nesedėsi juk viena kaip tortas prie stalo. Tai yra sunku. Giminės susiėjimai. Vestuvės. O visur kitur aš labai mėgstu viena eiti – į filmą, į teatrą. Į filmą juk ne pasišnekėti eini. Teatre gal per pertrauką norisi su kuo nors pasikalbėti, pasivaikščioti, bet man tai nesudaro problemų. Niekaip nesuprantu, kai žmonės sportuoti neina, nes nėra su kuo – jiems į sporto klubą kompanijos reikia. Tai dauguma veiklų, manau, tuo tavo nusiteikimo vidinio priklauso. Bet šiaip, tai atostogos, šventės,

kur visi sueina su antromis pusėmis yra sunku. Diskomfortas vienišam žmogui didelis. Vyrai, man atrodo, jeigu ateina vieniši, jaučiasi geriau, nes jų mažiau visad būna. Bent man taip atrodo – gal ir jie prastai jaučiasi. O moteriai taip, tai yra sunku.

O kokie yra tie jausmai, kurie sukyla tokiose situacijose?

Jautiesi bjauriai. Tada gauni pirštu dūrį, kažkas lyg parodo, kad tu esi vienas. Visi ateina poromis, vyrai moterims atitraukia kėdes, o tu ateini, pati atsitrauki tą kėdę ir atsisėdi. Ir tu mąstai, kaip „nebadyti“ akių, jog esi vienas. Tada žiauriai nesmagu. Dar būna, kad važiuoji į kokią kelionę, kur užsakyti kokie kambariai, tarkime, sodyboje. Ten, ten, ten gula poros, o tu esi vienas, tai esi paguldomas bet kur. Juk neužimsi normalaus kambario dviems. Gal pora kartų yra buvę, kur į mane visiškai normaliai žiūrėjo, gavau normalius apartamentus, man buvo užrezervuota vieta, nepaisant to, kad buvau viena. Tokiuose buitiniuose dalykuose tai labai pasijaučia.

Toks prioritizavimas?

Taip, teisingai pasakei. Pirmenybė suteikiama šeimoms. O tu štai vienas, tai jau prisitaikysi. Va čia čiužinį kur nors numesim ir tu atsigulsi.

Minėjote, kad aplinkoje yra nemažai vienišų moterų. O kokios pagrindinės grupės ar tipai moterų, kurios gyvena vienos. Ką jose pastebite? Ar jums atrodo, kad aplinka kitaip žiūri į moteris, kurios yra išsiskyrusios ir niekada netekėjusios?

Taip, skirtingas. Tendencija yra akivaizdi. Moteris, kuri au buvo ištekėjusi, turi vaikus, jojs dažniausiai susiranda kitą vyrą, išteka vėl. Galbūt ji, žinoma, daugiau pastangų į tai įdeda, bet ir vyrai, matyt, mato, kad normali moteris, jau buvo ištekėjusi. O ta, kur netekėjusi, tai jau bjauri arba renkasi labai. Masė moterų, jei jaunesnės išsiskiria, tai vėl išteka arba draugus susiranda. Tai aš sakau, jos jau antrą, trečią *varo*, o yra, kas ir nesusiranda išvis. O mano aplinkoj draugė, kur netekėjusi, bet va draugą susirado, irgi stipri, viską pati pasidaro, bet aš jai sakiau: „Tu ieškokis.“ Nes tikrai nereikia likti vienai ir nėra idealas gyventi vienai. Ji dėjo pastangas ir tos pastangos vainikavosi. O tos, kurios išsiskyrė jau vyresnio amžiaus, tai jos yra tokios, kur be vyro jau prapultis. Aišku, dabar jau išmoksta. Bet jos, grubiai sakant, yra silpnos moterys, kurios be vyro jau sunkiai gali išgyvent. Mano aplinkoj yra įvairių variantų.

Paminėjote, kad nerekomenduotumėte likti vienai. O asmeniniu savo atveju, ar jūs dėjote pastangas kažką susirasti?

Nedėjau jokių pastangų. Aš dabar pasižiūriu, kokias pastangas merginos deda... Aišku, niekas manęs to gal ir nemokė, o gal čia toks sovietinis auklėjimas, kad vyrui parodyti, jog jis tau patinka, man atrodė yra kažkokią nesąmonę, nemandagu, negražu. Net tie, kurman patiko, aš to nerodžiau, net vengiau. Taip, jau po to pasikalbėjus, tai atsiskleidė ir taip, buvo tokių, kur sakė, kad aš patikau ir norėjau priėti, bet jie nedrįso prie manęs priėti, nes atrodė, kad aš va tokia stipri uola. Juk vyrai irgi labai stiprius kompleksus jaučia. Anot jų, prie manęs priėti buvo baisu, nes jie jautėsi neverti, žemesni. Stipriai moteriai reikia dar stipresnio vyro, atrodo. O aš jiems sakau: „Jezau, tai ko tu tada nesakei?“ Tu galvoji, kad niekam nepatinki, o, pasirodo, patinki, tik prie tavęs nedrįsta priėti. Toks vyrų silpnumas. O dėl pastangų: kai mokiausi Psichologijos akademijoje, buvau užsiregistravusi „Darnioje poroje“ ir pakraupau, kokie ten žmonės renkasi. Kosmosas. Gal dabar pasikeitė, bet nežinau. Buvau su vienu susitikusi ir, gerai sako, kad žmogų „nuskanuoji“ ir jau žinai, tau jis patiks ar ne. Tai mangal per pirmas tris ar penkias sekundes pasidarė aišku, kad ne. Laimei aš dieną, per pietų pertrauką šalia darbo pasakiau jam, kad ateisiu, tai labai greitai man buvo galima pasitraukti iš tos situacijos. Tai supratau, kad jo, čia yra reikalų. Taip, kad reikia tokio nusiteikimo. Aš įsivaizduoju, kad reikia susitikti su mase tokių panašių. Mano toks tikslas nebuvo ir aš nieko neradau. Dar pagalvojau, kad silpnai moku anglų kalbą, negaliu kalbėti laisvai. Jeigu aš laisvai mokėčiau anglų kalbą, aš užsiregistruočiau kokiuose užsieniečių portaluose. Dėl dėmesio, dėl pabendravimo, nes aš galvoju, kad ten registruojasi normalesni žmonės, požiūris į tuos portalus sveikesnis. Gal.

O kas taip suerzinimo tame *deitinime*? Gal vyrų kažkoks lietuviškumas? Kokia čia bėda yra?

Gal kažkoks mentalitetas. Aišku, čia seniai buvo. Dabar žinau, kad jau daugiau kas naudojasi. O tada ir mano požiūris buvo, kad internetas yra jau tokių vargšų, kur nieko neusiranda, vieta. Vis tiek man atrodo, kad moterys labiau išsilavinusios, išprususios, na, nes jų juk daugiau yra. Tų moterų internete būna „aukštesnės kokybės“, aukštesnio lygio, nei vyrų. Koks vairuotojas (nemenkinant profesijos) pamato internete tavo nuotrauką ir pasirodo tas nemokėjimas pradėti pokalbio, nemokėjimas bendrauti. Ne visi, bet jau iškart „gulam į lovą“. Tokie muzikiški, kur parašo ir galvoji, Dieve, žmogau, negi negali subtiliau kažkaip... Aš, žinai, už lietuviškumą, pas mane darbe visi net iš manęs šaiposi. Visi tie anglicižmai, kai išsprūsta, tai manęs net atsiprašo. Tai tas rašymas, rašymo klaidos irgi parodo žmogų. Dar pagalvojau, kai esi jaunas, daug mažiau kreipi dėmesį į smulkmenas. Tau visi gražūs, viskas gerai. Kuo tu vyresnis, tuo tu kabinėjiesi prie smulkmenų, nes tu turi savo charakterį, žinai, koks tu esi. Pamatai smulkmenas, į kurias, turbūt, nelabai reiktų kreipti dėmesį, bet tu kreipi, nes žinai, kad tu to žmogaus perauklėti ir mąstai, ar tai toleruosi ir keši.

Vyresniems yra dar sunkiau susirasti antras puses. Jau visi yra susiformavę žmonės. Taip, aš buvau iš tų moterų, kurios nesikabina ant kaklo ir net nerodo specialių pastangų.

Tai galima būtų daryti išvada, kad net jeigu gyvenate viena, jaučiatės vieniša, tas nenoras stengtis, dėti pastangas, yra didesnis?

Taip. Jeigu grįžčiau laiku atgal ir mąstyčiau ar daryčiau kitaip kažką, manau, kad taip. Matyt, būčiau dėjusi tas pastangas ir kažką dariusi kitaip, jei žinočiau, kad taip pasisuks viskas, bet šiuo momentu nesiruošiu jokių pastangų jau dėti.

O kokie klausimai, pastebėjimai iškyla jums iš atminties, kurių sulaukiate savo atžvilgiu?

Kažko naujo, ko nepasakiau, neatsimenu.

O ar buvo koks laikas gyvenime, kai tai, kad esate viena, trukdė labiausiai? Šeimai, artimam ratui? Kada buvo sunkiausia?

Sunkiausia yra šis amžius, kai esi vyresnis. Nuo keturiasdešimt ar nuo penkiasdešimt metų jau sunkiau, baisiau pasidaro. Manau, po dešimt metų dar labiau bus baugu. Dar po dešimt metų jau gal ir darbo nebus, iš kažko gyventi reikės, kažką veikti. Jei esate dviese, gali atremti vienas į kitą, finansiškai palikyti, o vienam tau, žinai, kad niekas nepadės. Bandau susikurti tą finansinį kapitalą, kad senatvėje turėčiau iš ko gyventi. Bet baugina ta dar didesnė vienatvė. Dabar dar kolegų, darbas, o ateis laikas, kai dar labiau vienas būsi. Apie tai dažniausiai pagalvoju.

O ar galėtumėte atsakyti į klausimą, kodėl jūs būtent esate vieniša, gyvenate viena? Ar yra priežastis, kurią sau galėtumėte įsivardinti?

Aš labai dažnai pati sau užduoti tą klausimą. Aš atsakymo nežinau. Kaip ir sakiau kolegai, niekas man nesiūlė nieko. Taip, kaip minėjau, buvo gal tų žmonių, kas nediršo prieiti prie manęs. Vis dėl to, pagalvoju, kad yra moterų tipas, kurioms nereikia nieko daryti, bet prie jų tiesiog limpa vyrai. Gal jos kažką spinduliuoja, kažkaip tai parodo. Yra mano draugės, kurios ištekėjo, bet štai mes nueinam į barą, o joms nieko nereikia daryti – aplink jas tiesiog kamuolys vyrų. Kažkaip jos sugeba. Prie manęs gyvenime niekas nėra priėjęs. Aš jiems atrodau kažkokia griežta. Bet su manim žmonės pirma turi pabendrauti, tada jie pamato, kokia aš esu iš tikrųjų. Nes visų, visų išpūdis pirmas apie mane būna baisus. Turbūt ir tai yra suveikę – mane kas nors pamatęs tikrai nepagalvojo, kad reikia ją pašnekinti. O kodėl? Gal kažkaip materializavosi tos mintys, kad moteris viena su mašina ir butų (*juokiasi*). Tai, turbūt, irgi kažką davė. Taip, aš dažnai pagalvoju, bet atsakymo neturiu. Ypač vedę vyrai, su kuriais bendrauju, išreiškia nuostabą, kaip aš čia viena. Atsakau, kad

nežinau, nežiūrėjęt jūs į mane, pasirinkot kažkokias kitas (*juokiasi*). Bet su vyrais man, kaip draugei, yra labai *faina*.

O kaip dėl to pirmo išpūdzio? Ar yra tekę mąstyti, kad gal reiktų kitaip atrodyti ar kitaip elgtis? Ar buvo kažkokia intencija save keist vardan kitokio aplinkos santykio į jus?

Taip, man tenka pagalvoti, kad norėčiau būti kitokia, ne tokia, kokia esu, bet juk negali pakeisti savo prigimties. Mano kalbėsena kitokia, pas mane viskas griežtai, trumpai. Man tas visas *leliavimas* atrodo kažkokia nenormalybė. Bet yra tokių moterų – aš tokia nenorėčiau būti. Būna jos ir švelnios, ir mielos. Bet aš nepakeisiu savo charakterio. Prigimties juk nepakeisi. Ir aš jau matau kaip saviškiai mane pamatytų, jeigu ateičiau pas juos tokia – visi „išgriūt“.

Jeigu galėtumėte dabar tiesiog pasirinkti – likti vienai ar turėti tą porą, koks būtų jūsų pasirinkimas? Gal kažkokia tarpinė būseną?

Aš nenorėčiau gyventi pastoviai, aš norėčiau turėti draugą, su kuriuo susitikinėjam, kartu leidžiame atostogas, šventes. Aš nežinau, gal galėtų atsirasti ir toks žmogus, su kuriuo norėtusi gyventi visą laiką kartu, bet vat tuo tarpiniu variantu, kad ne nuo ryto iki vakaro, norėčiau.

O kasdienybėje, jums atrodo, kad jau sunkiai tas žmogus įsipaišytų?The table of contents is empty because you aren't using the paragraph styles set to appear in it.

Taip. Kad čia pastoviai, valgyt gaminti, tai ne. Pareini dabar iš darbo: nori – gamini, nori – ne. Jau pripratęs prie savo, kad tut darai, ką nori. Tas ir pasireiškia man, kad aš nemoku su kitais tartis. Noriu, einu, darau ir viskas. Pastoviai kartu gyvent dabar visai nenorėčiau. Toks atostoginis ir išėiginis vyras (*juokiasi*). Toks variantas būtų labai gerai.